INSTITUT ZA ZDRAVLJE
I SIGURNOST HRANE

ISSN 3029-4592

I N F O R M A C I J A
O ZDRAVSTVENOM STANJU STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2024. GODINI

God. 8, br. 8 (2025)

Zenica, 2025.

INFORMACIJA O ZDRAVSTVENOM STANJU STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2024. GODINI

God. 8, br. 8 (decembar 2025)

Izdavač:
Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Za izdavača:
Dr. sci. Muamer Mandra, DVM

Odgovorni urednik:
Dr. Elma Kuduzović

Lektor:
Prof. Tijana Kobilica

Tehničko uređivanje dokumenta:
Fahrudin Salčinović, dipl. ing.

Štampa:
Izdivačko-štamparska kuća "PLANJAX komerc" d.o.o Tešanj

ISSN 3029-4592 (print)
ISSN 3029-4665 (online)

Tiraž:
125

Web:
https://inz.ba/multimedija/informacije-o-zdravstvenom-stanju-stanovnistva/

UREDNICI

Struktura stanovništva i vitalno-demografski pokazatelji
Dr. Elma Kuduzović
Dr. Amar Terzimehić

Zdravstveno stanje stanovništva
Prof. dr. Suad Sivić
Dr. Amar Terzimehić
Iman Kovač, MA
Prof. dr. sci. Nino Hasanica
Erna Terzić, MA

Informacija o epidemiološkoj situaciji u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini
Dr. Alis Kozica
Dr. Lejla Mrahorović-Čengić
Muhamed Skomorac, MA

Glavni sanitarno-higijenski problemi na području Zeničko-dobojskog kantona
Dr. Nermin Rondić
Melita Lelić, MA

Monitoring polena
Kasim Velić, dipl. ing. polj.
mr. ph. Lejla Baručija

Organizacija zdravstvene zaštite i kadrovi
Dr. Elma Kuduzović
Dr. Amar Terzimehić

Preventivni program ranog otkrivanja malignih bolesti
Prim. dr. Selvedina Sarajlić-Spahić
Sead Begagić, MA

Pregled po općinama
Iman Kovač, MA
Dr. Elma Kuduzović

ISSN 3029-4592

I N F O R M A C I J A
O ZDRAVSTVENOM STANJU STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJI ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2024. GODINI

God. 8, br. 8 (2025)

Zenica, 2025.

SADRŽAJ

1 UVOD 1

2 STRUKTURA STANOVNIŠTVA I VITALNO - DEMOGRAFSKI POKAZATELJI 3

2.1 Opći pokazatelji 3

2.2 Stanovništvo 4

2.3 Prirodno kretanje stanovništva 5

2.4 Politička i socioekonomska situacija 7

3 ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA 9

3.1 Mortalitet (smrtnost) 9

3.2 Morbiditet (Obolijevanje) 11

3.3 Hronična oboljenja 12

3.4 Poremećaji mentalnog zdravlja 14

3.5 Maligna oboljenja 15

3.6 Oboljenja koštano-mišićnog sistema 16

3.7 Zdravlje žena 18

3.8 Patronažna djelatnost 24

3.9 Zdravlje djece 25

3.10 Zdravstveno stanje mladih u školama i fakultetima 25

3.10.1 Pojedini aspekti zdravlja djece 26

3.11 Oralno zdravlje 31

4 INFORMACIJA O EPIDEMIOLOŠKOJ SITUACIJI NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU U 2024. GODINI 33

4.1 Nadzor nad zaraznim oboljenjima 33

4.1.1 Epidemija morbila u 2024. godini 34

4.1.2 Akutne zarazne bolesti na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini 37

4.1.3 Nadzor na ARI/ILI/SARI u ZDK tokom 2024. godine. 40

4.1.4 Oboljenja koja se mogu spriječiti vakcinacijom 49

4.2 Zoonoze 50

4.3 Antirabična zaštita ljudi 52

4.4 Nadzor nad obaveznom imunizacijom 52

4.5 Vakcinacija prema indikacijama 68

4.6 Vakcinacija putnika u međunarodnom saobraćaju 68

4.7 Nadzor nad hladnim lancem 69

4.8 Skladištenje i izdavanje vakcina za provođenje Programa obavezne imunizacije 69

4.9 NTP - Epidemiološka analiza tuberkuloze u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu 70

4.10 Maligne neoplazme na Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine 76

4.10.1 Pregled oboljelih od malignih neoplazmi po općinama ZDK 77

4.10.2 Najčešće dijagnostikovane maligne neoplazme 80

5 GLAVNI SANITARNO-HIGIJENSKI PROBLEMI NA PODRUČJU ZENIČKO DOBOJSKOG KANTONA 82

5.1 Glavni sanitarno-higijenski problemi, koji generiraju ili mogu generirati nepovoljnu epidemiološku situaciju na području Zeničko-dobojskog kantona 82

5.1.1 Voda 82

5.1.2 Kanalizacija 84

5.1.3 Otpad 84

5.1.4 Zrak 85

5.1.5 Sanitarno-higijenski pokazatelji 86

5.2 Prikaz rezultata u 2024. godini 88

5.2.1 Namirnice 88

5.2.2 Voda 90

5.2.3 Brisevi 94

5.3 Dodatne analize hrane i vode 94

5.3.1 Analiza hrane iz kolektivne ishrane – 2024. godina 94

5.3.2 Analiza hrane i ishrane u radnim, vojnim i zatvorskim kolektivima 95

5.3.3 Zdravstvena ispravnost vode za piće iz školskih vodnih objekata 95

5.3.4 Zdravstvena ispravnost vode za piće iz lokalnih vodnih objekata 96

5.4 Stanje kvaliteta zraka na području Zeničko-dobojskog kantona 97

5.4.1 Monitoring kvaliteta zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine 97

5.4.2 Zakonski okvir za monitoring kvaliteta zraka u FBiH: 97

5.4.3 Zagađenje zraka i zdravlje stanovništva 99

5.4.4 Indeks kvalitete zraka (AQI) 99

5.4.5 Kategorije indeksa kvalitete zraka (AQI) 100

5.4.6 Zagađivači zraka i vodotokova na području Zeničko-dobojskog kantona 102

5.5 Realizovani projekti tokom 2024. godine 102

5.6 Preporuke 103

5.6.1 Opće preporuke 104

5.6.2 Preporuke za postupanje u slučajevima povišenih koncentracija zagađenja zraka na području Kantona: 107

5.7 Uloge pojedinih društvenih subjekata u rješavanju sanitarno-higijenske problematike 107

6 MONITORING POLENA 111

7 ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I KADROVI 116
7.1 Zdravstveni kadar 117
7.2 Bolnička zdravstvena zaštita 117
7.3 Vanbolnička zdravstvena zaštita 120
7.4 Primarna zdravstvena zaštita 120
7.4.1 Porodična medicina 121
7.4.2 Stomatološka zdravstvena zaštita 121
7.4.3 Fizikalna medicina i rehabilitacija 122
7.4.4 Laboratorijska djelatnost 122
8 PREVENTIVNI PROGRAMI RANOG OTKRIVANJA MALIGNIH BOLESTI 123
8.1 Skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke 123
8.2 Skrining program za rano otkrivanje karcinoma grlića maternice 124
8.3 Skrining program za rano otkrivanje malignih promjena kože 126
9 ZAKLJUČCI 127
10 PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE STANJA 129
11 PREGLED PO OPĆINAMA 131

ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA I ORGANIZACIJA ZDRAVSTVA NA PODRUČJU ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA U 2023. GODINI

1 UVOD

Analiza ključnih uzroka obolijevanja i umiranja, zdravstvenih navika i stilova života, prisutnih faktora rizika, kao i socioekonomskih i okolišnih utjecaja, pruža detaljan uvid u zdravstvenu sliku Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini. Na osnovu tih podataka identifikuju se zdravstvene potrebe i prioriteti za intervencije, s ciljem smanjenja morbiditeta i mortaliteta, jačanja preventivnih aktivnosti i unapređenja općeg zdravlja stanovništva.

Zdravstveno stanje pojedinca i zajednice u velikoj mjeri oblikuju biološke predispozicije, socioekonomski uvjeti života, organizacija zdravstvene službe i pristup zdravstvenim resursima. Pored toga, makrosocijalni faktori poput ekonomskih i političkih promjena, starenja stanovništva, migracija i ekoloških opterećenja snažno utječu na ishode zdravlja. Posebno je zabrinjavajući nastavak trenda depopulacije, uz negativan prirodni priraštaj i porast udjela starije populacije, što nosi nove zahtjeve pred zdravstveni sistem.

Procjena zdravstvenog stanja, u skladu s važećim standardima, temelji se na preciznim epidemiološkim indikatorima koji omogućavaju sagledavanje zdravlja na nivou pojedinca, rizičnih skupina i ukupne populacije. Stručnjaci javnog zdravstva provode sistematsku analizu zdravstvenih pokazatelja i rada zdravstvene službe, koristeći deskriptivne i statističke metode. Time se osigurava da zdravstvena politika i strategije budu utemeljene na dokazima, a zdravstvene intervencije ciljane i održive.

Tokom 2024. godine, zdravstvenu sliku Kantona značajno je obilježila epidemija morbila, koja je ukazala na zabrinjavajuće nizak obuhvat imunizacijom. Paralelno, bilježi se visok udio hroničnih nezaraznih bolesti, što u kombinaciji sa starenjem stanovništva stvara dodatno opterećenje zdravstvenom sistemu. Loš kvalitet zraka u urbanim sredinama, visoka učestalost mikrobiološki neispravne vode iz lokalnih vodnih objekata i drugi okolišni rizici dodatno ugrožavaju javno zdravlje.

Organizacija zdravstvene službe suočava se sa deficitom i starenjem kadra, kao i kontinuiranim odlaskom zdravstvenih radnika u inostranstvo, što umanjuje kapacitete sistema da adekvatno odgovori na potrebe stanovništva.

Ovaj izvještaj za 2024. godinu izrađen je na osnovu retrospektivnih deskriptivno-statističkih analiza podataka prikupljenih u skladu s Planom provođenja zdravstveno-statističkih istraživanja u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakonom o statistici FBiH („Sl. novine Federacije BiH“, br. 63/03 i 9/09). Podaci su preuzeti iz zdravstvenih ustanova koje učestvuju u sistemu zdravstvene statistike, uz informacije Federalnog zavoda za statistiku o vitalnim kretanjima i demografskim pokazateljima. Posebno treba naglasiti da je analiza u najvećoj mjeri zasnovana na podacima javnih zdravstvenih ustanova, dok privatni sektor i dalje nedovoljno učestvuje u sistemu izvještavanja, što ostavlja određene praznine u potpunoj slici zdravstvenog stanja.

Zahvalnost dugujemo svim zdravstvenim radnicima i ustanovama koje su učestvovale u prikupljanju i obradi podataka, jer njihov doprinos omogućava donošenje informisanih odluka i kreiranje strategija za unapređenje javnog zdravlja. Svrha ovog izvještaja jeste da posluži kao pouzdan izvor podataka i smjernica za donosioce odluka, zdravstvene institucije, lokalne samouprave, nevladine organizacije i sve druge subjekte uključene u unapređenje zdravlja i zdravstvene zaštite u Zeničko-dobojskom kantonu.

2 STRUKTURA STANOVNIŠTVA I VITALNO - DEMOGRAFSKI POKAZATELJI

2.1 Opći pokazatelji

Područje Zeničko-dobojskog kantona čini površina od 3.344,1 km^2, a administrativno se dijeli na 12 općina/gradova. Prema procjeni Federalnog statističkog zavoda, na ovom prostoru je sredinom 2024. godine živjelo 349.477 stanovnika sa prosječnom gustoćom naseljenosti od oko 104,5 stanovnika po kvadratnom kilometru. Kanton odlikuje umjerena kontinentalna klima sa tri podvarijacije u zavisnosti od nadmorske visine (nizijsko-brdoviti region, brdoviti region i planinski region sa svojim karakteristikama) u sjevernom dijelu i mediteranska klima u južnom dijelu zemlje, što svakako utječe na pojedine karakteristike i zdravstvenog stanja stanovništva, a i na organizaciju zdravstvene službe.

Olovo, kao najudaljenija općina od administrativnog sjedišta Kantona, udaljeno je od Zenice oko 100 km, Tešanj oko 80 km, Vareš oko 75 km itd. Kroz Kanton prolaze magistralni put M17 i željeznička pruga, te dio autoceste Vc. Administrativno, kulturno i industrijsko sjedište Kantona čini Zenica, koja je sredinom 2024. godine imala 106.962 stanovnika.

Tabela 1. Opće vitalne karakteristike Zeničko-dobojskog kantona

	1991	**1998**	**2010**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Broj stanovnika	475.431	428.870	400.126	358.292	357.275	354.285	352.114	350.778	349.477
Gustina naseljenosti (st/km^2)	149	128	120	107	107	106	105	104,9	104,5
Natalitet (‰)	16,7	13	12	9,3	9,1	9,0	8,6	8,6	8,5
Mortalitet (‰)	5,9	7,0	9,6	10,2	12,8	14,1	10,6	10,0	10,0
Dojenačka smrtnost (‰)	18,1	21,2	7,3	8,4	7,4	4,4	4,9	4,6	5,0
Prirodni priraštaj (‰)	10,8	6,0	2,5	- 0,8	-3,7	-5,1	-2,0	-1,3	-1,5

2.2 Stanovništvo

Prema procjeni Federalnog zavoda za statistiku, sredinom 2024. godine na području Kantona je živjelo 349.477 stanovnika. Starosna struktura stanovništva odgovara stacionarno-regresivnom tipu. Ako posmatramo općine, najnepovoljnija je situacija u općinama Vareš i Usora, a povoljna u općinama Doboj Jug, Tešanj i Kakanj.

Starosna struktura stanovništva uvjetuje specifičnost zdravstvenih potreba. Ona predstavlja polaznu osnovu za planiranje i programiranje mjera koje je neophodno provoditi u zajednici u cilju optimalnog zadovoljavanja potreba u području zdravstvene zaštite i unapređenja zdravlja u okviru ograničenih resursa.

Tabela 2. Distribucija stanovništva Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini po dobnim skupinama

Kanton - općina	**Ukupno**	**starost (%)**		
		0 - 14	**15 - 64**	**65+**
ZDK	349.477	50.713	238.295	60.469
Breza	12.838	1.553	8.668	2.617
Doboj Jug	4.076	667	2.858	551
Kakanj	36.263	5.737	24.757	5.769
Maglaj	22.057	2960	15.065	4.032
Olovo	8.553	1.004	5.518	2.031
Tešanj	43.927	7.303	30.580	6.044
Usora	6.196	452	4.574	1.170
Vareš	7.055	622	4.466	1.967
Visoko	38.136	5.454	25.622	7.060
Zavidovići	34.151	4.651	23.608	5.892
Zenica	106.962	16.500	71.599	18.863
Žepče	29.263	3.810	20.980	4.473

2.3 Prirodno kretanje stanovništva

Tokom 2024. godine u Zeničko-dobojskom kantonu je ukupno rođeno 2.994 djece, od toga je 2.986 živorođenih i to 1.553 muških i 1.433 ženskih. Ukupno umrlih u 2024. godini u Kantonu je bilo 3.493 osobe, od čega je njih 1.820 muškog spola i 1.673 ženskog spola. Od toga je 15 umrle dojenčadi. Prirodno kretanje stanovništva predstavlja razlika između živorođenih i umrlih za jedan period na određenom mjestu i govori nam o tome kako raste stanovništvo. Ovaj vitalni indeks za Zeničko-dobojski kanton od 2018. godine je negativan.

Pored ovog vitalnog događaja za procjenu vitalnog stanja stanovništva i funkcionisanje zdravstvene službe važni su i drugi pokazatelji kao što su: natalitet, mortalitet, stopa prirodnog priraštaja, dojenačka smrtnost. Praćenje ovih parametara, kod stanovništva našeg područja, daje nam sliku niskog nataliteta i negativnog prirodnog priraštaja. Prikazani podaci nisu pozitivni sa aspekta razvoja zadovoljavajućih populacijskih parametara. Stopa nataliteta je u padu od 2010. godine, za što mogu biti odgovorni različiti faktori počevši od socijalne sredine, ekonomske moći stanovništva, stope fertiliteta.

Poredeći podatke prema vrijednostima u Federaciji BiH, primijetit ćemo da je stopa nataliteta, kao i stopa mortaliteta viša u Kantonu nego u Federaciji. Stopa dojenačke smrtnosti je 5,6 u Federaciji i viša je nego u Kantonu gdje iznosi 5,0, kao i prirodni priraštaj koji je u Federaciji BiH više negativan i iznosi -2.1.

Grafikon 1. Odnos nataliteta i mortaliteta u ZDK i FBiH za 2024. godinu

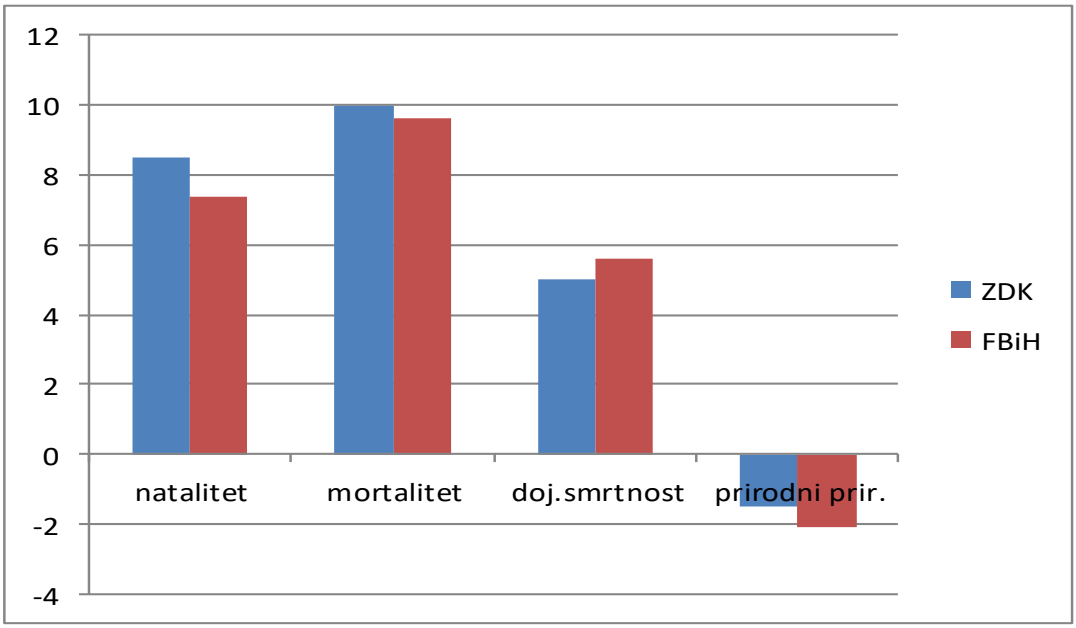

Grafikon 2. Natalitet i stopa prirodnog priraštaja u ZDK po općinama za 2024. godinu

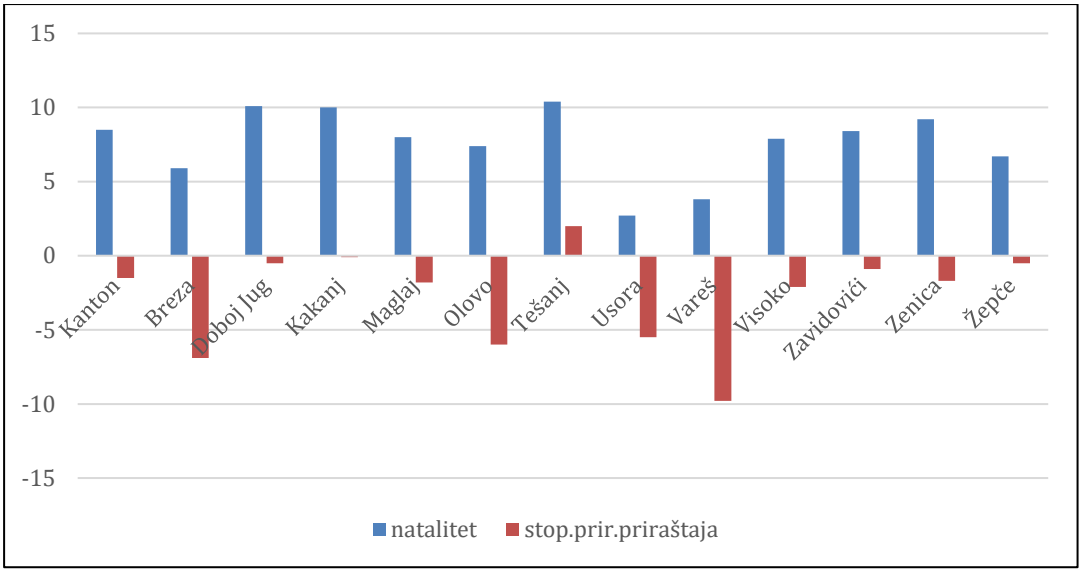

Najnepovoljnija stopa prirodnog priraštaja je u općinama Vareš, Breza i Olovo. Kanton u cjelini ima negativnu stopu -1,5.

Natalitet je najpovoljniji u općinama Doboj Jug, Tešanj i Kakanj.

Trend dojenačke smrtnosti za period 1991. do 2024. godine na području Zeničko-dobojskog kantona je prikazan na sljedećem grafikonu.

Grafikon 3. Trend dojenačke smrtnosti u ZDK za period 1991.-2024.

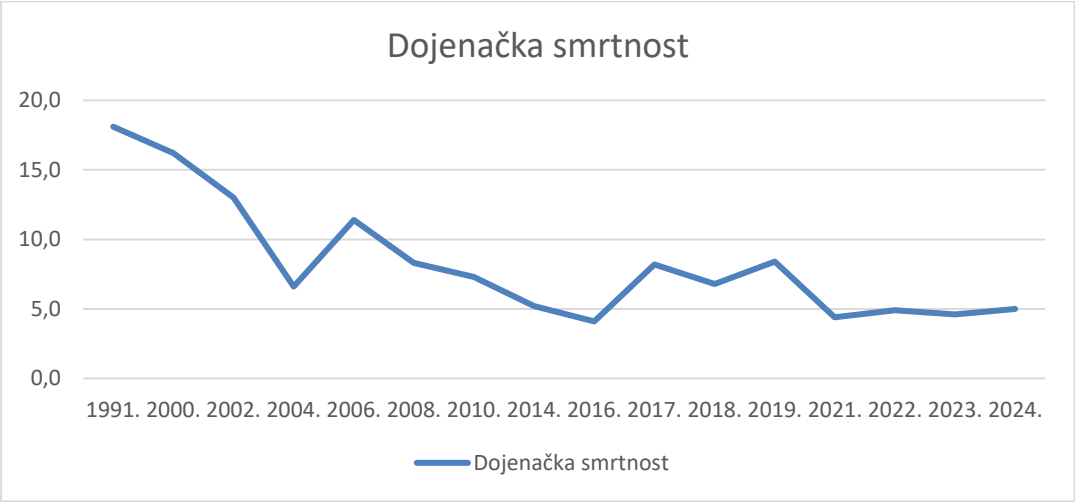

2.4 Politička i socioekonomska situacija

Zeničko-dobojski kanton posjeduje 12 općina sa 349.477 stanovnika. Sjedište Kantona je u Zenici. Zakonodavnu vlast čini Skupština Kantona sa 35 poslanika, a izvršnu čini Vlada na čijem je čelu Premijer.

Tabela 3. Pregled nezaposlenih, prosječnih plaća i nezaposlenih u FBiH u 2024.

	FBiH	ZDK	TK	USK	SBK	SK
Stanovnika	2.144.748	349.477	429.443	243.590	244.547	421.531
Zaposleni	547.660	83.239	102.838	38.895	49.981	162.785
Nezaposleni	255.482	46.476	60.459	25.883	29.454	47.727
Prosječna neto plaća (KM)	1.373	1.184	1.248	1.253	1.124	1.704

Tabela 4. Zaposleni u Zeničko-dobojskom kantonu u periodu 1991-2024

	1991.	1998.	2005.	2008.	2013.	2016.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Zaposleni	114.316	68.900	66.718	73.267	68.554	72.106	84.169	82.073	82.178	82.740	83.022	83.239

Grafikon 4. Zaposleni i nezaposleni u općinama Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

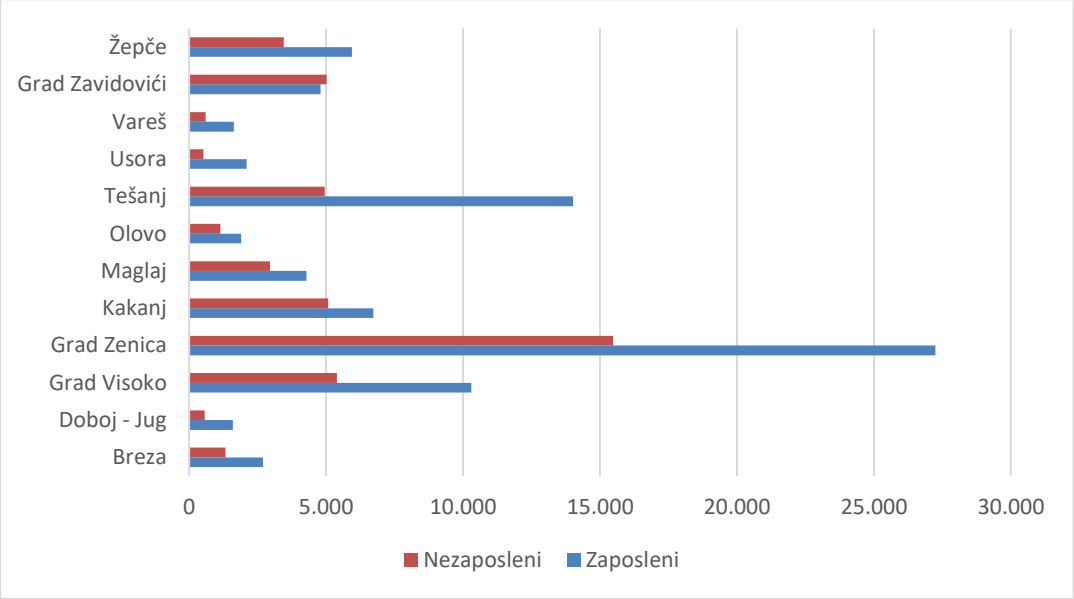

Grafikon 5. Prosječne plaće po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu

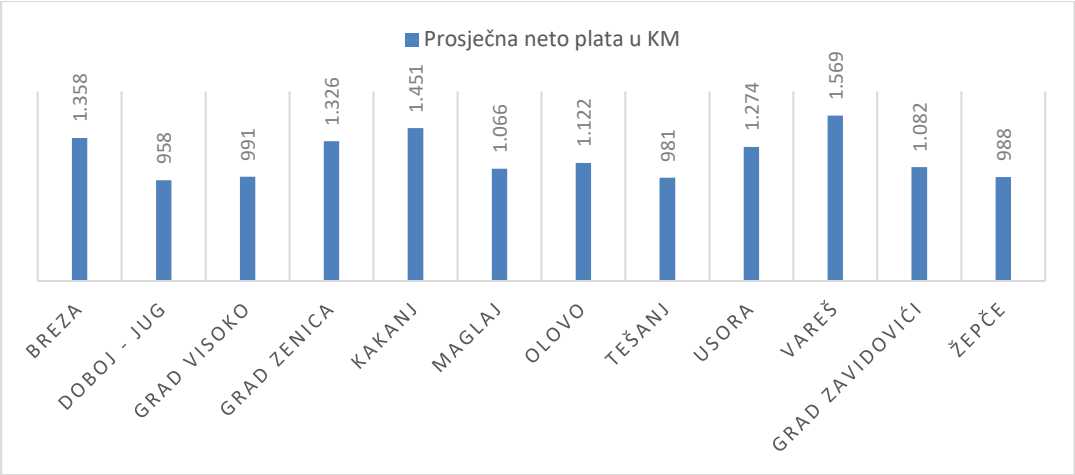

Zakonskom regulativom svim stanovnicima omogućeno je zdravstveno osiguranje, međutim to nije slučaj u praksi. Na Kantonu je bilo 313.827 osiguranih osoba. Osigurano je 60.734 maloljetnih osoba, 177.636 stanovnika u starosnoj dobi od 20 do 64 godine starosti i 75.457 stanovnika starijih od 65 godina. Ukoliko posmatramo navedene podatke, možemo zaključiti da se Zeničko-dobojski kanton, iako demografski značajan i administrativno organizovan, suočava s brojnim ekonomskim i socijalnim izazovima koji utiču direktno na kvalitet života stanovnika. Ekonomsku sliku čine niže prosječne plaće i visok nivo nezaposlenosti u odnosu na druge kantone, što otežava ekonomski razvoj i stabilnost. Zdravstvena pokrivenost, iako zakonski zagarantovana, u praksi nije u potpunosti ostvarena, što ukazuje na potrebnu reformu u pristupu i provođenju osiguranja.

Podaci Svjetske zdravstvene organizacije istakli su da zdravstveni sektor samo dijelom doprinosi općem zdravlju stanovništva, dok dominantnu ulogu imaju faktori kao što su ekonomski uslovi, socijalne politike, obrazovne inicijative i društvene navike.

3 ZDRAVSTVENO STANJE STANOVNIŠTVA

Za procjenu zdravstvenog stanja stanovništva ključni su pokazatelji kao što su očekivana dužina života, opća stopa smrtnosti, stopa smrtnosti dojenčadi, vodeći uzroci smrti, te najčešća oboljenja u populaciji. Posebna pažnja posvećuje se i pokazateljima zdravlja specifičnih populacija, poput žena i djece, kao dodatnim indikatorima stanja javnog zdravlja.

3.1 Mortalitet (smrtnost)

U 2024. godini u Kantonu je ukupno umrlo 3.493 osobe, što je skoro isto kao u 2023. godini. Od toga je 1.673 žene, a 1.820 muškaraca. Umrlo je 15 dojenčadi, a nasilnih smrti je bilo 64 (47 muških i 17 ženskih).

Prosječna starost umrlih je 72,39 godine. Prosječna starost umrlih muškaraca je 70,38 godina, a žena 74,65 godine.

Najviše umrlih je u dobnoj skupini od 71 do 80 godina. Nakon naglog skoka umrlih u svim dobnim skupinama u 2021. godini uzrokovanog pandemijom korona virusa, od 2022. godine se uočava pad smrtnosti u svim dobnim skupinama..

Grafikon 6. Distribucija umrlih po dobnim skupinama u Zeničko-dobojskom kantonu za period 2013-2024.

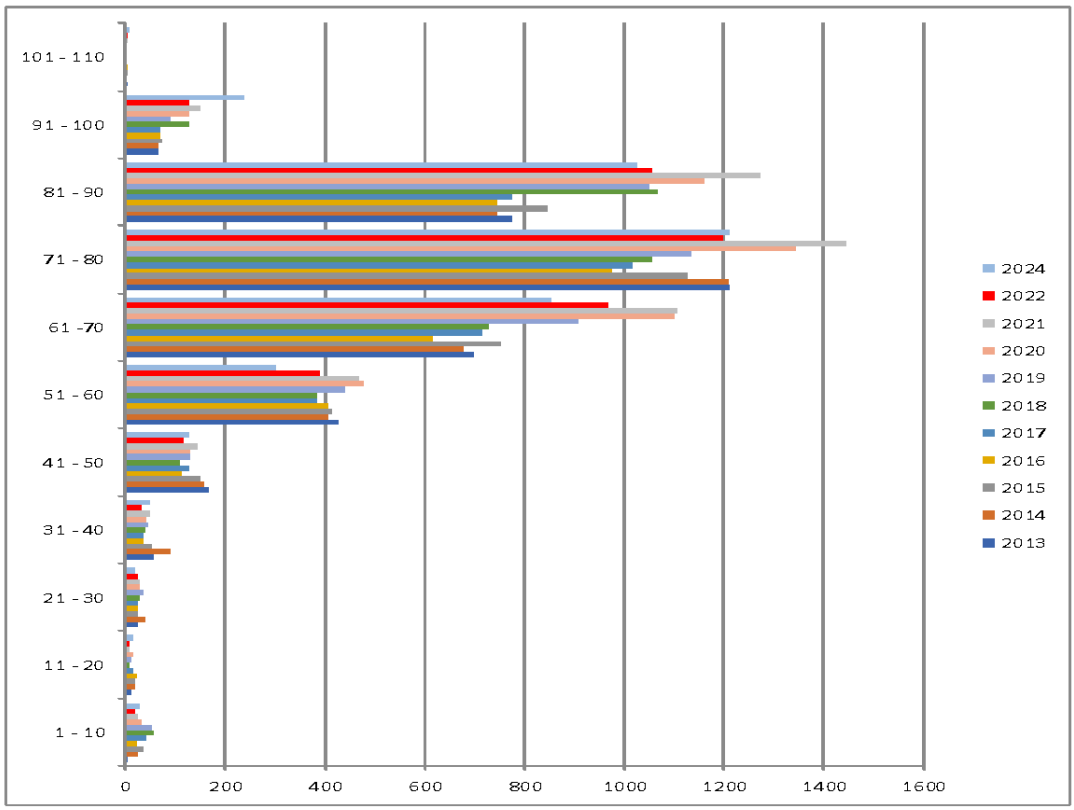

Pored opšteg mortaliteta veoma je važan i specifični mortalitet, koji iskazan kroz stope vodećih uzroka smrti daje sliku uzroka umiranja u Kantonu. U proteklih pet godina najčešći uzroci smrti su bili kardiovaskularne bolesti, maligne bolesti, metaboličke bolesti, bolesti respiratornog trakta i nasilni uzroci smrti.

Grafikon 7. Distribucija uzroka smrti u Zeničko-dobojskom kantonu za period 2013-2024

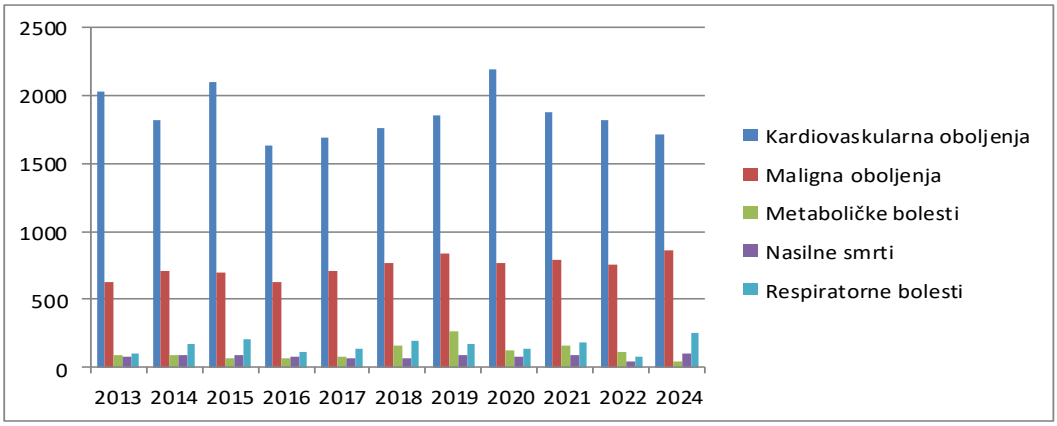

Grafikon 8. Učestalost uzroka smrti u Zeničko-dobojskom kantonu

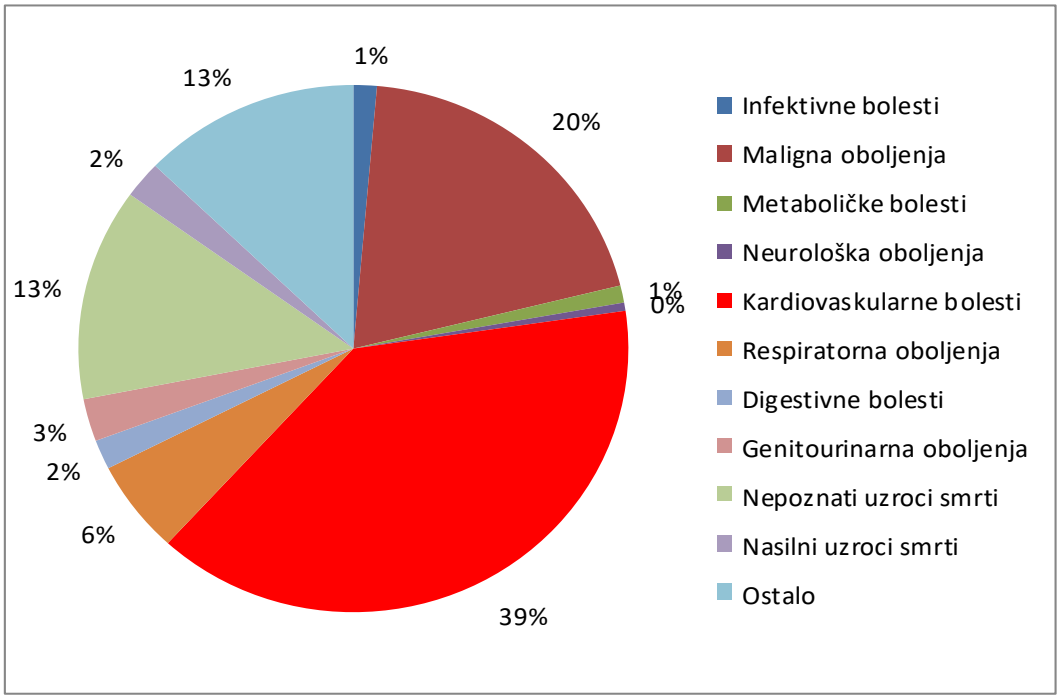

Kako se vidi iz prikaza, vodeće bolesti zbog kojih nastupa smrt su bolesti srca i krvnih sudova, s učešćem od 39%, dok su na drugom mjestu maligne bolesti. Među kardiovaskularnim bolestima najčešće se javlja srčana slabost, akutni srčani udar i moždani udar. Kod malignih bolesti najčešće se javljao malignom pluća, maligni tumor želuca,

maligni tumor jetre, te maligni tumor dojke. Fibroza i ciroza jetre su vodeći uzroci smrti iz grupe oboljenja probavnog sistema.

3.2 Morbiditet (Obolijevanje)

Morbiditet kao indirektni pokazatelj zdravlja i direktni pokazatelj bolesti prati se registracijom konačnih dijagnoza u izvještajima svih nivoa gdje se stanovništvu pruža zdravstvena zaštita. Na osnovu izvještaja propisanih zakonom, koje je Zavod dužan obrađivati, sačinjena je morbiditetna lista.

Vanbolnički registrirani morbiditet uveliko ovisi od starosne i spolne strukture stanovništva, dostupnosti zdravstvene zaštite, navika i standarda građana. Iako neka bolest može pogoditi čovjeka u bilo kojoj životnoj dobi, neke su ipak karakteristične za određene starosne grupe. Tako su vodeća oboljenja po dobnim skupinama različita.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području Zeničko-dobojskog kantona, registrovano je u 2024. godini ukupno 202.735 oboljenja, odnosno 646 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Tabela 5. Najčešće bolesti razvrstane po dobnim grupama u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu

	Ukupno	**na 100.000 stan.**	**>1**	**1 - 4**	**5 - 19**	**20 - 64**	**preko 65**
Zarazne bolesti	14.136	4.504	725	2.411	3.925	5.881	1.194
Maligne bolesti	2.005	639	0	2	15	1.073	915
Bolesti krvi i krvotvotvornih orga.	3.371	1.074	307	310	367	1.754	633
Endokrine i metaboličke bolesti	17.599	5.608	18	37	377	10.603	6.564
Duševne bolesti	12.552	4.000	2	33	252	8.780	3.485
Bolesti nervnog sistema	3.532	1.125	6	35	261	2.226	1.004
Oboljenja oka	4.392	1.399	306	583	644	1.626	1.233
Oboljenja uha	5.394	1.719	265	789	1.073	2.245	1.022
Oboljenja cirkulatornog sistema	33.977	10.827	1	3	276	17.681	16.016
Oboljenja respiratornog sistema	47.783	15.226	3.588	7.427	15.572	16.706	4.490
Oboljenja probavnog sistema	9.163	2.920	416	659	1.121	5.384	1.583
Oboljenja kože	5.911	1.883	486	760	1.252	2.657	756
Oboljenja kosti, mišića i zglobova	14.817	4.721	120	127	589	10.462	3.519
Oboljenja urogenitalnog sistema	8.609	2.743	87	205	611	4.856	2.850
Nedefinirana stanja	14.774	4.708	958	2.969	3.973	5.394	1.480
Povrede	4.720	1.504	61	339	1.056	2.817	447
UKUPNO:	**202.735**	**64.601**	**7.346**	**16.689**	**31.364**	**100.145**	**47.191**

Vodeće bolesti od kojih je stanovništvo Kantona bolovalo jesu oboljenja respiratornog sistema i oboljenja cirkulatornog sistema.

Grafikon 9. Stopa oboljelih na 100.000 stanovnika od pojedinih grupa oboljenja u Kantonu za 2024. godinu

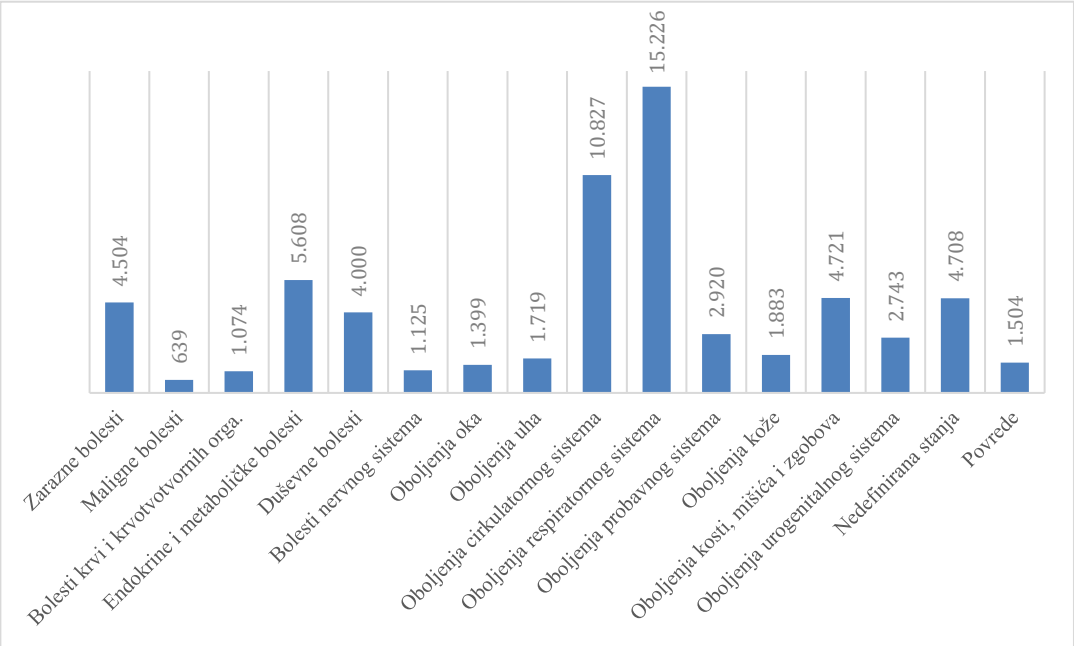

3.3 Hronična oboljenja

Za savremene zdravstvene sisteme hronična oboljenja su jedan od najvećih opterećenja, s posljedicama koje su ozbljne po kvalitet života pacijenata i funkcionisanje društva. Dovode do ranog mortaliteta, invalidnosti i smanjenja radne sposobnosti, što doprinosi većim stopama odsustva s posla i izaziva značajne ekonomske i socijalne troškove. Osobe koje žive s hroničnim bolestima često se suočavaju i s emotivnim izazovima, te smanjenim kvalitetom života.

Prema istraživanjima, prosječan pojedinac stariji od 60 godina često ima više od jednog hroničnog oboljenja, a najčešće su prisutne bolesti srca i krvnih žila, bolesti koštanomišićnog sistema, oboljenja probavnog sistema, dijabetes i poremećaji mentalnog zdravlja.

Maligne bolesti ovo opterećenje dodatno povećavaju jer njihova učestalost raste, a često su povezane s faktorima kao što su starost, spol i životno okruženje. Kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti i obolijevanja u radno sposobnoj populaciji, kao i među starijim osobama.

Najznačajniji faktori rizika za kardiovaskularne bolesti uključuju nezdrave navike, stres, neadekvatnu ishranu i pušenje. Intervencija i pravovremena dijagnostika omogućavaju dobru kontrolu bolesti i vraćanje pacijenata njihovim svakodnevnim obavezama, čime se ublažava negativan uticaj ovih bolesti na pojedince i društvo. Najčešće hronično oboljenje cirkulatornog sistema je visok krvni pritisak i predstavlja ozbiljan zdravstveni problem. Na primjer, u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini visok krvni pritisak registrovan je kod 32.300 osoba, što čini 9,2% ukupnog stanovništva Kantona.

Grafikon 10. Odnos između kardiovaskularnih oboljenja u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini.

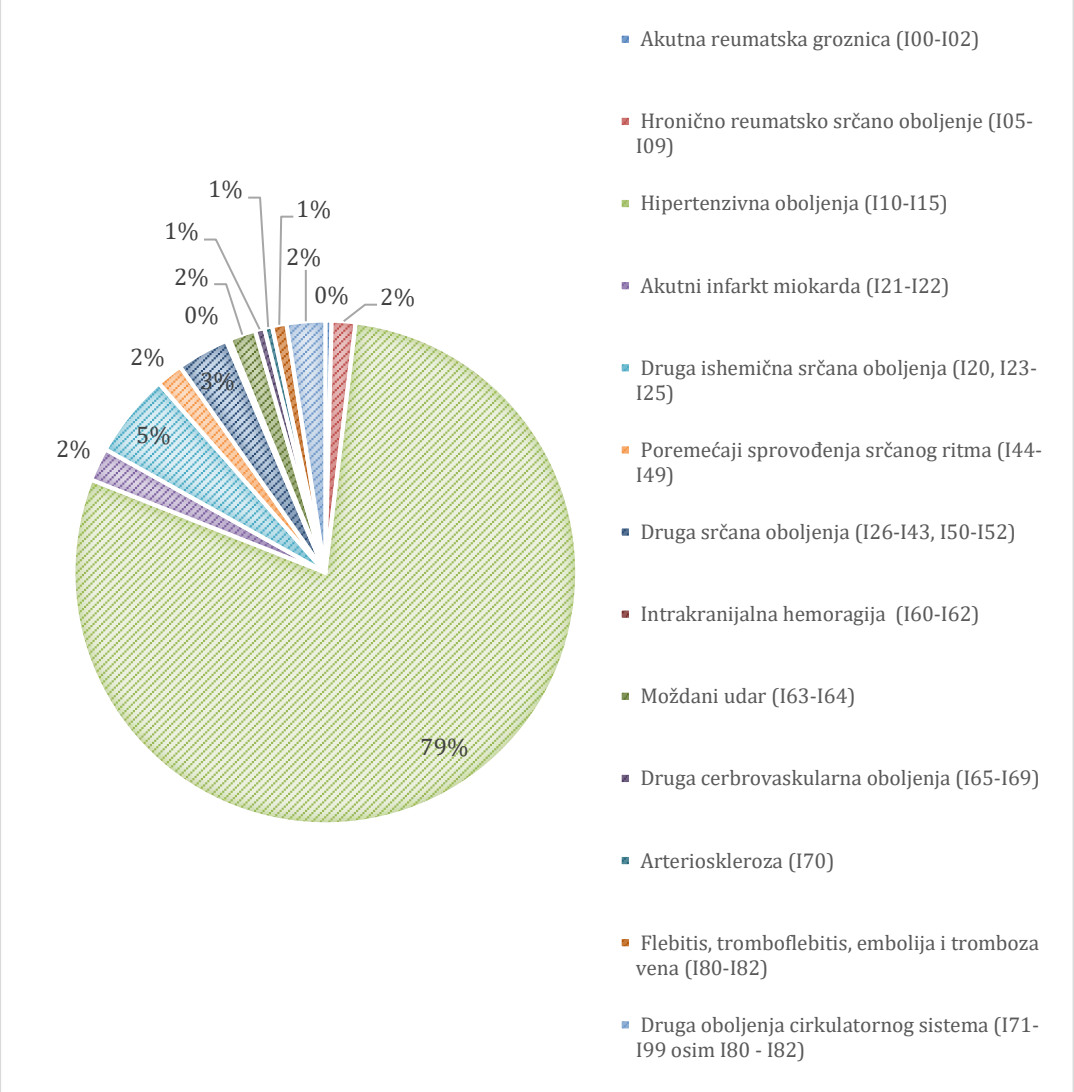

3.4 Poremećaji mentalnog zdravlja

Pored kardiovaskularnih bolesti, jedan od vodećih uzroka nesposobnosti radno sposobnog stanovništva su mentalni poremećaji i često su povezani s dugotrajnim odsustvom s posla, smanjenjem produktivnosti i komplikovanim procesom liječenja. Najzastupljeniji među poremećajima mentalnog zdravlja su neurotski poremećaji, kao što su anksioznost, fobije i opsesivno-kompulzivni poremećaji. Često ovi poremećaji imaju hroničan tok i zahtijevaju dugotrajno praćenje i terapiju, a uzroci su obično kombinacija genetskih, bioloških i socijalnih faktora. Posljednjih godina uočen je i značajan porast poremećaja raspoloženja, poput depresije i bipolarnog poremećaja, a oni predstavljaju vodeći uzrok nesposobnosti među mladima i sredovječnom populacijom. Ovi poremećaji često zahtijevaju složeni pristup liječenju, koji uključuje psihoterapiju, farmakoterapiju i socijalnu podršku.

Riziku od drugih mentalnih bolesti, kao što su depresija i anksiozni poremećaji, često doprinosi alholizam. On je često prisutan zajedno s drugim poremećajima, što dodatno komplicira dijagnostiku i tretman.

Porast razloga poremećaja mentalnog zdravlja uključuje ubrzan način života, socioekonomske pritiske, promjene u radnim uslovima i društvene norme koje postavljaju visoke zahtjeve pred pojedince. Efikasan tretman ovih poremećaja zahtijeva uspostavljanje sveobuhvatnih programa podrške, ranu dijagnostiku i uklanjanje prepreka za liječenje, kako bi se oboljelima omogućio povratak u normalan život i smanjenje rizika od komplikacija.

Grafikon 11. Struktura vodećih poremećaja mentalnog zdravlja Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini.

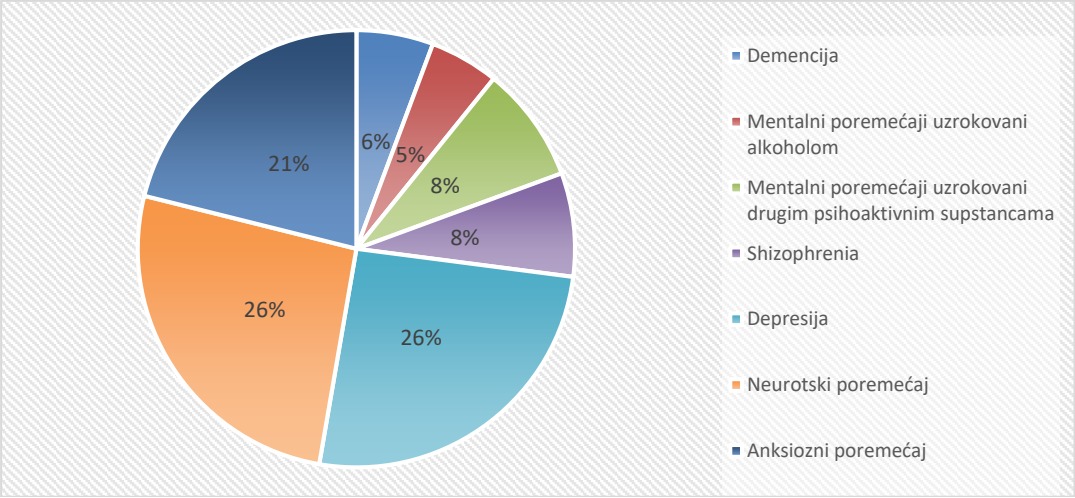

Vodeće mentalno oboljenje u toku 2024. godine bili su drugi neurotski poremećaji, od kojih je bolovalo 1.927 osoba, a zatim slijede umjerene depresivne episode i anksiozni poremećaji.

3.5 Maligna oboljenja

Maligne bolesti, uz bolesti kardiovaskularnog sistema, čine jedno od najsloženijih i najopterećujućih stanja za cijeli zdravstveni sistem. U gotovo svim zemljama, uključujući i našu, bilježi se kontinuirani rast stope obolijevanja od malignih oboljenja. Ova oboljenja su često teška za liječenje, zahtijevaju posebnu njegu, a njihova kompleksnost iziskuje značajna ulaganja u istraživanje, dijagnostiku i tretman.

Smrtnost od pojedinih oblika raka, poput raka pluća, porasla je za približno 30% u posljednjih deset godina, što pokazuje veoma ozbiljan izazov s kojim se savremena medicina suočava.

U strukturi uzroka smrti od malignih oboljenja kod nas i širom svijeta najčešće su zastupljeni rak dojke, debelog crijeva, prostate, pluća i želuca. Vodeći uzroci smrti među oboljelima od malignih bolesti su rak dojke i rak debelog crijeva, a stopa smrtnosti kod ovih tipova maligniteta u stalnom je porastu. Zabrinjavajuća je činjenica da ovi tipovi raka veoma često pogađaju osobe radne dobi, što dodatno utiče na ekonomski aspekt, radnu sposobnost i sam kvalitet života pogođenih porodica.

Rana dijagnoza je ključna za sve maligne bolesti. Nažalost, mnogi slučajevi raka otkrivaju se u poodmaklim fazama, kada su šanse za izlječenje ili kontrolu bolesti naročito smanjene. Rano otkrivanje putem preventivnih pregleda te brojnih edukacija, dovodi do boljeg ishoda liječenja i poboljšava kvalitet života pacijenata, a kod nekih malignih bolesti može produžiti život za deset i više godina.

Liječenje malignih bolesti često uključuje dugotrajne i skupe tretmane, kao što su operativni zahvati, hemoterapija, radioterapija i imunoterapija, a oni zahtijevaju visoko specijaliziranu medicinsku njegu. Troškovi ovih liječenja su značajni te njihove porodice trpe ogromne psihološke i finansijske pritiske. Osim toga, socijalna podrška, uklanjanje stigmatizacije i podrška u procesu liječenja igraju važnu ulogu u održavanju kvaliteta života oboljelih od raka. Promovisanje zdravih stilova života, edukacija stanovništva o prevenciji i faktorima rizika, te rano otkrivanje raka ključni su za smanjenje malignih bolesti u budućnosti, kao i tereta koji one prouzrokuju pojedincu, ali i populaciji u cjelini.

Grafikon 12. Struktura vodećih malignoma u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini

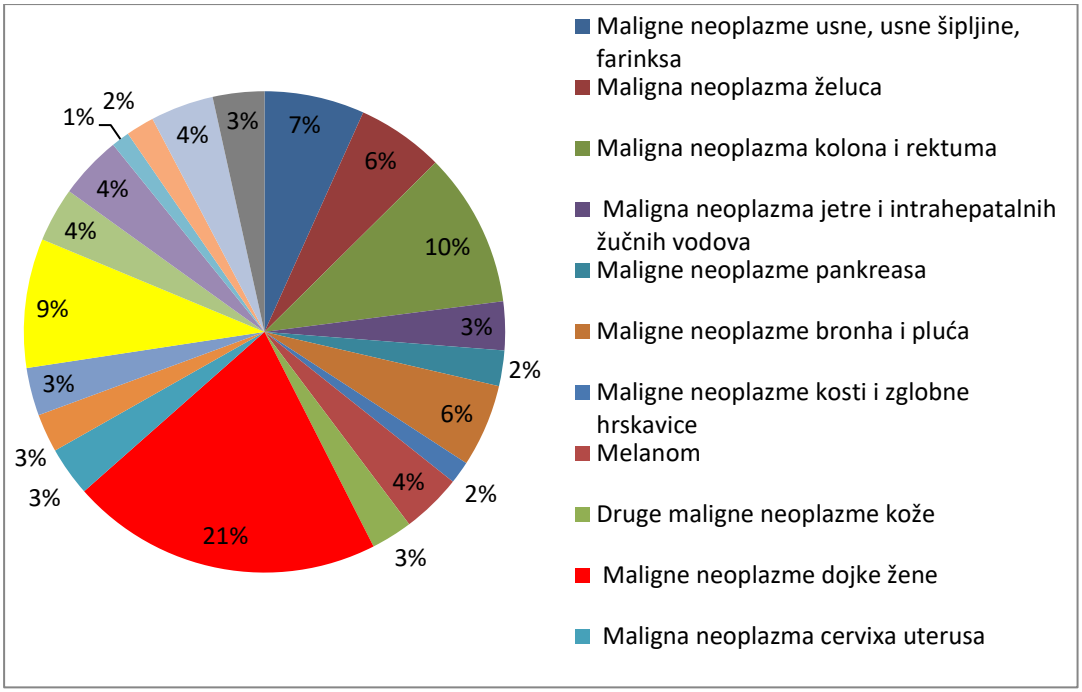

3.6 Oboljenja koštano-mišićnog sistema

Koštano-mišićna oboljenja široko su zastupljena te imaju značajan uticaj na svakodnevni život oboljelih i društva u cjelini. Vodeći uzroci rane invalidnosti su upravo ova oboljenja, te su čest uzrok dugotrajnog odsustva s posla među radno aktivnim stanovništvom.

Najzastupljenija oboljenja koštano-mišićnog sistema u Kantonu tokom 2024. godine uključivala su dorzopatije i artroze. Među njima je i reumatoidni artritis – autoimuno stanje koje uzrokuje upale i bolove u zglobovima, što može dovesti do deformiteta, invalidnosti kao i ozbiljnih problema u obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Naročito zabrinjava to što su koštano-mišićna oboljenja u porastu među mlađom populacijom i to zbog fizičke neaktivnosti, dugotrajnog sjedenja, stresa i loših prehrambenih navika. Uzimajući u obzir činjenicu da je većina ovih oboljenja hroničnog karaktera, pacijenti se suočavaju s dugotrajnim liječenjem i potrebom za stalnim prilagođavanjem životnih navika kako bi se smanjili simptomi i očuvala funkcionalnost.

Zbog toga su promocija zdravih stilova života, fizička aktivnost, prevencija povreda i rani pregledi ključni za smanjenje obolijevanja od koštano-mišićnih bolesti. Podizanje svijesti i unapređenje preventivnih mjera u zajednici može doprinijeti

smanjenju troškova liječenja i očuvanju radne sposobnosti, a time se doprinosi boljoj produktivnosti i zdravlju stanovništva.

Grafikon 13. Struktura oboljenja koštano-mišićnog sistema u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini.

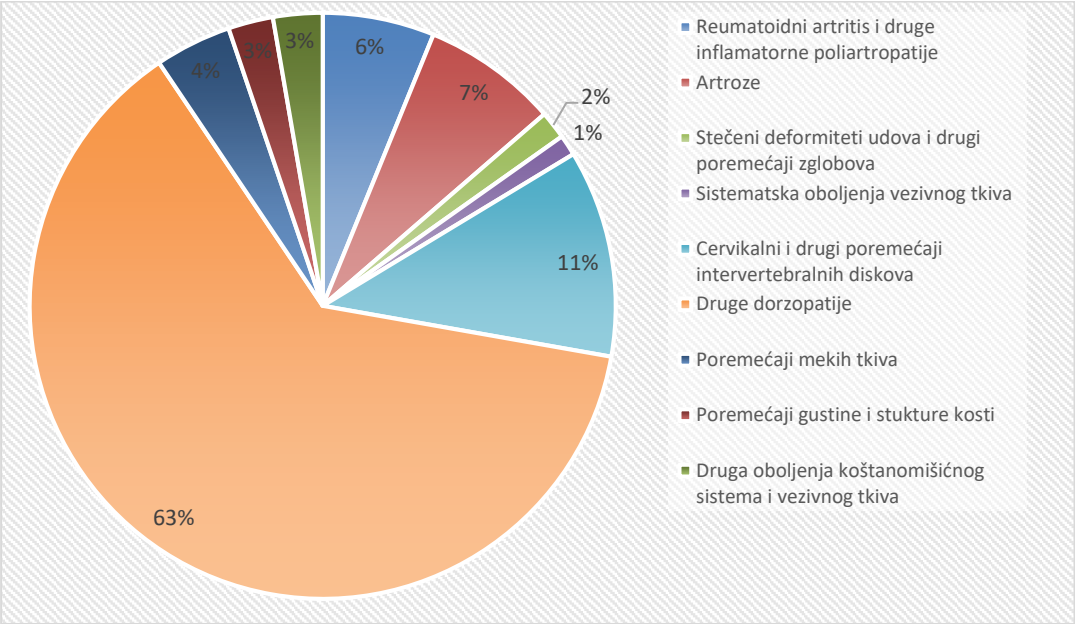

3.7 Zdravlje žena

Zdravstvenu zaštitu žene na nivou primarne zdravstvene zaštite ostvaruju u ambulantama opće/porodične medicine i u ambulantama za zdravstvenu zaštitu žena (ginekološko-akušerske ambulante). U 2024. godini zdravstvenu je zaštitu žena na nivou primarne zdravstvene zaštite pružalo 16 timova na 12 lokacija na području Zeničko-dobojskog kantona.

Tabela 6. Služba za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena – mreža, zdravstveni radnici u Zeničko--dobojskom kantonu u 2024. godini

Zdravstvena ustanova	MREŽA			ZDRAVSTVENI RADNICI			
	Geografske lokacije	Ordinacija	Radni timovi	Doktori medicine		Medicinske sestre/ tehničari	Ginekološko akušerska sestra
				Specijalisti ginekologije i akušerstva	Na specijalizaciji iz ginekologije i akušerstva		
D.Z. Breza	1	1	1	1	0	0	2
D.Z. Doboj Jug	0	0	0	0	0	0	0
D.Z. Kakanj	1	2	2	2	0	0	5
D.Z. Maglaj	1	1	1	1	0	0	2
D.Z. Olovo	1	1	1	1	0	0	3
D.Z. Tešanj	1	2	2	2	0	0	2
D.Z. Vareš	1	1	1	1	0	2	1
D.Z. Visoko	1	1	1	1	0	0	2
D.Z. Usora	1	1	1	1	0	1	0
D.Z. Zavidovići	1	2	2	2	0	3	3
D.Z. Zenica	2	4	3	3	3	4	7
D.Z. Žepče	1	1	1	1	0	0	3
UKUPNO	12	17	16	16	3	10	30

U toku 2024. godine ostvareno je ukupno 75.091 posjeta, pri čemu je realizirano 19.938 prvih pregleda radi liječenja u ordinaciji kod doktora, te 37.186 ponovnih pregleda žena radi liječenja.

Također je ostvareno 33.284 preventivna pregleda. Ukupno je izvršeno 15.851 Papa test s ciljem ranog otkrivanja raka grlića maternice. Ukupno je obavljeno 2.293 pregleda dojki s ciljem ranog otkrivanja raka dojke.

Tabela 7. Posjete i pregledi u Službi za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena u toku 2024. godine po općinama

Zdravstvena ustanova	Posjete u ordinaciji kod doktora	Pregledi u ordinaciji kod doktora	Ciljani pregled radi ranog otkrivanja raka grlića maternice	Ciljani pregled radi otkrivanja raka dojke
D.Z. Breza	6.146	3850	579	128
D.Z. Doboj Jug	/	/	/	/
D.Z. Kakanj	13.942	14.013	1.777	0
D.Z. Maglaj	4.399	4.420	1.349	319
D.Z. Olovo	7.639	1314	740	183
D.Z. Tešanj	9.589	/	2.232	/
D.Z. Vareš	1.230	1.230	262	/
D.Z. Visoko	7.311	7.243	1.558	47
D.Z. Usora	248	248	114	/
D.Z. Zavidovići	9.736	9.736	2.678	1.260
D.Z. Zenica	12.617	12.617	3.896	333
D.Z. Žepče	2.234	2.453	666	23
UKUPNO	75.091	57.124	15.851	2.293

Grafikon 14. Skrining na rak grlića maternice prema dobnim skupinama u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godine.

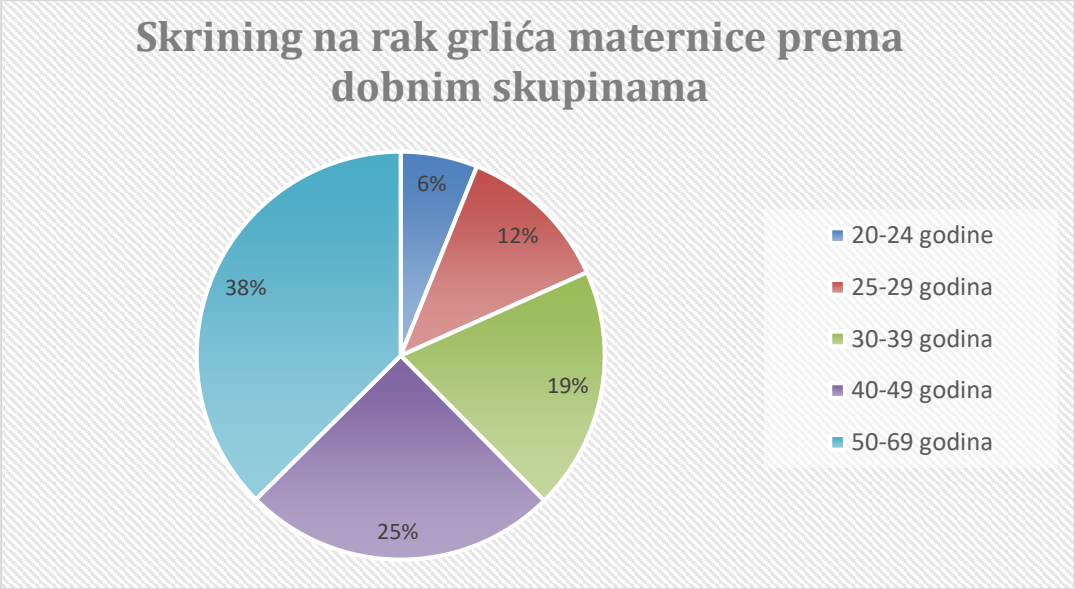

Iz navedenog dijagrama možemo vidjeti da se odaziv na skrining povećava nakon tridesete godine života žene.

U toku 2024. godine ostvareno je 15.494 posjete doktoru u savjetovalištu za trudnice. Savjetovalište za planiranje porodice posjećeno je 1.345 puta, i to najviše u Domu zdravlja Zenica. Od ukupno 569 posjeta savjetovalištu zbog steriliteta, najveći broj posjeta ostvaren je u Domu zdravlja Zenica.

U sljedećoj tabeli se mogu vidjeti posjete savjetovalištima za trudnice, planiranje porodice, juvenilnom ginekologu te posjete zbog steriliteta.

Tabela 8. Posjete i pregledi u Službi za zaštitu reproduktivnog zdravlja žena u toku 2024. godine po općinama

Zdravstvena ustanova	**Posjete savjetovalištu za planiranje porodice**	**Posjete savjetovalištu radi steriliteta**	**Posjete kod juvenilnog ginekologa**	**Posjete savjetovalištu za trudnice**		
				Do 3. mj.	**4. – 6. mj.**	**7. i više mj.**
D.Z. Breza	274	12	86	329	298	320
D.Z. Doboj Jug	/	/	/	/	/	/
D.Z. Kakanj	/	29	68	212	44	80
D.Z. Maglaj	/	2	/	389	429	872
D.Z. Olovo	17	3	15	249	308	599
D.Z. Tešanj	/	/	/	306	99	78
D.Z. Vareš	/	/	/	13	11	7
D.Z. Visoko	327	134	302	1004	1.193	1.186
D.Z. Usora	3	1	/	3	2	/
D.Z. Zavidovići	3	1	4	141	104	69
D.Z. Zenica	705	387	114	1361	1.722	2.279
D.Z. Žepče	16	/	/	315	443	1.029
UKUPNO	1.345	569	589	4.322	4.653	6.519

U 2024. godini broj propisanih kontracepcijskih sredstava iznosio je 1.362. Strukturalno na prvom mjestu su oralni kontraceptivi - 672. Manje su zastupljena intrauterina sredstva - 153, te ostala kontraceptivna sredstva - 519. Broj pobačaja u ovoj godini je iznosio 418. Učešće spontanih pobačaja, kao jedan od znakova poremećaja ženskog zdravlja, u strukturi svih abortusa iznosi 245 pobačaja, odnosno 58,6% od svih abortusa u 2024. godini. Namjernih abortusa u 2024. godini je bilo 91. U 366 slučajeva trudnoća se prekidala do dvanaeste sedmice trudnoće, dok se u samo 50 slučajeva prekidala u periodu od 13. do 20. sedmice. Komplikacije u toku ili nakon prekida trudnoće su se desile u 11 slučajeva.

Tabela 9. Vrste i broj abortusa na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Dobne grupe	Vrsta i broj abortusa			
	Namjerni prekid	**Medicinski indiciran**	**Spontani prekid**	**Ukupno**
ispod 15 g.	/	/	/	/
15 - 19 g.	2	3	6	12
20 - 24 g.	7	9	35	52
25 - 29 g.	14	27	75	117
30 - 34 g.	30	19	62	111
35 - 39 g.	22	20	46	90
40 - 44 g.	14	4	20	33
45 - 49 g.	2	0	1	3
preko 49 g.	/	/	/	/
Svega	**91**	**82**	**245**	**418**

U sljedećoj tabeli se može vidjeti broj abortusa prema ustanovama u kojim su se radili.

Tabela 10. Broj abortusa prema ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupan broj prekida trudnoće	Trajanje trudnoće / u sedmicama / kada se vrši prekid			Vrste prekida trudnoće		Spontani prekid trudnoće	Kategorija prekida trudnoće		Broj komplikacija u toku i nakon prekida trudnoće
		do 12 sedmica	13-20 sedmica	nakon 21 sedmice	Namjerni prekid	Medicinski indiciran prekid		Hirurški	Medikamentni	
D.Z. Kakanj	0	/	/	/	/	/	/	/	/	/
OB Tešanj	118	106	12	0	35	61	22	118	0	0
KB Zenica	300	261	38	1	56	21	223	300	0	11
D.Z. Olovo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

U toku 2024. godine bilo je 2.751 porod. Prijevremenih poroda je bilo 122, a poroda sa prolongiranom trudnoćom 17, dok su ostali porodi bili završeni na vrijeme. Poroda koji su završeni sekcijom je bilo 1.183, odnosno 43% svih poroda u 2024 godini su završeni sekcijom.

Tabela 11. Broj porođaja prema dobnim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Dobne grupe	Broj porođaja			
	Na vrijeme	Prije vremena	Prolongirana trudnoća	Ukupno
ispod 15 g.	0	0	0	0
15 - 19 g.	79	4	0	83
20 - 24 g.	522	26	5	553
25 - 29 g.	1008	40	7	1055
30 - 34 g.	606	34	5	645
35 - 39 g.	328	12	0	340
40 - 44 g.	64	6	0	70
45 - 49 g.	5	0	0	5
preko 49 g.	0	0	0	0
Svega	2.612	122	17	2.751

U sljedećoj tabeli se može vidjeti broj porođaja po ustanovama u kojima se porođaj završio.

Tabela 12. Broj porođaja prema ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	BROJ POROĐAJA					BROJ ROĐENIH			
		Uz stručnu pomoć	Na vrijeme	Prije vremena	Prolongirana trudnoća	SEKCIJA	UKUPNO	Mrtvorođeno	Sa tjelesnom težinom ispod 2.500 g	Sa tjelesnom težinom ispod 2.000 g
D.Z. Kakanj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
D.Z. Zavidovići	2	2	2	0	0	0	2	0	0	0
KB Zenica	2117	2117	1980	120	17	956	2142	11	53	13
OB Tešanj	632	632	630	2	0	227	636	2	0	1

Trendovi kretanja pobačaja i rođenih u zadnjih jedanaest godina su prikazani na sljedećem grafikonu.

Grafikon 15. Trend kretanja rođenih i pobačaja u Zeničko-dobojskom kantonu od 2013. do 2024. godine

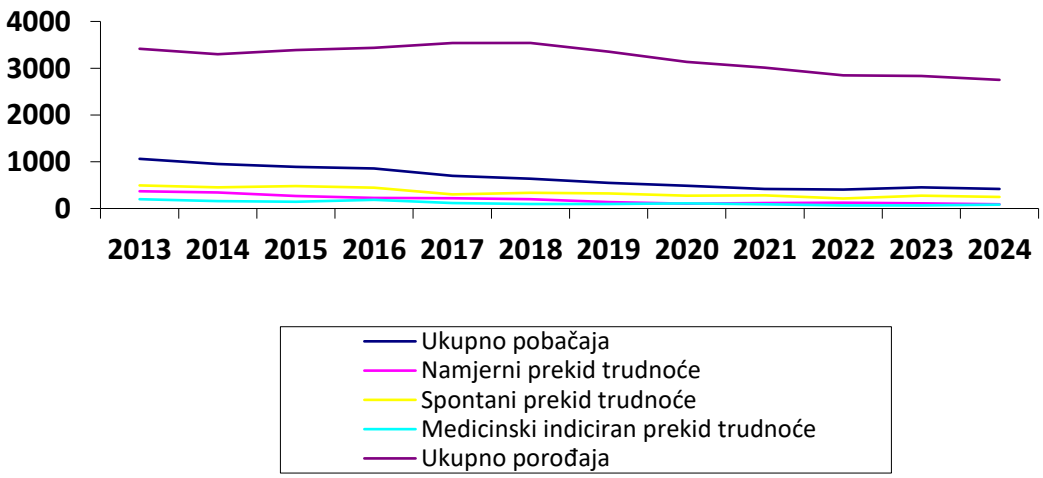

U Službi za zdravstvenu zaštitu žena u 2024. godini utvrđeno je ukupno 30.353 bolesti i stanja.

Grafikon 16. Struktura bolesti žena i stanja zdravlja žena u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024. godini.

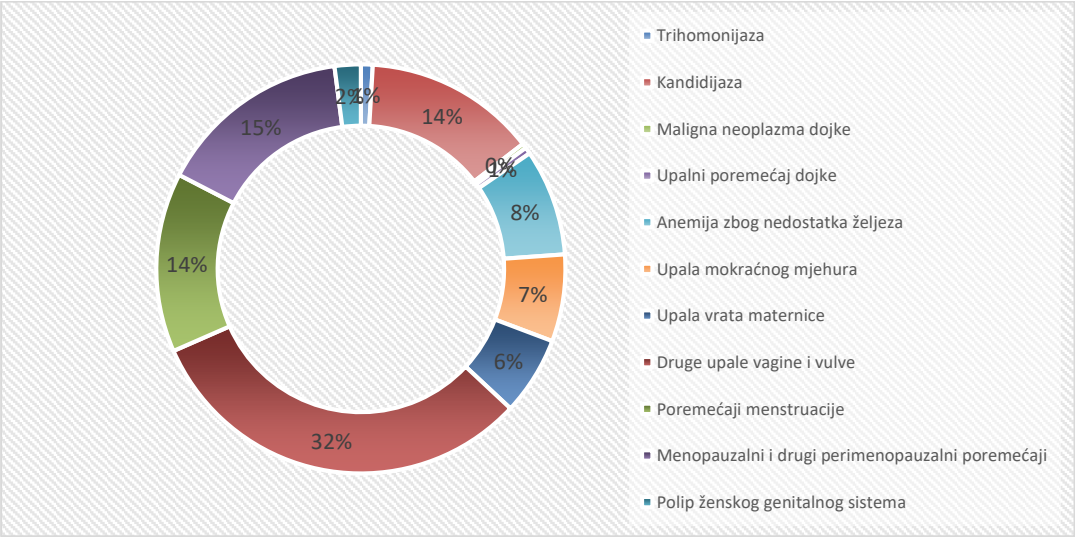

Vodeće nemaligne bolesti koje se javljaju kod osoba ženskog spola su bolesti cirkulatornog sistema, bolesti respiratornog sistema te endokrina i metabolička oboljenja.

3.8 Patronažna djelatnost

Patronažnu djelatnost na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini pružalo je 90 medicinskih sestara/tehničara. Na posjetu hroničnom bolesniku odnosilo se 41.224 patronažne posjete, trudnicama 34.230, na novorođenče 934 (0-28 dana dana) i porodilji 675 posjeta (1 mjesec - 1 godina).

Tabela 13. Patronažna djelatnost po odgovarajućim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Broj posjeta	**D.Z. Breza**	**D.Z. Doboj Jug**	**D.Z. Kakanj**	**D.Z. Maglaj**	**D.Z. Tešanj**	**D.Z. Usora**	**D.Z. Zavidovići**	**D.Z. Zenica**	**D.Z. Žepče**	**D.Z. Vareš**
Porodici	169	49	/	1.486	859	10	/	30.506	413	738
Trudnici	152	68	/	156	13	0	/	7	1	3
Novorođenčetu (0-28 dana) i porodilji	164	165	/	132	43	29	/	383	3	15
Dojenčetu (1 mjesec – 1 godina) i porodilji	58	85	/	144	30	/	/	357	/	1
Djetetu (1-14 godina)	7	11	/	182	2	/	/	0	/	7
Oboljelim od malignih bolesti	/	49	92	262	69	42	487	5.819	595	165
Oboljelim od dijabetesa	/	27	166	341	556	162	711	6.074	553	339
Oboljelim od kardiovaskularnih bolesti	/	24	19	258	660	166	/	6.958	340	368
Oboljelim od mentalnih bolesti	/	23	2	/	10	7	/	641	/	24
Oboljelim od mišićne distrofije	/	10	/	/	/	/	/	579	12	/
Zbog alkoholizma	/	/	/	/	/	/	3	2	/	/
Zbog narkomanije	/	6	/	/	/	/	/	/	/	/
Oboljelim od tuberkuloze	/	/	/	/	6	/	/	/	/	/
Oboljelim od ostalih hroničnih bolesti	/	9	5.538	/	292	13	1.641	6.233	643	231

3.9 Zdravlje djece

Zdravlje djece do četiri godine starosti

Zdravlje najmlađe populacije predstavlja osnovu za praćenje kvaliteta zdravstvene zaštite i ukupnog zdravstvenog statusa društva u cjelini. Pokazatelji, koji pomažu u procjeni zdravstvenog stanja djece i identifikaciji ključnih zdravstvenih izazova s kojima se susreće ova starosna grupa, uključuju stopu dojenačke smrtnosti, novorođenačke smrtnosti, juvenilne smrtnosti, kao i prevalenciju vodećih bolesti kod djece. Tokom 2024. godine zabilježeno je 13 mrtvorođene djece, što ukazuje na određene izazove u prenatalnoj i perinatalnoj zaštiti. Udio prijevremeno rođene djece, koja se rađaju prije 37. sedmice trudnoće, iznosi 122. Ovo može ukazivati na različite faktore rizika, poput trudnoća sa komplikacijama, visokorizičnih porođaja i zdravstvenih uslova majke. Također, zabilježen je broj djece sa niskom porođajnom težinom (ispod 2.500 grama), te iznosi 53. Djeca s niskom težinom pri rođenju često su sklonija različitim zdravstvenim problemima u djetinjstvu, a u nekim slučajevima i u odrasloj dobi, što zahtijeva posebnu pažnju pedijatrijskih i neonatalnih timova.

Među najčešćim oboljenjima kod djece od 0 do 4 godine izdvajaju se respiratorne infekcije.

3.10 Zdravstveno stanje mladih u školama i fakultetima

Omladina u školama i fakultetima predstavlja najosjetljiviju kategoriju stanovništva, ali ujedno i najveći biološki potencijal društva.

Broj djece u osnovnim i srednjim školama na području ZDK: oko 43.000
Broj školskih objekata na području ZDK: 258
Broj centralnih osnovnih škola: 65
Broj područnih osnovnih škola: 148
Broj srednjih škola: 37
Broj fakulteta: 8

Sanitarno-higijensko stanje školskih objekata

Na području Zeničko-dobojskog kantona ima 108 školskih ustanova koje koriste 258 školskih objekata. Nekoliko područnih školskih objekata se trenutno ne koriste zbog malog broja učenika. Sa higijensko-građevinskog aspekta neki su izuzetno uslovni, a značajan broj objekata je higijensko-građevinski izuzetno neuslovan za boravak i rad učenika i nastavnog i drugog osoblja.

3.10.1 Pojedini aspekti zdravlja djece

Stanje vida kod školske djece na području ZDK

Tokom 2024. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja vida za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK vid je pregledan kod ukupno 5.343 učenika drugih i osmih razreda osnovne škole. Od tog broja, kod 407 (7,6%) učenika utvrđen je problem sa vidom. Svi učenici s uočenim odstupanjem upućeni su na dalju dijagnostičku obradu.

Grafikon 17. Stanje VIDA kod djece drugih i osmih razreda osnovnih škola u ZDK u 2024. godini

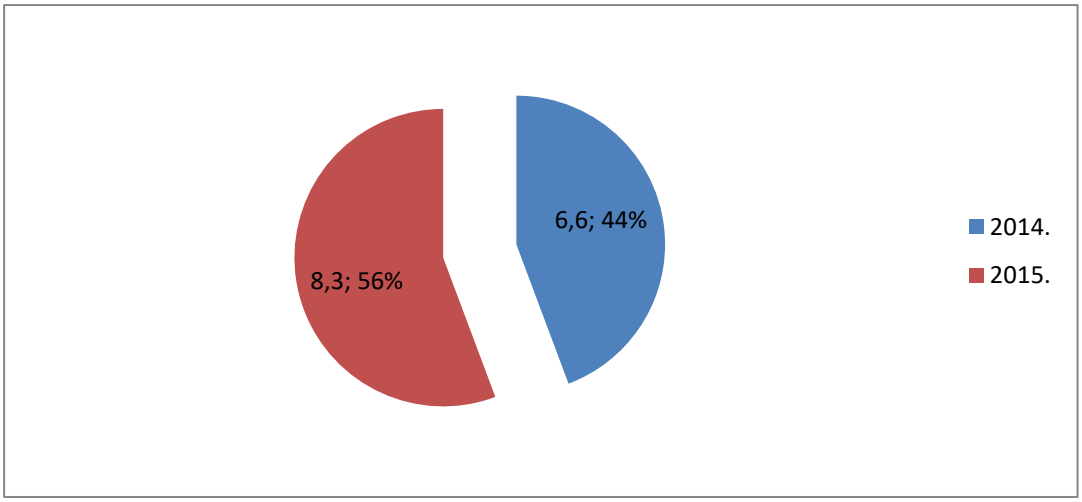

Stanje sluha kod školske djece na području ZDK

Tokom 2024. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja sluha za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK sluh je pregledan kod ukupno 5.756 učenika drugih i osmih razreda osnovne škole. Od tog broja, kod 118 (2,1%) učenika utvrđen je problem sa sluhom. Svi učenici s uočenim odstupanjem upućeni su na dalju dijagnostičku obradu.

Grafikon 18. Stanje SLUHA kod djece drugih i osmih razreda osnovnih škola u ZDK u 2024. godini

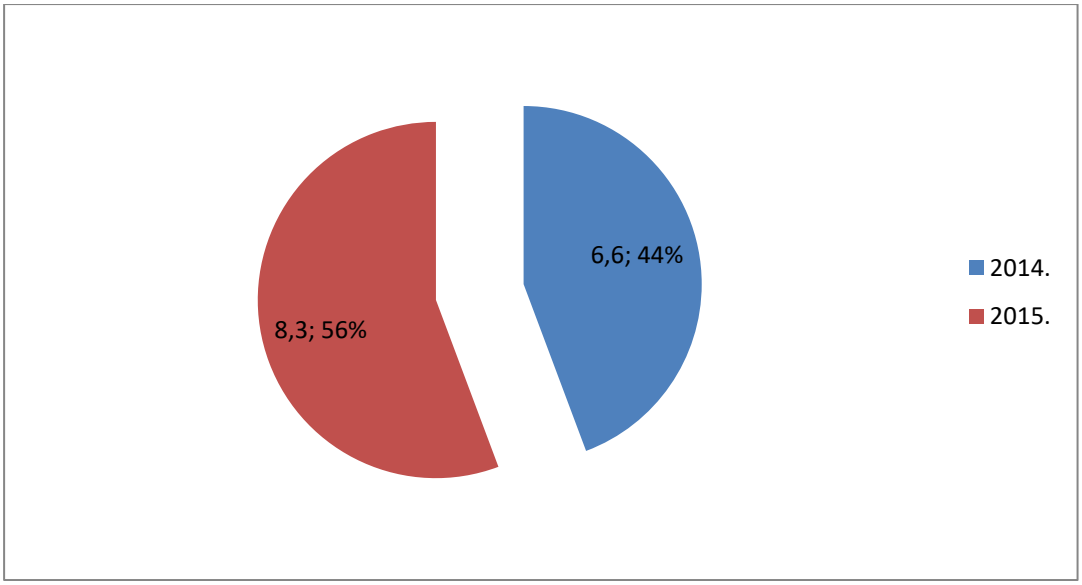

Stanje lokomotornog sistema kod školske djece na području ZDK

Tokom 2024. godine proveden je skrining za rano otkrivanje poremećaja lokomotornog sistema za djecu u svim osnovnim školama u kojima ima djece uzrasta koji je obuhvaćen skriningom. Na području ZDK lokomotorni sistem je pregledan kod ukupno 8.642 učenika drugih i šestih razreda osnovne škole i prvih razreda srednje škole. Od tog broja, kod 3.124 (36,1%) učenika utvrđen je problem sa lokomotornim sistemom. Svi učenici s uočenim odstupanjem upućeni su na dalju dijagnostičku obradu.

Grafikon 19. Stanje LOKOMOTORNOG SISTEMA kod djece drugih i šestih razreda osnovnih škola i prvih razreda srednjih škola u ZDK u 2024. godini

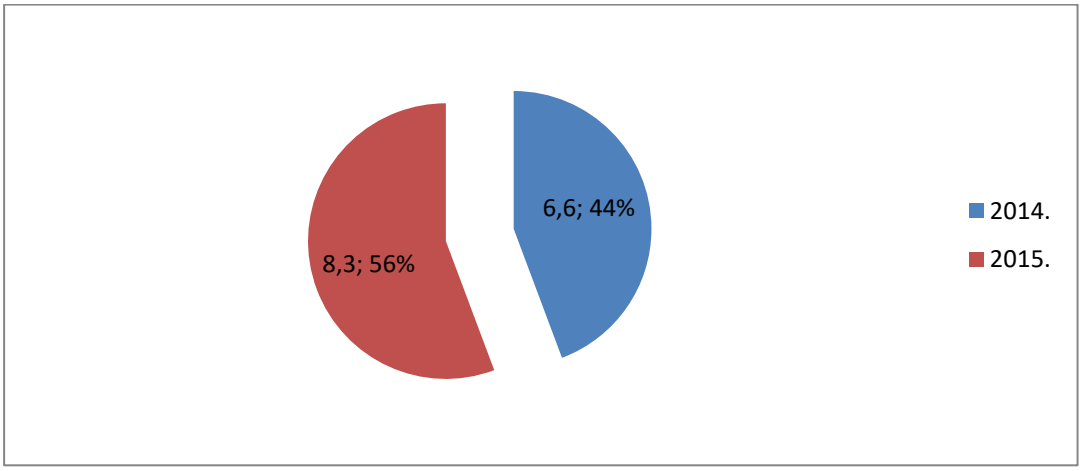

Tabela 14. Pregled podataka o provedenim skrining programima po godinama

Godina	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	**2024.**	**Σ**
VID												
Ukupan broj skrining pregleda vida	3.618	14.361	17.061	3.347	-	6.415	2.224	7.002	6.661	4.630	5.343	70.662
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu vida	237 (6,6)	1.191 (8,3)	1.330 (7,8)	227 (6,8)	-	387 (6)	166 (7,5)	499 (7,1)	529 (7,9)	312 (6,7)	407 (7,6)	5.285 (7,5)
SLUH												
Ukupan broj skrining pregleda sluha	2.944	4.939	3.477	3.435	-	6.989	2.351	7.459	7.233	5.010	5.756	49.593
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu sluha	83 (2,8)	158 (3,1)	53 (1,5)	88 (2,6)	-	155 (2,2)	55 (2,3)	89 (1,2)	143 (2)	100 (2)	118 (2,1)	1.042 (2,1)
LOKOMOTORNI SISTEM (LMS)												
Ukupan broj skrining pregleda LMS	-	-	-	6.934	6.433	6.714	5.519	11.237	6.358	8.183	8.642	60.020
Ukupan broj (%) pozitivnih na skriningu LMS	-	-	-	516 (7,4)	470 (7,3)	1.104 (16,4)	1.241 (22,5)	2.021 (18)	1.534 (24,1)	2.786 (34)	3.124 (36,1)	12.796 (21,3)

Grafikon 20. Postotak djece pozitivne djece na skriningu vida, sluha i lokomotornog sistema

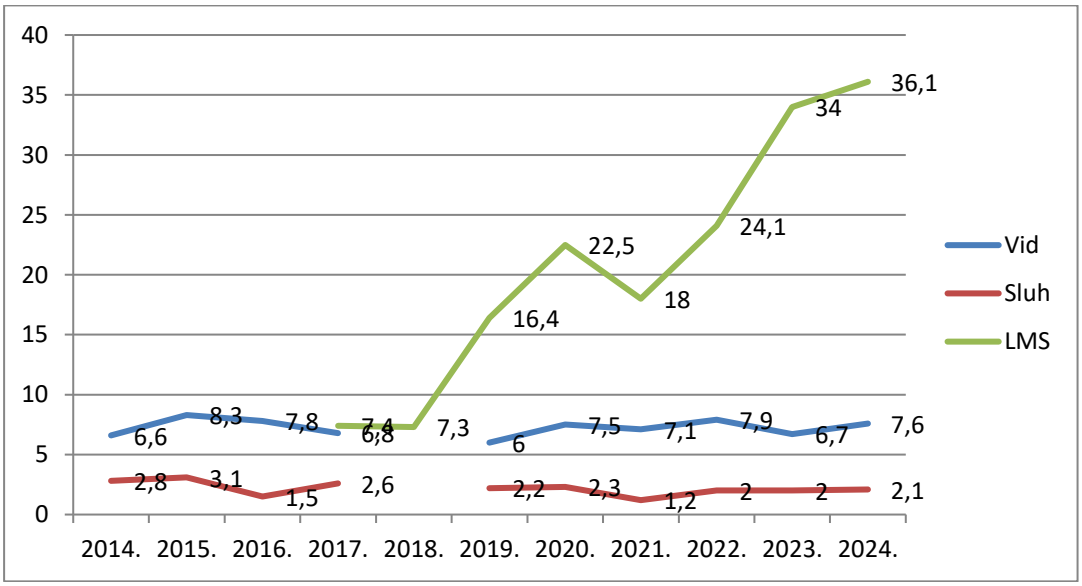

Skrining za rano otkrivanje anemije

Nakon provedenog skrininga na anemiju mjerenjem količine hemoglobina u krvi uočena su minimalna odstupanja od normalnih vrijednosti. Od ukupnog broja obuhvaćenih učenika (329), kod 0,3% je evidentirana snižena, a kod 3,3% povišena vrijednost hemoglobina u krvi.

Grafikon 21. Skrining pregled za rano otkrivanje anemije

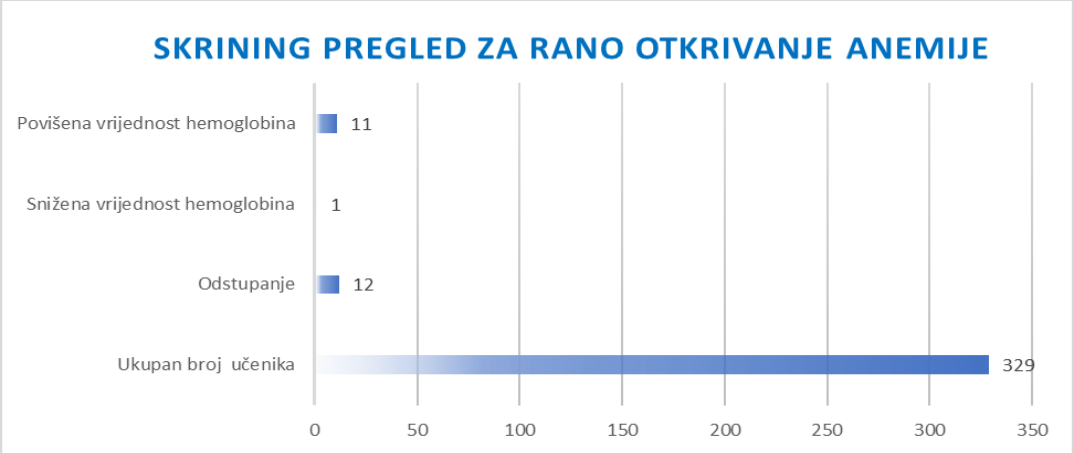

Grafikon 22. Povišena vrijednost hemoglobina u krvi po spolu

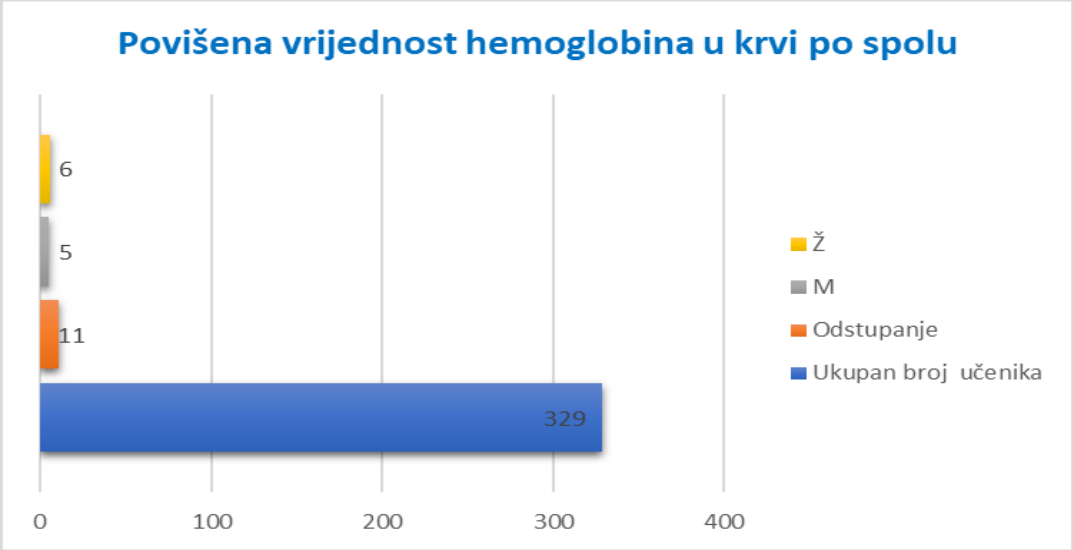

Osnovni pokazatelji stanja oralnog zdravlja djece predškolske dobi na području ZDK

Od ukupno 364 anketiranih roditelja djece koja su obavila i pregled od strane stomatologa, utvrđeno je da 83% djece ima karijes, 10,3% izvađen zub, 6,7% zub pod plombom, 77,7% je barem jednom posjetilo stomatologa.

Većina roditelja (87,4%) je izjavila da djeci četkaju zube od prve ili druge godine života. U 65,9% slučajeva roditelji imaju saznanja da njihovo dijete ima karijes, 47,8% djece koja su imala kariozne zube su ih popravili. Zabrinjava činjenica da 84,3% djece svakodnevno konzumira slatkiše, 44,8% zaslađene napitke.

Stanje uhranjenosti školske djece na području ZDK

Tokom 2024. godine provedena su antropometrijska mjerenja (tjelesna visina, tjelesna masa, obim struka i obim kukova) za djecu u svim osnovnim i srednjim školama. Na području ZDK antropometrijskim mjerenjima obuhvaćeno je ukupno 11.442 učenika drugih, šestih i osmih razreda osnovne škole i prvih razreda srednje škole. Od tog broja, kod 3.546 (31%) učenika evidentirano je odstupanje od normalnih vrijednosti BMI i stanja uhranjenosti. Dio učenika dobio je preporuku u vidu zdravstveno-odgojnog recepta s osnovnim smjernicama za pravilne prehrambene navike, a dio je upućen na dalju dijagnostičku obradu u primarnu zdravstvenu zaštitu.

Osnovni pokazatelji prehrambenih navika školske djece na području ZDK

Na području ZDK jako mali broj odgojno-obrazovnih ustanova unutar svog školskog objekta ili u neposrednoj blizini (školsko dvorište) ima školsku kuhinju/kantinu. Ukoliko i postoje, uglavnom se radi o privatnim kuhinjama, s izuzetkom ustanova s cjelodnevnim boravkom.

Komparacija uzetih uzoraka hrane iz privatnih kuhinja/kuhinja na bazi cjelodnevnog boravka pokazuje da organizirani način prehrane, baziran na tri glavna obroka i jednu do dvije užine može da zadovolji dnevne energetske potrebe učenika ovog uzrasta, što nije slučaj s privatnim kuhinjama, odnosno jednim školskim obrokom (najčešće sendvič, chicken ili tortilja).

Najčešće preporuke nutricioniste kada su u pitanju uzorci hrane uzeti iz školskih kuhinja/kantina su: da se uvede još jedna poslijepodnevna užina, da se postojeći obroci energetski obogate namirnicama kao što je npr. mlijeko/jogurt za doručak, užinu ili večeru ili dodatnom porcijom mesa/ribe/peradi za ručak, da se uvedu dodatne porcije svježeg voća i povrća, da doručak koji se servira djeci bude bez industrijskih i prerađenih namirnica, namaza i dresinga, kao što su kečap i majoneza budući da navedene namirnice mogu sadržavati pretjeranu količinu soli, zasićenih masti, šećera ili sadrže vještačke boje, konzervanse i pojačivače okusa. Za namirnice

koje se termički obrađuju, preporuka je da se izbjegava postupak pohovanja i prženja, kako bi se smanjio sadržaj zasićenih masnoća u obroku, te da se u jednom obroku ne servira više različitih namirnica iz skupine hrane "žitarice, proizvodi od žitarica i krompir".

Uzimajući u obzir da 88,7% učenika za užinu u toku sedmice konzumiraju brzu hranu, a 90,2% slatkiše i grickalice što je pokazatelj nezdravih prehrambenih navika, ohrabrujući je podatak da 89,8% učenika za užinu sedmično ipak konzumira voće. Ovaj podatak dobar je pokazatelj da su učenici ipak svjesni potrebe za balansom pri unosu zdravih i nezdravih namirnica.

Ukupno 42,4% učenika ne konzumira preporučenu dnevnu količinu vode.

Od ukupnog broja učenika čak 43,3% učenika navodi da konzumira gazirane sokove 1-2x sedmično.

Ohrabrujući je podatak da 67,1% učenika navodi da ne konzumira energetska pića što bi se moglo povezati s činjenicom da su ipak svjesni štetnog učinka energetskih pića na njihovo zdravlje.

Uzimajući u obzir činjenicu da je preporučeni vremenski okvir korištenja uređaja s ekranom za tinejdžere i odrasle dva sata dnevno, poražavajuća činjenica je da njih 54,9% prelazi preporučeni okvir provodeći više od dva sata dnevno.

3.11 Oralno zdravlje

U službi za zdravstvenu zaštitu usta i zubi na području Zeničko-dobojskog kantona, u toku 2024. godine radilo je 47 timova na 20 geografskih lokacija/ambulanti. Zdravstvenu zaštitu pružalo je 47 doktora dentalne medicine od kojih su 25 specijalisti ostalih užih stomatoloških specijalnosti i 59 stomatoloških sestara/tehničara.

U službi za zdravstvenu zaštitu usta i zubi u 2024. godini zabilježeno je ukupno 80.088 posjeta, od čega su 41.314 bile prve posjete doktoru stomatologu. Od ukupnog broja radova, najviše je bilo radova u domenu vađenja zubi - 24.498, a potom plombiranja zubi - 14.939.

U djelatnosti dentalne medicine 2024. godine dominira bolest zubnog karijesa s ukupno 21.385 zabilježenih dijagnoza i učešćem od ukupno 36,2%, dok su na drugom mjestu oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva sa 9545 zabilježenih dijagnoza, odnosno sa učešćem od ukupno 15,5%.

Tabela 15. Oboljenja, stanja i povrede u stomatologiji prema dobnim skupinama na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

OBOLJENJA I POVREDE U STOMATOLOGIJI	**Ukupno**
Maligne neoplazme usne i usne šupljine (C00-C08)	0
Poremećaji razvoja i rasta zuba (K00)	1264
Urasli i uklješteni zubi (K01)	2754
Zubni karijes (K02)	21385
Druga oboljenja čvrstog tkiva zuba (K03)	2192
Oboljenja zubne pulpe i periapikalnog tkiva (K04)	9545
Gingivitis i periodontalna oboljenja (K05)	4436
Drugi poremećaji gingive i alveolarnog luka (K06)	1472
Dento-facijalne anomalije (K07)	3382
Drugi poremećaji zuba i potpornih struktura (K08)	4223
Ciste usne šupljine koje nisu klasificirane drugdje (K09)	1652
Druga oboljenja vilice (K10)	2279
Oboljenja žlijezda slinovnica (K11)	16
Stomatitis i srodne lezije (K12)	2138
Druga oboljenja usana i sluznice usne šupljine (K13)	2124
Oboljenja jezika (K14)	94
Povrede lica i usne šupljine (S00-S09, T00-T04, T20, T90)	14
Ukupno oboljenja u 2024. godini	**58.970**

Ukupno je u djelatnosti dentalne medicine u 2024. godini zabilježeno 58.970 dijagnoza.

Skoro svaku drugu dijagnozu zabilježenu u službi za zaštitu i liječenje usta i zubi čini zubni karijes, što je slučaj i u prethodnim godinama.

4 INFORMACIJA O EPIDEMIOLOŠKOJ SITUACIJI NA ZENIČKO-DOBOJSKOM KANTONU U 2024. GODINI

4.1 Nadzor nad zaraznim oboljenjima

Zarazne bolesti imaju veliki javnozdravstveni značaj, a upravo zbog svog značaja za čovječanstvo, praćenje pojave i kretanja zaraznih bolesti i njihova kontrola je globalni zadatak, a izvještavanje o zaraznim bolestima zadatak svake zemlje. Ovu oblast, obaveze i nadležnosti definiše Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBiH. Prema ovom zakonu, svaki ljekar koji utvrdi (posumnja) na zaraznu bolest ima obavezu da je prijavi nadležnoj Higijensko-epidemiološkoj službi (HES). Sastavni dio ovog zakona je i Lista zaraznih bolesti koje se obavezno prijavljuju i način na koji se to vrši. Tu zapravo i počinje lanac nadzora nad zaraznim bolestima. Prijava se dostavlja nadležnom HES-u, nakon evidencije se prijavljuje nadležnom Zavodu za javno zdravstvo, zatim Federalnom zavodu za javno zdravstvo i na kraju se izvještava CDC i WHO.

Bitno je naglasiti da je naš sistem nadzora opterećen sa mnogim poteškoćama. U prvom redu, zakonska obaveza prijavljivanja 84 zarazne bolesti i stanja ne provodi se u mjeri u kojoj bi to bilo neophodno za dobar sistem nadzora. Obrada i analiza slučajeva oboljenja se vrši samo ako je oboljenje prijavljeno. Dakle, konačni rezultati koje dobijemo analizom odnose se samo na one slučajeve koji su prijavljeni u Zavod za javno zdravstvo.

Epidemiološki nadzor podrazumijeva kontinuitet, tj. stalno prikupljanje podataka, njihovu analizu i interpretaciju, te blagovremeno izvještavanje, a cilj je otkrivanje porasta učestalosti zaraznih bolesti (grupiranje u vremenu i prostoru) i blagovremeno i adekvatno reagovanje. Nadzor može biti aktivni i pasivni.

Drugi značajan problem u nadzoru su oskudne dijagnostičke mogućnosti, zbog čega imamo najmanje laboratorijski dokazanih slučajeva zaraznih bolesti.

Nadzor nad zaraznim oboljenjima podrazumijeva niz aktivnosti koje se provode u kontinuitetu: od prijema prijava sa terena, obrade informacija (provjere ako je potrebno), uputstava za provođenje mjera, do izvještavanja nadležnih i pružanja informacija i uputstava stanovništvu. Prijavljivanje se vrši na pojedinačnim i grupnim prijavama. Obrada pojedinačnih prijava se obavlja svakodnevno, a grupnih sedmično.

Izvještavanje Federalnog zavoda za javno zdravstvo i Agencije za hranu o kretanju zaraznih bolesti, oboljenja povezanih sa hranom i vakcinopreventabilnih oboljenja vrši se na sedmičnom, mjesečnom, kvartalnom, polugodišnjem i godišnjem nivou, a u izuzetnim situacijama i na dnevnom. Izvještavanje se vrši za Kanton, zatim po

općinama/gradovima, prema dobi i spolu oboljelih. Nulto prijavljivanje morbila, kongentalne rubeole i akutne flakcidne paralize se vrši sedmično i mjesečno.

4.1.1 Epidemija morbila u 2024. godini

Epidemija morbila koja se razvila tokom 2024. godine na području Zeničko-dobojskog kantona odredila je epidemiološku sliku vakcinopreventabilnih bolesti kako kod nas tako i u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Prvi indeksni slučajevi morbila na ZDK javljaju se u januaru 2024. godine u Gradu Zenica, a zatim u općinama Olovo i Usora, dok u općinama Doboj jug i Maglaj nije bilo zabilježenih slučajeva ove bolesti tokom 2024. godine.

Oboljenje koje izaziva ovaj virus, a posebno kod nevakcinisane i nepotpuno vakcinisane djece, unatoč svim pravovremenim naporima i provedenim mjerama Službe za epidemiologiju i higijenu INZ-a, kao i HE-službi domova zdravlja, nastavilo se širiti zbog niske stope provakcinisanosti djece.

Prvi slučajevi bolesti su registrovani u januaru 2024. godine i od tada broj oboljelih/zaraženih raste sa mjesečnim oscilacijama u broju oboljelih/zaraženih, a epidemijski val doseže svoj vrhunac u junu sa 561 prijavljenim oboljelim i stopom od 1,59 /$^{1\,000}$.

Početkom mjeseca aprila 2024. godine na području Zeničko-dobojskog kantona Služba za epidemiologiju i higijenu INZ-a prijavljuje epidemiju zarazne bolesti morbili, od koje do kraja 2024. godine oboljeva 1593 osobe, a od posljedica iste umire 1 osoba.

Tabela 16. Prikaz teritorijalne rasprostranjenosti oboljelih od morbilla u ZDK 2024. godine.

Općina/grad ZDK	Broj oboljelih u 2024	Mb/$^{1\,000\ st}$	%
BREZA	6	0,47	0,38
KAKANJ	481	13,26	30,19
OLOVO	13	1,52	0,82
TEŠANJ	3	0,07	0,19
USORA	2	0,32	0,13
VAREŠ	10	1,42	0,63
VISOKO	227	5,95	14,25
ZAVIDOVIĆI	76	2,23	4,77
ZENICA	771	7,21	48,40
ŽEPČE	4	0,14	0,25
ZDK Ukupno	**1593**	**4,56**	**100**

U općinama Doboj Jug i Maglaj nije bilo prijavljenih slučajeva zarazne bolesti morbili tokom 2024. godine.

Grafikon 23. Spolna struktura oboljelih od morbila tokom 2024.godine.

Nema značajne razlike u obolijevanju od morbila po spolnoj strukturi.

Grafikon 24. Dobne grupe oboljelih od morbila tokom 2024.godine.

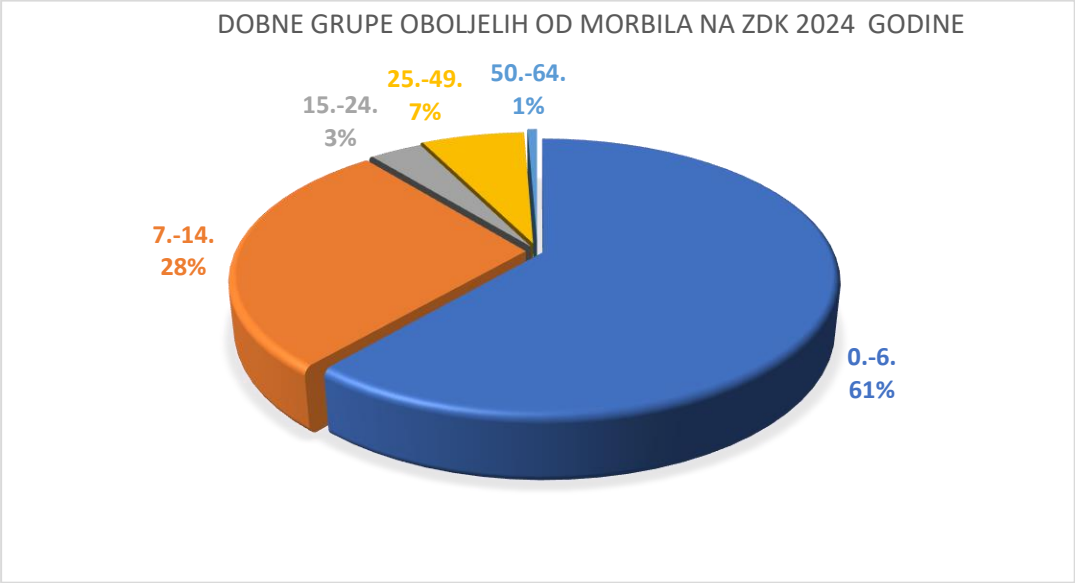

Najveći broj oboljelih od morbila je u dobnim grupama od 0 do 6 godina sa 977 oboljelih, a zatim u dobnoj grupi od 7 do 14 godina sa 443 oboljele osobe.

Grafikon 25. Vakcinalni status oboljelih od morbila tokom 2024.godine.

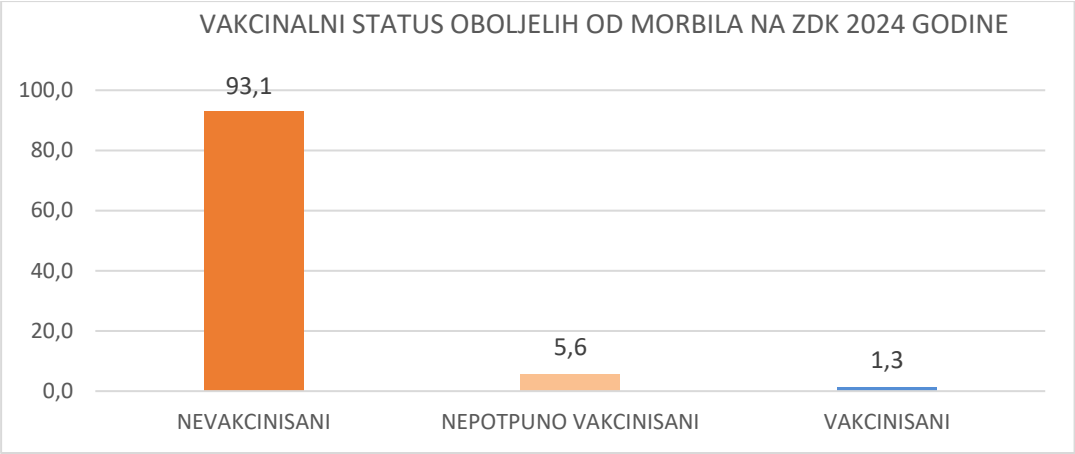

1483 ili 91,3 % oboljelih osoba su nevakcinisane, dok je 5,5 % ili 89 osoba bilo nepotpuno vakcinisano, tj.vakcinisani samo sa jednom dozom vakcine.

Grafikon 26. Mjesečni trend oboljevanja od morbila tokom 2024.godine.

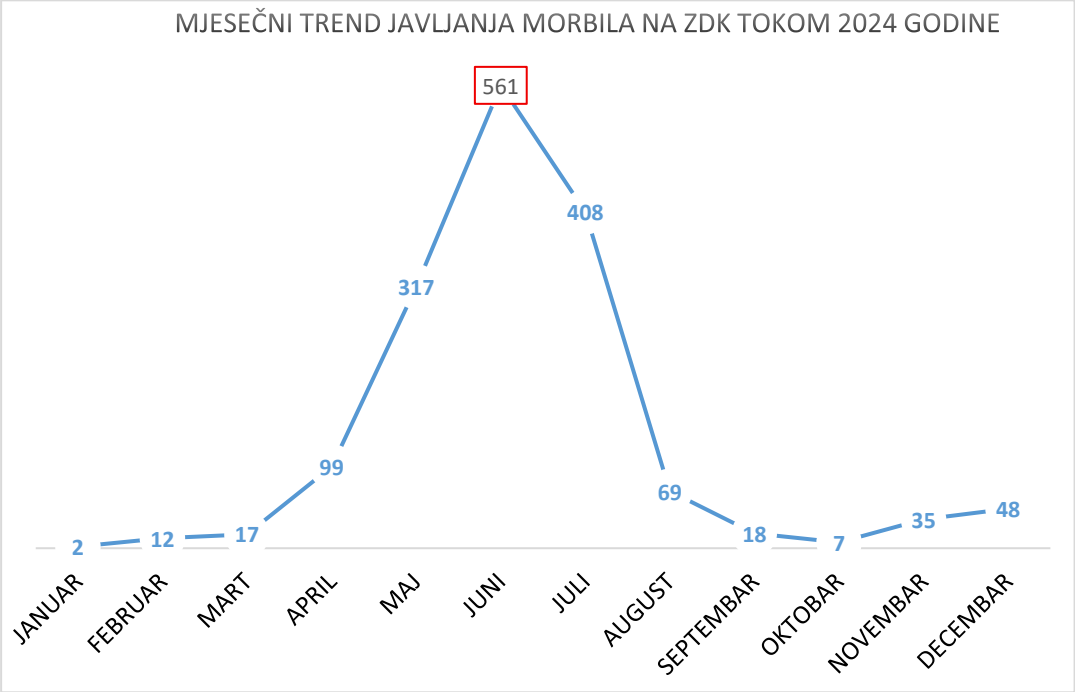

U mjesecu junu 2024. godine je zabilježen pik sa najvećim brojem prijavljenih slučajeva morbila u ZDK.

4.1.2 Akutne zarazne bolesti na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Procjena ukupnog broja prisutnih stanovnika u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024.godini je 349.477 stanovnika. U toku godine u kantonu je prijavljeno 3.857 slučajeva zaraznih bolesti na pojedinačnim prijavama i 35.534 slučaja na grupnim prijavama iz aktivnog nadzora (ARI/ILI/SARI). Ukupna stopa morbiditeta od zaraznih bolesti u 2024. godini iznosila je 112,71 Mb/^{1000} st. a bez gripe 11,03 Mb/^{1000} st. Slijedi odnos kretanja vodećih zaraznih bolesti tokom 2024. u odnosu na 2023.godinu.

Tabela 17. Prikaz vodećih zaraznih bolesti u ZDK 2023. i 2024. godine.

2023				2024			
Rang	**Bolest**	**Broj slučajeva**	**Mb/^{1000}**	**Rang**	**Bolest**	**Broj slučajeva**	**Mb/^{1000}**
1.	Oboljenje slično gripi/ILI	2277	6,46	1.	Oboljenje slično gripi/ILI	1673	4,78
2.	Varicellae	659	1,87	2.	Morbili	1593	4,55
3.	COVID-19	602	1,70	3.	Varicellae	982	2,80
4.	Angina streptococcica	330	0,93	4.	Enterocolitis ac.	222	0,63
5.	Enterocolitis ac.	330	0,93	5.	Pertussis	198	0,56
6.	Scarlatina	261	0,74	6.	Angina streptococcica	159	0,45
7.	Toxinfectio alimentaris	70	0,19	7.	Scarlatina	127	0,36
8.	TBC, plućna i izvan plućna	62	0,17	8.	Scabies	117	0,33
9.	Brucellosis	61	0,17	9.	TBC, plućna i izvan plućna	87	0,24
10.	Mononucleosis infectiosa	42	0,11	10.	Mononucleosis infectiosa	63	0,18

Tokom 2024. godine dominiraju kapljične infekcije, u prvom redu gripa.

Varicellae kao jedna od najčešćih dječijih virusnih osipnih bolesti, po broju prijavljenih slučajeva uvijek je u vrhu, a u periodu 2024.godine broj prijavljenih je 982 sa incidencom javljanja od 2,80 Mb/^{1000}.

Nadzor nad tuberkulozom radi se još i po posebnom programu (NTP), koji podrazumijeva vođenje registra TBC koji se puni podacima sa posebnih prijava i odjava oboljelih od TBC.

Crijevne zarazne bolesti sa incidencom javljanja 0,83 Mb/^{1000}, a uključuju enterocolitisi sa stopom od 0,63 Mb/^{1000}, oboljenja koja se mogu povezati sa hranom alimentarne toksinfekcije 0,13 Mb/^{1000} i salmoneloze sa stopom od 0,06 Mb/^{1000}.

Zoonoze sa ukupnim brojem prijavljenih od 33 slučaja, sa incidencom od 0,09 Mb/^{1000}, a prijavljene su kao: bruceloza - 26, febris haemoragicae - 1, Q febris 6 slučajeva.

Stopa morbiditeta kod parazitarnih oboljenja u prvom redu šuge sa 117 oboljelih i incidencom javljanja od 0,33 Mb/^{1000} pokazatelj je nezadovoljavajućeg higijenskog i socijalno-ekonomskog stanja stanovništva.

Krvlju i spolno prenosive zarazne bolesti (virusni hepatitis B i virusni hepatitis C) su zastupljene sa 21 slučaj i incidencom od 0,06 Mb/^{1000}.

Grafikon 27. Geografska distribucija zaraznih bolesti u ZDK (Mb/1000) tokom 2024. godine.

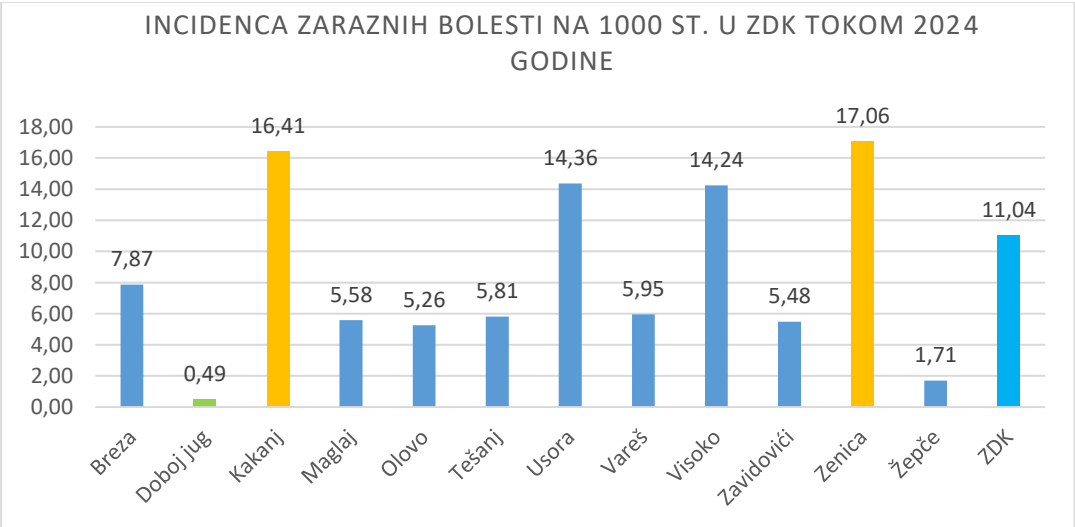

Najmanja stopa oboljevanja od zaraznih bolesti u 2024. godini zabilježena je u općini Doboj Jug, a najveće u općinama/gradovima Zenica i Kakanj.

Grafikon 28. Procentualna zastupljenost zaraznih bolesti u ZDK po dobnim skupinama u 2024. godini

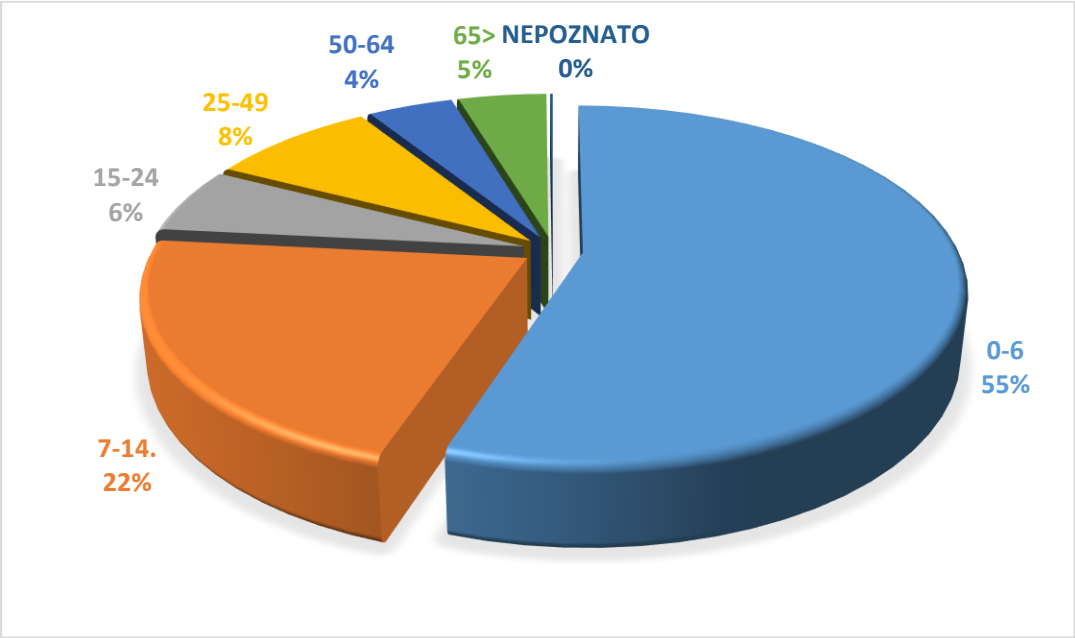

Grafikon 29. Procentualna zastupljenost zaraznih bolesti na ZDK po spolu u 2024.godini.

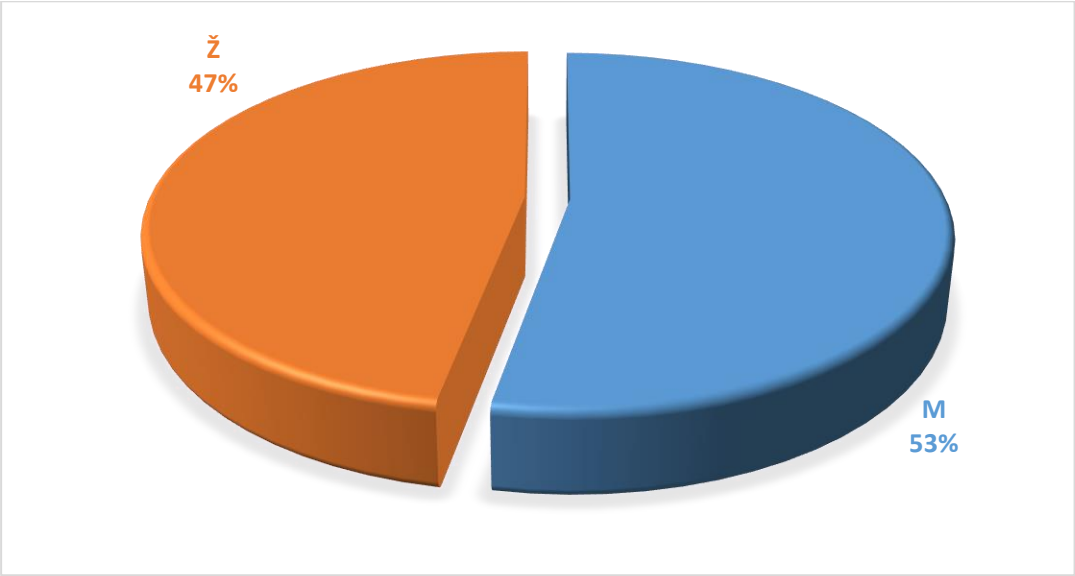

Prema prijavama, od zaraznih bolesti najviše su oboljevala djeca u dobnoj skupini od 0 do 6 godina, a zatim u dobnoj grupi 7-14 godina, najmanji broj prijavjenih je iz dobne grupe >65 godina.

Nema značajne razlike u obolijevanju od zaraznih bolesti po spolnoj strukturi.

Grafikon 30. Vremenska distribucija javljanja zaraznih bolesti u ZDK tokom 2024.godine

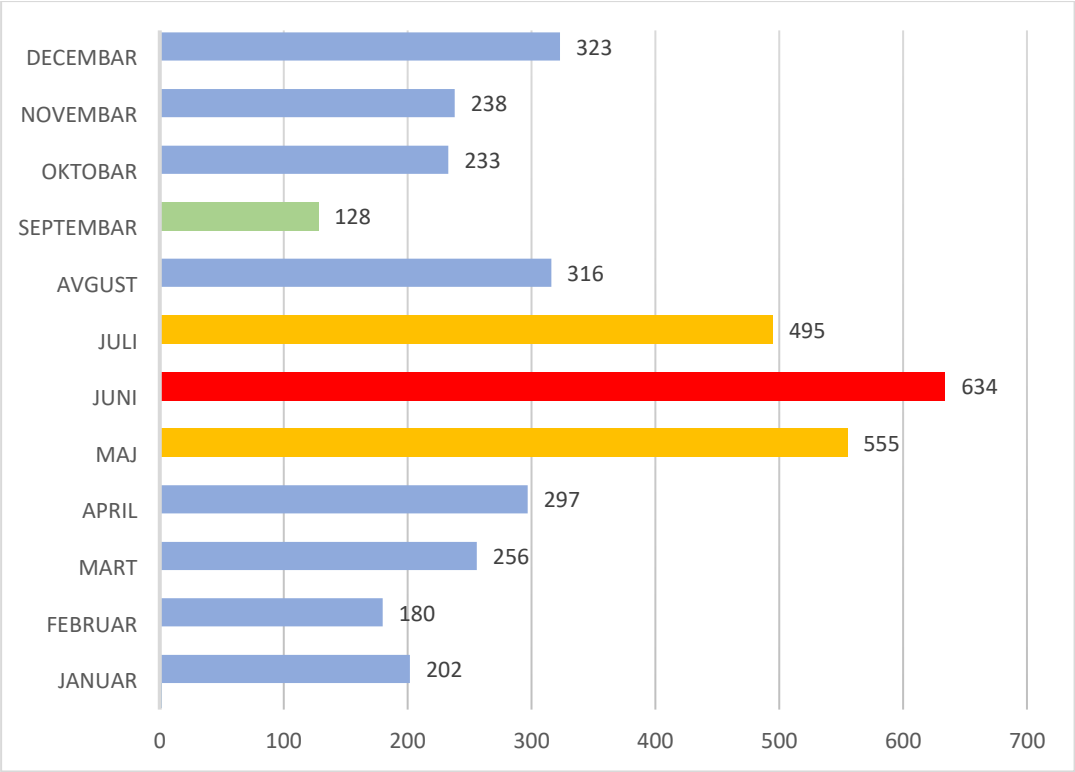

Najveći broj prijavljenih zaraznih bolesti je bio u mjesecu junu, a najmanji u septembru 2024. godine.

4.1.3 Nadzor na ARI/ILI/SARI u ZDK tokom 2024. godine.

Od 40. sedmice tekuće do 20. sedmice naredne godine vrši se epidemiološki nadzor nad kretanjem gripe u Federaciji BiH, a samim tim i u Zeničko-dobojskom kantonu. Nadzor se provodi u sklopu globalnog sistema praćenja gripe, praćenjem ARI (akutnih respiratornih infekcija - sezonskih respiratornih infekcija koje se javljaju u isto vrijeme kad i gripa), ILI (oboljenja koja po simptomima odgovaraju gripi) i SARI (teških oblika upale pluća koje se mogu dovesti u vezu s gripom).

Podaci se dostavljaju sedmično Službi za epidemiologiju, Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, iz domova zdravlja sa područja Zeničko-dobojskog kantona i na osnovu njih se vrši izvještavanje prema Federalnom zavodu za javno zdravstvo kao i stanovništvu kantona putem web platforme INZ-a.

U 2024. godini prijavljeno je ukupno: 33.861 ARI, 1673 ILI/gripe i 0 slučajeva SARI.

Grafikon 31. Sedmični trend kretanja ARI/ILI tokom sezone 2024.godine.

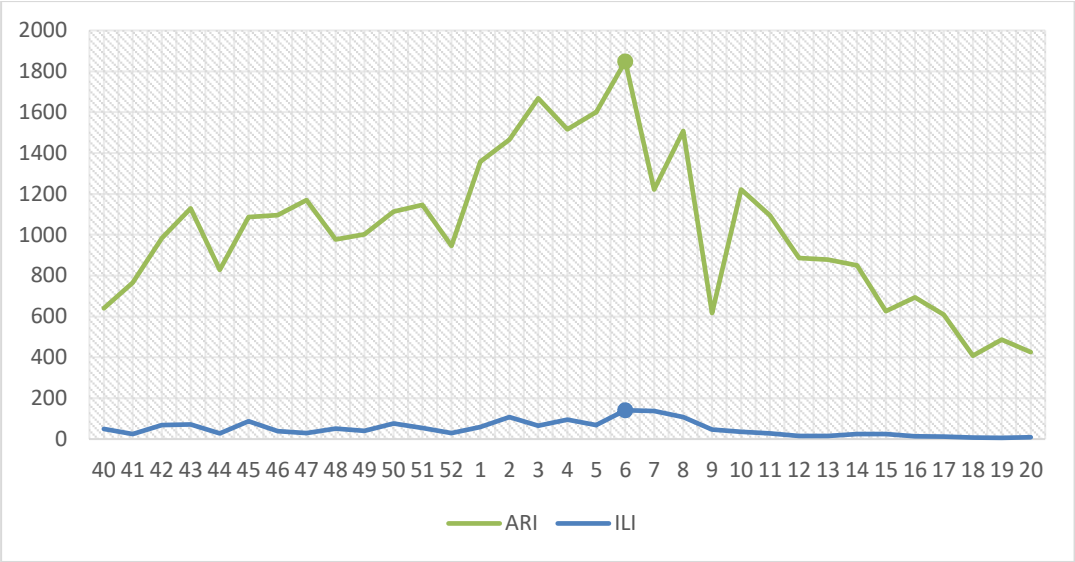

Grafikon 32. Procentualna zastupljenost oboljevanja od ARI/ILI/SARI u ZDK po dobnim skupinama u 2024. godini.

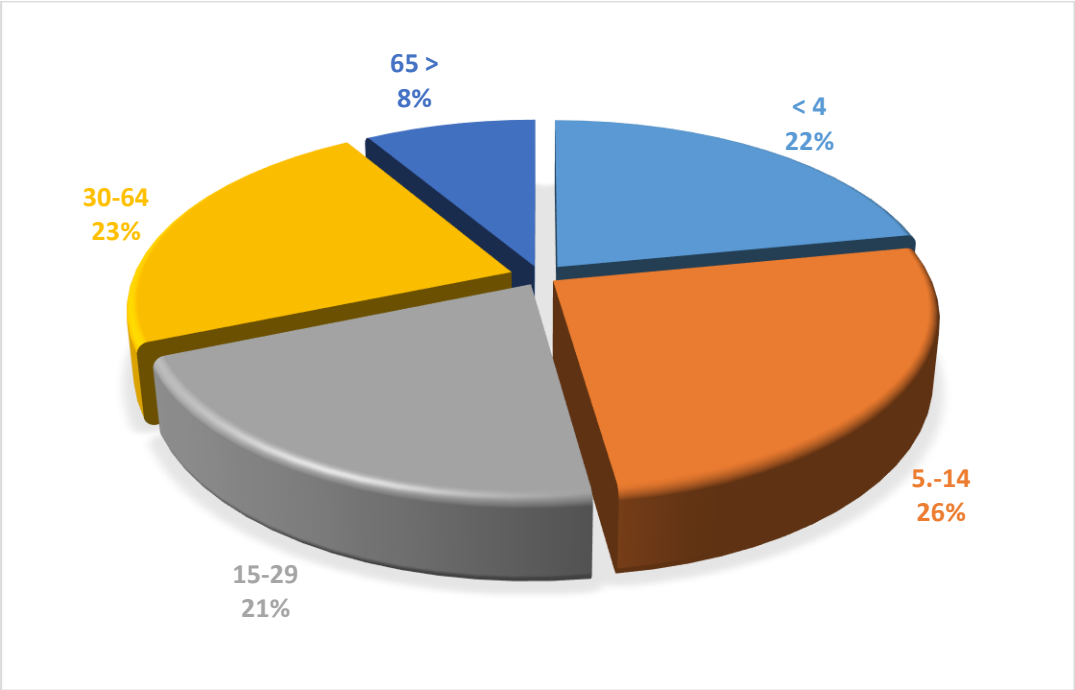

***Napomena**: Aktivni nadzor (ARI/ILI/SARI) u grupnim prijavama ne sadrži podatke po spolu.

Desetogodišnji trendovi kretanja zaraznih oboljenja na području ZDK

Slijedi grafički prikaz kretanja zaraznih oboljenja u ZDK od 2014. do 2024. godine (prema prijavama).

Tabela 18. Aktivni epidemiološki nadzor nad gripom od 2014. do 2024.godine (po sezonama)

	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
ARI	9956	22674	21392	32781	27525	28222	12220	22207	38542	33861
ILI	8068	5707	5567	6777	3816	3804	814	1511	2236	1673

Legenda: ARI-akutne respiratorne infekcije, ILI-oboljenja slična gripi

Grafikon 33. Grafički prikaz prijavljenih ARI/ILI u ZDK tokom desetogodišnjeg aktivnog praćenja, 2014-2024 godine.

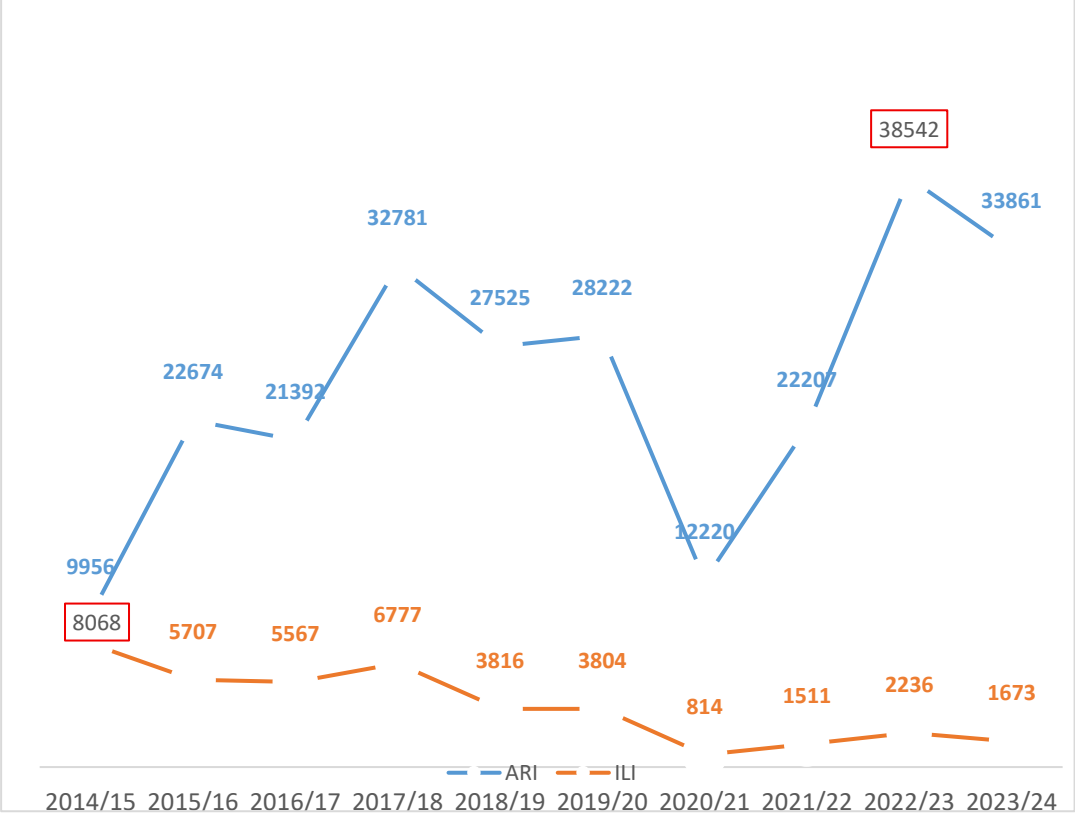

Grafikon 34. Broj prijavljenih slučajeva Tuberculosis activa u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024. godine.

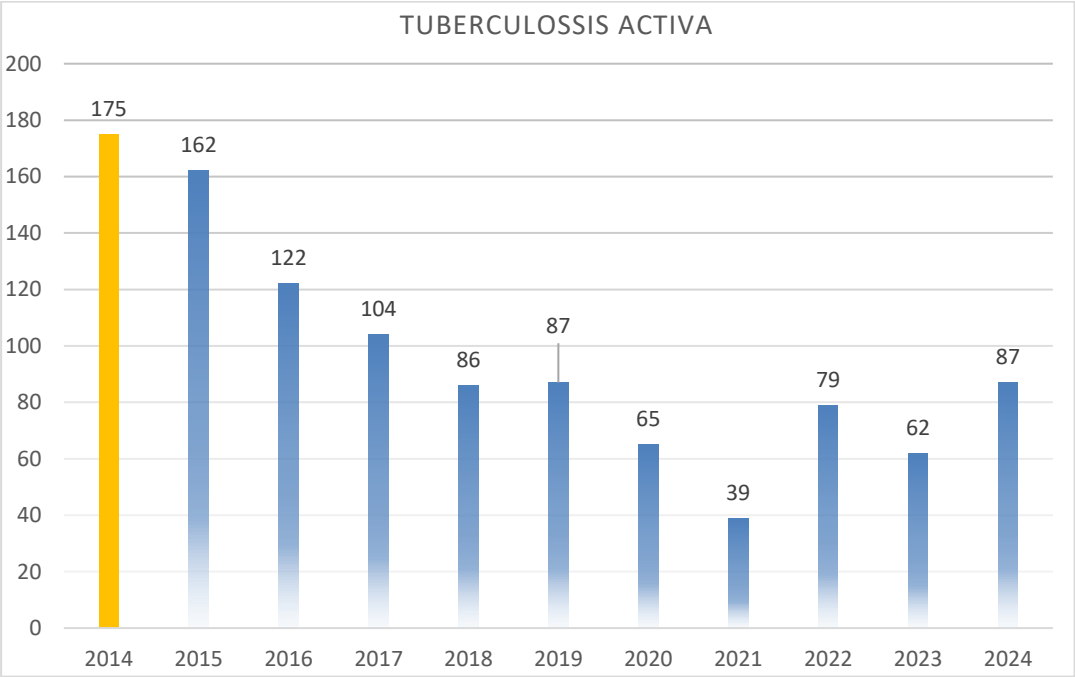

Kretanje TBC-a od 2014. godine pokazuje trend blagog opadanja.

Grafikon 35. Broj prijavljenih slučajeva Angina streptococcica u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

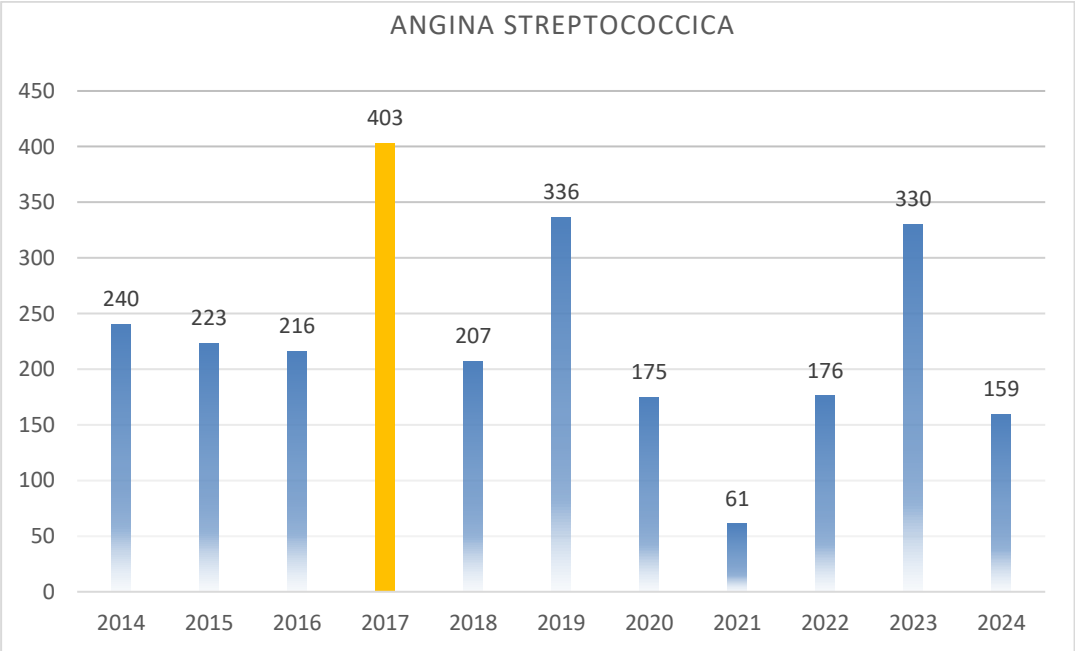

Grafikon 36. Broj prijavljenih slučajeva šarlaha od 2014. do 2024.godine.

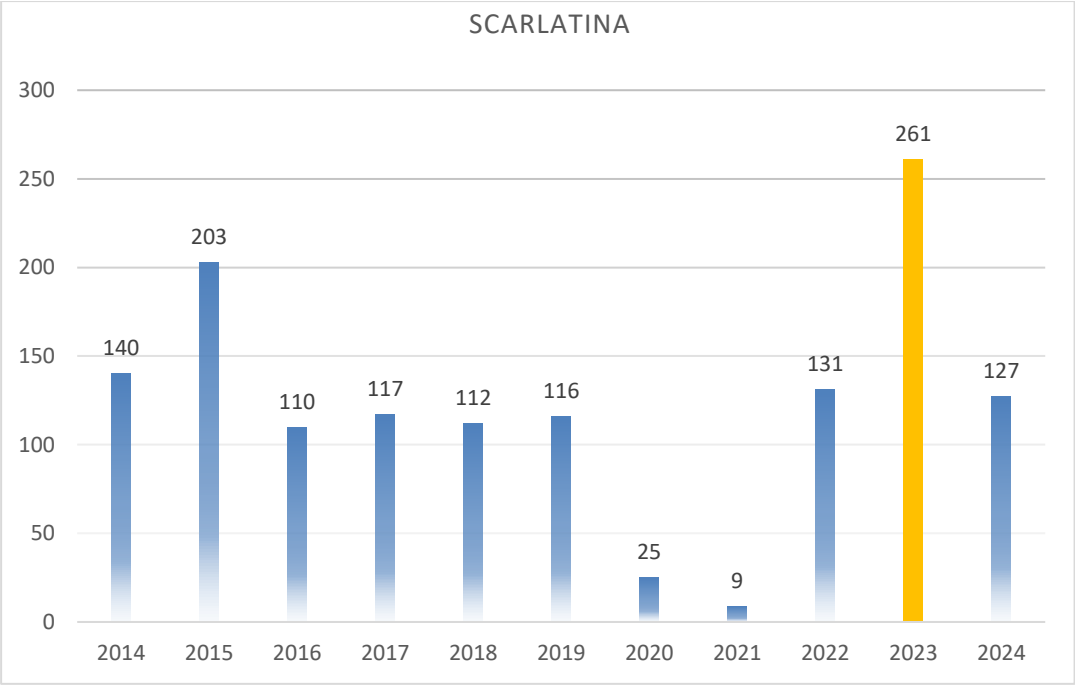

U 2017. godini registruje se značajan porast streptokoknih angina, a od 2015. g. bilježi se smanjena stopa morbiditeta scarlatine sa značajnim odstupanjem u 2023.g. u odnosu na prethodni period, međutim bitno je napomenuti da se radi o laboratorijski nepotvrđenim slučajevima (prijavljivanje na osnovu kliničke slike).

Grafikon 37. Broj prijavljenih slučajeva Enterocolitis acuta u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

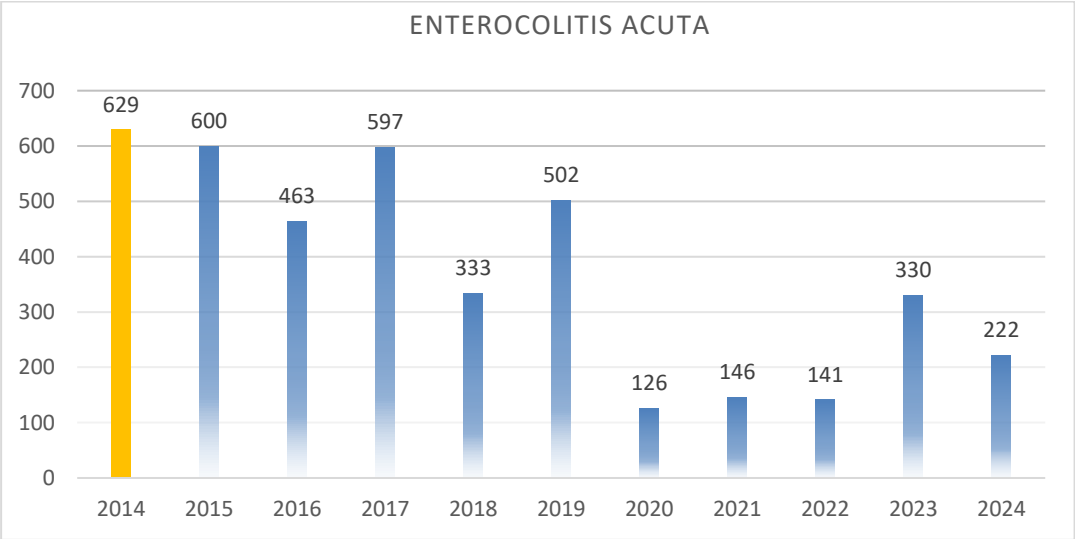

Grafikon 38. Broj prijavljenih Toxoinfectio alimentaris u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

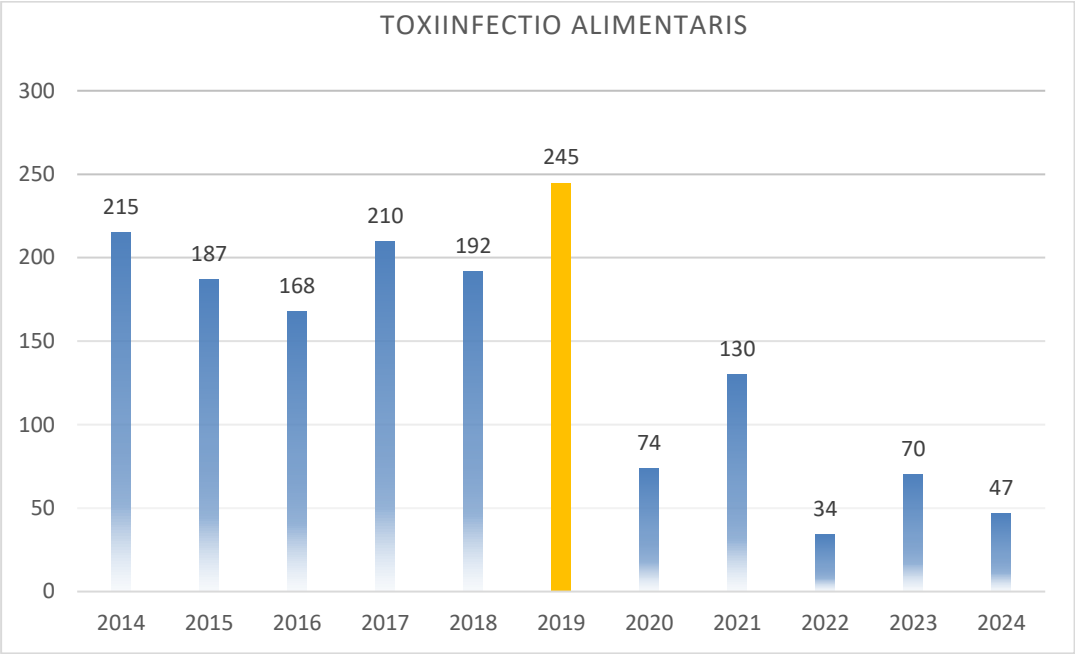

Grafikon 39. Broj prijavljenih slučajeva Salmonellosis u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

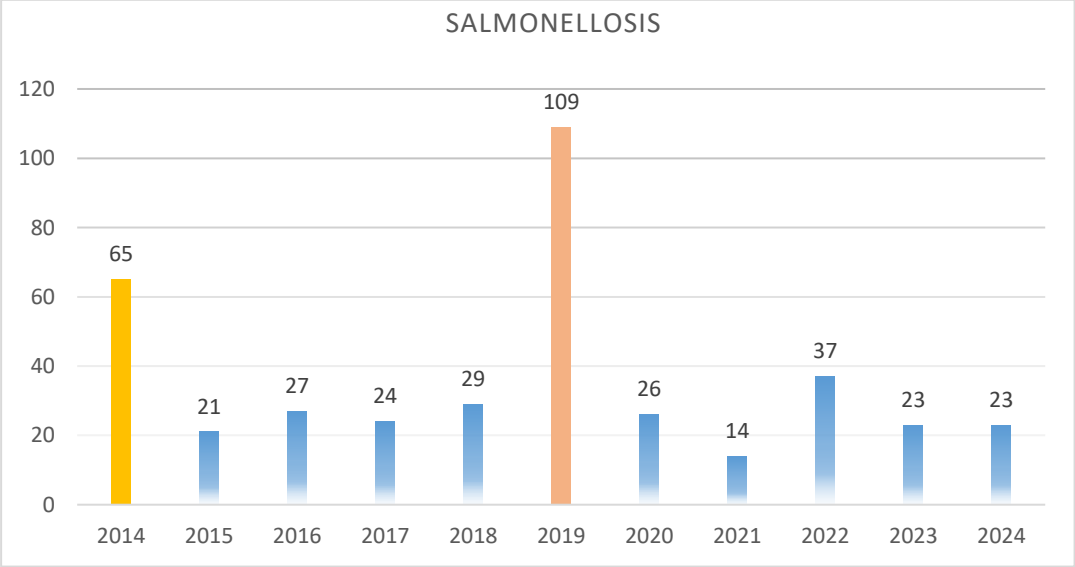

Stopa morbiditeta od trovanja hranom u posljednjih 5 godina je u blagom padu.

Trend kretanja salmoneloze u zadnjih 10 godina je ujednačen, osim pikova u 2014. (za vrijeme poplava) i 2019. godini.

Grafikon 40. Broj prijavljenih slučajeva Hepatitis virosa B u ZDK od 2014. do 2024.godine.

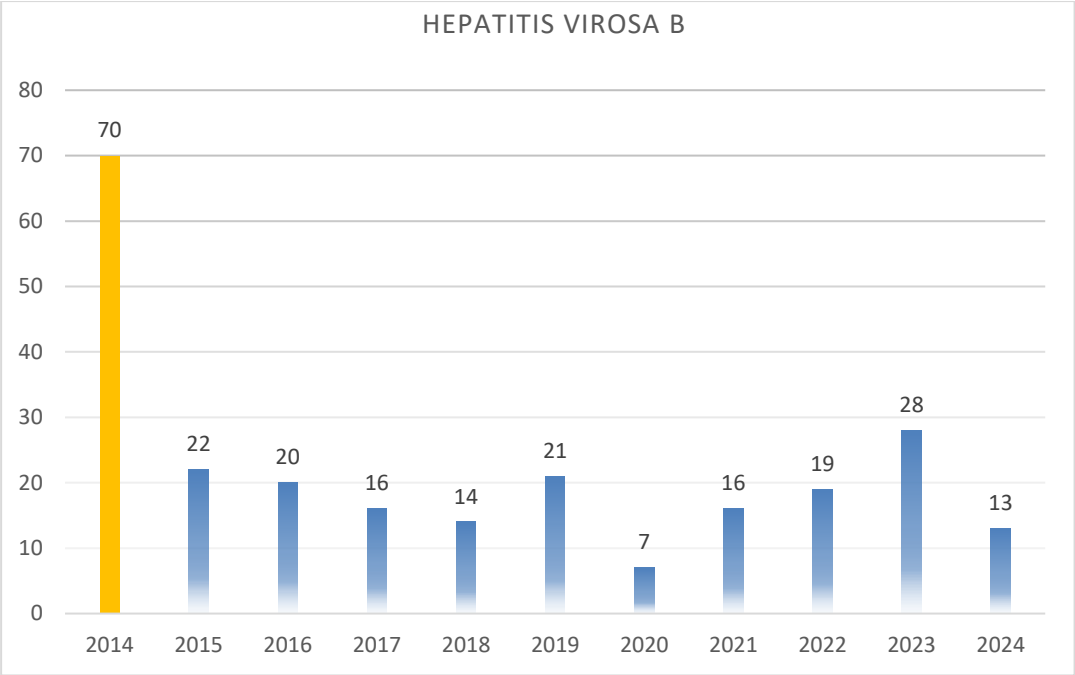

Grafikon 41. Broj prijavljenih slučajeva Hepatitis virosa C u ZDK od 2014. do 2024.godine.

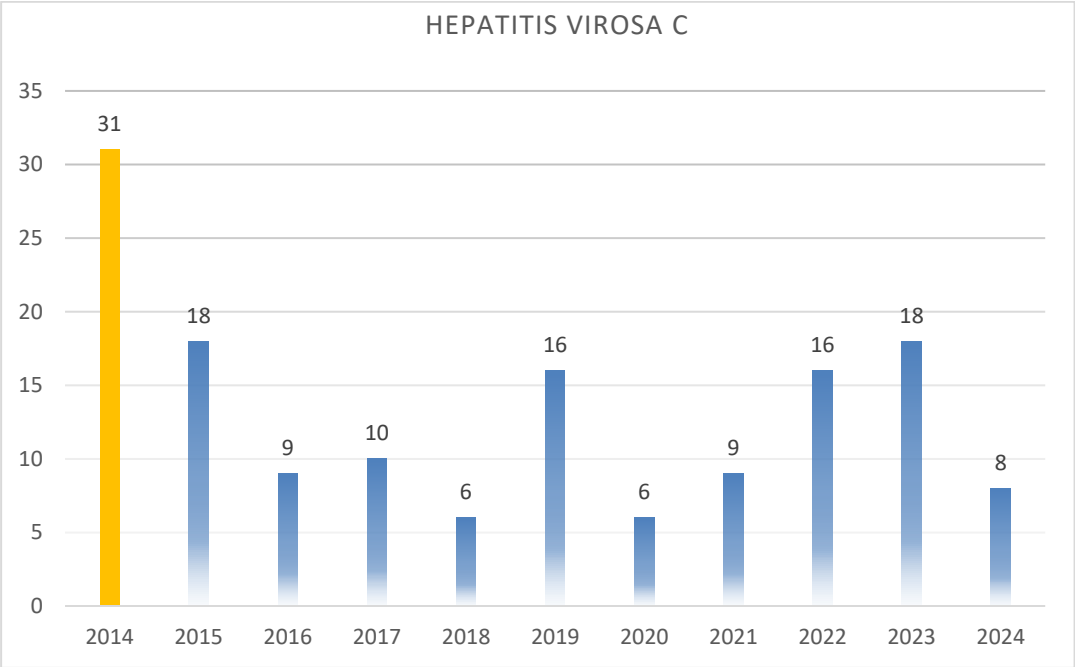

Broj oboljelih od virusnog hepatitisa B i C pokazuje trend opadanja (mora se uzeti sa rezervom s obzirom na prirodu bolesti i dijagnostičke mogućnosti).

Grafikon 42. Prikaz broja oboljelih u Zeničko-dobojskom kantonu od Meningitis epidemica od 2014. do 2024.godine.

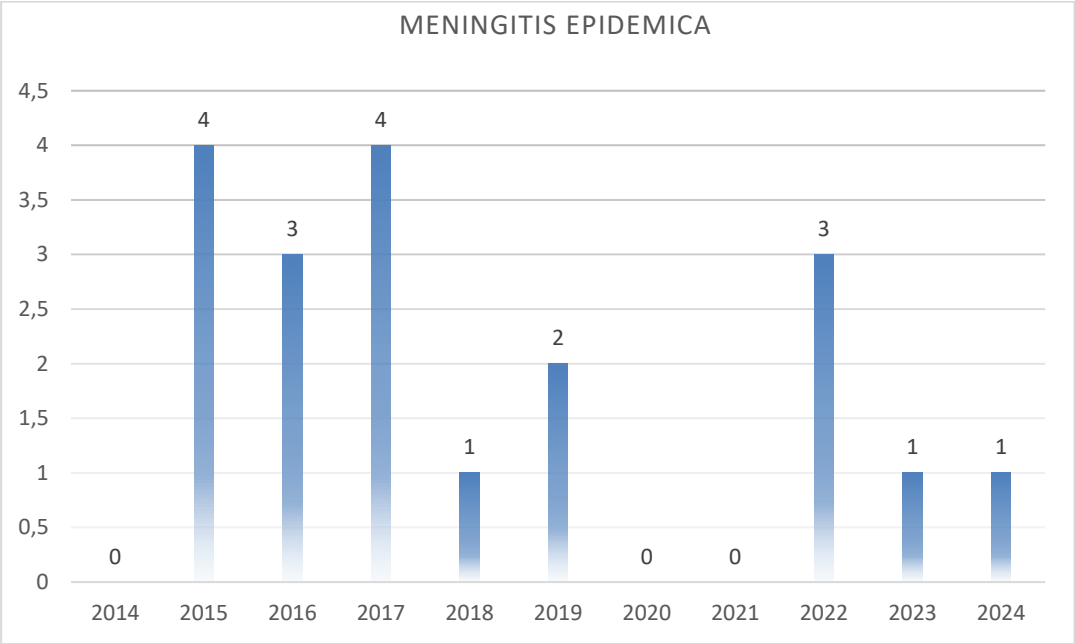

Grafikon 43. Broj prijavljenih slučajeva Mononucleosis infectiosa u ZDK od 2014.-2024. godine.

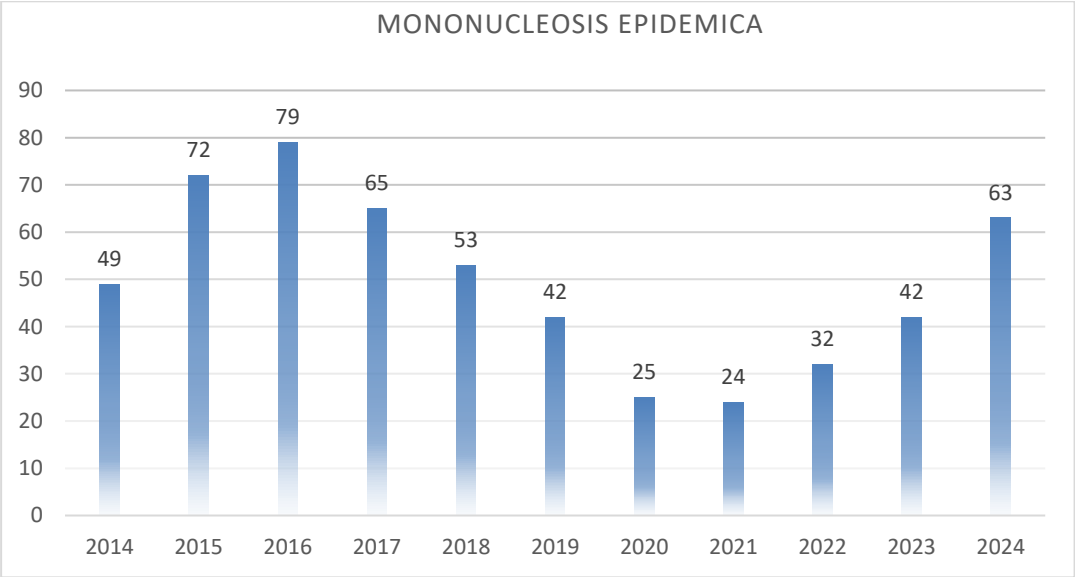

Meningokokna bolest se u proteklom desetogodišnjem periodu javlja sa niskom stopom morbiditeta i u formi sporadičnh slučajeva.

Kretanje infektivne mononukleoze nema značajnih odstupanja u posljednjih 10 godina, sem blagog pada prijavljenih u periodu 2020/2021 (epidemija COVID-19).

Grafikon 44. Broj prijavljenih slučajeva oboljenja od Varicellae u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024. godine.

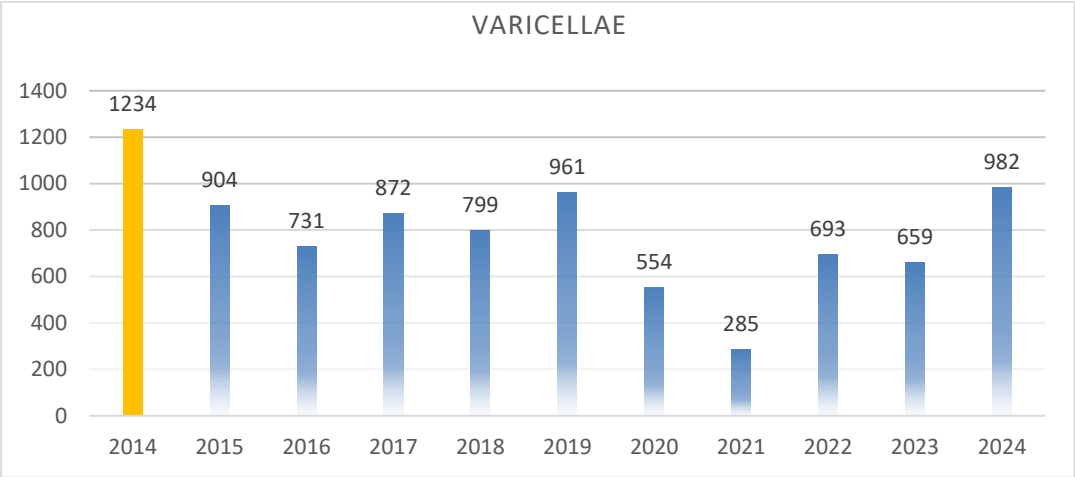

Varičele su dječija osipna bolest koja ima karakteristično ciklično kretanje sa povećanjem broja oboljelih svake 2-3 godine, te izrazito zabilježenim padom broja oboljelih u periodu 2021.godine (epidemija COVID-19).

Grafikon 45. Broj prijavljenih slučajeva Scabies (šuge) u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024. godine.

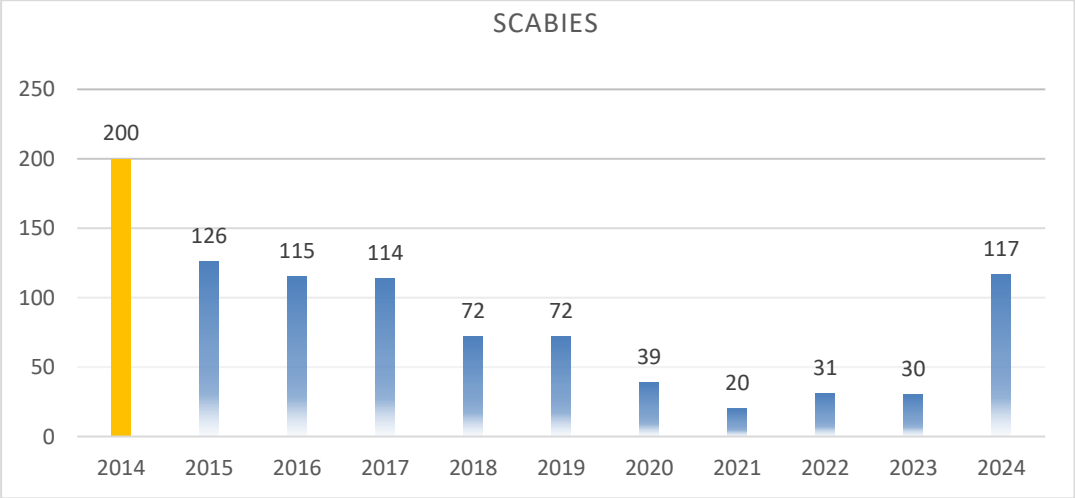

Scabies (šuga) je parazitarna bolest koja se kod nas i dalje registruje u značajnom broju oboljelih. Iako se u posljednjih 9 godina broj prijavljenih slučajeva smanjivao, i dalje se nalazi među vodećim zaraznim bolestima koje se registruju u ZDK. U periodu od 2020. do 2023. godine zabilježen je nizak broj prijavljenih, a jednim od razloga smatra se uvođenje mjera socijalne distance zbog epidemije COVID-19. Pokazatelj je socijalno-ekonomskog i higijenskog stanja stanovništva.

4.1.4 Oboljenja koja se mogu spriječiti vakcinacijom

Grafikon 46. Broj prijavljenih oboljelih od morbila u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024. godine.

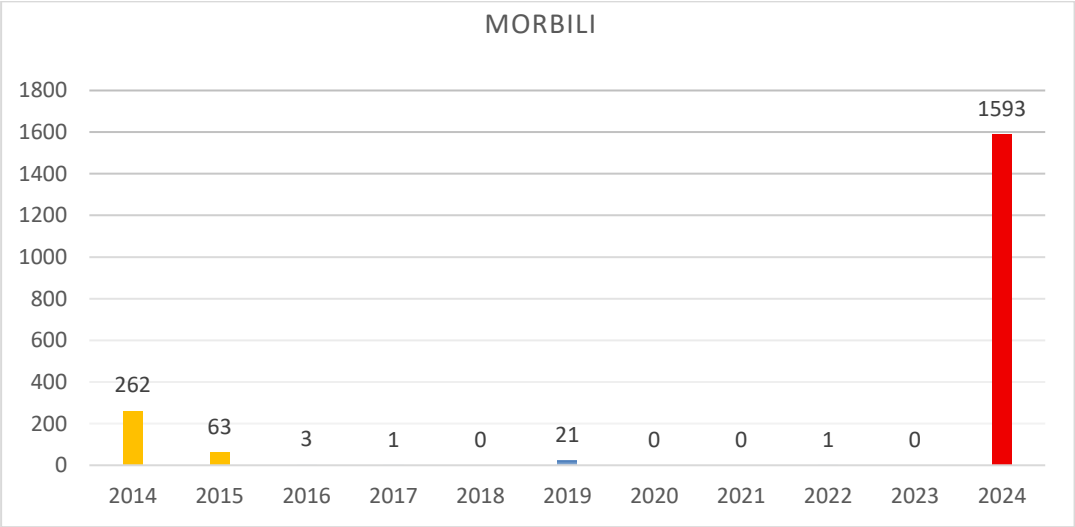

Morbili su vakcinopreventabilna dječija bolest koja se zbog smanjenog obuhvata obveznika javlja u epidemijskoj formi. Epidemija morbila u Zeničko-dobojskom kantonu je bila od 2014. do 2015.g., a zatim 2024. godine.

Grafikon 47. Broj oboljelih od Parotitis epidemica u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

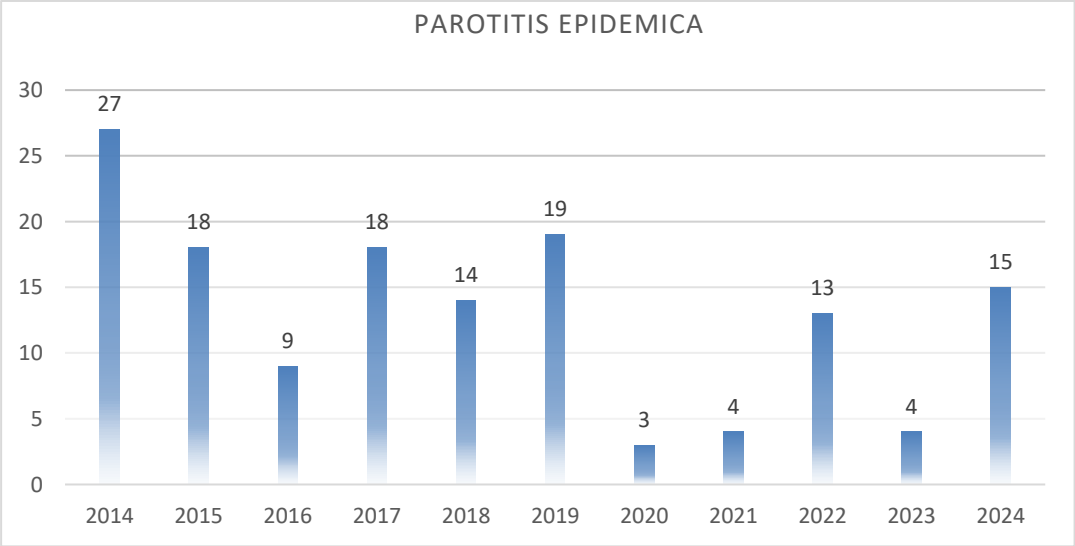

Parotitis (zaušci) se također zbog pada procenta provakcinisanosti javljaju u epidemijskoj formi.

Grafikon 48. Broj prijavljenih slučajeva Pertussis u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

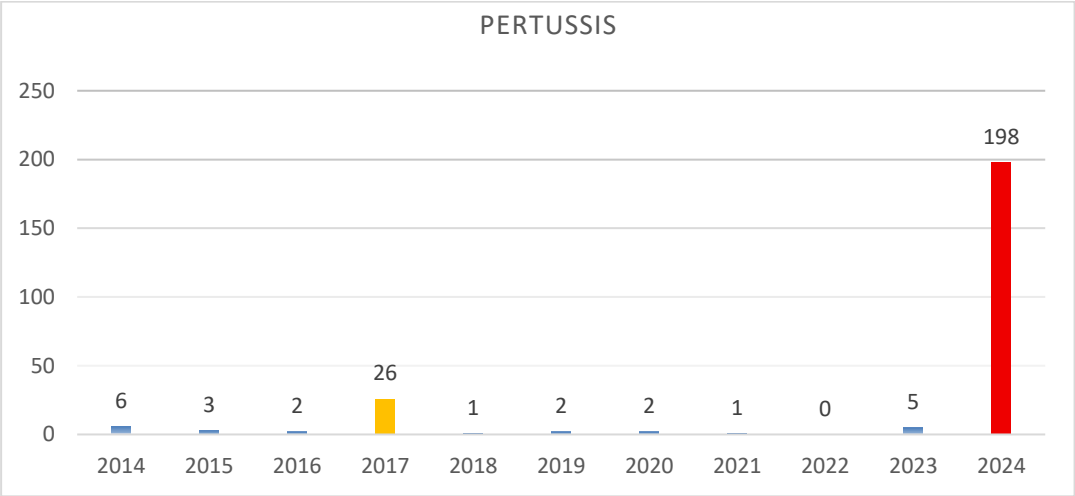

Značajan porast broja oboljelih u 2024. godini uzrokovan je padom provakcinisanosti djece po obaveznom programu, te se isti javlja u epidemijskoj formi na teritorijama općina/gradova Kakanj i Visoko.

4.2 Zoonoze

Grafikon 49. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Brucellosis u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

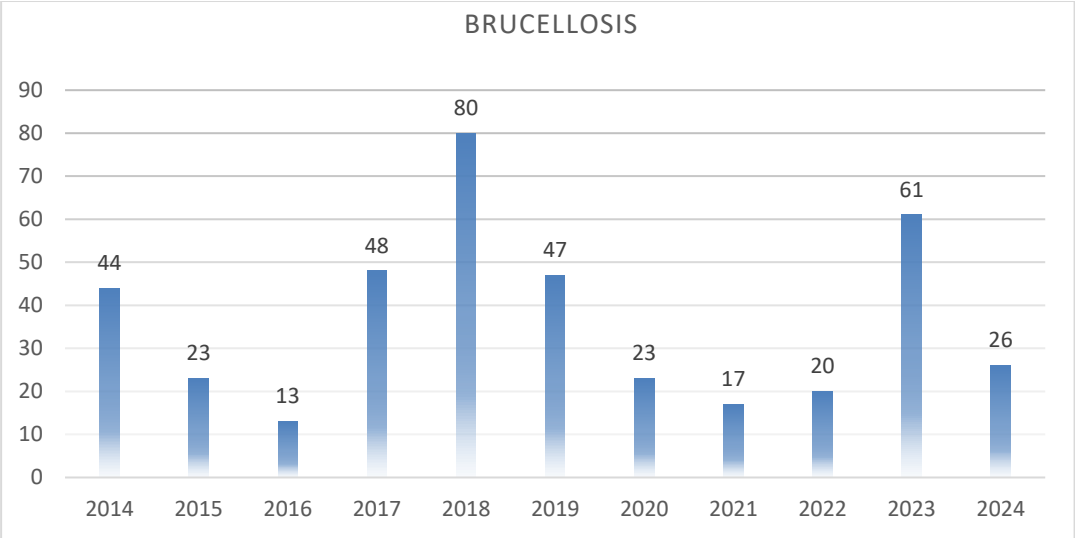

Od svoje prve pojave bruceloza je konstantno prisutna u našem kantonu i može se reći da je prešla u endemsku formu bolesti. Pokazatelj je prisustva zaraženih životinja kao izvora zaraze (domaćih životinja, u prvom redu ovaca).

Grafikon 50. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Q febris u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024.godine.

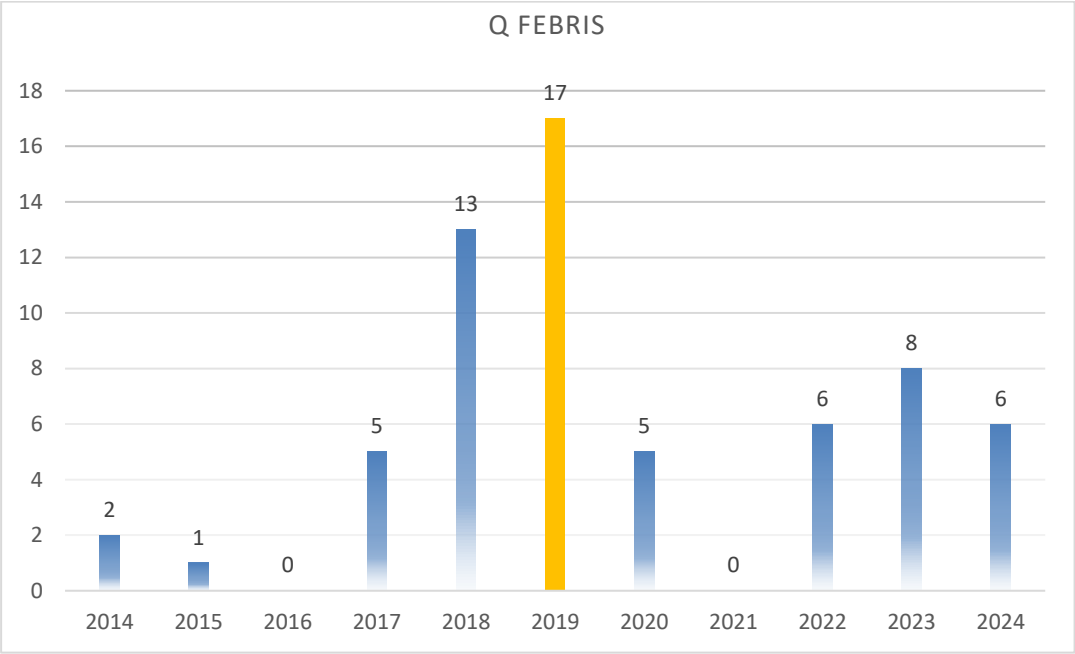

Grafikon 51. Broj prijavljenih slučajeva oboljelih od Leptospirosis u Zeničko-dobojskom kantonu od 2014. do 2024. godine

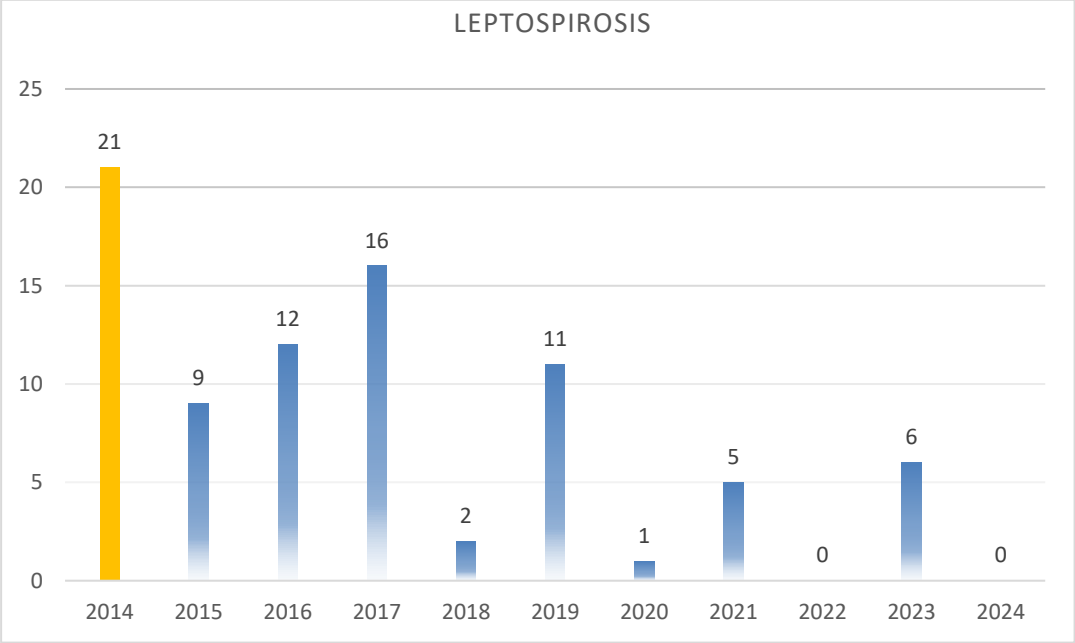

Povećan broj oboljelih od leptospiroze javio se 2014.g. Leptospiroza nam govori o prisustvu zaraženih životinja, u prvom redu glodara.

4.3 Antirabična zaštita ljudi

Antirabična zaštita ljudi predstavlja skup mjera za prevenciju i liječenje od bjesnila-smrtonosne virusne bolesti koja se prenosi na ljude ugrizom ili ogrebotinom zaražene životinje, najčešće psa, mačke, lisice ili šišmiša.

Kod nas se provode postekspozicijska zaštita (nakon kontakta sa životinjom) i predekspozicijska (namijenjena osobama koje su profesionalno ili hronično izložene riziku). Značajno je naglasiti da je bjesnilo gotovo uvijek smrtonosno kad se pojave simptomi, ali je 100% preventabilno ako se primijeni pravovremena postekspozicijska zaštita.

U 2024. godini u ambulantu za antirabičnu zaštitu Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica javilo se 136 osoba koje su povrijeđene od strane životinja.

Najviše povreda su nanijeli psi i to 114 ugriza, od čega je najveći broj povreda od pasa lutalica 68, a 35 povreda je od pasa u vlasništvu za koje je tražena saradnja veterinarske službe zbog nadzora nad životinjom. U tu svrhu izdato je 26 veterinarskih naloga. Treba naglasiti da se antirabičnom terapijom ne tretira svaki kontakt sa psom lutalicom, već da to ovisi o okolnostima pod kojim se desio ugriz kao i od rane (da li je ugriz bio preko odjeće ili na golo, da li je rana krvarila i td). Procjenu za aplikacijom antirabične zaštite donosi dežurni epidemiolog.

U 2024. godini bilježimo 14 ugriza nanesenih od strane mačke i 3 ugriza od strane miša, 3 od strane pacova i 2 od strane vjeverice. Potreba za antirabičnom zaštitom je postojala kod 52 osobe. Aplicirano je ukupno 228 doza vakcine protiv bjesnila.

4.4 Nadzor nad obaveznom imunizacijom

Služba za epidemiologiju INZ-a provodi praćenje i nadzor nad sprovođenjem Programa obavezne kontinuirane imunizacije na području Zeničko-dobojskog kantona i koordinira sve aktivnosti vezane za ovaj proces između Federalnog zavoda za javno zdravstvo i domova zdravlja Kantona.

Nadzor nad kontinuiranom imunizacijom podrazumijeva planiranje, monitoring, evaluaciju i superviziju nad svim fazama u procesu. Ove aktivnosti su usko povezane i međusobno uslovljene. Supervizija uključuje praćenje svih aktivnosti na izvođenju imunizacije, savjetovanje, edukaciju, usvajanje vještina, rješavanje problema, izbjegavanje grešaka, podršku i motivaciju izvođača. Rutinski se supervizije obavljaju periodično (kvartalno, polugodišnje), a konsultacije se obavljaju po potrebi svakodnevno.

U sklopu nadzora nad obaveznim imunizacijama radi se obrada i analiza podataka i izvještaja dobijenih iz svih općina Kantona, te izvještavanje Federalnog zavoda za

javno zdravstvo. Izvještavanje se vrši na mjesečnom nivou, sa presjecima na tromjesečnom, šestomjesečnom, devetomjesečnom i zaključno godišnjem nivou.

Shodno tome, vrši se:

- izrada Godišnjeg izvještaja o izvršenoj imunizaciji u 2024. godini za Kanton (obrađeno 55.984 podataka),
- izrada godišnjeg Plana imunizacije za Kanton za 2025. godinu (13 obrazaca sa 390 podataka),
- kontrola općinskih Planova imunizacije za 2025. godinu, sa korekcijama i dostavljanje korigovanih i ovjerenih Planova – (obrađeno 468 podataka na 13 obrazaca),
- kontrola općinskih izvještaja o potrošnji vakcina (obrađeno 8.580 podataka sa 156 izvještaja),
- izvještaj o stanju vakcina u kantonalnom magacinu (obrađeno 960 podataka na 16 izvještaja),
- obrada izvještaja o potražnji i podjeli vakcina u ZDK (obrađeno 7.488 podataka u 12 izvještaja),
- praćenje tromjesečnog izdavanja vakcina (obrađeno 3.120 podataka u 4 izvještaja),
- tromjesečne potrebe u vakcinama za Kanton (obrađeno 468 podatka u 4 izvještaja),
- mjesečni izvještaji o vrstama i količini vakcina u kantonalnom magacinu (12 izvještaja sa 900 podataka),
- o izvršenoj imunizaciji (18.720 podataka u 16 izvještaja),
- izvještaji iz porodilišta s korekcijama za 2024. godinu (1.344 podatka u 16 izvještaja).

Grafikon 52. Vakcinacija BCG i HVB u porodilištima u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024.godini.

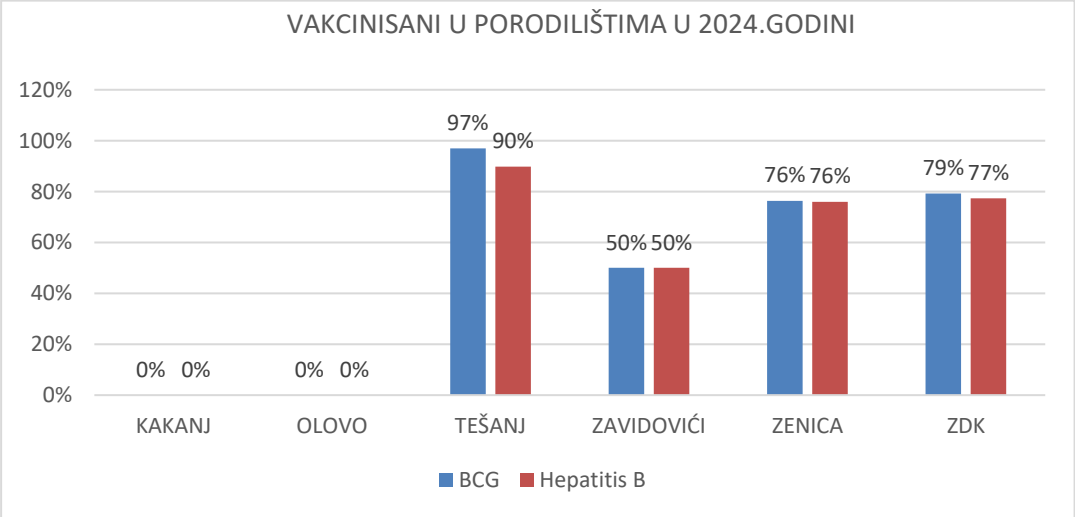

Osim mjesečnih i godišnjih izvještaja, rade se i periodični izvještaji za Federalni zavod za javno zdravstvo (tromjesečni, šestomjesečni, devetomjesečni i godišnji) o izvršenoj imunizaciji za Kanton po općinama, o potrošnji vakcina, izvještaj iz porodilišta, izvještaj o stanju i količini vakcina u kantonalnom magacinu i općinama, izvještaj o potrebama u vakcinama.

Kontinuirana imunizacija u Kantonu se odvija u 26 imunizacijskih punktova u 12 domova zdravlja i 5 porodilišta.

Grafikon 53. Obuhvat imunizacije u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024.godini.

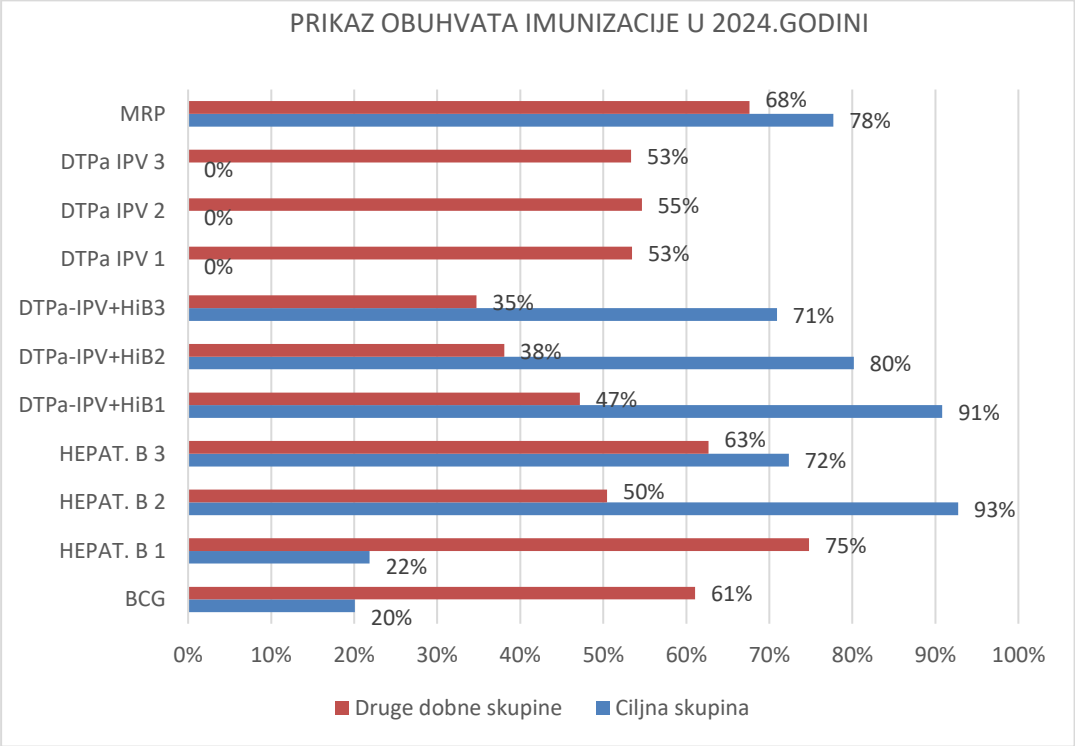

Svake godine zadnja sedmica mjeseca aprila se u cijeloj Bosni i Hercegovini obilježava kao "Sedmica imunizacije" s ciljem da se potencira značaj ove preventivne aktivnosti, da se zdravstveni radnici i kompletna javnost animira u očuvanju i zaštiti ovog programa i da se zdravstvenim radnicima uključenim u proces imunizacije pruži podrška.

U sklopu obilježavanja sedmice imunizacije u svim općinama Kantona su provođene različite aktivnosti u cilju promoviranja imunizacije kao najefikasnije preventivne mjere, kao što su predavanja za roditelje, te razgovori i pružanje informacija. Ove godine fokus je u najvećoj mjeri stavljen na preglede i vakcinaciju djece uzrasta od 11 do 14 godina protiv humanog papiloma virusa (HPV). U 2024. godini utrošene su ukupno 924 doze Gardasil vakcine.

Tabela 19. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Breza

Općina >		B R E Z A					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	93	42	45%	8	8	100%
J	HEPAT. B 1	93	43	46%	8	8	100%
I	HEPAT. B 2	93	92	99%	2	2	100%
C	HEPAT. B 3	93	86	92%	6	6	100%
A	DTPa-IPV+HiB1	93	89	96%	3	3	100%
N	DTPa-IPV+HiB2	93	87	94%	4	4	100%
I	DTPa-IPV+HiB3	93	86	92%	6	6	100%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	3	3	100%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	3	3	100%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	84	82	98%	1	1	100%
	DTaP-IPV-Hib	78	78	100%	1	1	100%
V.	DTPa IPV 2	115	114	99%	3	2	67%
E	MRP	95	95	100%	21	21	100%
R	dT adult	140	140	100%	0	0	0%

Tabela 20. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Doboj Jug

Općina >		DOBOJ JUG					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	41	0	0%	0	0	0%
J	HEPAT. B 1	41	0	0%	0	0	0%
I	HEPAT. B 2	41	41	100%	0	0	0%
C	HEPAT. B 3	41	40	98%	2	2	100%
A	DTPa-IPV+HiB1	41	40	98%	0	0	0%
N	DTPa-IPV+HiB2	41	40	98%	1	1	100%
I	DTPa-IPV+HiB3	41	40	98%	2	2	100%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	40	40	100%	0	0	0%
	DTaP-IPV-Hib	38	37	97%	1	1	100%
V.	DTPa IPV 2	49	49	100%	0	0	0%
E	MRP	47	46	98%	0	0	0%
R	dT adult	57	55	96%	0	0	0%

Tabela 21. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Kakanj

Općina >		KAKANJ					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	310	81	26%	30	18	60%
J	HEPAT. B 1	310	99	32%	24	22	92%
I	HEPAT. B 2	310	264	85%	83	33	40%
C	HEPAT. B 3	310	139	45%	204	67	33%
A	DTPa-IPV+HiB1	310	278	90%	76	6	8%
N	DTPa-IPV+HiB2	310	217	70%	115	1	1%
I	DTPa-IPV+HiB3	310	159	51%	179	7	4%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	95	21	22%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	102	30	29%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	133	45	34%
V.	MRP	304	209	69%	230	230	100%
	DTaP-IPV-Hib	119	101	85%	29	0	0%
V.	DTPa IPV 2	110	76	69%	130	14	11%
E	MRP	132	132	100%	110	21	19%
R	dT adult	343	70	20%	10	10	100%

Tabela 22. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Maglaj

Općina >		MAGLAJ					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	170	15	9%	0	0	0%
J	HEPAT. B 1	170	28	16%	0	0	0%
I	HEPAT. B 2	170	164	96%	16	3	19%
C	HEPAT. B 3	170	167	98%	38	20	53%
A	DTPa-IPV+HiB1	170	164	96%	3	2	67%
N	DTPa-IPV+HiB2	170	162	95%	21	5	24%
I	DTPa-IPV+HiB3	170	168	99%	40	20	50%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	165	137	83%	36	20	56%
	DTaP-IPV-Hib	159	159	100%	4	4	100%
V.	DTPa IPV 2	145	123	85%	20	10	50%
E	MRP	170	131	77%	18	6	33%
R	dT adult	270	212	79%	0	0	0%

Tabela 23. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Olovo

Općina >		OLOVO					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	55	2	4%	2	2	100%
J	HEPAT. B 1	55	2	4%	2	2	100%
I	HEPAT. B 2	55	52	95%	13	13	100%
C	HEPAT. B 3	55	37	67%	28	25	89%
A	DTPa-IPV+HiB1	55	47	85%	14	14	100%
N	DTPa-IPV+HiB2	55	34	62%	25	17	68%
I	DTPa-IPV+HiB3	55	36	65%	38	21	55%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	2	1	50%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	3	3	100%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	15	10	67%
V.	MRP	50	30	60%	43	43	100%
	DTaP-IPV-Hib	31	31	100%	11	4	36%
V.	DTPa IPV 2	45	26	58%	33	8	24%
E	MRP	48	48	100%	40	12	30%
R	dT adult	75	65	87%	15	6	40%

Tabela 24. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Tešanj

Općina >		TEŠANJ					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	500	49	10%	15	4	27%
J	HEPAT. B 1	500	67	13%	8	8	100%
I	HEPAT. B 2	500	456	91%	62	38	61%
C	HEPAT. B 3	500	461	92%	98	64	65%
A	DTPa-IPV+HiB1	500	452	90%	100	56	56%
N	DTPa-IPV+HiB2	500	460	92%	89	50	56%
I	DTPa-IPV+HiB3	500	433	87%	96	47	49%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	500	494	99%	109	109	100%
	DTaP-IPV-Hib	520	486	93%	79	78	99%
V.	DTPa IPV 2	520	488	94%	39	30	77%
E	MRP	510	432	85%	36	36	100%
R	dT adult	480	473	99%	10	9	90%

Tabela 25. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Usora

Općina >		USORA					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	18	0	0%	0	0	0%
J	HEPAT. B 1	18	0	0%	0	0	0%
I	HEPAT. B 2	18	18	100%	0	0	0%
C	HEPAT. B 3	18	16	89%	6	6	100%
A	DTPa-IPV+HiB1	18	18	100%	0	0	0%
N	DTPa-IPV+HiB2	18	18	100%	0	0	0%
I	DTPa-IPV+HiB3	18	16	89%	5	5	100%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	20	18	90%	3	3	100%
	DTaP-IPV-Hib	19	19	100%	0	0	0%
V.	DTPa IPV 2	20	20	100%	0	0	0%
E	MRP	21	21	100%	1	1	100%
R	dT adult	16	16	100%	2	2	100%

Tabela 26. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Vareš

Općina >		VAREŠ					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	30	4	13%	2	2	100%
J	HEPAT. B 1	30	12	40%	1	1	100%
I	HEPAT. B 2	30	30	100%	1	1	100%
C	HEPAT. B 3	30	28	93%	1	1	100%
A	DTPa-IPV+HiB1	30	28	93%	1	1	100%
N	DTPa-IPV+HiB2	30	28	93%	1	1	100%
I	DTPa-IPV+HiB3	30	28	93%	1	1	100%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	3	3	100%
V.	MRP	34	34	100%	6	6	100%
	DTaP-IPV-Hib	33	33	100%	10	10	100%
V.	DTPa IPV 2	55	55	100%	14	14	100%
E	MRP	42	42	100%	23	23	100%
R	dT adult	40	40	100%	5	5	100%

Tabela 27. Provedena imunizacija u 2024. godini u gradu Visoko

Grad >		VISOKO					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	310	75	24%	0	0	0%
J	HEPAT. B 1	310	66	21%	4	4	100%
I	HEPAT. B 2	310	281	91%	57	22	39%
C	HEPAT. B 3	310	191	62%	124	124	100%
A	DTPa-IPV+HiB1	310	270	87%	112	32	29%
N	DTPa-IPV+HiB2	310	221	71%	117	18	15%
I	DTPa-IPV+HiB3	310	189	61%	130	35	27%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	29	19	66%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	36	36	100%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	58	58	100%
V.	MRP	320	251	78%	263	185	70%
	DTaP-IPV-Hib	190	171	90%	17	17	100%
V.	DTPa IPV 2	240	151	63%	112	15	13%
E	MRP	200	175	88%	200	75	38%
R	dT adult	300	261	87%	200	59	30%

Tabela 28. Provedena imunizacija u 2024. godini u gradu Zavidovići

Grad >		ZAVIDOVIĆI					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	240	76	32%	0	0	0%
J	HEPAT. B 1	240	76	32%	2	2	100%
I	HEPAT. B 2	240	199	83%	53	50	94%
C	HEPAT. B 3	240	164	68%	75	67	89%
A	DTPa-IPV+HiB1	240	214	89%	41	38	93%
N	DTPa-IPV+HiB2	240	184	77%	52	51	98%
I	DTPa-IPV+HiB3	240	161	67%	71	52	73%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	0	0	0%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	0	0	0%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	0	0	0%
V.	MRP	250	187	75%	81	74	91%
	DTaP-IPV-Hib	179	142	79%	51	42	82%
V.	DTPa IPV 2	190	119	63%	72	53	74%
E	MRP	220	191	87%	16	16	100%
R	dT adult	370	326	88%	40	27	68%

Tabela 29. Provedena imunizacija u 2024. godini u gradu Zenica

Grad >		ZENICA					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	920	196	21%	28	14	50%
J	HEPAT. B 1	920	197	21%	42	32	76%
I	HEPAT. B 2	920	886	96%	335	148	44%
C	HEPAT. B 3	920	607	66%	807	474	59%
A	DTPa-IPV+HiB1	920	834	91%	326	170	52%
N	DTPa-IPV+HiB2	920	699	76%	463	177	38%
I	DTPa-IPV+HiB3	920	581	63%	588	194	33%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	243	153	63%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	404	222	55%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	605	314	52%
V.	MRP	950	637	67%	1903	1150	60%
	DTaP-IPV-Hib	487	304	62%	268	159	59%
V.	DTPa IPV 2	346	185	53%	613	357	58%
E	MRP	832	738	89%	506	195	39%
R	dT adult	900	413	46%	331	105	32%

Tabela 30. Provedena imunizacija u 2024. godini u općini Žepče

Općina >		ŽEPČE					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	180	36	20%	10	10	100%
J	HEPAT. B 1	180	37	21%	20	4	20%
I	HEPAT. B 2	180	176	98%	18	13	72%
C	HEPAT. B 3	180	138	77%	66	56	85%
A	DTPa-IPV+HiB1	180	170	94%	49	20	41%
N	DTPa-IPV+HiB2	180	149	83%	55	34	62%
I	DTPa-IPV+HiB3	180	136	76%	73	37	51%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	4	4	100%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	12	12	100%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	18	14	78%
V.	MRP	180	132	73%	149	88	59%
	DTaP-IPV-Hib	107	100	93%	56	26	46%
V.	DTPa IPV 2	180	124	69%	16	8	50%
E	MRP	190	187	98%	123	9	7%
R	dT adult	210	183	87%	15	5	33%

Tabela 31. Provedena imunizacija u 2024. godini u Zeničko-dobojskom kantonu

Kanaton >		ZE - DO					
Broj vakcinisanih >		Ciljna dobna skupina			Druge dobne skupine		
Vrsta vakcine		Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak	Br.planiranih	Br.vakcinisanih	Postotak
A	BCG	2867	576	20%	95	58	61%
J	HEPAT. B 1	2867	627	22%	111	83	75%
I	HEPAT. B 2	2867	2659	93%	640	323	50%
C	HEPAT. B 3	2867	2074	72%	1455	912	63%
A	DTPa-IPV+HiB1	2867	2604	91%	725	342	47%
N	DTPa-IPV+HiB2	2867	2299	80%	943	359	38%
I	DTPa-IPV+HiB3	2867	2033	71%	1229	427	35%
C	DTPa IPV 1	0	0	0%	376	201	53%
K	DTPa IPV 2	0	0	0%	560	306	55%
A	DTPa IPV 3	0	0	0%	832	444	53%
V.	MRP	2897	2251	78%	2824	1909	68%
	DTaP-IPV-Hib	1960	1661	85%	527	342	65%
V.	DTPa IPV 2	2015	1530	76%	1052	511	49%
E	MRP	2507	2238	89%	1094	415	38%
R	dT adult	3201	2254	70%	628	228	36%

4.5 Vakcinacija prema indikacijama

U epidemiološkoj ambulanti se provodi vakcinacija prema epidemiološkim indikacijama. To znači da se određena vakcina daje samo osobama koje imaju specifične medicinske, profesionalne ili životne okolnosti koje povećavaju rizik od neke bolesti. Drugim riječima, vakcina se ne daje rutinski cijeloj populaciji, već samo onima kod kojih postoji opravdan razlog za njeno davanje.

U epidemiološkoj ambulanti tokom 2024. godine smo vakcinisali osobe sa oslabljenim imunitetom protiv: gripe, meningokoka i pneumokoka. Također, aktivno provodimo vakcinaciju zdravstvenih radnika koji se zapošljavaju u zdravstvenim ustanovama, veterinara i laboratorijskih radnika koji su izloženi riziku kontakta sa određenim uzročnicima (najčešće je to vakcinacija protiv hepatitisa B i tetanusa, kod veterinara vakcina protiv bjesnila). Protiv hepatitisa B vakcinisano je 278, a protiv tetanusa 185 pacijenata.

Vakcinisan je i određeni broj pacijenata koji su u kontaktu sa rizičnim osobama, tj. članovi domaćinstva osoba sa imunodeficijencijom (vakcina protiv hepatitisa B).

4.6 Vakcinacija putnika u međunarodnom saobraćaju

Vakcinacija putnika u međunarodnom saobraćaju je važna mjera zaštite zdravlja putnika i prevencije širenja zaraznih bolesti između zemalja. Određene zemlje zahtijevaju dokaz o vakcinaciji za ulazak, dok se druge vakcinacije preporučuju na osnovu zdravstvenih rizika u odredišnoj zemlji. Tako mnoge zemlje Afrike i Južne Amerike zahtijevaju potvrdu o vakcinaciji protiv žute groznice. Vakcinisano je 27 putnika. Arapske zemlje zahtijevaju vakcinaciju protiv meningokokne bolesti. U tu svrhu je vakcinisano 309 putnika. Neke zemlje na osnovu rizika od oboljevanja traže vakcinaciju protiv MMR, rabijesa i COVIDA 19.

Vremenski aspekt za primanje vakcina putnika u međunarodnom saobraćaju i dobivanje žutog kartona su 2-4 sedmice prije putovanja, ovisno o vrsti vakcine, kako bi tijelo na vrijeme razvilo imunitet.

Također, svake godine vršimo vakcinaciju protiv sezonske gripe. S obzirom na to da virus gripe stalno mutira, vakcina se prilagođava svake godine i preporučuje se primiti jednom godišnje.

Najbolje je primiti vakcinu prije početka sezone gripe. Ove godine je vakcinisano 820 zdravstvenih radnika protiv gripe, te je utrošeno 3.500 doza vakcina protiv gripe u svim općinama ZDK za ugrožene kategorije stanovništva.

4.7 Nadzor nad hladnim lancem

Nadzor „hladnog lanca“ predstavlja sistem kontrole i održavanja propisanih temperaturnih uslova za skladištenje i transport vakcina. Vakcine su osjetljivi biološki proizvodi koji gube djelotvornost ako se izlože temperaturama van propisanog raspona. Taj raspon je najčešće od 2 do 8 stepeni.

Kontrola temperature se vrši specijalizovanim uređajima, tj. termometrima sa kontinuiranim nadzorom (*data loggerima* i *fridge tagovima*). Temperatura se ručno bilježi, a kontrola se provodi svakodnevno, najmanje dva puta dnevno. Podaci se upisuju u posebnu dokumentaciju, čime se vode dnevnici temperature.

U sklopu praćenja temperaturnog režima u 2024. godini izvršeno je ukupno 1.460 očitavanja i bilježenja temperature u frižiderima i prostorijama.

Također, u 2024. godini obavljen je nadzor od strane nadležnih regulatornih tijela u vezi s procesom skladištenja, distribucije i aplikacije vakcina, koji je uspješno proveden i ocijenjen najvišom ocjenom.

4.8 Skladištenje i izdavanje vakcina za provođenje Programa obavezne imunizacije

Zavod za javno zdravstvo je ustanova koja vrši raspodjelu obaveznih vakcina zdravstvenim ustanovama na primarnom nivou zdravstvene zaštite na području Kantona.

Prijem vakcina predstavlja jedan od ključnih procesa u upravljanju lancem snabdijevanja. Nakon prijema potrebno je provjeriti integritet vakcina kako bi se potvrdilo da je hladni lanac pravilno održavan tokom transporta.

Osnovni cilj upravljanja distribucijom vakcina je osigurati da su sve vakcine skladištene i distribuirane unutar ispravnog temperaturnog raspona kako bi se eliminirala mogućnost gubitka vakcina zbog smrzavanja i/ili izlaganja visokim temperaturama.

Prije isporuke vakcina, na upit Zavoda za javno zdravstvo FBiH, Zavod za javno zdravstvo Kantona iskazuje svoje potrebe. Nakon toga, putem Kantonalnog zavoda, svoje potrebe iskazuju domovi zdravlja i porodilišta na području Kantona, na osnovu čega se priprema nalog i vrši isporuka vakcina.

U 2024. godini iz Zavoda za javno zdravstvo FBiH u kantonalni magacin je zaprimljeno 47.262 doza vakcina. Napravljeno je 408 naloga za izdavanje vakcina kako bi se te vakcine rasporedile na sve vakcinalne punktove tokom godine.

4.9 NTP - Epidemiološka analiza tuberkuloze u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu

Tuberkuloza, uzrokovana bakterijom Mycobacterium tuberculosis, ostaje jedno od vodećih infektivnih oboljenja širom svijeta, s izraženim značajem u zemljama s tranzicijskim zdravstvenim sistemima. Uprkos napretku u prevenciji, detekciji i liječenju, TB i dalje predstavlja izazov u pogledu javnog zdravlja zbog sporog povlačenja bolesti, latentnih infekcija, pojave rezistentnih sojeva i loših socioekonomskih determinanti.

Zeničko-dobojski kanton predstavlja industrijski i demografski značajan region Federacije BiH, čija populacija i zdravstveni kapaciteti pružaju uvid u širu epidemiološku sliku Bosne i Hercegovine. Ova analiza obuhvata sve prijavljene slučajeve TB u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu, s ciljem procjene obima, strukture, faktora rizika i potreba za unaprijeđenjem nadzora nad bolešću.

Tokom 2024. godine na području Zeničko-dobojskog kantona registrovano je 115 slučajeva tuberkuloze, što predstavlja osjetno povećanje u odnosu na prethodne dvije godine (74 slučaja u 2023. i 82 slučaja u 2022.). Od ukupnog broja, 98% su novootkriveni slučajevi, dok su 2% recidivi, što ukazuje na kontinuiranu prisutnost aktivne transmisije u zajednici, ali i na efektivne mehanizme detekcije primarnih slučajeva.

Analiza distribucije prema spolu pokazuje veću učestalost među muškarcima:

- Muškarci: 68 slučajeva (59%)
- Žene: 47 slučajeva (41%)

Ova disproporcija je u skladu s globalnim trendovima i može se pripisati višoj izloženosti muškaraca faktorima rizika kao što su pušenje, alkohol, lošiji socioekonomski uslovi i niža stopa traženja zdravstvene zaštite u ranoj fazi bolesti.

Tabela 32. Spolna distribucija oboljelih od tuberkuloze u 2024. godini

Spol	Broj slučajeva	%
Muškarci	68	59%
Žene	47	41%
Ukupno	115	100%

Tabela 33. Ukupan broj prijavljenih slučajeva tuberkuloze u ZDK od 2018. do 2024. godine

SPOL	***2018***		***2019***		***2020***		***2021***		***2022***		***2023***		***2024***	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
M	71	70	71	65	42	34	39	64	48	59	49	66	68	59
Ž	30	30	38	35	22	66	22	36	34	41	25	25	47	41
UKUPNO	101	100	109	100	64	100	61	100	82	100	74	100	115	100

Grafikon 54. Trend broja prijavljenih slučajeva tuberkuloze u Zeničko-dobojskom kantonu od 2018. do 2024.godine.

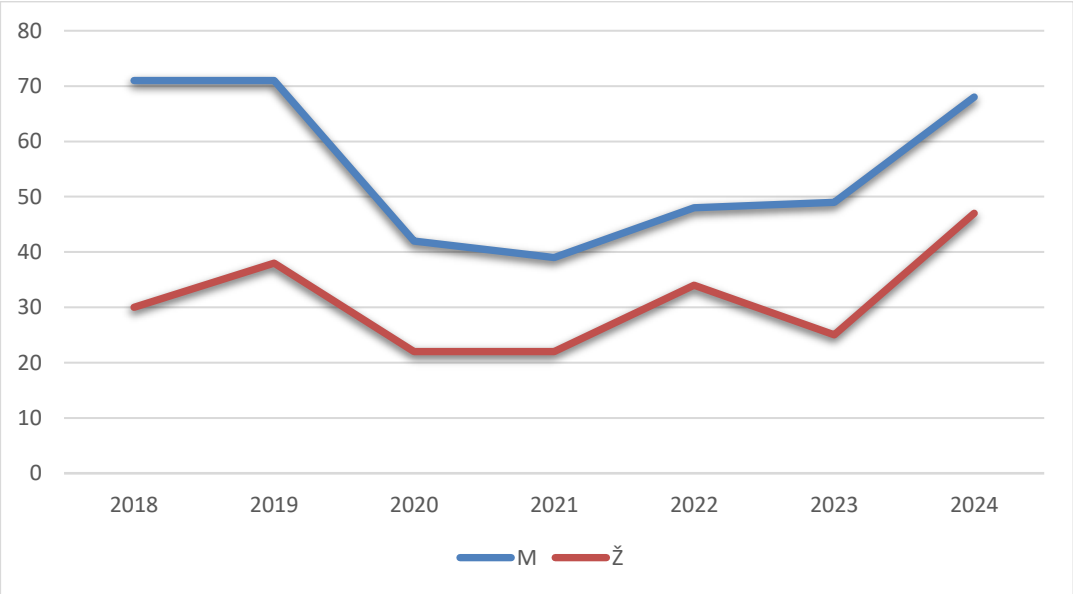

Tokom 2021. godine imali smo najmanji broj prijavljenih slučajeva TBC-a kroz NTP nadzor, dok je najveći broj slučajeva prijavljen tokom 2024. godine.

Tabela 34. Distribucija slučajeva po dobnim skupinama u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine.

DOB	BROJ OBOLJELIH	PROCENAT
0-4	0	0%
05-14	0	0%
15-24	2	2%
25-34	12	10%
35-44	12	10%
45-54	7	6%
55-64	26	23%
>65	56	49%
Ukupno	115	100%

Raspodjela po dobnim skupinama jasno ukazuje na značajno veći broj oboljelih u starijoj populaciji.

Gotovo tri četvrtine (72%) svih slučajeva registrovano je kod osoba starijih od 55 godina, što sugeriše na povećanu učestalost reaktivacije latentne TB infekcije kod imunokompromitovanih i starijih osoba. Nedostatak slučajeva kod djece upućuje na efikasnost programa BCG vakcinacije i manju transmisiju unutar školskih zajednica.

Grafikon 55. Dobna struktura oboljelih od TB – Zeničko-dobojski kanton, 2024.godine

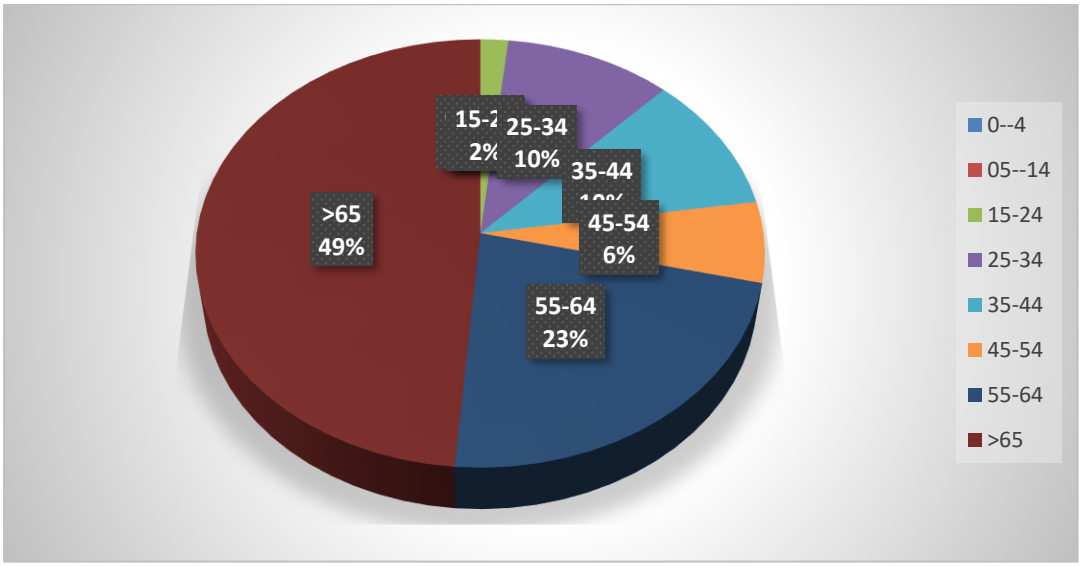

Prijavljeni slučajevi su detektovani u gotovo svim općinama Kantona, s najvećim apsolutnim brojem u Zenici (28 slučajeva) i najvećom stopom incidence u Visokom (4,91/10.000). Najniže vrijednosti zabilježene su u Doboj Jugu (0 slučajeva).

Tabela 35. Distribucija slučajeva po općinama – Zeničko-dobojski kanton, 2024.godine.

OPĆINA	BROJ SLUČAJEVA	MB/10.000
Breza	5	3,78
Doboj Jug	0	0,00
Kakanj	8	2,18
Maglaj	8	3,58
Olovo	2	2,21
Tešanj	16	3,65
Usora	3	4,78
Vareš	2	2,67
Visoko	19	4,91
Zavidovići	14	4,03
ZENICA	28	2,59
Žepče	10	3,38
UKUPNO	115	3,25

Prosječna stopa incidence **za Zeničko-dobojski kanton** iznosi **3,25/10.000 stanovnika**, što ukazuje na srednje visok epidemiološki teret u poređenju s nacionalnim prosjekom.

Grafikon 56. Geografska distribucija TB po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu 2024. godine.

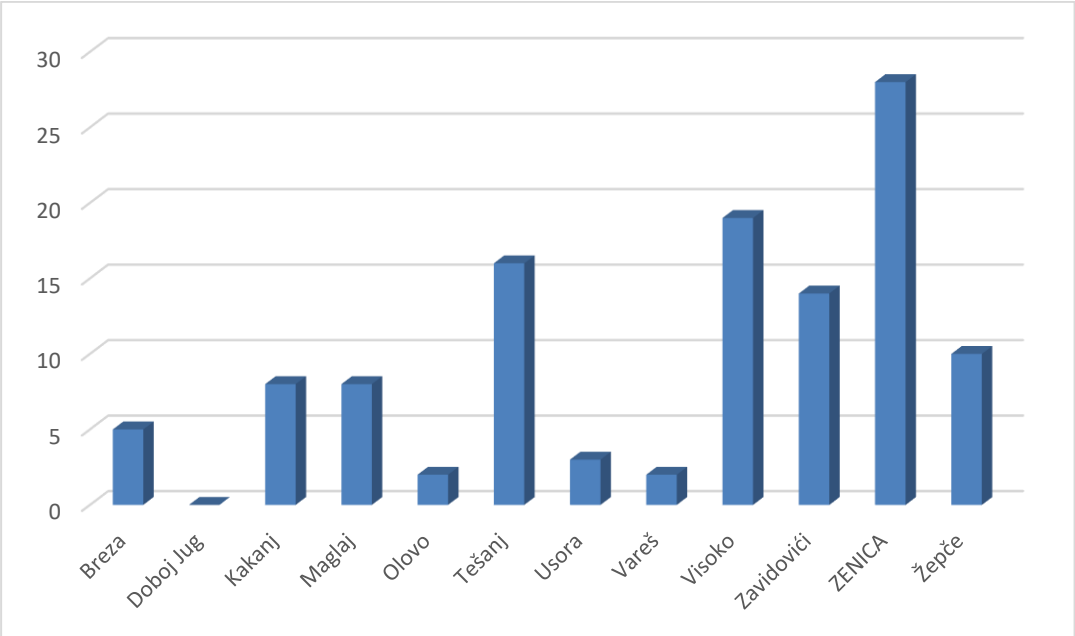

Grafikon 57. Stopa morbiditeta po općinama, Zeničko-dobojski kanton 2024. godine.

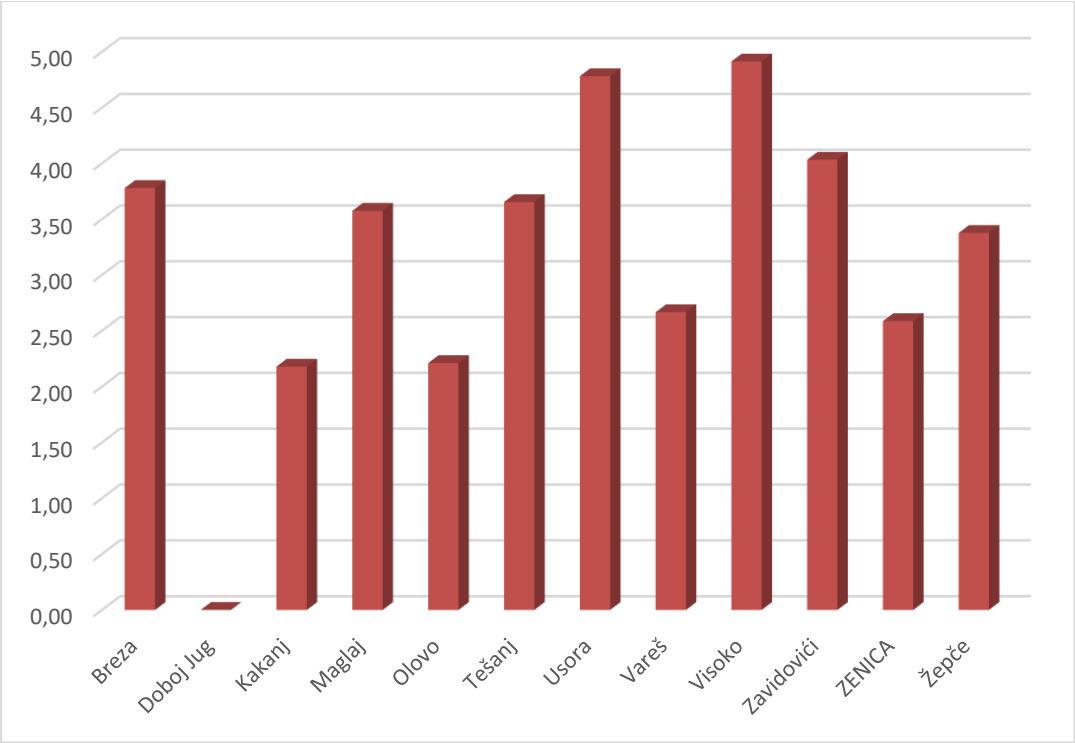

Tabela 36. Trend broja prijavljenih slučajeva tuberkuloze po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu (2018–2024)

	2018		2019		2020		2021		2022		2023		2024	
OPĆINA	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000	N	Mb/10.000
BREZA	2	1,46	1	0,73	1	0,73	2	1,6	1	1,3	0	0	5	3,78
D. JUG	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00
KAKANJ	11	2,96	11	2,96	5	1,35	5	1,36	7	1,9	8	2,15	8	2,18
MAGLAJ	9	3,94	7	3,06	8	3,5	7	3,12	8	3,6	6	2,62	8	3,58
OLOVO	7	7,41	4	4,23	0	0	2	2,2	5	5,6	1	1,05	2	2,21
TEŠANJ	8	1,83	11	2,52	6	1,37	20	4,5	15	3,42	8	1,83	16	3,65
USORA	3	4,66	1	1,55	2	3,11	0	0	2	3,2	0	0	3	4,78
VAREŠ	4	4,98	2	2,49	2	2,49	0	0	2	2,72	3	3,73	2	2,67
VISOKO	4	0,1	5	0,13	6	0,16	3	0,77	6	1,56	11	2,75	19	4,91
Z-dići	10	2,83	20	5,67	6	1,7	6	1,7	13	3,7	10	2,77	14	4,03
ZENICA	31	2,83	33	3,02	19	1,74	12	1,1	23	2,1	20	1,82	28	2,59
ŽEPČE	12	4,01	14	4,68	9	3,01	4	1,35	0	0	7	2,35	10	3,38
Ukupno	101	2,55	109	2,76	64	1,62	61	1,72	82	2,32	74	2,09	115	3,25

Grafikon 58. Trend kretanja tuberkuloze po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu (2018–2024)

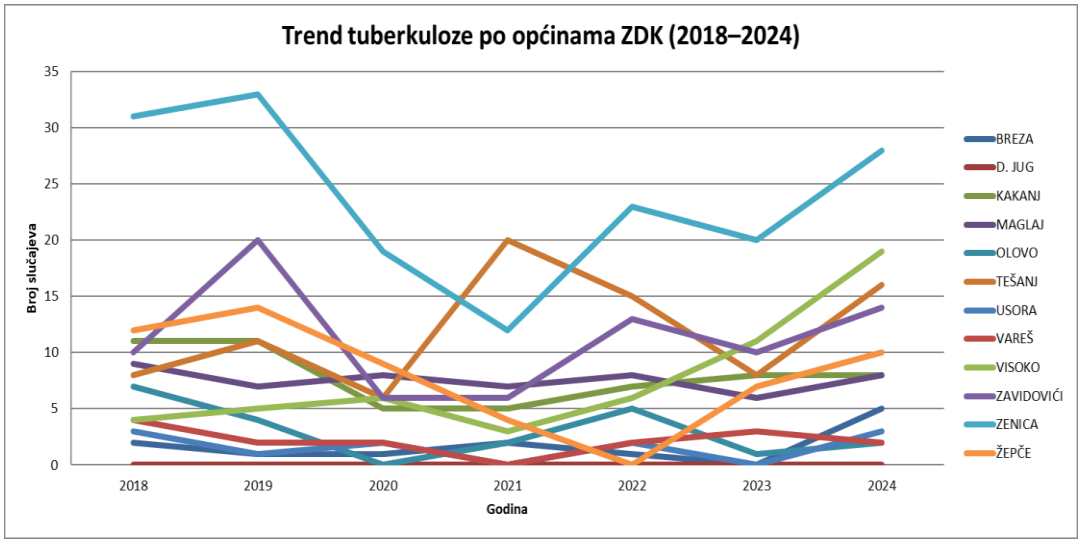

Prema lokalizaciji bolesti, apsolutna većina oboljelih imala je plućnu formu TB (111 slučajeva ili 96,5%), dok je ekstrapulmonalna tuberkuloza registrovana kod samo 4 pacijenta (3,5%).

Ova distribucija je tipična i ukazuje na važnost aktivnog praćenja plućne forme zbog njenog većeg transmisivnog potencijala.

Grafikon 59. Klinička prezentacija TB u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine.

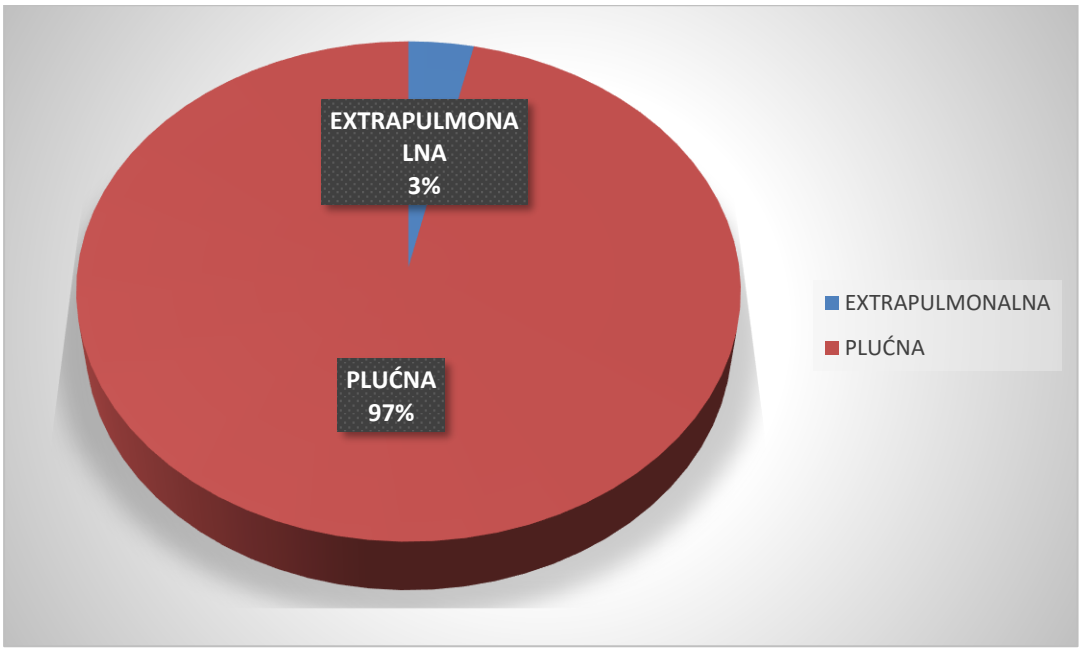

Među korištenim dijagnostičkim metodama dominira sputum mikroskopija (49%), dok se ostale metode (RTG, bronhoskopija, kultura, CT) koriste u manjem obimu. Međutim, čak 31% slučajeva ima neprecizno zabilježenu dijagnostičku proceduru ("nepoznata analiza"), što predstavlja ozbiljan izazov za kvalitet epidemiološkog nadzora.

Tabela 37. Vrsta dijagnostičkog tretmana za TB u Zeničko-dobojskom kantonu 2024. godine

VRSTA DIJAGNOSTIČKOG TRETMANA	BROJ SLUČAJEVA
SPUTUM	56
QTF	3
BRONHOSKOPIJA	3
PLEURALNI PUNKTAT	2
KULTURA	3
RTG	3
ASPIRAT	2
PH	3
CT	4
Nepoznata analiza	36
UKUPNO	**115**

4.10 Maligne neoplazme na Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine

Maligne neoplazme (rak) predstavljaju jedan od vodećih uzroka smrtnosti u Bosni i Hercegovini, a incidencija i mortalitet nastavljaju rasti. Rak je skup bolesti koje se karakterišu nekontrolisanim rastom i širenjem abnormalnih ćelija u organizmu. U BiH, kao i u mnogim drugim zemljama, rak je drugi najčešći uzrok smrti, nakon bolesti srca.

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), rak uzima veliki udio u ukupnom broju smrtnih slučajeva. Povećanje broja oboljelih od raka u BiH se djelimično može pripisati starenju stanovništva, promjenama životnih navika, kao i poboljšanju dijagnostičkih metoda.

Podaci za ovaj izvještaj prikupljeni su iz različitih izvora:

- Registar raka Federacije Bosne i Hercegovine

Analizirani su podaci o novim slučajevima malignih neoplazmama registrovanih u 2024. godini, sa detaljnim razdvajanjem prema tipu raka, geografskoj regiji i demografskim karakteristikama (pol, starosna dob). Incidencija i mortalitet prikazani su na 100,000 stanovnika.

4.10.1 Pregled oboljelih od malignih neoplazmi po općinama ZDK

Ovaj izvještaj prikazuje analizu novooboljelih od malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu za 2024. godinu. Cilj analize je pružanje uvida u osnovne epidemiološke pokazatelje koji mogu poslužiti zdravstvenim institucijama u planiranju preventivnih mjera, skrining programa i zdravstvene edukacije.

Ukupan broj slučajeva i incidencija

- Ukupan broj novooboljelih: 960
- Procijenjena populacija kantona: 349.477
- Incidencija: 274,7 na 100.000 stanovnika

Ova vrijednost ukazuje na visok teret malignih bolesti u populaciji ZDK, što zahtijeva održavanje i jačanje strategija ranog otkrivanja i prevencije.

Tabela 38. Polna zastupljenost oboljelih od malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu 2024.godine.

SPOL	BROJ OBOLJELIH	PROCENAT
Muški	486	51%
Ženski	474	49%
UKUPNO	*960*	*100%*

Grafikon 60. Polna raspodjela oboljelih od malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024.godine.

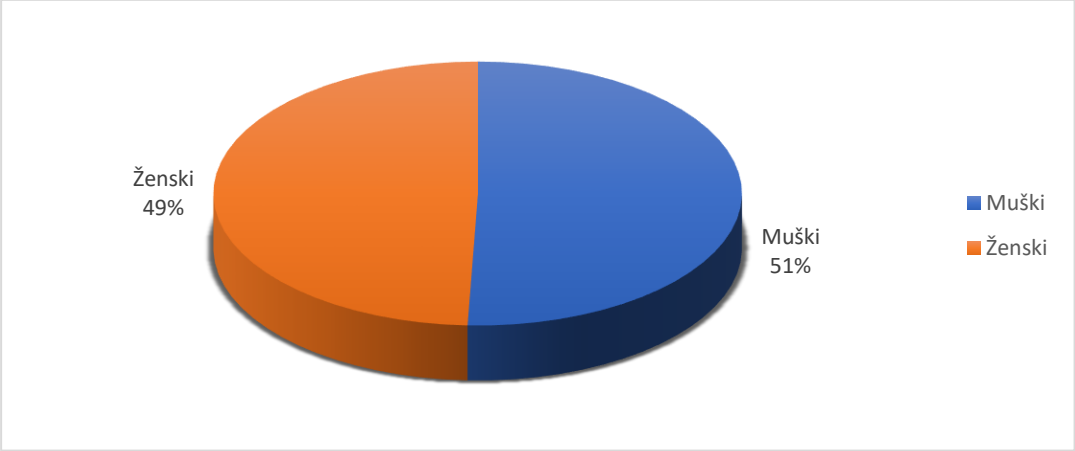

Distribucija novooboljelih prema spolu ukazuje na gotovo izjednačenu učestalost, uz neznatno viši broj slučajeva kod muškaraca. Ovo može reflektirati sličan nivo izloženosti rizicima, ali i razlike u ponašanju u vezi sa traženjem medicinske pomoći.

Tabela 39. Dobna struktura oboljelih od malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu 2024.godine

GODINA	BROJ SLUČAJA	PROCENAT
0-4	4	0,50%
5-14	2	0,50%
15-24	6	1%
25-34	12	1%
35-44	33	4%
45-54	99	10%
55-64	263	27%
>65	541	56%
UKUPNO	960	100%

Grafikon 61. Dobna raspodjela oboljelih od malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine.

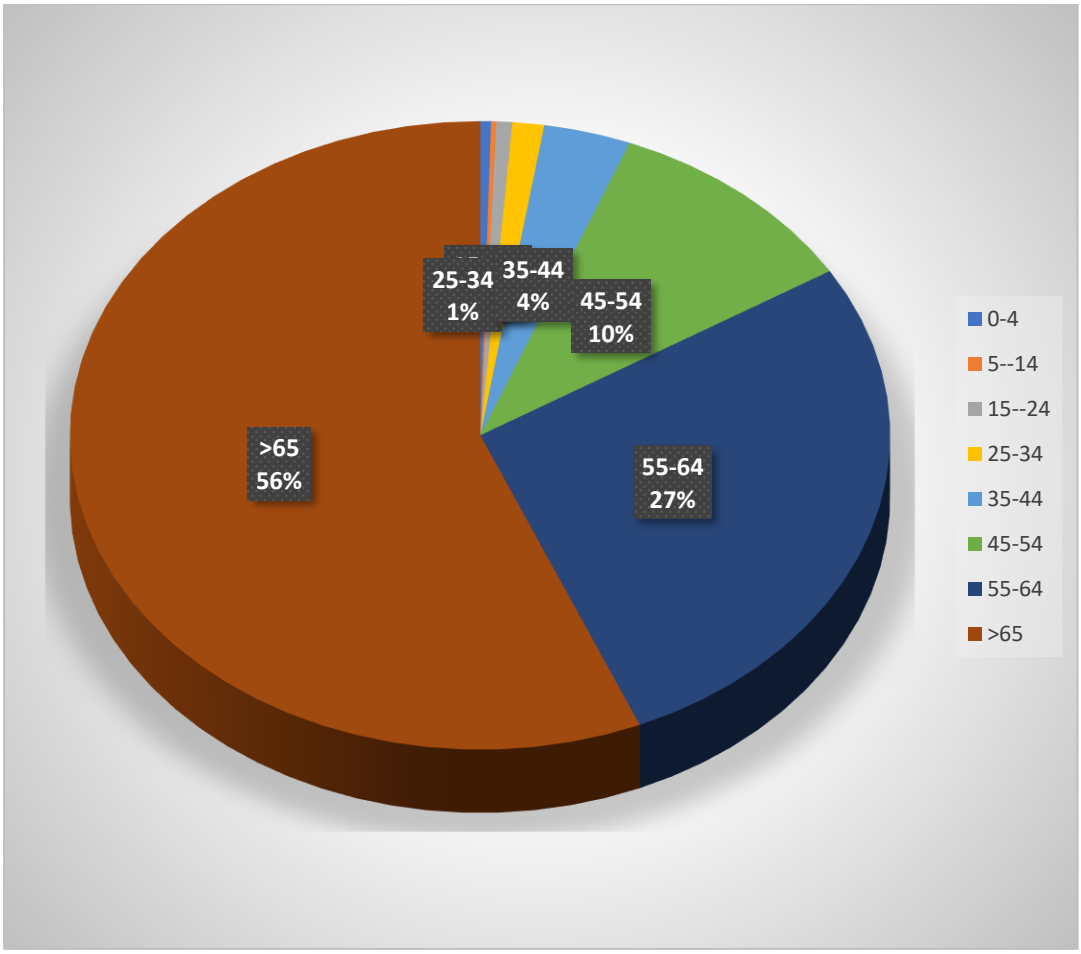

Tabela 40. Broj slučajeva malignih neoplazmi po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu 2024. godine

OPĆINA	BROJ OBOLJELIH	MB/1.000
Breza	36	2,80
Doboj Jug	4	3,72
Kakanj	20	0,55
Maglaj	30	1,36
Olovo	32	3,74
Tešanj	152	3,46
Usora	10	1,61
Vareš	9	1,28
Visoko	91	2,39
Zavidovići	60	1,76
Zenica	510	4,77
Žepče	6	0,21
UKUPNO	960	2,75

Neke općine bilježe značajno višu učestalost obolijevanja, posebno Olovo i Tešanj, što ukazuje na potrebu za dodatnom analizom lokalnih faktora.

Grafikon 62. Broj slučajeva malignih neoplazmi po općinama u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine

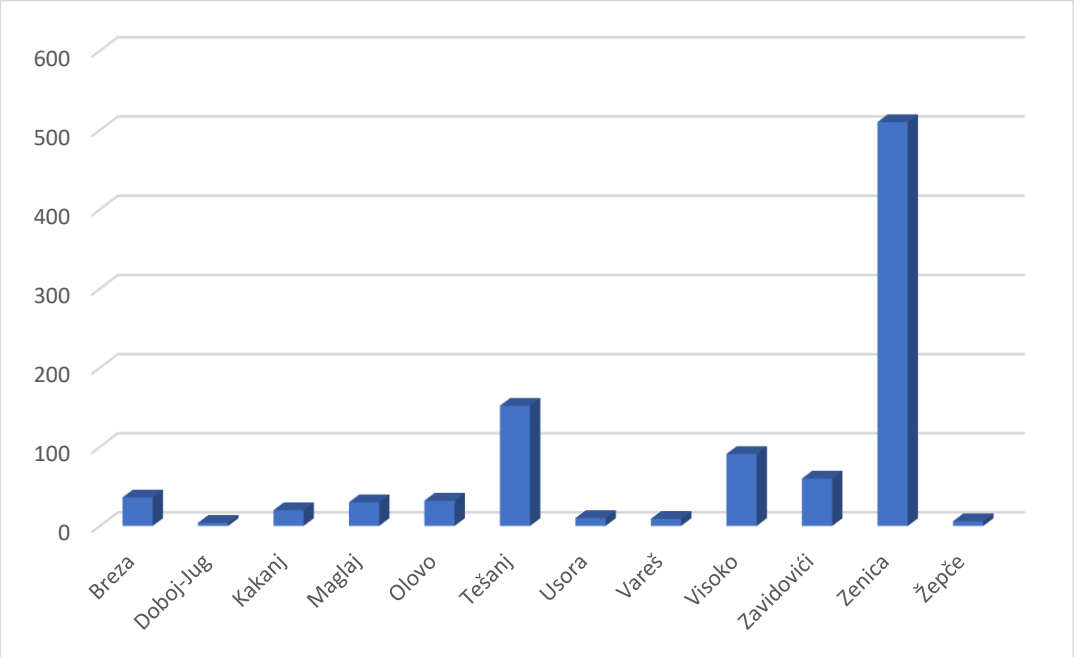

Grafikon 63. Stopa morbiditeta od malignih neoplazmi u ZDK tokom 2024. godine.

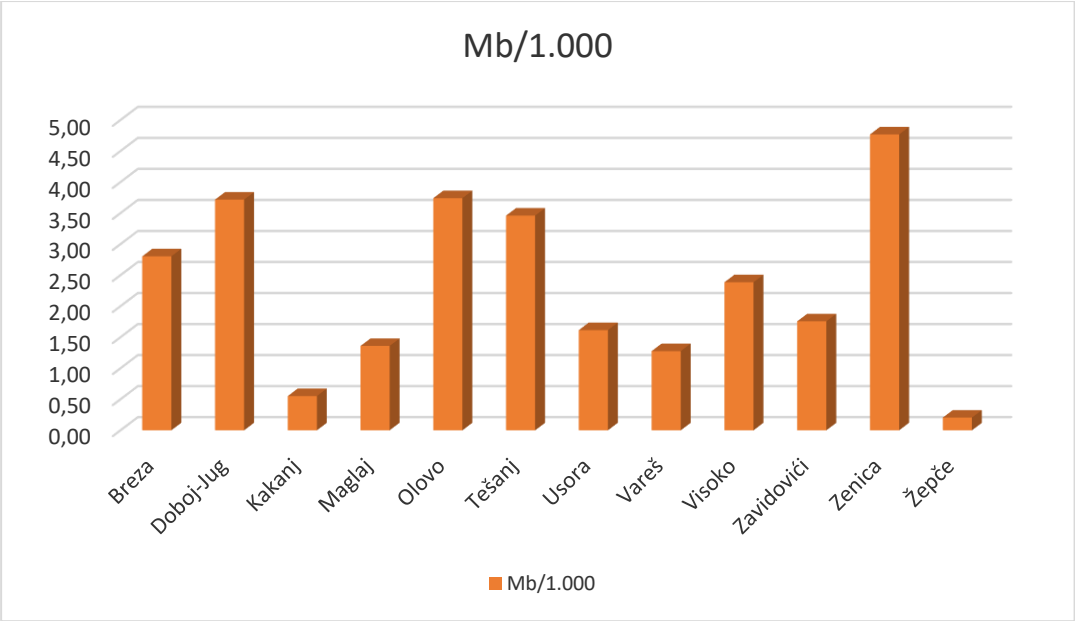

4.10.2 Najčešće dijagnostikovane maligne neoplazme

Grafikon 64. Vodeće maligne neoplazme prema učestalosti dijagnoze u Zeničko-dobojskom kantonu tokom 2024. godine

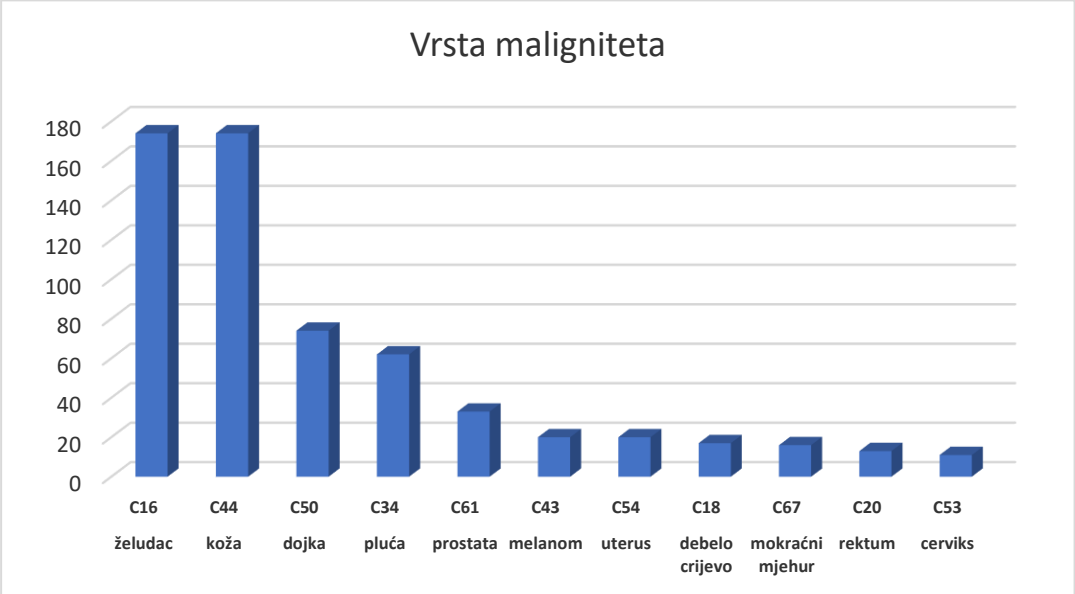

Grafikon prikazuje broj dijagnostikovanih slučajeva vodećih malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu. Ovaj grafikon jasno ilustrira raspodjelu najčešćih maligniteta i može pomoći u usmjeravanju preventivnih i dijagnostičkih aktivnosti.

Tabela 41. Vodeće maligne neoplazme u Zeničko-dobojskom kantonu 2024. godine

VRSTA MALIGNE NEOPLAZME	MKB10	BROJ OBOLJELIH
želudac	C16	174
koža	C44	174
dojka	C50	74
pluća	C34	62
prostata	C61	33
melanom	C43	20
uterus	C54	20
debelo crijevo	C18	17
mokraćni mjehur	C67	16
rektum	C20	13
cerviks	C53	11
OSTALE MALIGNE NEOPLAZME		346
UKUPNO		**960**

Tabela prikazuje raspodjelu dijagnostikovanih slučajeva malignih neoplazmi u Zeničko-dobojskom kantonu prema vrstama tumora. Najviše oboljelih registrovano je kod karcinoma želuca i kože, pri čemu je broj slučajeva za ove dvije vrste jednak i iznosi 174. Slijede karcinom dojke sa 74 i karcinom pluća sa 62 slučaja. Ostale vrste malignih neoplazmi, koje su manje zastupljene, grupisane su pod kategoriju „Ostale maligne neoplazme“ i čine značajan dio ukupnog broja oboljelih. Ukupno je evidentirano 960 slučajeva malignih neoplazmi. Ovi podaci ukazuju na važnost kontinuiranog praćenja i prevencije najčešćih maligniteta u našem kantonu.

5 GLAVNI SANITARNO-HIGIJENSKI PROBLEMI NA PODRUČJU ZENIČKO DOBOJSKOG KANTONA

5.1 Glavni sanitarno-higijenski problemi, koji generiraju ili mogu generirati nepovoljnu epidemiološku situaciju na području Zeničko-dobojskog kantona

Na osnovu istraživanja koje je Institut proveo u saradnji sa zdravstvenim ustanovama, komunalnim preduzećima, laboratorijama, inspekcijskim organima i gradskim službama nadležnim za ekologiju i komunalne poslove – uključujući i intervjue s relevantnim akterima – utvrđeno je da su glavni sanitarno-higijenski problemi, koji uzrokuju ili mogu uzrokovati nepovoljnu epidemiološku situaciju u Zeničko-dobojskom kantonu, sljedeći:

5.1.1 Voda

Lokalni vodni objekti

Iako lokalni vodni objekti osiguravaju vodu za više od 40% stanovništva Zeničko-dobojskog kantona, ova oblast i dalje ostaje nedovoljno regulisana i praćena. Višegodišnji rezultati ukazuju na zabrinjavajuće stanje u pogledu zdravstvene ispravnosti vode za piće iz ovih objekata. Glavni izazovi koji doprinose ovom problemu su:

- **Povećan udio mikrobiološki neispravnih uzoraka vode za piće**, naročito iz lokalnih vodnih objekata, u odnosu na prethodne godine. To ukazuje na potrebu za unapređenjem sistema kontrole i praćenja kvaliteta vode, kao i provođenja mjera nakon utvrđene neispravnosti.
- **Ograničeno provođenje korektivnih mjera** nakon dobijenih rezultata analiza, što ukazuje na nedovoljnu posvećenost održavanju ispravnosti vode. Ključne aktivnosti poput sanacije objekata, mehaničkog čišćenja i dezinfekcije često izostaju.
- **Loše sanitarno-tehničko stanje** mnogih lokalnih vodnih objekata, koje dodatno otežava osiguranje higijenski ispravne vode.
- **Nedovoljan nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode** iz lokalnih vodnih objekata.
- **Ograničen broj edukovanog kadra** zaduženog za upravljanje i održavanje lokalnih vodovodnih sistema.
- **Nedovoljna dosljednost u inspekcijskom nadzoru i primjeni preporuka**, što umanjuje efikasnost cjelokupnog sistema kontrole.

Gradski vodovodi

Voda iz gradskih vodovoda koja opskrbljuje gradsko stanovništvo na području Zeničko-dobojskog kantona u najvećem dijelu je zdravstveno ispravna. Prema rezultatima monitoringa, zabilježen je vrlo nizak udio zdravstveno neispravnih uzoraka – svega 1,2%, što potvrđuje nastavak pozitivnog trenda i stabilan nivo zdravstvene ispravnosti vode za piće u posljednjim godinama.

Ovakav rezultat može se pripisati više međusobno povezanih faktora. Prije svega, komunalna preduzeća kao što su JKP „Vodovod i kanalizacija“ Zenica i JKP „RAD“ Tešanj posjeduju vlastite laboratorije za kontrolu vode, što im omogućava kontinuirani nadzor i redovnu internu provjeru kvaliteta vode za piće. Dodatno, laboratorija JKP „RAD“ Tešanj posjeduje akreditaciju, čime je potvrđena njena stručnost i pouzdanost u provođenju analiza.

Ipak, pored interne kontrole, za osiguranje maksimalne zdravstvene sigurnosti nužno je i kontinuirano provođenje nezavisne, tzv. eksterne kontrole kvaliteta vode za piće od strane ovlaštenih institucija javnog zdravstva.

Rijeke i riječni tokovi

Rijeka Bosna, jedan od najvećih vodotoka u Bosni i Hercegovini, ujedno je i među najzagađenijim. Još pedesetih godina prošlog vijeka proglašena je industrijskom rijekom, a tokom svog toka mijenja kategorizaciju. Iako je pod nadležnošću Agencije za vodno područje rijeke Save, Bosna ima i značajnu javnozdravstvenu ulogu – koristi se za izlov ribe, navodnjavanje, a u pojedinim sredinama, poput Maglaja, nakon obrade i kao izvor vode za piće.

Najveći izvori zagađenja su industrijski ispusti, otpadne vode iz kanalizacije te velike količine smeća uz obale. Nedostatak kontrole nad kvalitetom ribe iz rijeke predstavlja ozbiljan rizik po zdravlje stanovništva. Također, nadzor nad javnim kupalištima duž rijeke je nedovoljan, što dodatno povećava zdravstvene rizike, naročito tokom ljetnih mjeseci.

Dodatni izazov predstavlja i neadekvatno upravljanje zajedničkim dijelovima stambenih i privrednih objekata, posebno onih u mješovitom – privatizovanom i neprivatizovanom vlasništvu. Ovakve manjkavosti otežavaju blagovremeno rješavanje svakodnevnih i iznenadnih ekoloških problema na terenu.

Potrebno je osigurati pojačan nadzor, efikasnije upravljanje i međusektorsku saradnju kako bi se smanjili rizici i unaprijedila zaštita okoliša i zdravlja građana.

5.1.2 Kanalizacija

Problemi u upravljanju otpadnim vodama i komunalnom higijenom

Kanalizaciona mreža u većini urbanih sredina nije u potpunosti izgrađena, a postojeći dijelovi su često sanitarno-tehnički neispravni. Poseban problem predstavlja nedostatak ili nedovoljna razvijenost sistema za prečišćavanje komunalnih i industrijskih otpadnih voda. Iako su u pojedinim općinama izgrađeni prečistači i kolektori, u drugim su ovi sistemi još uvijek u fazi izgradnje.

Dodatno, prisutno je nepostojanje sveobuhvatne vizije održavanja i funkcionisanja izgrađenih postrojenja, uz neujednačenu teritorijalnu pokrivenost – posebno kada je riječ o područjima uz riječne tokove, gdje je često samo jedna obala uključena u sistem prečišćavanja otpadnih voda. U mnogim lokalnim zajednicama ne postoje odgovarajući objekti za zbrinjavanje tečnih otpadnih materija, ili su oni tehnički neispravni. Komunalna preduzeća se suočavaju s brojnim izazovima – tehnička opremljenost je nedovoljna, a broj zaposlenih radnika na poslovima održavanja čistoće naselja je ograničen.

Zabrinjavajući je i podatak da značajan dio stanovništva još uvijek nije priključen na kanalizacionu mrežu. Istovremeno, većina kanalizacionih ispusta i dalje direktno završava u riječnim tokovima, bez ikakvog prethodnog tretmana, što predstavlja ozbiljan ekološki i javnozdravstveni problem.

5.1.3 Otpad

Upravljanje otpadom – stanje i izazovi

Na području Zeničko-dobojskog kantona uočljiv je napredak u uključenosti stanovništva u sistem organizovanog odvoza otpada, ali potpuna pokrivenost još uvijek nije postignuta. Ključni izazovi uključuju neujednačen sistem odlaganja – općine Tešanj, Kakanj, Maglaj, Vareš i Olovo i dalje koriste lokalna odlagališta otpada na osnovu privremenih dozvola Federalnog ministarstva okoliša i turizma.

Mnogobrojna domaćinstva još nemaju osigurane kante niti su uključena u redovan odvoz otpada, dok je u ruralnim i teško dostupnim područjima čest problem nepristupačnost zbog loše infrastrukture. Iako je broj divljih deponija smanjen, one i dalje postoje – neke nove se pojavljuju, a stare nisu u potpunosti sanirane. Na pojedinim deponijama i dalje su prisutna eksplozivna sredstva, što predstavlja ozbiljan sigurnosni rizik.

Dodatno, ekološka svijest građana i dalje nije na zadovoljavajućem nivou. Slaba je i provedba komunalnih propisa, jer komunalni inspektori nedovoljno koriste zakonske mehanizme, uključujući pisanje prekršajnih naloga, što umanjuje preventivni i represivni efekat komunalnog nadzora.

5.1.4 Zrak

Zagađenje zraka – stanje i izazovi

Rezultati dosadašnjih mjerenja kvaliteta zraka ukazuju na to da je značajan broj građana Zeničko-dobojskog kantona hronično izložen koncentracijama zagađujućih tvari koje mogu ozbiljno ugroziti zdravlje.

Ključni izvori zagađenja zraka su:

1. **Industrijska postrojenja** – i dalje su glavni zagađivači u Kantonu, posebno u urbanim sredinama poput Zenice, Kaknja i Maglaja.
2. **Mala kućna ložišta** – posebno u zimskom periodu doprinose povećanju čestica PM10 i PM2.5 u zraku.
3. **Saobraćaj** – s rastućim brojem motornih vozila, emisije iz auspuha postaju sve značajniji faktor zagađenja.

Poseban izazov predstavlja potencijalna izgradnja hidroelektrana na rijeci Bosni, koja bi mogla dodatno pogoršati kvalitet zraka, posebno u industrijski opterećenim sredinama.

Situaciju dodatno pogoršava smanjena uloga i kapacitet higijensko-epidemioloških službi.

5.1.5 Sanitarno-higijenski pokazatelji

Sanitarno-higijenski pokazatelji su mjerljive karakteristike koje ukazuju na stanje sanitarnih uvjeta i higijene u određenom okruženju, kao što su voda, hrana, zrak ili higijena prostora. Oni su važni jer pružaju informacije o nivou čistoće, sigurnosti i kvalitete okoline za stanovnike Zeničko-dobojskog kantona. Na temelju ovih pokazatelja nužno je donositi odluke i provoditi mjere koje doprinose očuvanju zdravlja stanovništva, sprečavanju širenja bolesti i poboljšanju općeg kvaliteta života.

Glavni sanitarno-higijenski pokazatelji na području Zeničko-dobojskog kantona (namirnice, voda, brisevi)

Tabela 42. Prikaz postotka neispravnih uzoraka (namirnice, voda, brisevi) 2014.-2024. godine

GODINE	NAMIRNICE		VODA IZ GRADSKIH VODOVODA		VODA IZ LOKALNIH VODNIH OBJEKATA		HIGIJENA BRISEVI
	NEISPRAVNO		NEISPRAVNO		NEISPRAVNO		NEISPRAVNO
	MB	FH	MB	FH	MB	FH	
2014	5,8	0,0	3,0	3,7	50,0	19,0	3,3
2015	6,3	0,2	2,5	2,4	49,6	18,0	1,7
2016	4,3	0,0	2,1	3,7	53,0	25,0	2,1
2017	4,0	0,0	2,6	5,0	65,4	25,0	5,0
2018	2,2	3,9	2,9	5,2	64,0	24,0	3,2
2019	7,0	80,2	3,1	3,3	61,9	5,3	4,8
2020	5,6	1,8	3,1	1,0	56,1	3,3	3,1
2021	5,3	8,8	3,0	0,2	59,6	4,0	2,4
2022	6,4	2,4	2,5	0,7	59,6	5,0	1,1
2023	5,3	0,9	3,7	1,0	63,9	5,4	1,1
2024	0,9	3,2	2,9	1,1	64,1	4,0	1,2

Grafikon 65. Prikaz postotka neispravnih uzoraka (namirnice, voda, brisevi) 2014.-2024. godine

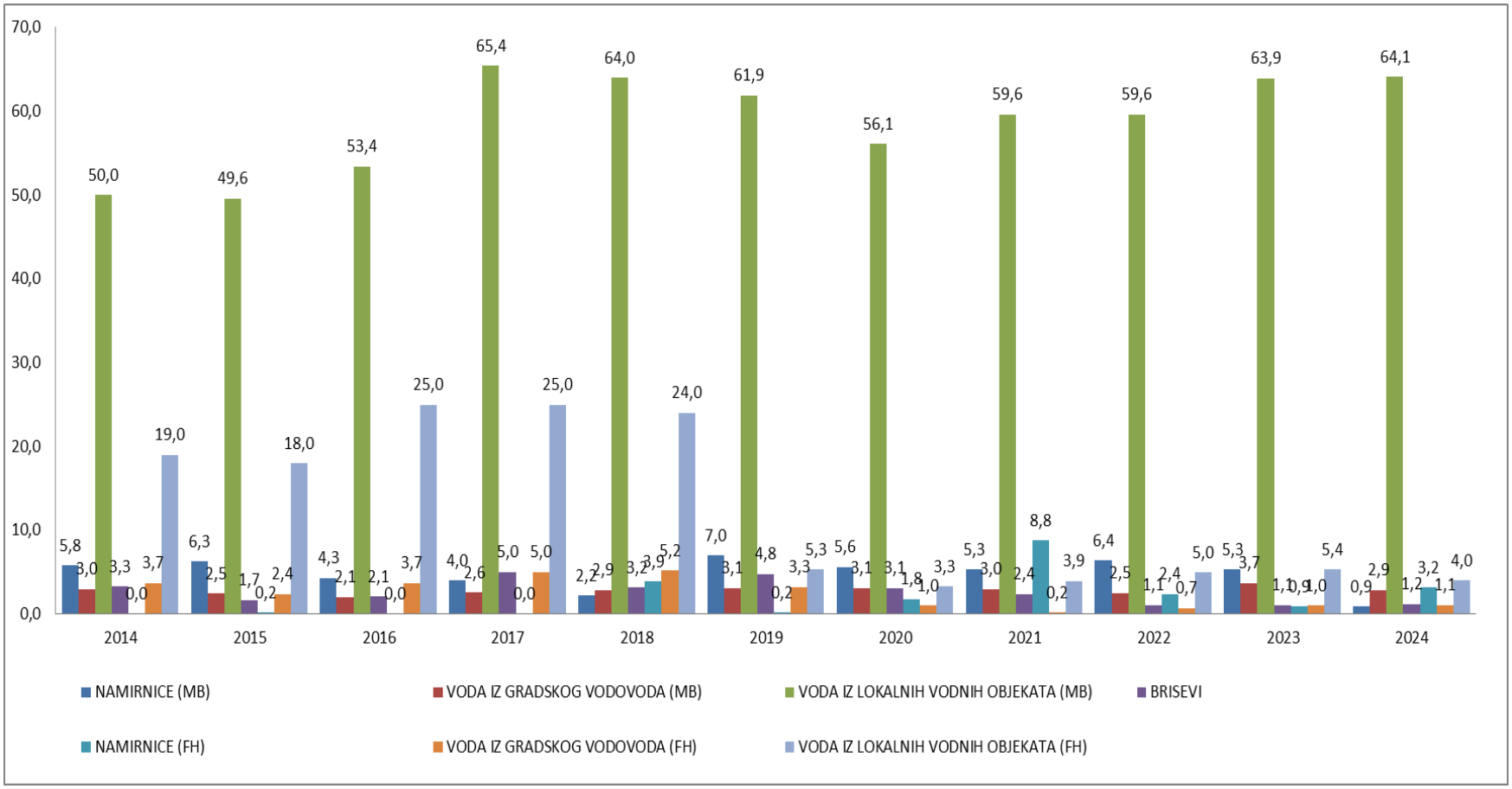

5.2 Prikaz rezultata u 2024. godini

5.2.1 Namirnice

Tabela 43. Broj uzetih uzoraka namirnica u 2024. godini u odnosu na potreban broj uzorkovanja (Broj stanovnika, izvor: Zavod za statistiku FBiH, 30.06.2022. godine)

	BROJ STANOVNIKA	BROJ UZETIH UZORAKA	uzeto uzoraka na 1000 st.		potrebno uzeti uzoraka godišnje	potrebno uzeti uzoraka mjesečno
			br.	%	br.	br.
ZDK	**349477**	**6821**	**15**	**130**	**5242**	**437**

Od ukupno 6.821 uzetog uzorka namirnica na mikrobiološku analizu, neispravnih je bilo 0,9%. S druge strane, od 438 uzoraka na fizičko-hemijsku analizu, zdravstveno neispravnih bilo je 3,2% .[1]

[1]Važno je napomenuti da stupanjem na snagu novog pravilnika, kojim se regulišu mikrobiološki uslovi hrane, osnovni set analiza sada obuhvata Listeria monocytogenes i Salmonellu, što je značajno doprinijelo smanjenju broja zdravstveno neispravnih uzoraka hrane jer se fokus stavlja na najkritičnije patogene. Prije stupanja na snagu ovog pravilnika, osnovna mikrobiološka analiza obuhvatala je širi spektar bakterija, uključujući i pokazatelje higijenske ispravnosti. Preporuka je da se u cilju sveobuhvatnijeg uvida u higijensku ispravnost namirnica provede monitoring u skladu s pravilnikom iz vremena SFRJ koji uključuje i analize na aerobne mezofilne bakterije, Escherichiu coli, Streptococcus faecalis i druge. Prisustvo ovih bakterija nije dozvoljeno u hrani, ali se one često zanemaruju u redovnim analizama, iako predstavljaju značajne pokazatelje kontaminacije u lancu proizvodnje, skladištenja i distribucije.

Grafikon 66. Trend kretanja mikrobiološki neispravnih uzoraka namirnica (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

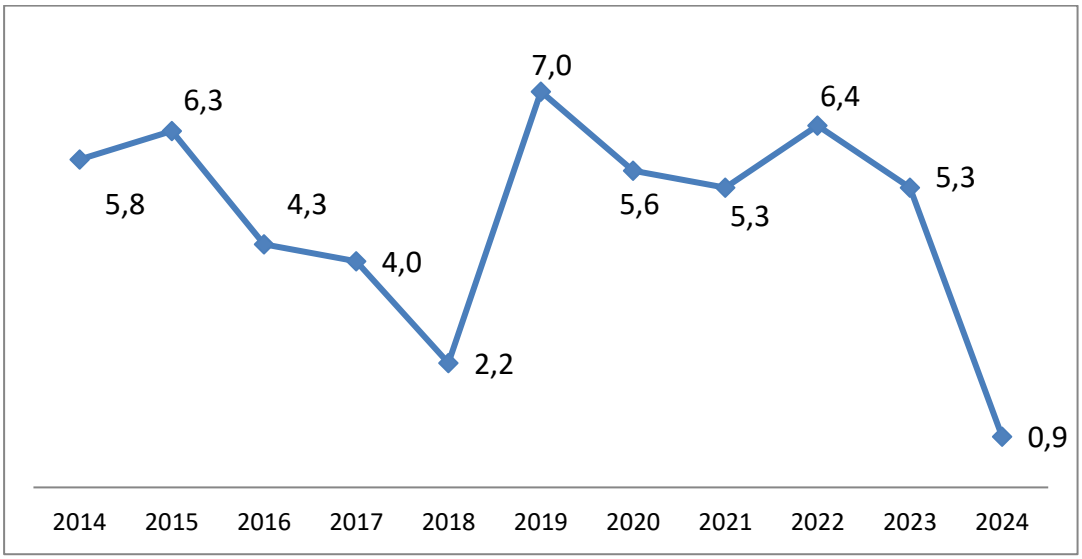

Grafikon 67. Trend kretanja fizičko-hemijski neispravnih uzoraka namirnica (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

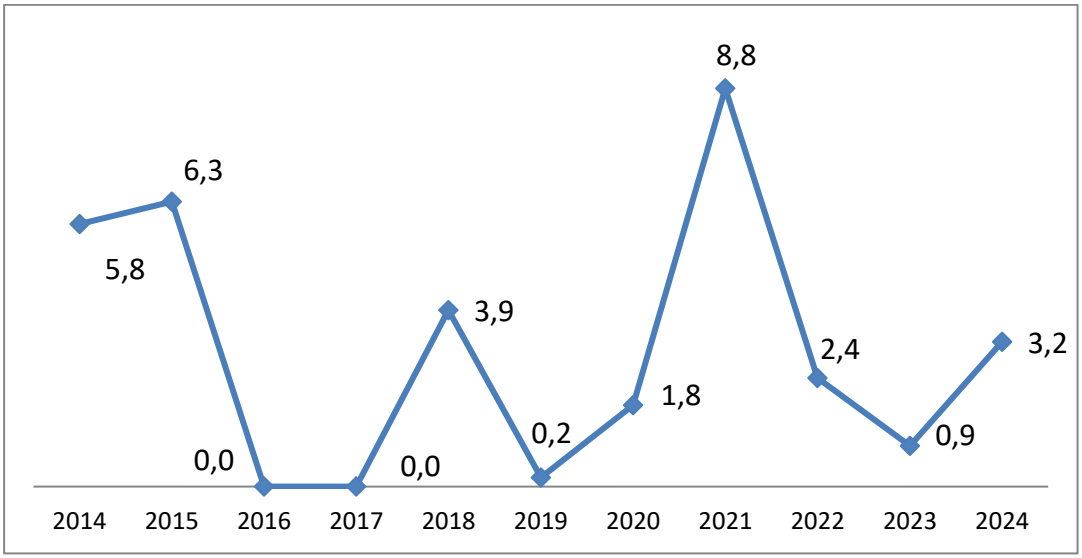

5.2.2 Voda

Tokom 2024. godine, na području Zeničko-dobojskog kantona, od ukupnog broja uzoraka vode za piće prikupljenih iz lokalnih vodnih objekata, 64,1% je mikrobiološki neispravno. S druge strane, uzorci vode iz gradskih vodovoda pokazali su znatno manji nivo mikrobiološke neispravnosti, sa 2,87 % neispravnih uzoraka. U pogledu fizičko-hemijske analize, 4,01 % uzoraka iz lokalnih vodnih objekata nije zadovoljavalo propisane parametre, dok je kod uzoraka iz gradskih vodovoda ovaj procenat bio 1,08 %.

Grafikon 68. Trend kretanja mikrobiološki neispravnih uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

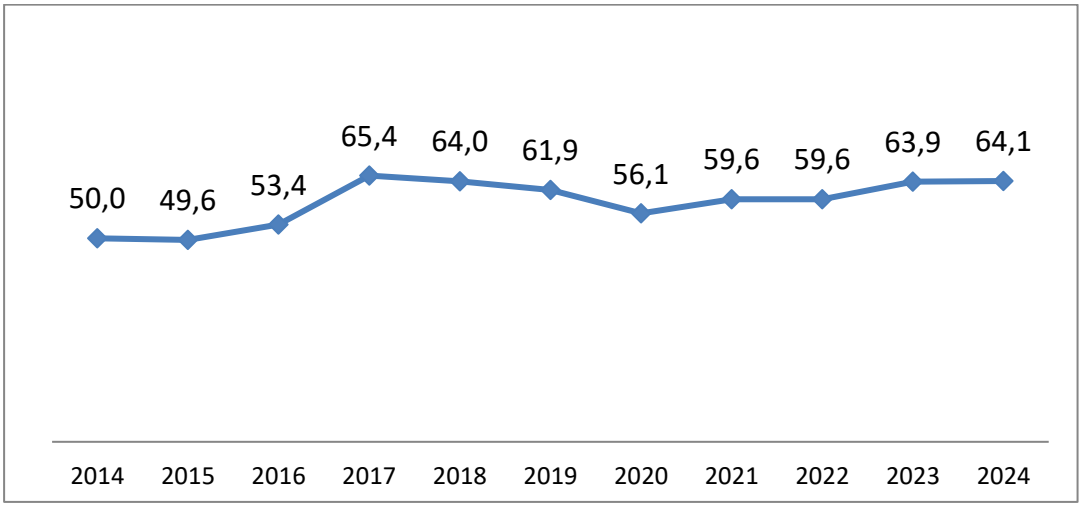

Grafikon 69. Trend kretanja mikrobiološki neispravnih uzoraka vode za piće u gradskim vodovodima (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

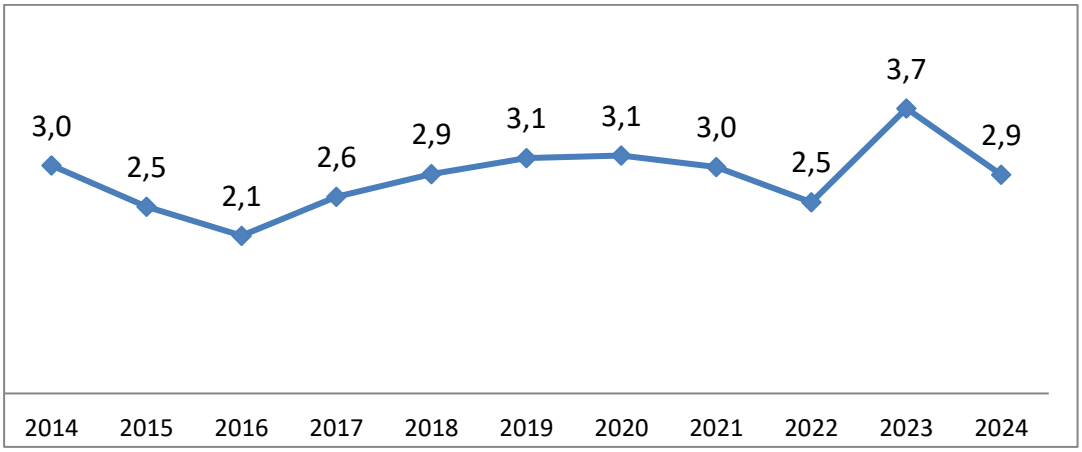

Grafikon 70. Trend kretanja fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

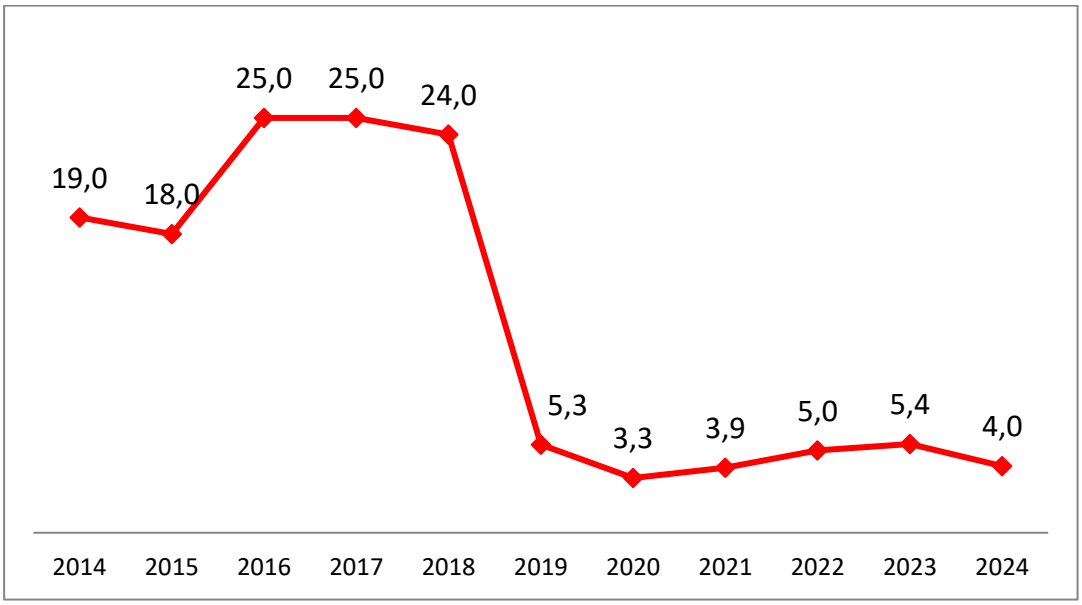

Grafikon 71. Trend kretanja fizičko-hemijskih neispravnih uzoraka vode za piće iz gradskih vodovoda (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

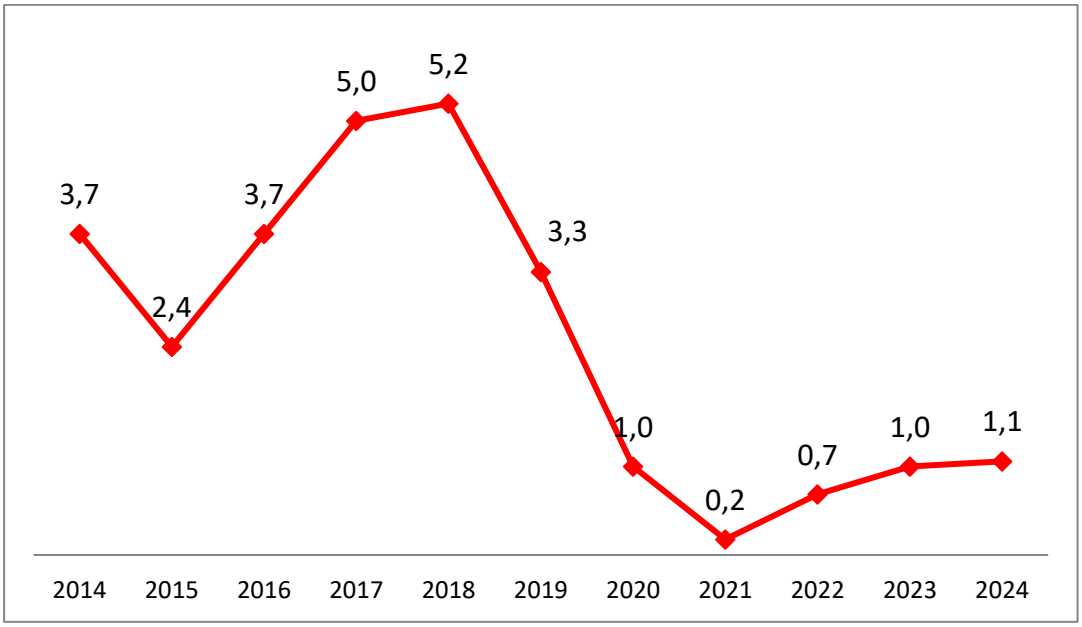

Grafikon 72. Trend kretanja mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vode iz lokalnih vodnih objekata /%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024)

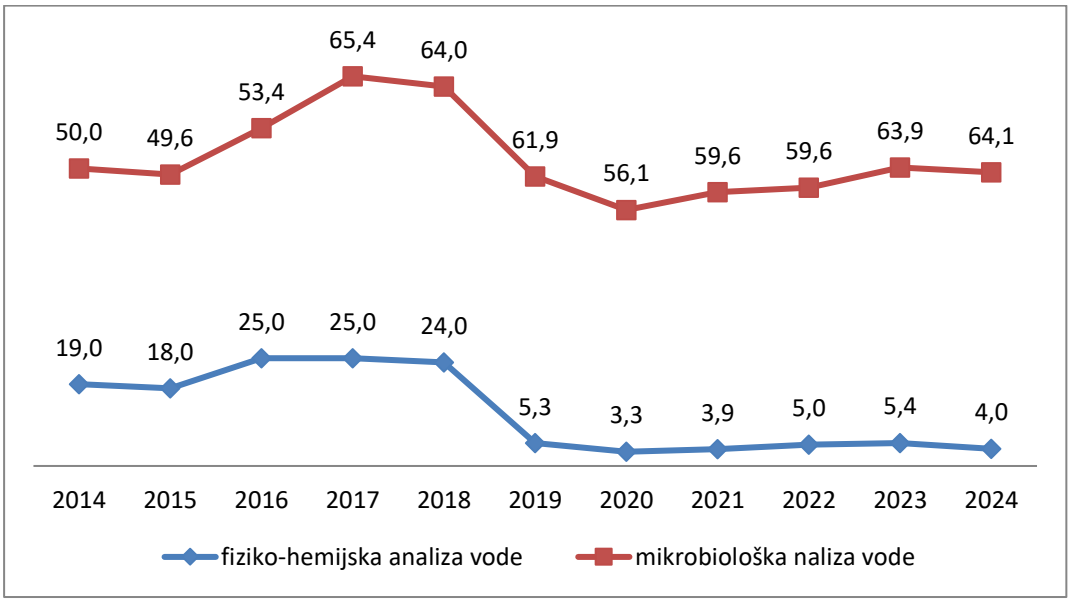

Grafikon 73. Rezultati analize vode iz lokalnih vodnih objekata po općinama za period 2024. godine (Program)[2].

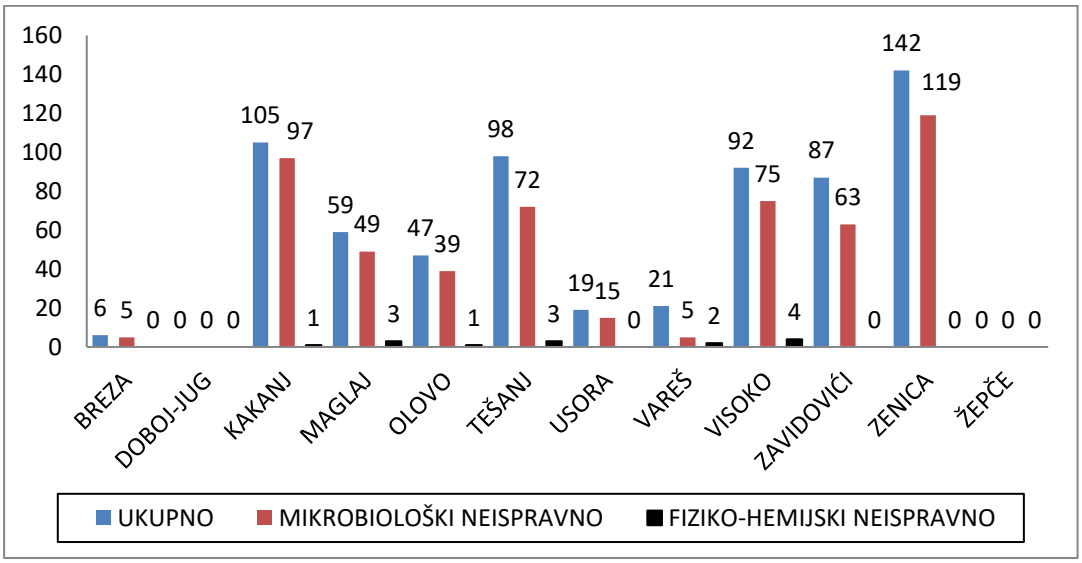

[2] Grafikon 73 prikazuje rezultate analiza vode iz lokalnih vodnih objekata na području Zeničko-dobojskog kantona za 2024. godinu, provedenih u okviru Programa javnog monitoringa i nadzora nad lokalnim vodnim objektima. Napominjemo da grafikon ne prikazuje ukupan broj svih analiziranih uzoraka, te su svi rezultati detaljno prikazani u Tabeli 44.

Tabela 44. Rezultati analize vode iz lokalnih vodnih objekata po općina na području Zeničko-dobojskog kantona (prema Programu)[3]

REZULTATI ANALIZA PIJAĆE VODE LOKALNI VODNI OBJEKTI NA PODRUČJU ZDK ZA PERIOD 01.01.-31.12.2024. godine						
	MIKROBIOLOŠKA ANALIZA VODE			FIZIČKO - HEMIJSKA ANALIZA VODE		
OPĆINA	UKUPNO	NE UDOVOLJAVA	%	UKUPNO	NE UDOVOLJAVA	%
BREZA	6	5	83,3	6	0	0
DOBOJ JUG	0	0	0	0	0	0
KAKANJ	105	97	92,4	105	1	1
MAGLAJ	59	49	83,1	59	3	5,1
OLOVO	47	39	83	47	1	2,1
TEŠANJ	98	72	73,5	98	3	3,1
USORA	19	15	78,9	19	0	0
VAREŠ	21	5	23,8	21	2	9,5
VISOKO	92	75	81,5	92	4	4,3
ZAVIDOVIĆI	87	63	72,4	87	0	0
ZENICA	142	119	83,8	142	0	0
ŽEPČE	0	0	0	0	0	0
UKUPNO	**676**	**539**	**79,7**	**676**	**14**	**2,1**

[3] Program monitoringa lokalnih vodnih objekata, koji je sastavni dio šireg Programa javnog monitoringa nad vodovodima, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica, do 2022. godine je imao odvojene segmente za školske i lokalne vodne objekte. Od tada su ti segmenti objedinjeni u jedinstveni program. Program nema komercijalni karakter i realizuje se s ciljem praćenja zdravstvene ispravnosti vode iz lokalnih vodnih objekata. Tokom 2024. godine, u okviru ovog programa uzeto je ukupno 676 uzoraka vode iz lokalnih vodovoda, koji su podvrgnuti mikrobiološkoj i fizičko-hemijskoj analizi. Od ukupnog broja uzoraka, 539 (79,7%) je ocijenjeno kao mikrobiološki neispravno, dok je 14 uzoraka (2,1%) bilo neispravno s aspekta fizičko-hemijskih parametara.

5.2.3 Brisevi

Tokom 2024. godine, na području Zeničko-dobojskog kantona analizirano je ukupno 7.228 briseva, od kojih je 86 (1,2%) ocijenjeno kao neispravno.

Grafikon 74. Trend kretanja neispravnih uzoraka briseva /%) na području ZDK (2014-2024)

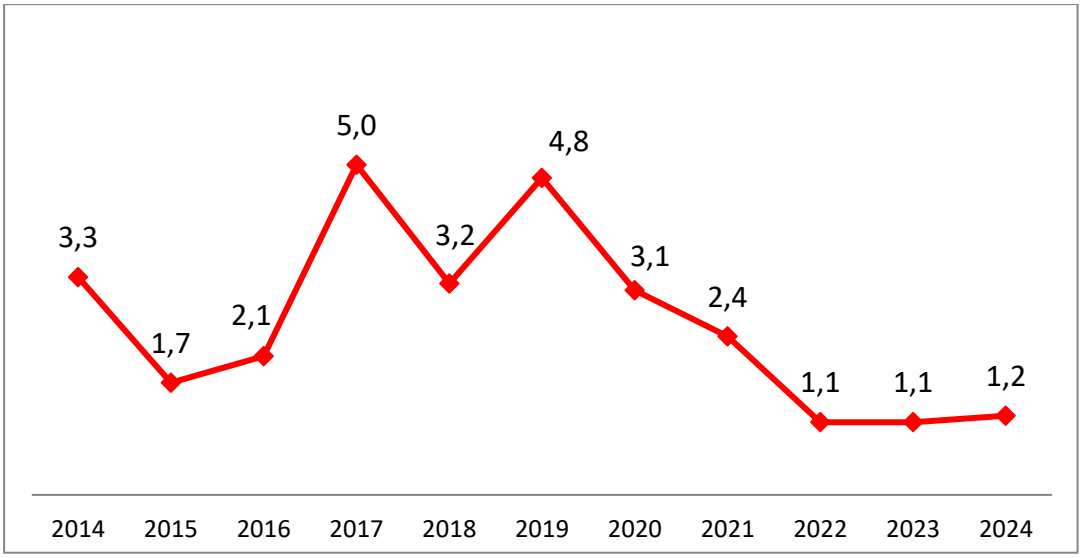

5.3 Dodatne analize hrane i vode

U ovom dijelu prikazani su rezultati analiza vode iz školskih i lokalnih vodnih objekata, kao i kolektivne bolničke ishrane na području Kantona. Podaci se odnose na programe koje provodi JU Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica i ne predstavljaju ukupan broj uzetih uzoraka.

5.3.1 Analiza hrane iz kolektivne ishrane – 2024. godina

U toku 2024. godine izvršeno je ukupno **95** analiza uzoraka hrane iz kolektivne bolničke ishrane s ciljem procjene energetske vrijednosti, nutritivnog kvaliteta i mikrobiološke ispravnosti. Analize su obuhvatile obroke iz dvije zdravstvene ustanove: Kantonalna bolnica Zenica[4] i Opća bolnica Tešanj[5].

[4] U okviru aktivnosti procjene kvaliteta bolničke ishrane, tokom 2024. godine uzeto je ukupno 49 uzoraka cjelodnevnih obroka (doručak, ručak i večera) iz različitih odjela Kantonalne bolnice Zenica – plućnog, internog, hirurškog i ginekološkog odjela.

[5] Iz Opće bolnice Tešanj uzeto je 46 uzoraka cjelodnevnih obroka, također obuhvatajući doručak, ručak i večeru. Dobijeni rezultati predstavljaju osnovu za izradu i prilagođavanje jelovnika, u skladu s nutritivnim potrebama pacijenata i standardima bolničke ishrane.

5.3.2 Analiza hrane i ishrane u radnim, vojnim i zatvorskim kolektivima

U toku 2024. godine provedeno je **8 mikrobioloških analiza** uzoraka iz **JU Dom-porodica** i **11 mikrobioloških analiza** uzoraka iz **HO Merhamet**.

U toku 2023. godine Služba je uradila 12 analiza iz JU Dom porodica, 1 analizu iz JU Dom za stara lica, 4 analize iz zatvorskog kolektiva i 5 analiza na mikrobiološku ispravnost u vrtićima.

A u usporedbi s 2022. g., u kojoj je to izgledalo ovako:

U toku 2022. godine Služba je uradila 12 analiza iz JU Dom porodica, 7 analiza iz JU Dom za stara lica, 11 analiza iz zatvorskog kolektiva, 40 analiza na mikrobiološku ispravnost u vrtićima.

5.3.3 Zdravstvena ispravnost vode za piće iz školskih vodnih objekata

Tokom 2024. godine Služba je analizirala ukupno **676** uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata, koji su ove godine objedinjeni u jedinstven program praćenja. Od tog broja, **47** uzoraka je uzeto iz školskih vodnih objekata za mikrobiološku analizu, pri čemu je **59,6%** ocijenjeno kao mikrobiološki neispravno. Fizičko-hemijskom analizom utvrđeno je da je **4,3%** uzoraka bilo neispravno.

Grafikon 75. Postotak mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vode iz školskih vodnih objekata (%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2022) prema Programu

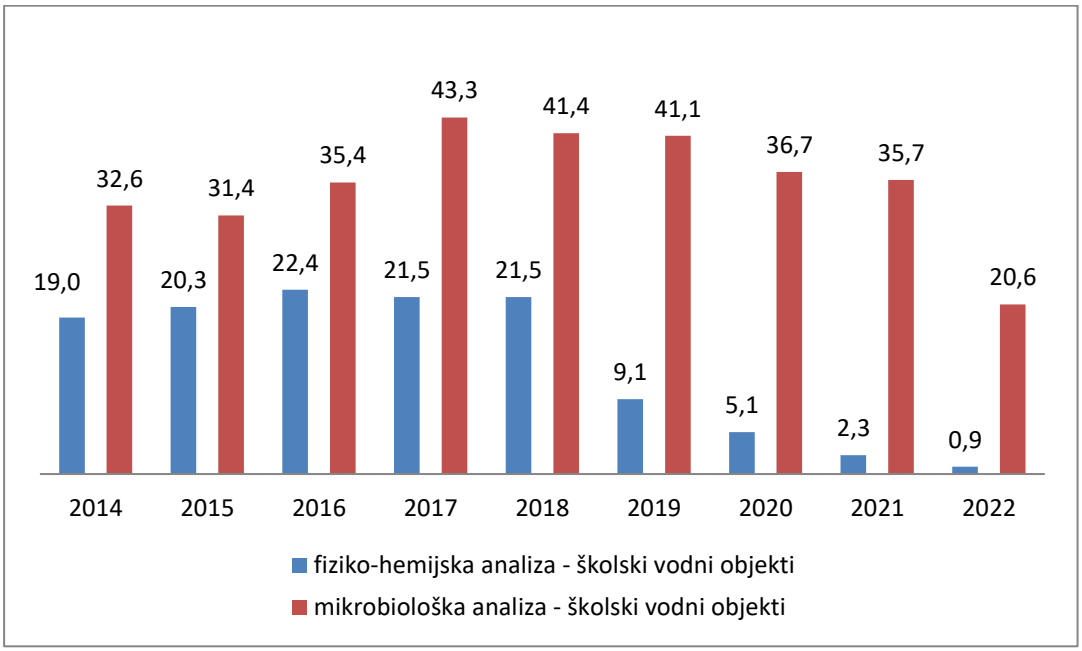

5.3.4 Zdravstvena ispravnost vode za piće iz lokalnih vodnih objekata

Tokom 2024. godine Služba je provela analizu ukupno **676** uzoraka vode za piće iz lokalnih vodnih objekata[6]), i to na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre. Prema rezultatima mikrobioloških analiza, **79,7%** uzoraka bilo je mikrobiološki neispravno, dok je fizičko-hemijskom analizom utvrđeno da je **2,1%** uzoraka bilo neispravno.

Grafikon 76. Postotak mikrobiološke i fizičko-hemijske analize vode iz lokalnih vodnih objekata /%) na području Zeničko-dobojskog kantona (2014-2024) prema Programu

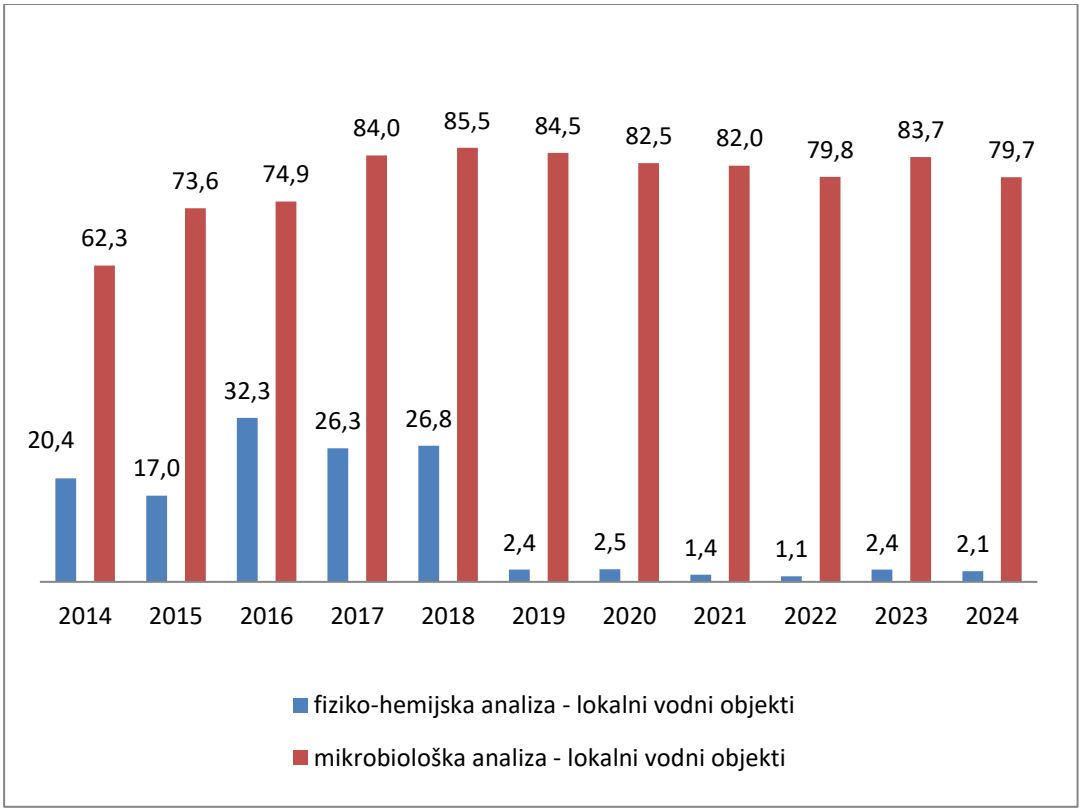

[6]Postotak neispravnih uzoraka vode u prethodnim godinama bio je sljedeći: 62,3% u 2014., 73,6% u 2015., 74,9% u 2016., 84% u 2017., 85,5% u 2018., 84,5% u 2019., 82,5% u 2020., 82% u 2021., 79,8% u 2022., 83,7% u 2023., i 79,7% u 2024. godini. Od ukupnog broja, 2,1% uzoraka u 2024. godini bilo je fizičko-hemijski neispravno, a u prethodnim godinama ti su procenti iznosili: 20,4% u 2014., 17,0% u 2015., 32,3% u 2016., 26,3% u 2017., 26,8% u 2018., 2,4% u 2019., 2,5% u 2020., 1,4% u 2021. i 1,1% u 2022., 2,4 u 2023. i 2,1% u 2024. godini. Ovi podaci odnose se na Program kontrole kvaliteta vode za piće iz lokalnih vodnih objekata koji provodi Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

Tabela 45. Zdravstvena ispravnost vode za piće iz lokalnih vodnih objekata i školskih vodnih objekata - pregled po godinama od 2014. do 2024. godine

GODINE	ŠKOLSKE VODE		LOKALNI VODNI OBJEKTI	
	% NEISPRAVNO		% NEISPRAVNO	
	Bakteriološke	Hemijske	Bakteriološke	Hemijske
2014.	32,6	19,0	62,3	20,4
2015.	31,4	20,3	73,6	17,0
2016.	35,4	22,4	74,9	32,0
2017.	43,3	21,5	84,0	26,3
2018.	41,4	21,5	85,5	26,8
2019.	41,1	9,1	84,5	2,4
2020.	36,7	5,1	82,5	2,5
2021.	35,7	2,3	82,0	1,4
2022.	20,6	0,9	79,8	1,1
2023.			83,7	2,4
2024.			79,7	2,1

5.4 Stanje kvaliteta zraka na području Zeničko-dobojskog kantona

5.4.1 Monitoring kvaliteta zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine

Monitoring kvaliteta zraka u Federaciji Bosne i Hercegovine (FBiH) provodi se u nadležnosti Federalnog hidrometeorološkog zavoda (FHMZ), nadležnih kantonalnih organa i jedinica lokalne samouprave. Lokalni organi vlasti dužni su osigurati mjerna mjesta i mjerne stanice za provođenje fiksnih mjerenja u okviru federalne i lokalnih mreža za monitoring kvaliteta zraka.

5.4.2 Zakonski okvir za monitoring kvaliteta zraka u FBiH:

- Zakon o zaštiti zraka („Službene novine FBiH“, br. 33/03 i 04/10) sa pratećim pravilnicima
- Zakon o zaštiti okoliša („Službene novine FBiH“, br. 15/21)
- Pravilnik o načinu vršenja monitoringa kvaliteta zraka i definiranju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“, br. 01/12)
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o monitoringu kvaliteta zraka („Službene novine FBiH“, br. 09/16)

Prema članu 7. navedenog Pravilnika, kvalitet zraka se prati mjerenjem koncentracija sumpordioksida, azotnih oksida, lebdećih čestica PM10 i PM2.5, olova, benzena, ugljičnog monoksida, arsena, kadmija, žive, nikla i benzo-a-pirena, i to instrumentima za automatsko mjerenje ili analizom uzoraka.

Pravilnikom su također definisane granične vrijednosti za navedene polutante, izražene u mg/m³, za različite vremenske intervale mjerenja, odnosno za jedan sat, jedan dan i jednu godinu, a koje ujedno predstavljaju pragove uzbune. Godišnja granična vrijednost za sumpordioksid iznosi 50 mg/m³, za azotne okside i lebdeće čestice PM10 po 40 mg/m³, za ugljični monoksid 3 mg/m³, za lebdeće čestice PM2.5 25 mg/m³, a za benzen 5 mg/m³.

Na području Zeničko-dobojskog kantona uspostavljena je mreža mjernih stanica za praćenje kvaliteta zraka, koje su u vlasništvu Federalnog hidrometeorološkog zavoda, općina Kakanj i Vareš, te Metalurškog instituta „Kemal Kapetanović“ Zenica. Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica upravlja dodatnim mjernim stanicama koje vrše monitoring polena i drugih materija u zraku. U toku 2023. godine, u funkciju je stavljena i nova mjerna stanica u Varešu, namijenjena za mjerenje koncentracija lebdećih čestica PM10 i PM2,5, kojom upravlja općina Vareš.

Mjerne stanice su raspoređene na sljedećim lokacijama: u Zenici na lokalitetima Brist (u vlasništvu Federalnog hidrometeorološkog zavoda), Centar, Radakovo, Tetovo i Vranduk (u vlasništvu Metalurškog instituta "Kemal Kapetanović“), u Tešnju kod Vatrogasnog doma, te u Maglaju, Visokom i Kaknju u centru grada. Dodatno, mjerna stanica se nalazi i u Doboju kod Kaknja, kojom upravlja općina Kakanj.[7].

Rezultati dosadašnjih mjerenja ukazuju na to da je značajan broj građana kontinuirano izložen povišenim koncentracijama zagađujućih materija, što može imati ozbiljne posljedice po zdravlje stanovništva. Stoga je neophodno proširiti obim analiza sadržaja lebdećih čestica na većem broju lokacija, naročito u gradskim središtima. Također je potrebno provesti disperziono modeliranje kvaliteta zraka, s ciljem izrade detaljnih analiza izvora zagađenja, procjene uticaja buduće izgradnje objekata na kvalitet zraka, podrške prostornom planiranju, te uspostave sistema za kratkoročno prognoziranje kvaliteta zraka.

[7] Na području Zeničko-dobojskog kantona postavljeno je ukupno 11 mjernih stanica, od čega se pet nalazi na području Zenice, dvije na području Kaknja, dok se po jedna stanica nalazi u Varešu, Maglaju, Tešnju i Visokom.

Godišnje koncentracije sumpordioksida u 2024. godini na više lokacija su bile iznad dozvoljenih graničnih vrijednosti, i to u Visokom, kao i u Zenici na mjernim mjestima Radakovo, Brist, Tetovo i Vranduk.

5.4.3 Zagađenje zraka i zdravlje stanovništva

Zagađenje zraka predstavlja vodeći ekološki rizični faktor za zdravlje stanovništva. Prema najnovijem izvještaju Evropske agencije za zaštitu okoliša (EEA), gotovo trećina stanovnika evropskih gradova izložena je koncentracijama zagađujućih materija koje prelaze granične vrijednosti propisane od strane Evropske unije.

Iako postoji veliki broj aerozagađivača i njihovih kombinacija, pojedini zagađujući spojevi posebno se izdvajaju po štetnosti za ljudsko zdravlje i okoliš. Među najopasnijim su ugljikovodici, prizemni ozon, ugljenmonoksid, azotni dioksid, sumpordioksid, te lebdeće čestice (dim, čađ i prašina). Posebno su opasne fine lebdeće čestice PM2,5, koje zbog svoje male veličine mogu prodrijeti duboko u plućno tkivo i izazvati ozbiljne zdravstvene probleme.

Izlaganje povišenim koncentracijama zagađujućih materija u zraku može prouzrokovati različite zdravstvene tegobe, uključujući povećan rizik od respiratornih infekcija, srčanog udara, moždanog udara, kao i raka pluća. Najugroženije kategorije stanovništva su djeca, starije osobe, hronični bolesnici te osobe nižeg socioekonomskog statusa. Osim respiratornih bolesti, zagađenje zraka značajno utiče i na pogoršanje postojećih kardiovaskularnih oboljenja, uključujući moždani udar i zatajenje srca.

Tokom 2024. godine u mnogim gradovima i naseljima Zeničko-dobojskog kantona, posebno u Zenici i Visokom, zabilježen je porast aerozagađenja, s dominantnim povećanjem koncentracija lebdećih čestica. Povećane vrijednosti zagađujućih materija dodatno otežavaju disanje, naročito kod hroničnih bolesnika, starijih osoba i djece.

Iako aerozagađenje nije jedini uzročnik respiratornih, kardiovaskularnih i drugih oboljenja, nesumnjivo ima značajnu ulogu u njihovom nastanku i pogoršanju.

5.4.4 Indeks kvalitete zraka (AQI)

Indeks kvalitete zraka (AQI) predstavlja koristan alat za procjenu nivoa zagađenosti zraka na određenom području. Ovaj indeks temelji se na mjerenjima koncentracija različitih zagađujućih materija, uključujući lebdeće čestice (PM2.5 i PM10), ozon (O_3), azot-dioksid (NO_2), sumpordioksid (SO_2) i ugljen-monoksid (CO).

Većina mjernih stanica osigurava podatke za obje frakcije lebdećih čestica, PM2.5 i PM10, koje su ključni indikatori kvalitete zraka zbog njihovog značajnog utjecaja na

ljudsko zdravlje. Međutim, na pojedinim mjernim mjestima dostupni su samo podaci za PM10. Iako mjerenja PM10 pružaju određene informacije o kvaliteti zraka, PM2.5 čestice predstavljaju veću zdravstvenu prijetnju s obzirom na njihovu sposobnost da prodiru duboko u plućno tkivo.

Sva mjerenja zasnovana su na satnim očitavanjima. Na primjer, AQI vrijednost objavljena za 8 sati odnosi se na podatke prikupljene u vremenskom intervalu od 7 do 8 sati. Ovakvi podaci omogućavaju nadležnim institucijama i javnosti pravovremeno informisanje o trenutnim uslovima kvalitete zraka, čime se stvara osnova za preduzimanje odgovarajućih preventivnih i zaštitnih mjera s ciljem očuvanja javnog zdravlja.

5.4.5 Kategorije indeksa kvalitete zraka (AQI)

Indeks kvalitete zraka (AQI) klasificira nivo zagađenja zraka u nekoliko kategorija, zavisno od koncentracije zagađujućih materija i pripadajućih zdravstvenih rizika:

- **0–50: Dobar** – Kvalitet zraka se smatra zadovoljavajućim, a zagađenje zraka predstavlja mali ili nikakav rizik za zdravlje stanovništva.
- **51–100: Umjeren** – Kvalitet zraka je prihvatljiv; međutim, kod pojedinih zagađivača može postojati umjeren rizik za vrlo osjetljive osobe.
- **101–150: Nezdrav za osjetljive grupe** – Kod osoba koje pripadaju osjetljivim grupama (djeca, starije osobe, hronični bolesnici) mogu se javiti zdravstvene tegobe, dok šira populacija uglavnom neće biti pogođena.
- **151–200: Nezdrav** – Cjelokupno stanovništvo može osjetiti određene zdravstvene smetnje, a osjetljive grupe mogu imati izraženije tegobe.
- **201–300: Vrlo nezdrav** – Postoji značajan rizik od ozbiljnih zdravstvenih problema za širu populaciju; izdaju se upozorenja na opasnost za zdravlje.
- **300 i više: Opasan** – Ozbiljna zdravstvena upozorenja; svi mogu osjetiti ozbiljne zdravstvene posljedice. Preporučuje se izbjegavanje svih vanjskih aktivnosti.

Tabela 46. Prikaz statističkih pokazatelja koncentracija sumpordioksida u 2024. godini.

Stanica	Obuhvat validnih mjerenja (%)	Srednja godišnja konc. SO2 (u ug/m3)	Najviša izmjerena satna koncentracija (u ug/m3)	Broj prekoračenja satne g.v. .(>125ug/m3)	Broj prekoračenja dnevne g.v. (>350ug/m3)
Zenica Centar	93	43	1371	15	105
Zenica Radakovo	91	83	1331	67	340
Zenica Tetovo	50	-	1102	26	46
Zenica Brist	97	85	1123	69	363
Zenica Vranduk	88	49	830	26	86
Kakanj Doboj	83	58	1335	26	208
Kakanj Centar	96	113	1903	96	628
Tešanj	90	29	741	7	30
Visoko	88	70	1349	48	292
Maglaj	86	46	692	3	19

Tabela 47. Prikaz statističkih pokazatelja koncentracija lebdećih čestica PM10 u 2024. godini.

Stanica	Obuhvat validnih mjerenja (%)	Srednja godišnja konc (u ug/m3)	Najviša satna koncentracija (u ug/m3)	Broj dana sa 24h konc.>50 ug/m3
Zenica Centar	95	32	305	54
Zenica Radakovo	98	45	389	104
Zenica Tetovo	60	-	375	57
Zenica Brist	26	-	169	7
Zenica Vranduk	41	-	179	31
Maglaj	77	36	493	57
Visoko	86	36	300	67
Kakanj Doboj	92	36	188	55
Kakanj Centar	99	46	420	102
Tešanj	83	22	399	22
Vareš	29	-	475	5

5.4.6 Zagađivači zraka i vodotokova na području Zeničko-dobojskog kantona

Na području Zeničko-dobojskog kantona prisutni su brojni potencijalni i poznati izvori zagađenja zraka. Među glavnim zagađivačima izdvajaju se Termoelektrana Kakanj, Cementara Kakanj, Natron Maglaj, ArcelorMittal Zenica, Prevent Leather, mala kućna ložišta, automobili, paljevine (spaljivanje otpada i biomase), Toplana d.o.o. Zenica, kao i drugi manji lokalni izvori zagađenja.

S druge strane, zagađivači vodotokova uključuju industrijske i komunalne izvore zagađenja, među kojima su KTK Visoko i Prevent Visoko, ArcelorMittal Zenica, Toplana d.o.o. Zenica, rudnici uglja, Natron Maglaj, niz mesarskih objekata na području Kantona, brojne divlje deponije, kanalizacioni sistemi iz seoskih i gradskih naselja, naftni terminali, Termoelektrana Kakanj, kao i rudnici Vareš (Adriatic Metals BiH d.o.o.) i Olovo.

5.5 Realizovani projekti tokom 2024. godine

Tokom 2024. godine realizovani su sljedeći projekti:

- **praćenje kvaliteta i zdravstvene bezbjednosti kolektivne ishrane** hospitaliziranih pacijenata u stacionarnim zdravstvenim ustanovama na području Zeničko-dobojskog kantona,
- **praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće u školskim objektima** na području Zeničko-dobojskog kantona,
- **pružanje stručno-metodološke pomoći zdravstvenim radnicima i inspekcijskim organima**, uključujući edukaciju zaposlenih u higijensko-epidemiološkim službama domova zdravlja, kao i edukaciju sanitarnih, komunalnih, ekoloških i vodoprivrednih inspektora,
- **praćenje zdravstvene bezbjednosti opskrbe vodom za piće iz lokalnih vodnih objekata** na području Zeničko-dobojskog kantona,
- **praćenje sanitarno-higijenskog stanja** na području Zeničko-dobojskog kantona,
- **uvid u sanitarno-higijensko stanje javnih površina i pratećih vanjskih objekata** na području grada Zenice,
- **projekat "Da bi bio neko, budi eko"** — projekat podizanja ekološke svijesti, finansiran od strane Fonda za zaštitu okoliša Federacije BiH, a realizovan od strane Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica.

5.6 Preporuke

Mjere za poboljšanje stanja u oblasti zaštite okoline (sanacije) moraju biti usklađene sa zakonskim normativima, a kao cjelovite ne mogu se donositi isključivo na nivou Kantona, već zahtijevaju koordinaciju i djelovanje na višim i nižim nivoima vlasti.

Radi poboljšanja sanitarno-higijenske situacije i eliminacije faktora koji ugrožavaju zdravlje stanovništva, predlažu se sljedeće mjere:

1. **Nadzor nad vodom za piće:** Unaprijediti nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode za piće iz lokalnih vodnih objekata, te osigurati kontinuirano provođenje javnozdravstvenog nadzora.
2. **Sanacija vodnih objekata:** Poduzimati mjere na sanaciji vodnih objekata, uključujući dezinfekciju vode i mehaničko čišćenje, nakon utvrđene zdravstvene neispravnosti. U proces uključiti nadležne inspekcijske organe.
3. **Upravljanje otpadnim vodama:** Sanirati lokalne vodne objekte i objekte za zbrinjavanje tečnih otpadnih materija, s posebnim naglaskom na izgradnju septičkih jama.
4. **Regulacija sanitarnih zona:** Regulisati i sanirati sanitarne zone oko gradskih vodovoda u skladu sa sanitarnim i zakonskim propisima.
5. **Zaštita šuma i zemljišta:** Poduzeti maksimalne mjere zaštite šuma i zemljišta od devastacije, naročito na slivnim područjima glavnih izvorišta vode za piće.
6. **Dezinfekcija vode:** Instalirati savremenu opremu za kontinuiranu dezinfekciju vode u lokalnim vodnim objektima (posebno u seoskim i mjesnim vodovodima), obučiti osoblje za upravljanje vodnim objektima, a nadzor nad dezinfekcijom, uključujući izdavanje i kontrolu hlora, povjeriti javnim komunalnim preduzećima.
7. **Sanacija deponija:** Sanirati gradske deponije krutog otpada i ukloniti nelegalna smetljišta, te sprovesti čišćenje vodnih tokova i eliminaciju divljih deponija.
8. **Otpad kao resurs:** Poticati stanovništvo na odgovorno upravljanje otpadom, uključujući selektivno odvajanje i prelazak na cirkularne metode upravljanja otpadom.
9. **Edukacija stanovništva:** Organizovati kontinuiranu edukaciju o zdravstvenoj ekologiji i pripremi stanovništva za moguće krizne situacije izazvane ekološkim promjenama.
10. **Kvalitet zraka:** Redovno vršiti analize i monitoring kvaliteta zraka, te provoditi mjere za smanjenje aerozagađenja i zaštitu zdravlja građana.
11. **Kontrola javnih kupališta:** Redovno kontrolisati javna kupališta i analizirati vodu radi očuvanja higijenskih standarda.

12. **Reakcija na ekološke incidente:** Omogućiti lakšu prijavu ekoloških incidenata i osigurati brzu reakciju nadležnih službi.
13. **Javnozdravstveni nadzor:** Uključiti zavode za javno zdravstvo i veterinarske zavode u ekološke incidente radi pravovremenog informisanja javnosti i zaštite zdravlja stanovništva.
14. **Nadzor nad ispravnošću hrane:** Provoditi javnozdravstveni nadzor nad zdravstvenom ispravnošću hrane, uključujući analize aerobnih mezofilnih bakterija i ostalih mikroorganizama koji su bili obuhvaćeni osnovnom analizom namirnica prije stupanja na snagu novog pravilnika.

5.6.1 Opće preporuke

Ove preporuke su od ključnog značaja za unapređenje sanitarno-higijenske situacije i zaštitu zdravlja stanovništva. Neophodno je da se predložene mjere provode sistemski, u saradnji sa svim relevantnim institucijama, kako bi se osigurao održiv napredak i dugoročno očuvanje okoliša.

Potrebno je regulisati područja sanitarnih zona oko vodozahvata gradskih vodovoda i provoditi njihovu sanaciju u skladu sa sanitarno-higijenskim principima i zakonskim propisima. Posebnu pažnju treba posvetiti zaštiti šuma i zemljišta od devastacije, naročito na slivnim područjima glavnih izvorišta, imajući u vidu da bez očuvanih šumskih ekosistema nije moguće obezbijediti dovoljno higijenski ispravne vode za piće, poljoprivredu i industrijske potrebe, posebno prehrambenu industriju.

U cilju zaštite zdravstvene ispravnosti vode, potrebno je instalirati savremenu opremu za kontinuiranu dezinfekciju vode u lokalnim vodnim objektima, posebno u seoskim i mjesnim vodovodima. Neophodno je organizovati obuku osoblja za stručno i sigurno rukovanje hlornim preparatima, uz nadzor komunalnih preduzeća koja su zadužena za upravljanje i održavanje ovih objekata. Također, potrebno je redovno provoditi javnozdravstveni nadzor nad zdravstvenom ispravnošću vode iz ovih objekata.

Jedan od važnih zadataka je smanjenje gubitaka vode u vodovodnim mrežama koje su pod upravom javnih komunalnih preduzeća. Time će se osigurati racionalnije korištenje postojećih izvorišta i smanjiti nepotrebni gubici pitke vode.

U oblasti upravljanja otpadom, potrebno je izvršiti sanaciju postojećih deponija čvrstog otpada, sanirati preostala nelegalna smetljišta i nakupine otpada koje direktno zagađuju tlo, zrak, površinske i podzemne vode. Neophodno je podsticati i organizovati redovno čišćenje vodnih tokova od nanosa koji predstavljaju pogodno stanište za štetne glodare i mogu biti izvor zaraznih bolesti za ljude i životinje.

Radi smanjenja broja nelegalnih deponija, potrebno je uspostaviti efikasniju saradnju između građana, nadležnih inspekcijskih organa (gradski i kantonalni nivo) i komunalnih preduzeća. Uključivanjem građana u sistem organizovanog odvoza otpada, uz promovisanje otpada kao resursa, moguće je unaprijediti cjelokupni sistem upravljanja otpadom.

Preporučuje se prelazak sa linearnih na cirkularne modele upravljanja otpadom. Kontinuirano treba podsticati selektivno razdvajanje otpada na mjestu nastanka, prvenstveno u domaćinstvima, i korištenje reciklabilnih materijala kao resursa, što će u konačnici dovesti do smanjenja ukupne količine otpada po glavi stanovnika.

Neophodno je planirati i formirati reciklažna dvorišta u koja će građani moći deponovati pojedine vrste otpada. Građane je potrebno aktivno uključiti u operativne sisteme upravljanja otpadom kroz jačanje javno-civilnog partnerstva, gdje građani imaju ulogu aktivnih partnera u zaštiti okoliša.

Potrebno je izvršiti sanaciju gradske kanalizacione mreže te obezbijediti da dispozicija tečnih otpadnih materija bude izvedena na način koji minimalno ugrožava zdravlje stanovništva. Preporučuje se podsticanje stanara u stambenim zgradama, naročito onih sa stanovima u privatnom vlasništvu, da uspostave ugovorne odnose sa subjektima koji se bave održavanjem zajedničkih dijelova zgrada. Ovakav pristup može spriječiti gotovo nerješive probleme koji nastaju kada se na zajedničkim dijelovima zgrade, kao i na unutrašnjim vodovodnim i kanalizacionim instalacijama, pojave kvarovi, a stanari nisu u mogućnosti da snose troškove njihove sanacije. Neuređene situacije ovog tipa stvaraju epidemiološke rizike koji ugrožavaju zdravlje kako stanara pogođene zgrade, tako i susjednih zgrada, pa čak i šire zajednice.

Potrebno je pružiti podsticaj i podršku istraživanjima u oblasti zdravstvene ekologije, čime se može doprinijeti efikasnijoj zaštiti prirodnih resursa i zdravlja ljudi, kao i smanjenju finansijskih izdataka nastalih usljed neadekvatnih intervencija u životnoj sredini. Zdrava životna okolina predstavlja strateški resurs ne samo za budućnost zajednice, već i za čovječanstvo u cjelini.

Neophodna je kvalitetna i kontinuirana edukacija stanovništva koje upravlja lokalnim vodnim objektima, uključujući praktičnu obuku za aktivnosti poput hlorisanja, kao i upoznavanje sa mogućim zdravstvenim posljedicama usljed korištenja zdravstveno neispravne vode za piće. Edukacija treba obuhvatiti kako terenske radnike, tako i lokalne zajednice. Također, važno je pripremiti stanovništvo za krizne situacije koje mogu nastati usljed klimatskih promjena, naročito u pogledu pravilnog ophođenja prema vodi, hrani, zraku i tlu.

Preporučuje se edukacija subjekata koji upravljaju lokalnim vodnim objektima, uz zakonsku registraciju istih. Javna komunalna preduzeća treba intenzivnije uključiti

u rješavanje problema neispravnosti vode u lokalnim vodnim objektima. Pri tome, mora se dosljedno primjenjivati postojeća zakonska regulativa i provedbeni propisi.

Neophodno je uspostaviti kvalitetne registre lokalnih vodnih objekata, divljih deponija i drugih izvora zagađenja. Također, treba obezbijediti analize sadržaja lebdećih čestica na više lokacija, naročito u gradskim središtima. Posebnu pažnju treba posvetiti monitoringu koncentracija benzena u Zenici, s obzirom na prisustvo specifičnih industrijskih procesa koji mogu emitovati značajne količine ovog polutanta. Potrebno je vršiti i uzorkovanje te mjerenje koncentracija benzo(a)pirena.

Potrebno je provesti disperziono modeliranje kvaliteta zraka radi izrade analize izvora zagađenja, procjene utjecaja budućih građevinskih objekata na kvalitet zraka, kao i za potrebe prostornog planiranja. Modeliranje je također ključno za kratkoročno prognoziranje kvaliteta zraka, što omogućava pravovremene mjere zaštite zdravlja stanovništva.

Potrebno je u svim gradskim središtima u kojima nije uspostavljen kontinuirani monitoring kvaliteta zraka obezbijediti povremena mjerenja lebdećih čestica i sumpordioksida. U gradovima Visoko i Maglaj preporučuje se dodatno osigurati i povremena mjerenja koncentracije sumporvodika. Također, neophodno je redovnije održavati zelene javne površine, naročito košenjem, jer je uočena najezda zmija usljed neredovnog održavanja ovih prostora.

Kontrola javnih kupališta na području Kantona mora biti obavezna, uz redovne analize vode i sprovođenje sanitarnog nadzora. Mehanizmi za prijavu ekoloških incidenata od strane građana trebaju biti pojednostavljeni i dostupniji. Radi bolje efikasnosti inspekcijskog nadzora, preporučuje se uvođenje tzv. „Crvenog telefona“ ili dežurstva u organima inspekcije, kako bi se spriječilo odsustvo kontrole u vanrednim terminima, uključujući vikende i praznike.

U slučaju ekoloških, javnozdravstvenih ili drugih incidentnih stanja, obavezno je uključiti Zavod za javno zdravstvo i Veterinarski zavod, sa ciljem vršenja javnozdravstvenog nadzora i pravovremenog obavještavanja javnosti o potencijalnim rizicima.

Preporuke stanovništvu u cilju smanjenja negativnih posljedica po zdravlje usljed zagađenja zraka naglašavaju potrebu zajedničkog djelovanja svih relevantnih sektora. Za efikasno suzbijanje štetnih posljedica aerozagađenja neophodan je multidisciplinarni pristup koji uključuje oblasti okoliša, urbanizma, saobraćaja, zdravstva i obrazovanja.

5.6.2 Preporuke za postupanje u slučajevima povišenih koncentracija zagađenja zraka na području Kantona:

- Osobe koje boluju od hroničnih bolesti, kao i zdravi pojedinci, naročito djeca, trebaju provoditi više vremena na svježem zraku u područjima s manjom aerozagađenošću, poput planinskih područja ili obala.
- Hronični bolesnici, starije osobe, mala djeca i trudnice trebaju izbjegavati boravak u prostorijama punim dima i loše ventiliranim prostorima.
- Potrebno je smanjiti pušenje u zatvorenim prostorijama.
- Preporučuje se smanjenje upotrebe čvrstih goriva, naročito uglja lošeg kvaliteta.
- Savjetuje se dovoljan unos tečnosti, naročito toplih napitaka poput čaja i supe, te svježeg voća i povrća radi unosa vitamina i minerala.
- Prilikom boravka na otvorenom u uslovima povećanog aerozagađenja, preporučuje se korištenje zaštitnih maski, sa posebnim naglaskom na standardizirane maske koje pružaju efikasnu zaštitu.

5.7 Uloge pojedinih društvenih subjekata u rješavanju sanitarno-higijenske problematike

Za efikasno rješavanje sanitarno-higijenskih problema neophodna je usklađenost mjera sa zakonskim normativima na svim nivoima vlasti. U tome ključnu ulogu imaju različiti društveni subjekti:

1. **Higijensko-epidemiološke službe domova zdravlja** trebaju kontinuirano nadzirati, poticati i istraživati stanje čistoće u naseljima, te pravovremeno reagovati na eventualne nepravilnosti.
2. **Inspekcijske službe** imaju odgovornost vršenja kontrole i upravnog nadzora nad aktivnostima održavanja čistoće, kao i sankcionisanja svih koji krše propise zaštite okoliša.
3. **Komunalna preduzeća** potrebno je ozbiljno shvatiti kao ključne aktere u zaštiti javnog zdravlja kroz održavanje čistoće. To podrazumijeva njihovu tehničku i finansijsku osposobljenost, kao i posvećenost efikasnom prikupljanju, transportu i deponovanju otpada. Posebna pažnja treba biti usmjerena na maksimalnu sanaciju deponija, uključujući redovno zatrpavanje, dezinfekciju, dezinskeciju i deratizaciju deponija, vozila i posuda za otpad. Također je neophodno hitno uklanjanje tečnih otpadnih materija, kao i humano uklanjanje uginulih životinja sa ulica. Zaštita i čišćenje vodotokova treba postati prioritet, uz racionalno korištenje vode i podršku prirodnom procesu samoprečišćavanja.
4. **Općinska administracija** treba preuzeti aktivnu ulogu donošenjem zakonskih rješenja i budžetskom podrškom za održavanje čistoće, sanaciju deponija i organizirani odvoz otpada, uz snažnu edukaciju i uključivanje stanovništva.

5. **Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo za prostorno uređenje i zaštitu okoliša** moraju pružati punu podršku svim relevantnim subjektima u zaštiti prirodnih resursa i zdravlja ljudi.
6. **Koordinacija zdravstveno-ekoloških aktera** na nivou općina i Kantona treba biti bolja, sa efikasnom razmjenom podataka i usklađenim aktivnostima bez dupliciranja poslova.
7. Potrebno je da Federalno ministarstvo okoliša i turizma, zajedno sa Fondom za zaštitu okoliša Federacije BiH, iniciraju i daju prijedlog za redovno održavanje sastanaka sa kantonalnim ministarstvima i drugim relevantnim institucijama. Cilj je osigurati bolju koordinaciju i saradnju u zaštiti okoliša na svim nivoima.
8. Prioritet mora biti uključivanje državnih organa i preusmjeravanje resursa iz civilne zaštite prema javnom zdravstvu, posebno u vanrednim higijensko-epidemiološkim situacijama.
9. **Sanacija vodovodnih mreža**, posebno onih oštećenih usljed prirodnih nepogoda, mora biti kontinuirana i prioritetna.
10. Izrada **mape vodnih objekata na cijelom Kantonu** od strane Ministarstva vodoprivrede predstavlja ključnu preventivnu mjeru.
11. Preporučuje se preusmjeravanje sredstava iz Fonda za zaštitu okoliša prema gradu Zenici – epicentru zagađenja zraka – te usmjeravanje sredstava za podizanje ekološke svijesti u Zeničko-dobojskom kantonu.
12. Redovni sastanci s kantonalnim ministarstvima i drugim institucijama koje se bave zaštitom okoliša trebaju postati praksa.
13. Uspostava i redovna reevidencija **registra zagađivača zraka, voda i divljih deponija** od presudnog je značaja za efikasno praćenje i suzbijanje zagađenja.
14. Potrebno je ojačati partnerstva i koordinaciju između **javnih i civilnih organizacija** koje se bave upravljanjem otpadom.
15. Prestanak favorizovanja zagađivača kroz zabranu izdavanja okolinskih i vodnih dozvola, dok se ne ispune propisane obaveze, mora biti princip bez kompromisa.
16. Mehanizmi prijave ekoloških incidenata trebaju biti pojednostavljeni i pouzdani, uz uključivanje Zavoda za javno zdravstvo u proces upravljanja incidentima.
17. Prilikom donošenja odluka i propisa iz oblasti zaštite okoliša, neophodno je uvažavati širok spektar faktora – socioekonomske, ekološke, kulturološke, biofizičke i zdravstvene.

Samo zajedničkim i usklađenim djelovanjem svih ovih aktera možemo osigurati efikasno rješavanje sanitarno-higijenskih problema i stvoriti zdraviju i sigurniju životnu sredinu za sve građane.

T A B E L A R N I D O D A T A K

Tabela 48. Bakteriološka i fizičko-hemijska ispravnost namirnica, vode za piće iz lokalnih vodnih objekata i briseva u 2024. godini

<table>
<tr><td rowspan="5">ZDK</td><td colspan="4">BAKTERIOLOŠKE ANALIZE</td><td colspan="3">FIZIČKO-HEMIJSKE ANALIZE</td></tr>
<tr><td colspan="4">NEISPRAVNO U %</td><td colspan="3">NEISPRAVNO U %</td></tr>
<tr><td>NAMIRNICE</td><td colspan="2">VODA</td><td>BRISEVI</td><td>NAMIRNICE</td><td colspan="2">VODA</td></tr>
<tr><td rowspan="2">0,9</td><td>GVO</td><td>LVO</td><td rowspan="2">1,2</td><td></td><td>GVO</td><td>LVO</td></tr>
<tr><td>2,87</td><td>64,1</td><td>3,2</td><td>1,08</td><td>4,01</td></tr>
</table>

Tabela 49. Broj uzetih uzoraka namirnica u 2024. godini u odnosu na potreban broj uzorkovanja (Broj stanovnika, izvor: Zavod za statistiku FbiH, 30.06.2024. godine)

<table>
<tr><td rowspan="3"></td><td rowspan="3">BROJ STANOVNIKA</td><td rowspan="3">BROJ UZETIH UZORAKA</td><td colspan="4"></td></tr>
<tr><td colspan="2">uzeto uzoraka na 1000 st.</td><td>Potrebno uzeti uzoraka godišnje</td><td>potrebno uzeti uzoraka mjesečno</td></tr>
<tr><td>br.</td><td>%</td><td>br.</td><td>br.</td></tr>
<tr><td>ZDK</td><td>349.477</td><td>6821</td><td>15</td><td>130</td><td>5242</td><td>437</td></tr>
</table>

Tabela 50. Trend kretanja kvaliteta zraka u gradu Zenici - Automatske mjerne stanice

GODINA	ZDK Visoke vrijednosti koncentracija SO_2 u µg/m^3 zraka									
	Visoka vrijednost SO_2 : 125 µg/m^3 zraka Napomena: dozvoljeno prekoračenje 3 puta u godini									
	Centar	**Radakovo**	**Tetovo**	**Brist**	**Kakanj**	**Vranduk**	**Maglaj**	**Visoko**	**Kakanj Doboj**	**Tešanj**
2014.	**66**	**85**	**99**							
2015.	**75**	**102**								
2016.	**54**			**55**						
2017.	**65**				**48**					
2018.	**57**	**77**	**88**		**52**					
2019.	**42**	**44**	**117**	**66**	**44**					
2020.	**75**	**78**	**66**	**97**	**76**	**46**	**9**	**55**		
2023	**17**	**44**	**36**	**38**		**41**	**11**	**75**	**11**	**10**
2024.	**15**	**67**	**26**	**69**		**26**	**3**	**26**	**96**	**7**

6 MONITORING POLENA

Koncentracija polena u zraku svakodnevno se prati u periodu januar-novembar putem mjernih stanica postavljenih na ravnom dijelu krova Dječijeg dispanzera Doma zdravlja Zenica (Lanzoni model VPPS 2010) i na krovu Opće biblioteke Tešanj (Lanzoni model VPPS 2020).

Dobijeni rezultati javnosti se prikazuju u obliku dnevnih koncentracija polena u okviru sedmičnih izvještaja putem alergijskog semafora kao: odsustvo (stanje bez polena), niska, umjerena, visoka i vrlo visoka koncentracija kao i polenska prognoza za narednu sedmicu (očekivano stanje atmosfere) na internet stranici INZ Zenica.

INZ Zenica sa ove dvije mjerne stanice aktivno sudjeluje u izgradnji Evropskog informacijskog sistema za polen putem EAN (European Aeroallergen Network, www.polleninfo.org).

Program praćenja koncentracije polenovih zrna u zraku na području grada Zenice započeo je u januaru 2024. godine. Mjerenja su izvođena kontinuirano u razdoblju od 15. januara do 2. novembra 2024. godine, ukupno 293 dana, odnosno 80% godine. Na osnovu praćenja koncentracije polena u zraku, jednom sedmično (ponedjeljak) postavljan je izvještaj na internetskoj stranici INZ. Prognoza je također prosljeđivana Domu zdravlja Zenica.

Program praćenja koncentracije polenovih zrna u zraku na području općine Tešanj započeo je 17. januara 2024. godine i trajao je do 29. oktobra 2024. godine, ukupno 203 dana, odnosno 55% godine (dio godine uzorkivač bio na servisiranju). Na osnovu praćenja koncentracije polena u zraku, jednom sedmično (srijeda) postavljan je izvještaj na internetskoj stranici INZ i redovno dostavljan općini Tešanj za daljnju upotrebu. Prognoza je također prosljeđivana u EAN- evropsku mrežu polena.

Monitoring polena je veoma važna preventivna mjera i pomoć osobama alergičnim na polen, koja treba da obezbijedi:

- redovno informisanje o stanju i prognozi alergenog polena u vazduhu,
- putem preporuka i savjeta smanjenje broja osoba sa tegobama alergije na polen,
- dodatni poticaj ka pravovremenom uništavanju korovske invazivne biljne vrste ambrozije, čiji je polen jedan od najagresivnijh alergena na području Zeničko-dobojskog kantona.

U zraku grada Zenice tokom 2024. godine utvrđeno je ukupno 42.697 polenovih zrna. Najzastupljeniji je bio polen breze, s ukupnim udjelom od 15,08%, slijedi polen čempresa sa udjelom od 13,75%, joha sa udjelom od 8,40%, polen lijeske sa udjelom od 8,21% i platana sa udjelom od 7,49%.

Najveći broj polenovih zrna u zraku grada Zenice utvrđen je u aprilu, ukupno 17.900 polenovih zrna, slijedi mart sa 9.215 polenovih zrna te februar sa 8.027 polenovih zrna i maj sa 2.627 polenovih zrna.

U aprilu u zraku grada Zenice dominirao je visoko alergeni polen breze sa 4.230 polenovih zrna, odnosno s ukupnim udjelom od 23,63%, platan sa 3.187 polenovih zrna ili 17,80%, u martu također breza sa 2.195 polenovih zrna ili 23,82 %, a u februaru polen lijeske sa 3.281 polenovih zrna ili 40,87% i polen johe sa 3.068 polenovih zrna ili 38,22%.

Visoko alergeni polen ambrozije na području grada Zenice bio je dominantan u avgustu sa 1.082 polenovih zrna ili udjelom od 55,20% te u septembru sa 734 polenovih zrna ili sa udjelom od čak 80,84%.

U aprilu u zraku grada Zenice dominirao je visoko alergeni polen breze s ukupnim udjelom od 44%, a u februaru visoko alergeni polen lijeske sa ukupnim udjelom od 88%.

Visoko alergeni polen ambrozije na području grada Zenice bio je dominantan u avgustu sa udjelom od 42% te u septembru sa udjelom od čak 83% u odnosu na ukupan polen.

Ukupna godišnja količina polena visoko alergenih biljnih vrsta na području grada Zenica bila je sljedeća:

- breza ukupno 6.439 polenovih zrna ili 15,08%
- lijeska ukupno 3.505 polenovih zrna ili 8,21%
- joha ukupno 3.585 polenovih zrna ili 8,40%
- ambrozija ukupno 1.864 polenovih zrna ili 4,37%
- trave ukupno 1.166 polenovih zrna ili 2,73%

Ukupna godišnja količina polena umjereno do umjereno visokih alergenih biljnih vrsta na području grada Zenice bila je sljedeća:

- čempres ukupno 5.870 polenovih zrna ili 13,75%
- platan ukupno 3.197 polenovih zrna ili 7,49%
- hrast ukupno 2.965 polenovih zrna ili 6,94%
- četinari ukupno 2.271 polenovih zrna ili 5,32%
- jasen ukupno 1.673 polenovih zrna ili 3,92%
- javor ukupno 1.085 polenovih zrna ili 2,54%

U zraku na području općine Tešanj tokom 2024. godine utvrđeno je ukupno 31.939 polenovih zrna. Najzastupljeniji je bio polen johe sa 6.563 polenovih zrna, s ukupnim udjelom od 20,55%, slijedi polen ambrozije sa 5.844 polenovih zrna sa udjelom od 18,30 %, te polen čempresa sa 3.206 polenovih zrna ili 10,04%.

Najveći broj polenovih zrna u zraku na području Tešnja utvrđena je u februaru, ukupno 10.407 polenovih zrna, slijedi april sa 6.561 polenovih zrna, mart sa 5.181 polenovih zrna i avgust sa 4.891 polenovih zrna.

Na području Tešnja u februaru je dominirao visoko alergeni polen johe sa 5.484 polenovih zrna i ukupnim udjelom od 88%, lijeske sa 3.249 polenovih zrna i čempresa sa 1.111

polenovih zrna. U aprilu je dominantan bio umjereno alergeni polen hrasta sa 2.068 polenovih zrna.

Visoko alergeni polen ambrozije na području Tešnja bio je dominantan u avgustu sa 2.926 polenovih zrna i ukupnim udjelom od 59,82%, te u septembru sa 2.671 polenovih zrna sa udjelom od čak 92,65 %

Ukupna godišnja količina polena visoko alergenih biljnih vrsta na području Tešnja bila je sljedeća:

- joha - ukupno 6.563 polenovih zrna ili 20,55%
- ambrozija - ukupno 5.848 polenovih zrna ili 18,30%
- lijeska - ukupno 3.521 polenovih zrna ili 11,02%
- breza - ukupno 1.708 polenovih zrna ili 5,35%
- trave - ukupno 148 polenovih zrna ili 0,46% (u vrijeme najveće polinacije trava, uzorkivač je bio na servisiranju)

Ukupna godišnja količina polena umjereno do umjereno visokih alergenih biljnih vrsta na području Tešnja bila je sljedeća:

- čempres - ukupno 3.206 polenovih zrna ili 10,04%
- kopriva - ukupno 2.431 polenovih zrna ili 7,61%
- hrast - ukupno 2.072 polenovih zrna ili 6,49%
- grab - ukupno 1.330 polenovih zrna ili 4,16%
- platan - ukupno 355 polenovih zrna ili 1,11%

Na području Zenice prva polenova zrna ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*), kao izrazito jakog alergena, pojavila su se 1. jula, a sama polinacija je trajala do kraja oktobra ili ukupno 123 dana sa ukupnom godišnjom količinom od 1.864 polenovih zrna/m^3. Tokom ovog perioda 11 dana je zabilježena visoka koncentracija polena ambrozije sa preko 51 polenovo zrno/m^3, a nije bilo dana sa vrlo visokom koncentracijom,

Na području Tešnja prva polenova zrna ambrozije (*Ambrosia artemisiifolia*) pojavila su se 3. jula, a sama polinacija je trajala do kraja oktobra ili ukupno 119 dana sa ukupnom godišnjom količinom od 6.563 polenovih zrna/m^3. Tokom ovog perioda, 48 dana je zabilježena visoka koncentracija polena ambrozije sa preko 51 polenovo zrno/m^3, a nije bilo dana sa vrlo visokom koncentracijom.

Visoko alergeni polen trava na području Zenice bio je dominantan od aprila do jula, a najveće koncentracije zabilježene su u maju i junu mjesecu, od čega 17 dana sa visokom koncentracijom polena (preko 21 polenovo zrno/m^3 vazduha).

Visoko alergeni polen drveća na obje mjerne stanice u najvećem broju bio je prisutan u periodu februar-početak juna s jasnim pokazateljima većeg prisustva polena lijeske, breze i johe na području Zenice, što je i odlika florističkog sastava područja Zenice.

Grafikon 77. Iznos mjesečnih koncentracija polena u zraku u 2024. godini-mjerna stanica Zenica

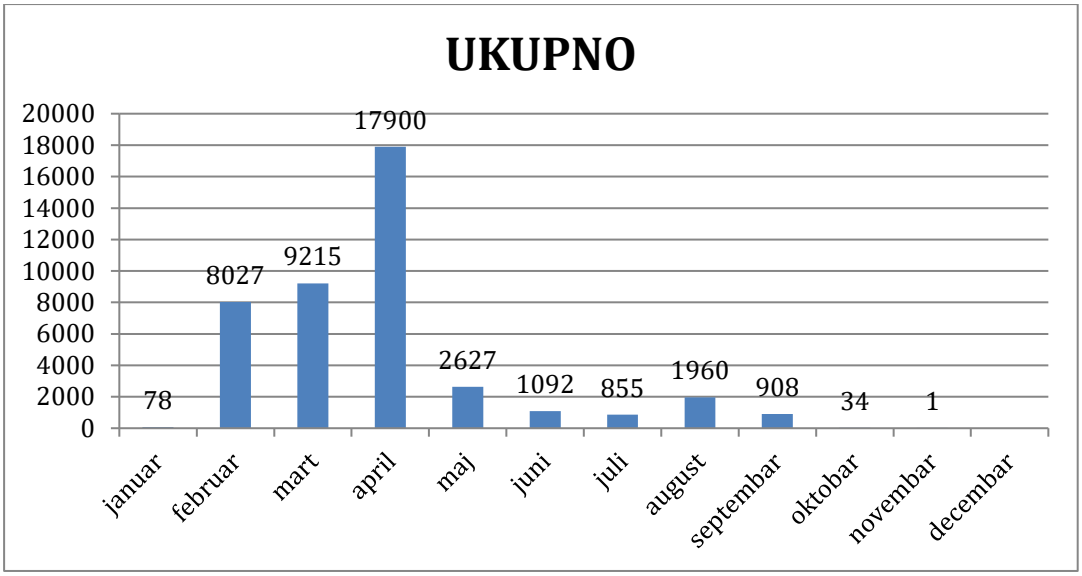

naziv biljke	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	august	septembar	oktobar	novembar	decembar	UKUPNO	%
Acer/javor		120	523	374	66	2							1085	2,54%
Aesculus/d. kesten				33	2								35	0,08%
Alnus/joha	3	3068	498	16									3585	8,40%
Ambrosia/ambrozija						1	35	1082	734	11	1		1864	4,37%
Artemisia/pelin							3	178	30	5			216	0,51%
Betula/breza			2195	4230	14								6439	15,08%
Canabaceae/d. hmelj					9		18	108	7				142	0,33%
Carpinus/grab			917	549	28								1494	3,50%
Chenopodiac/Amarant/štir					34	25	36	97	75	7			274	0,64%
Corylus/lijeska	56	3281	162	6									3505	8,21%
Castanea/kesten						4							4	0,01%
Cupresus/Taxa/čempres	15	985	1798	2889	138	39	4		2				5870	13,75%
Fagus/bukva				10	17								27	0,06%
Moraceae/Dud				511	4								515	1,21%
Fraxinus/jasen		91	919	275	358	30							1673	3,92%
Juglans/orah				469	11								480	1,12%
Pinaceae/četinari	1	10	100	815	1155	175	12	1	2				2271	5,32%
Plantago/bokvice				12	65	69	54	81	25	2			308	0,72%
Platanus/platani				3187	10								3197	7,49%
Poaceae/trave				143	454	402	113	38	11	5			1166	2,73%
Populus/topola		314	1778	74									2166	5,07%
Quercus/hrast				2772	193								2965	6,94%
Rumex/kiselice				8	19	3	10						40	0,09%
Salix/vrbe		54	278	1526	11								1869	4,38%
Tilia/lipe					13	63	2	1	3				82	0,19%
Ulmus/brijest	3	104	47										154	0,36%
Urticaceae/koprive				1	26	279	568	374	19	4			1271	2,98%
UKUPNO	78	8027	9215	17900	2627	1092	855	1960	908	34	1		42697	100,00%
Alternaria		62	47	61	217	957	2157	977	1445	503	61		6487	

Grafikon 78. Iznos mjesečnih koncentracija polena u zraku u 2024. godini-mjerna stanica Tešanj

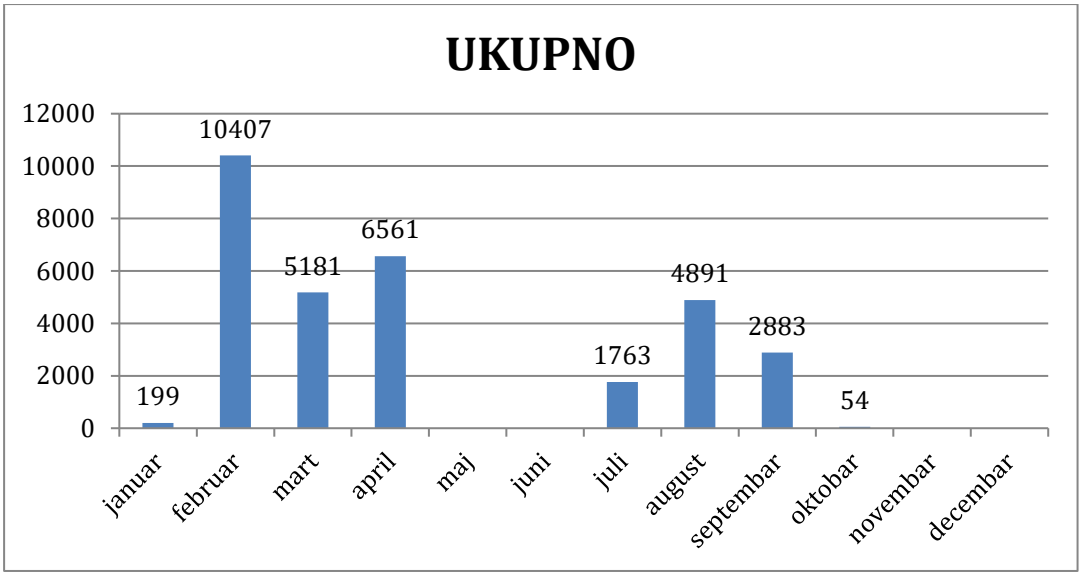

naziv biljke	januar	februar	mart	april	maj	juni	juli	august	septembar	oktobar	novembar	decembar	ukupno	%
Acer/javor		10	107	51									168	0,53%
Aesculus/d. kesten			8										8	0,03%
Alnus/joha	3	5484	1072	4									6563	20,55%
Ambrosia/ambrozija			122				90	2926	2671	35			5844	18,30%
Artemisia/pelin							6	220	41	1			268	0,84%
Betula/breza			775	933									1708	5,35%
Canabaceae/d. hmelj							225	198	10				433	1,36%
Carpinus/grab			904	426									1330	4,16%
Chenopodiac/Amarant/štir			4				61	148	71	8			292	0,91%
Corylus/lijeska	161	3249	108	3									3521	11,02%
Castanea/kesten			18										18	0,06%
Cupresus/Taxa/čempres	26	1111	1059	995			14			1			3206	10,04%
Fagus/bukva			31										31	0,10%
Moraceae/Dud				1107									1107	3,47%
Fraxinus/jasen	2	115	241	42									400	1,25%
Juglans/orah			53	285									338	1,06%
Pinaceae/četinari	7	1	49	6			3		9				75	0,23%
Plantago/bokvice							142	102	20	3			267	0,84%
Platanus/platani				355									355	1,11%
Poaceae/trave			17	5			79	26	17	4			148	0,46%
Populus/topola		236	319	34									589	1,84%
Quercus/hrast			4	2068									2072	6,49%
Rumex/kiselice							7	6					13	0,04%
Salix/vrbe		88	164	247									499	1,56%
Tilia/lipe							7	8	1				16	0,05%
Ulmus/brijest		113	126										239	0,75%
Urticaceae/koprive							1129	1257	43	2			2431	7,61%
UKUPNO	199	10407	5181	6561			1763	4891	2883	54			31939	100,00%
Alternaria		18	37	11			2724	2211	2371	802			8174	

7 ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I KADROVI

Demografske karakteristike, opća i zdravstvena kultura stanovništva, stepen obrazovanja i pismenosti, uslovi života i rada te navike i stavovi determinišu potrebe stanovništva za zdravstvenom zaštitom. Ukupan broj zaposlenih doseže oko 3.898 zaposlenih u 2024. godini.

Tabela 51. Pregled zaposlenih u zdravstvu na području Zeničko-dobojskog kantona za period 1991.-2024.

Godina	Ukupno zaposlenih	Doktora medicine	Doktora stomatologije	Magistara farmacije	Zdravstvenih tehničara	Nezdravstvenih radnika
1991.	3.584	632	130	83	1.561	1.036
1998.	3.424	469	74	33	1.711	1.137
2000.	3.400	477	74	36	1.710	1.103
2002.	3.351	457	66	30	1.696	1.074
2004.	3.322	458	60	29	1.690	1.085
2006.	3.292	493	59	20	1.680	1.037
2007.	3.356	526	55	18	1.708	1.049
2008.	3.420	549	56	26	1.734	1.015
2010.	3.542	597	48	26	1.789	1.064
2013.	3.697	653	49	29	1.877	1.022
2014.	3.719	671	47	32	1.861	1.018
2015.	3.757	697	48	33	1.878	1.007
2016.	3.830	713	50	33	1.905	1.017
2017.	3.812	715	53	35	1.964	990
2018.	3.837	741	52	35	1.965	981
2019.	3.922	731	51	35	2.054	975
2020.	3.984	745	52	41	2.037	1.028
2021.	3.975	755	52	41	2.052	1.075
2022.	3.966	754	54	43	2.027	1.002
2023.	3.898	737	46	44	2.030	959
2024.	**3.826**	**745**	**49**	**44**	**2.038**	**950**

Broj doktora medicine u 2024. godini iznosi 745.

Broj doktora stomatologije i magistara farmacije ostaje prilično stabilan u 2024. godini, s manjim fluktuacijama.

Zahtjevi kao i potrebe za zdravstvenom zaštitom su podložni stalnim promjenama usljed niza okolnosti, kao što su demografska kretanja, promjena u vanjskoj sredini, razvoj medicinske nauke i tehnologije.

7.1 Zdravstveni kadar

Najbolji pokazatelj funkcioniranja zdravstvene službe jeste broj zdravstvenih radnika, ali ne i jedini, jer kvalitet i efikasnost pružene zdravstvene zaštite ovisi i o multidisciplinarnim vještinama zdravstvenih radnika, njihove geografske i funkcionalne distribucije i produktivnosti.

Na osnovu niza parametara vršimo analizu funkcionisanja zdravstvene službe, a oni nam pokazuju mogućnost pružanja zdravstvenih usluga korisnicima kroz opremljenosti zdravstvenih ustanova tehnologijama potrebnim za rad, uslovima radne sredine, te na osnovu zadovoljstva korisnika pruženom zdravstvenom zaštitom.

Usluge u javnom zdravstvenom sektoru u 2024. godini pružalo je 4.106 radnika zaposlenih u zdravstvu. Od toga je bilo 745 doktora medicine, 49 doktora stomatologije, 44 magistra farmacije, 183 diplomiranih medicinskih tehničara sa završenim fakultetom, 232 viša zdravstvena tehničara, a ukupno 1.623 zdravstvenih tehničara, 83 zdravstvena saradnika, dok je tehničkog i administrativnog osoblja bilo 950, što je 24,8% zaposlenog nezdravstvenog kadra u zdravstvu.

Doktori medicine i dalje često odlaze u inostranstvo, gdje im se nude bolji uslovi rada, veće plaće, te bolje mogućnosti za profesionalni razvoj i specijalizaciju, što može značajno smanjiti broj domaćih ljekara. Ukoliko se stariji ljekari penzionišu, a novi kadrovi ne popunjavaju te pozicije, dolazi do prirodnog smanjenja broja doktora medicine. Profesionalno sagorijevanje sve je češći problem među medicinskim osobljem.

7.2 Bolnička zdravstvena zaštita

Bolnice predstavljaju dio sekundarne zdravstvene zaštite, koje pružaju kratkotrajnu ili dugotrajnu medicinsku njegu i podršku, uključujući dijagnostiku, posmatranje, terapiju i rehabilitaciju, kako pacijentima sa dijagnostikovanim bolestima ili povredama, tako i onima kod kojih postoji sumnja na oboljenje. Kvalitetna briga o pacijentima predstavlja suštinu bolničkog rada, a može se posmatrati kroz urgentnu njegu, planiranu njega, te brigu o hospitaliziranim i nehospitaliziranim pacijentima.

Ležeći pacijenti predstavljaju većinu pacijenata u bolnici, te su aktivnosti uglavnom fokusirane na njih. Savremene bolnice vrše kompleksne zadatke, uključujući 24-satnu dijagnostičku, terapijsku i rehabilitacijsku njegu, specijalističke i konzilijarne usluge, te naučni i stručni medicinski rad. Da bi uspjele odgovoriti na izazove, bolnice moraju biti opremljene visokosofisticiranom medicinskom opremom i imati kvalifikovano osoblje.

Usljed čitave kompleksnosti usluga koje pružaju i visokih troškova, bolnička zaštita predstavlja jedan od najkompleksnijih i najskupljih dijelova zdravstvenog sistema, te zahtijeva pažljivo i odgovorno planiranje jer troši značajan dio sredstava, opreme i kadra. Funkcionisanje bolničkog sektora zavisi od različitih faktora, uključujući kvalitet primarne zdravstvene zaštite, demografsku i obrazovnu strukturu stanovništva, kapacitet i opremljenost bolnica, te vodeća oboljenja koja utječu na stopu smrtnosti i obolijevanja.

Osigurati racionalno i efikasno korištenje resursa te postići optimalnu iskorištenost postojećih kapaciteta jedan je od ključnih zadataka bolničke zdravstvene zaštite. Pokazatelji rada bolnica obuhvataju pokazatelje stanja i strukture – koji se odnose na mrežu, opremljenost i osoblje – te pokazatelje funkcionisanja, koji uključuju korištenje kapaciteta, kvalitet usluga i troškove.

Grafikon 79. Prikaz broja hospitaliziranih pacijenata za period 2002.-2024.

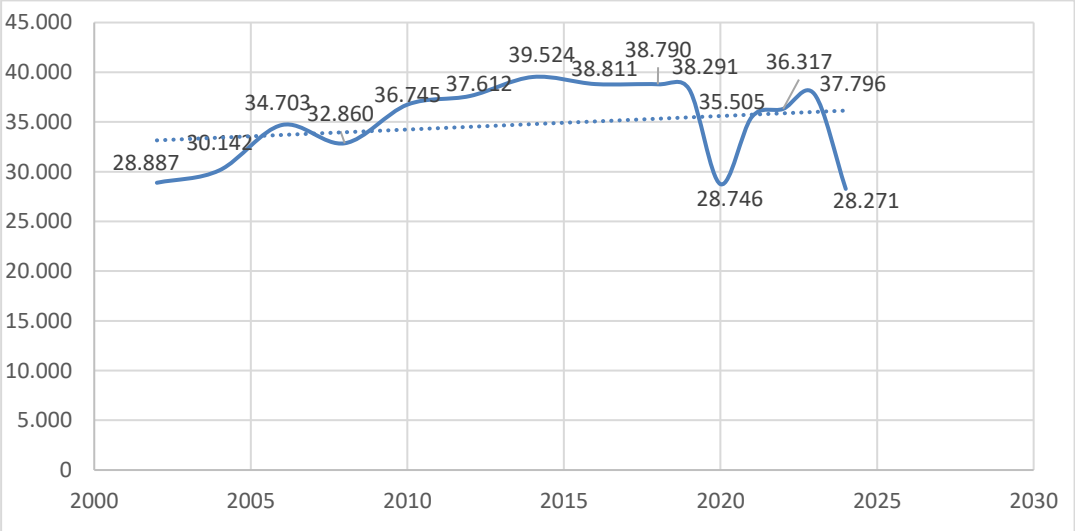

Procenat hospitaliziranih pacijenata u Kantonu iznosi 8,08% ukupnog stanovništva u 2024. godini. Postoji niz razloga za to, ali je evidentna razlika u pružanju usluga konsultativno-specijalističke zdravstvene službe, koju uglavnom, prema novoj organizaciji, pružaju ljekari Kantonalne bolnice.

Koristeći proračun za izračunavanje potrebnog broja postelja na osnovu broja stanovnika i stope hospitalizacije, dobije se zaključak da postojeći broj i struktura posteljnog fonda u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti odgovaraju potrebama stanovništva, a dobijeni podaci usklađeni su s predloženim Federalnim standardima. Ako posmatramo broj postelja u odnosu na broj stanovnika, broj zdravstvenih radnika, iskorištenost kreveta, prosječnu dužini liječenja i druge parametre, bolnička zdravstvena zaštita se kreće u zadovoljavajućim okvirima.

Tabela 52. Pregled broja postelja u odnosu na broj stanovnika, broja zdravstvenih radnika, iskorištenosti kreveta, prosječne dužine liječenja i drugih parametara za period 1991.-2024.

	1991.	1998.	2005.	2010.	2015.	2017.	2019.	2020.	2023.	2024.
Broj bolničkih postelja	1.122	1.257	1.086	1.105	1.153	1.153	985	1.166	1.111	1.115
Broj doktora medicine	162	192	207	287	336	331	350	357	361	355
Broj zdr. tehničara	483	663	746	851	951	931	952	1.026	982	941
Broj postelja na 1000. st	2,4	2,9	2,7	2,7	2,9	3,2	2,7	3,3	3,17	3,5
Broj BO dana	295.015	291.915	315.307	318.002	290.809	307.121	303.087	214.280	241.834	239.174
Prosječna dužina ležanja		10,5	9,4	8,7	7,7	8,0	7,9	7,5	6,4	6,5
Zauzetost postelja %	72,0	63,6	79,5	78,8	69,1	73,0	84,3	50,3	59,6	45,8
Stopa liječenih na 1000 st.		64	84	92	95	107	107	80	108,0	90,08
Obrt bolesnika na jednu postelju		22	30,9	41,9	32,8	33,5	38,8	24,6	34,0	25,35
Zauzete postelje na 1 dr.med.		4,2	4,4	3,9	2,4	2,6	2,4	3,3	1,84	1,43
Zauzete postelje na 1 zdr. tehn.		1,2	1,2	1,29	0,8	0,9	0,9	1,1	0,68	0,54

Prosječna dužina liječenja je u nivou državnog prosjeka, u Evropi je 7 dana, a u ZDK je 6,1 dan. U 2024. godini je izvršeno ukupno 17.569 operativnih zahvata.

7.3 Vanbolnička zdravstvena zaštita

Vanbolnička zdravstvena zaštita dijeli se na primarnu i vanbolničku konsultativno-specijalističku zdravstvenu zaštitu i organizirana je uglavnom kroz domove zdravlja.

7.4 Primarna zdravstvena zaštita

Tabela 53. Pregled broja zdravstvenog osoblja na području Zeničko-dobojskog kantona u periodu 1991.-2024.

	1991.	1998.	2005.	2010.	2015.	2017.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj punktova PZZ	164	90	98	105	92	99	104	165	185	192	198
Broj ordinacija	274	238	281	266	245	241	171	264	278	287	288
Broj ljekara	445	273	233	248	256	255	227	266	275	269	305
Broj med. tehničara	1213	1031	617	581	503	510	327	551	516	500	534
Stanovnika/ 1 ordinaciju	1735	1802	1428	1504	1619	1498	1.909	1.342	1.267	1.222	1.090
Stanovnika/ 1 ljekara	1068	1571	1723	1613	1549	1415	1.438	1.332	1.280	1.304	1.029
Stanovnika / 1 med. tehn.	392	416	651	689	789	708	998	643	682	701	588

Tabela 54. Pregled strukture mreže i kadrova PZZ na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

Službe	Mreža		Kadar	
	Punktovi	Ordinacije	Ljekari	Med. tehn.
Porodična medicina	106	171	175	238
Medicina rada	7	11	12	15
Zaštita djece do 6 god.	9	21	26	49
Zaštita škol. djece	5	9	10	13
Pneumofiziološka služba	11	12	11	14
Patronažna služba	48	51	0	90
Hitna pomoć	12	13	69	115
Ukupno	198	288	305	534

7.4.1 Porodična medicina

Stubom primarne zdravstvene zaštite smatra se porodična medicina koja pruža zdravstvenu zaštitu svim članovima porodice u ambulantama porodične medicine ili u mjestu življenja pacijenta (u porodici). Kroz pružanje kontinuirane zdravstvene zaštite, organiziranje preventivnih i promotivnih aktivnosti u lokalnoj društvenoj zajednici ogleda se funkcionisanje porodične medicine.

Na području Kantona porodična medicina je praktikovana na 106 geografskih lokacija, u 171 ordinaciji porodične medicine. Pružalo ju je 175 timova porodične medicine, u kojima je radilo ukupno 175 doktora medicine (od čega je 49 specijalista porodične medicine sa završenim PAT-om) i 238 zdravstvenih tehničara. Ako podijelimo osigurani broj stanovnika Kantona (313.827) na broj timova, dolazimo do zaključka da je na jedan tim bilo 1.793 stanovnika.

7.4.2 Stomatološka zdravstvena zaštita

U 2024. godini stomatološka zdravstvena zaštita pružana je na lokacija u 33 ordinacije. Uslugu su pružali 47 doktora stomatologije i 59 zdravstvenih tehničara.

Tabela 55. Pregled stomatloške zdravstvene zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona u periodu 1998.-2024.

	1998.	2002.	2008.	2010.	2018.	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj stomat. stolica	67	52	46	40	40	39	40	41	41	41
Broj doktora stomatologije	72	62	57	47	49	43	39	47	46	47
Broj zdr. tehničara	123	108	91	82	62	62	59	52	60	59
Broj posjeta kod stomatologa	155.843	151.136	137.290	131.428	92.537	62.062	58.432	57.878	82.915	80.088
Broj posjeta po timu	2.164	2.438	2.409	2.796	1.888	1.477	1.498	1.286	1.764	1.704
Plombirani zubi	33.289	29.472	26.424	24.295	21.091	13.332	14.473	12.491	14.460	14.939
Hirurške intervencije	121.812	112.174	110.153	117.867	99.787	8.311	7.509	3.064	4.813	5.003
Protetski radovi	1.832	1.572	2.159	1.714	1.056	2.736	1.259	1.188	3.337	4.590
Liječenje bolesti usta	11.170	11.032	2.773	2.150	2.270	3.602	2.794	4.841	8.898	7.566

Razmještaj stomatoloških stolica po općinama Kantona nije ravnomjeran. Najnepovoljnija situacija je u Zavidovićima, gdje na jednu stolicu dolazi 14.733 stanovnika, zatim u Visokom sa 11.915 stanovnika po jednoj stolici, u Tešnju sa 9.938 stanovnika po jednoj stolici te u Zenici sa 9.173 stanovnika po jednoj stolici u javnom sektoru.

Grafikon 80. Broj osiguranih stanovnika na jednu stomatološku stolicu u 2024.

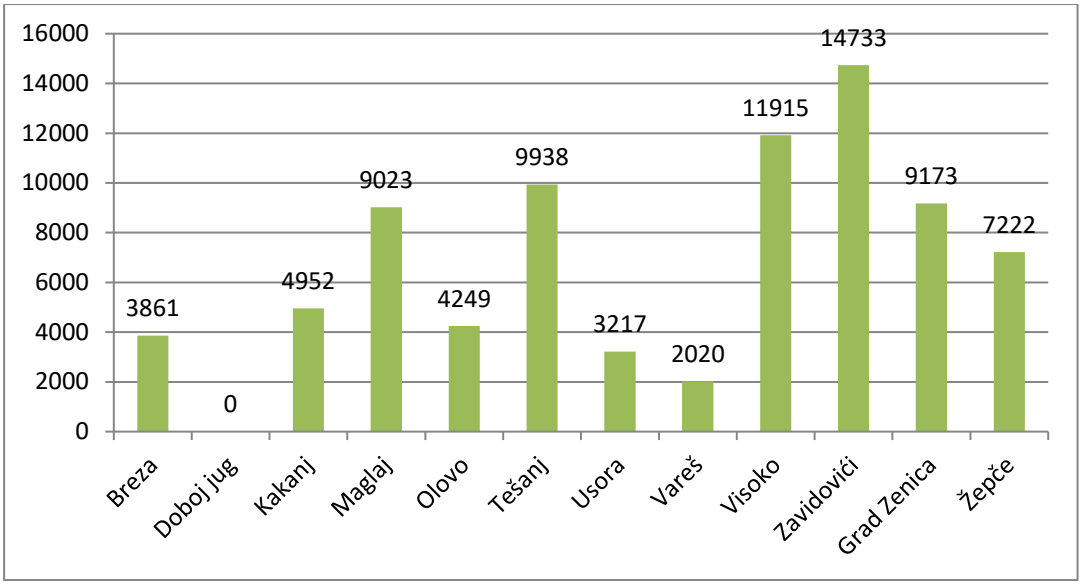

7.4.3 Fizikalna medicina i rehabilitacija

Službe medicinske rehabilitacije su obavljale svoj posao na 12 punktova u 15 ordinacija, a usluge je pružalo 9 specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i 53 fizioterapeutskih tehničara. Zabilježeno je 42.219 posjeta u ordinacijama ljekara, urađeno je 408.654 fizioterapija, 183.591 kineziterapija te 32.853 hidroterapija.

7.4.4 Laboratorijska djelatnost

Laboratorijska djelatnost se pružala u 3 bolničke i 27 vanbolničkih ambulanti. Usluge je pružalo 24 doktora medicine, 9 magistara farmacije, 24 inžinjera medicinske laboratorijske dijagnostike, 68 laboratorijskih tehničara i 106 medicinskih tehničara.

Tabela 56. Pregled laboratorijskih usluga na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024.

	Br. lica od kojih je uzet materijal	**Broj uzetih uzoraka po pacijentu**	**Broj urađenih analiza po pacijentu**	**% neispravnih**
Bolničke laboratorije	339.596	0,9	5,9	0,11
Vanbolničke laboratorije	432.206	2,5	21,5	11,5

8 PREVENTIVNI PROGRAMI RANOG OTKRIVANJA MALIGNIH BOLESTI

Strategijom za prevenciju, tretman i kontrolu malignih neoplazmi u Federaciji Bosne i Hercegovine 2012-2020 su definisana prioritetna područja djelovanja, opšti i specifični ciljevi, pojedinačne aktivnosti, nosioci aktivnosti i indikatori monitoringa i evaluacije. Strategijom je definisano nekoliko bazičnih oblasti djelovanja, gdje prepoznavanje ranih simptoma i znakova maligne bolesti i njeno pravovremeno dijagnosticiranje i otkrivanje bolesti u ranoj predkliničkoj fazi te preveniranje progresije bolesti u klinički manifestnu bolest predstavlja oblast skrininga.

Strategijom za prevenciju je definisano nekoliko strateških ciljeva koji se mogu ostvariti pravilnom primjenom skrininga:

- smanjenje učestalosti oboljevanja od malignih neoplazmi u stanovništvu
- osiguravanje rane detekcije i skrininga malignih neoplazmi
- osiguravanje efektivnog dijagnosticiranja i liječenja malignih neoplazmi

Strategijom razvoja zdravstva u Zeničko-dobojskom kantonu 2016-2025 je definisan Program prevencije i ranog otkrivanja bolesti.

8.1 Skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke

Na području Zeničko-dobojskog kantona u toku 2024. godine nije se provodio skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke.

Vlada Zeničko-dobojskog kantona je početkom 2024.godine usvojila predloženi „Program skrininga za rano otkrivanje raka dojke“, koji je izradio stručni tim Instituta za zdravlje i sigurnost hrane Zenica. „Program skrininga za rano otkrivanje raka dojke“ predstavlja unapređenje postojećeg oportunog skrining programa, usklađen prema evropskim smjernicama. Program je zasnovan na primjeni digitalnih tehnologija (nabavljena tri nova digitalna mamografa), dvostrukom očitanju mamograma, slanju pisanih pozivnica, aktivnom praćenju dijagnostičkog puta i ubrzanje procesa dijagnostike.

Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona je obezbijedio potrebna novčana sredstva za provođenje programa skrininga i raspisao „Javni poziv za zaključivanje ugovora za pružanje usluge skrininga ranog otkrivanja karcinoma dojke za žene starosne dobi od 50 do 69 godina“. Na javni poziv se prijavilo nekoliko javnih i privatnih zdravstvenih ustanova koje su ispunjavale tražene uslove, ali se nisu javile zdravstvene ustanove za daljnju dijagnostiku (bolnice) bez kojih nije bilo moguće pokrenuti organizirani skrining program za rano otkrivanje karcinoma dojke kako je predviđeno usvojenim Programom skrininga.

8.2 Skrining program za rano otkrivanje karcinoma grlića maternice

Program skrininga karcinoma grlića maternice na području Zeničko-dobojskog kantona predstavlja obavljanje usluga ili aktivnosti koje imaju zajednički strateški cilj – smanjenje broja oboljelih od raka grlića maternice. Skrining se provodi uzorkovanjem brisa grlića maternice i PAP-a testiranjem. Žene mogu slobodno doći u bilo koju zdravstvenu ustanovu u Kantonu koja provodi program skrininga.

Redovnim skriningom se ostvaruju glavni ciljevi programa skrininga:

- Smanjiti smrtnost od raka grlića maternice.
- Otkriti rak što ranije u početnom stadiju.
- Poboljšati kvalitet života pacijentica s rakom grlića maternice.

Skrining je u potpunosti besplatan za žene i u potpunosti finansiran od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona.

PAPA test omogućava efikasno i brzo otkrivanje oboljenja. Program se provodi u svim gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, ali u 2024. godini nije proveden u općini Doboj Jug zbog nedostatka stalno zaposlenog ljekara specijaliste ginekologije, a obuhvaćene su žene dobi od 25 do 64 godine (Tabela 57).

Tabela 57. Evaluacija urađenih PAPA testova na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini posmatrano po gradovima/općinama.

	Uputiti na kolposkopiju		Sprovesti antiflogističku terapiju		Neodgovarajući uzorak		Ukupno
BREZA	58	5,3%	383	4,0%	5	1,3%	446
KAKANJ	173	15,8%	1551	16,1%	40	10,6%	1764
MAGLAJ	109	10,0%	1162	12,1%	71	18,7%	1342
OLOVO	90	8,2%	637	6,6%	13	3,4%	740
TEŠANJ	317	29,0%	1886	19,6%	25	6,6%	2228
USORA	8	0,7%	113	1,2%	3	0,8%	124
VAREŠ	24	2,2%	215	2,2%	15	4,0%	254
VISOKO	102	9,3%	1349	14,0%	90	23,7%	1541
ZAVIDOVIĆI	87	8,0%	1412	14,7%	75	19,8%	1574
ZENICA	56	5,1%	382	4,0%	28	7,4%	466
ŽEPČE	70	6,4%	514	5,4%	14	3,7%	598
ZDK	**1094**	100,0%	**9604**	100,0%	**379**	100,0%	**11079**

Programom je predviđeno da se skrining radi kod žena starosti od 25 do 64 godine života, ali skriningom su obuhvaćene i mlađe žene do 25 godina (2,9%), kao i žene starije od 64 godine (12,9%) (Tabela 58).

Tabela 58. Starosna struktura populacije koja je uradila PAPA test na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024. godini

starosne grupe	N	
<25	319	2,9%
25-29	758	6,8%
30-34	772	7,0%
35-39	1008	9,1%
40-44	1242	11,2%
45-49	1518	13,7%
50-54	1480	13,4%
55-59	1327	12,0%
60-64	1223	11,0%
65>	1430	12,9%
N	11077	100,0%

Tabela 59. Otkriveni rak grlića maternice kroz program skrininga pomoću PAPA test na području Zeničko-dobojskog kantona u 2024.

Ukupno ispravnih testova	Upućeno na dijagnostiku		Dijagnostikovan rak	
10.700	1094	10,2%	23	2,1%

U toku 2024. godine na daljnju dijagnostiku je upućeno 10,2% (1094 od 10.700) žena sa sumnjom na sumnjive promjene grlića maternice. Kod 2,1% (23 od 1094) žena je potvrđen karcinom (podaci dobijeni putem prijava malignih oboljenja).

U toku 2024. godine od raka grlića maternice ukupno je oboljela 31 žena, a pomoću skrininga je otkriveno 74,2% (23 od 31) slučaja raka grlića maternice. Ovi podaci pokazuju da je skrining efikasan, ali još uvijek veliki broj žena umire od raka grlića maternice. Najveći razlog je kasno javljanje žena na skrining/ginekološki pregled. U toku 2024. godine od ovog oboljenja su umrle 22 žene, što predstavlja povećanje u odnosu na 2023. godinu, kada je umrlo 15 žena te možemo govoriti o trendu porasta umrlih.

Očekivano je da će biti ostvareni ciljevi skrininga ranog otkrivanja karcinoma grlića maternice (smanjenje smrtnosti, otkrivanje raka u početnom stadiju) primjenom skrining programa nakon dužeg niza godina, ali postojeći oportuni program skrininga (koji se primjenjuje 15 godina) nije efikasan. Postojeći skrining ranog otkrivanja raka grlića maternice treba unaprijediti i uskladiti sa evropskim smjernicama skrininga. Na taj način će se izbjeći najveći nedostaci postojećeg programa, koji se mogu riješiti primjenom organizovanog skrininga koji će se bazirati na pisanim pozivnicama, praćenju dijagnostičkog puta te imati aktivan pristup ženama koje se nisu odazvale na pozive.

8.3 Skrining program za rano otkrivanje malignih promjena kože

U periodu od 21.05.2024. do 13.11.2024. godine u organizaciji Instituta za zdravlje i sigurnost hrane obavljen je pregled kože za rano otkrivanje malignih promjena kože kod 750 osoba. Pregledu kože su pristupile osobe iz cijelog kantona, koje su se mogle prijaviti na javno objavljeni broj telefona. Broj osoba i termini su bili ograničeni, a skrining je finansiran od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona.

Ispitanici ženskog spola sa 73,6% (552 od 750) su u većem broju pristupili pregledu kože nego ispitanici muškog spola sa 26,4% (198 od 750). Muški ispitanici su bili prosječne starosti od 49,1±17,65, a ženski ispitanici su bili prosječne starosti 47,2±15,58 godina.

Ispitanici prije ovog pregleda u 77,5% (581 od 750) slučajeva nisu imali pregled kože. Pregled kože je obavljen u potpunosti kod 78,1% (586 od 750) ispitanika, a kod njih 21,9% (164 od 750) pregled kože je obavljen djelimično.

Standardnim kliničkim pregledom kože i pregledom pomoću dermatoskopa, od 750 pregledanih osoba kod 36 osoba su otkrivene promjene koje su zahtijevale daljnju dijagnostičku obradu.

Tabela 60. Klinički sumnjive lezije na skriningu za rano otkrivanje malignih promjena kože u Zeničko-dobojskom kantonu u 2024.god.

Klinički sumnjive lezije	**N**	
melanom	3	1,50%
BCC (bazocelularna karcinom)	24	4,40%
SCC (planocelularni karcinom)	9	0,60%
negativan nalaz	714	93,60%
Ukupno	750	100,00%

Kod 3 ispitanika je otkriven malanom, kod 24 bazocelularni karcinom, a kod 9 ispitanika planocelularni karcinom(Tabela 4).

9 ZAKLJUČCI

Zdravstvena slika Zeničko-dobojskog kantona u 2024. oblikovana je pojavom zaraznih bolesti (prije svega epidemije morbila), visokim teretom hroničnih nezaraznih bolesti (kardiovaskularne bolesti, maligniteti), te dugotrajnim sanitarnim i ekološkim pritiscima (voda, zrak, otpad, kanalizacija). Tome se pridodaje nepovoljan demografski okvir: pad nataliteta, starenje stanovništva i postepeno smanjenje broja radno aktivnih ljudi, što direktno utiče na morbiditet, mortalitet i opterećenost zdravstvenog sistema.

Kanton nastavlja trend demografskog starenja i pada nataliteta. Sve je manje rođenih, a udio starijih (55+ i posebno 65+) narasta. Starenje populacije uslovljava rast udjela hroničnih nezaraznih bolesti, produženu prosječnu dužinu liječenja i povećane zahtjeve prema zdravstvenom sistemu. Struktura mortaliteta pokazuje dominantno učešće kardiovaskularnih bolesti i malignih neoplazmi, što je u skladu s trendovima na nivou Federacije BiH i Evrope.

Ukupna stopa smrtnosti zadržala se na visokom nivou, pri čemu kardiovaskularne bolesti čine gotovo polovinu svih smrtnih ishoda, a maligne neoplazme zauzimaju drugo mjesto. Najčešći uzroci smrti među kardiovaskularnim bolestima ostaju srčana insuficijencija, akutni infarkt miokarda i cerebrovaskularni incidenti. Maligne bolesti, naročito karcinomi pluća, želuca, dojke i prostate, bilježe porast incidencije, što potvrđuje trend iz prethodnih godina. Prosječna starost umrlih u 2024. godini ostala je visoka, što ukazuje na produženje životnog vijeka, ali i na izraženo opterećenje zdravstvenog sistema hroničnim oboljenjima.

Epidemiološku sliku dodatno je obilježila epidemija morbila sa 1.593 oboljela, dominantno među nevakcinisanom djecom i adolescentima, te povećan broj slučajeva tuberkuloze. Ovi pokazatelji ukazuju na potrebu za jačanjem obuhvata imunizacijom, posebno u općinama sa niskim procentima vakcinacije. Paralelno s tim, nastavljeni su trendovi porasta broja respiratornih infekcija, dok crijevne zarazne bolesti i zoonoze zadržavaju endemski karakter.

Sanitarno-higijenski pokazatelji u 2024. godini potvrđuju značajne izazove. Voda iz gradskih vodovoda uglavnom je zdravstveno ispravna, dok lokalni vodni objekti ostaju kritična tačka – čak četiri petine uzoraka ocijenjeno je mikrobiološki neispravnim, što predstavlja direktan rizik po zdravlje stanovništva. Posebno zabrinjava stanje u školskim vodnim objektima, gdje je neispravnost potvrđena u više od polovine analiziranih uzoraka. Upravljanje otpadom i kanalizacionom mrežom ostaje neujednačeno i nedovoljno razvijeno, dok aerozagađenje i dalje značajno ugrožava zdravlje stanovništva, naročito u Zenici, Kaknju i Visokom, gdje su višestruko prekoračene granične vrijednosti sumpordioksida i lebdećih čestica.

Organizacija zdravstvene službe suočava se s deficitom kadrova i njihovim neravnomjernim rasporedom, posebno u ruralnim područjima. Tokom 2024. godine zdravstveni sektor brojao je 3.826 zaposlenih, među kojima 745 doktora medicine. Kontinuirani odlazak ljekara i drugog stručnog kadra u inostranstvo dodatno otežava održivost sistema, a starenje postojećeg kadra povećava rizik od daljnjeg smanjenja kapaciteta. Primarna zdravstvena zaštita organizovana je u 288 ordinacija porodične medicine, s prosjekom od 1.793 stanovnika po timu, što se kreće u okvirima standarda, ali i dalje postoje problemi dostupnosti stomatološke zaštite u pojedinim općinama. Bolnički sektor bilježi prosječnu dužinu hospitalizacije od 6,5 dana, uz preko 17.500 izvedenih operativnih zahvata, što ukazuje na relativno stabilan rad, iako su kapaciteti opterećeni rastom broja pacijenata s hroničnim oboljenjima.

Preventivni programi pokazuju djelimične pomake. Skrining karcinoma grlića maternice dao je mjerljive rezultate – od 10.700 žena koje su uradile PAPA test, kod 23 je potvrđen karcinom, čime je kroz skrining otkriveno više od dvije trećine novih slučajeva. Skrining karcinoma dojke nije u potpunosti zaživio zbog organizacionih prepreka, uprkos nabavci nove opreme i usvojenom programu. Skrining malignih promjena kože otkrio je 36 malignih lezija kod 750 pregledanih osoba, što potvrđuje opravdanost ovakvih akcija.

Posebnu pažnju zahtijeva mentalno zdravlje. Dugoročne posljedice pandemije COVID-19 i dalje se reflektuju kroz porast anksioznih i depresivnih poremećaja, osjećaj izolacije i nesigurnosti. Stresni radni uslovi, nezaposlenost i socioekonomske teškoće dodatno pogoršavaju stanje u ovoj oblasti.

10 PRIJEDLOZI ZA POBOLJŠANJE STANJA

Zdravlje stanovništva predstavlja osnovni resurs društvenog razvoja, ekonomske stabilnosti i kvaliteta života. Zadovoljavajuće zdravstveno stanje pojedinca i zajednice uslov je za produktivnost, socijalnu koheziju i dugoročnu održivost društva. Stoga je nužno kontinuirano jačati sistem javnog zdravstva kroz preventivne programe, poboljšanje dostupnosti zdravstvenih usluga i smanjenje zdravstvenih nejednakosti.

Procjena zdravstvenog stanja i identifikacija prioritetnih problema trebaju ostati temelj planiranja intervencija i izrade strategija. Samo pristup zasnovan na dokazima, koji uvažava epidemiološke podatke, demografske promjene i socioekonomske faktore, može osigurati da mjere budu efikasne, održive i prilagođene stvarnim potrebama stanovništva.

Analiza zdravstvenih pokazatelja u 2024. godini jasno potvrđuje da se zdravstvena zaštita mora orijentisati kako na suzbijanje aktuelnih problema, tako i na sprječavanje njihovog daljnjeg produbljivanja. Epidemija morbila, povećan broj slučajeva tuberkuloze i niska stopa vakcinacije u pojedinim općinama pokazuju da imunizacijski programi zahtijevaju odlučnije mjere i intenzivnije kampanje usmjerene ka roditeljima, mladima i osjetljivim skupinama. Dostupnost vakcina, kao i njihova pravovremena primjena, moraju biti prioritet kako bi se spriječile epidemije bolesti koje se mogu spriječiti jednostavnim i provjerenim metodama javnog zdravlja.

Istovremeno, teret hroničnih nezaraznih bolesti i malignih oboljenja zahtijeva širenje organizovanih skrining programa. Programi ranog otkrivanja raka grlića maternice i raka dojke, iako prepoznati kao ključni, još uvijek nisu zaživjeli u punom kapacitetu, te je neophodno osigurati funkcionalnu mrežu dijagnostičkih i bolničkih ustanova koje će moći podržati sistematski skrining. Prevencija kardiovaskularnih bolesti, dijabetesa i drugih stanja koja čine najveći teret morbiditeta u Kantonu mora postati dio redovnog rada timova porodične medicine, uz edukaciju stanovništva o zdravim životnim navikama i važnosti preventivnih pregleda. Time se omogućava rana identifikacija rizičnih faktora i pravovremeno liječenje, što dugoročno smanjuje opterećenje zdravstvenog sistema.

Mentalno zdravlje, naročito nakon posljedica pandemije COVID-19 i uočene učestalosti anksioznih i depresivnih poremećaja, predstavlja sve izraženiji javnozdravstveni izazov. Jačanje mreže centara za mentalno zdravlje, razvijanje programa psihosocijalne podrške i smanjenje stigme povezane s ovim oboljenjima nužni su koraci u izgradnji otpornije zajednice. Posebna pažnja mora biti usmjerena na mlade, nezaposlene i starije osobe, koji su najviše pogođeni socioekonomskim nejednakostima i stresom savremenog života.

Pitanje okoliša u Zeničko-dobojskom kantonu i dalje ostaje jedno od najurgentnijih. Analize provedene tokom 2024. godine pokazale su da je gotovo četiri od pet uzoraka vode iz lokalnih vodnih objekata mikrobiološki neispravno, što predstavlja direktan rizik za zdravlje stanovništva, a posebno djece i učenika koji koriste školsku vodu. Istovremeno, aerozagađenje u Zenici, Kaknju i Visokom kontinuirano prelazi dopuštene vrijednosti, izlažući građane riziku od respiratornih i kardiovaskularnih bolesti. Sanacija deponija, modernizacija kanalizacionih sistema i uspostava efikasnih sistema monitoringa zraka i vode više se ne mogu posmatrati kao odvojene ekološke mjere, već kao neizostavan dio zdravstvene politike Kantona.

Zdravstveni sistem, kao nosilac svih preventivnih i kurativnih mjera, suočava se sa značajnim izazovima u pogledu kadrova. Nedostatak i starenje ljekarskog kadra, kontinuirani odlasci stručnjaka u inostranstvo i profesionalno sagorijevanje postojećeg osoblja dodatno smanjuju kapacitete sistema. Poseban problem predstavlja primarna zdravstvena zaštita, gdje su timovi porodične medicine često opterećeni brojem pacijenata iznad zakonski predviđenih normi. Unapređenje radnih uvjeta, kontinuirana edukacija zdravstvenih radnika i bolja raspodjela resursa predstavljaju osnovu za očuvanje kvaliteta zdravstvenih usluga i stabilnosti sistema.

Depopulacija, negativan prirodni priraštaj i starenje stanovništva dodatno komplikuju javnozdravstvenu sliku. Sa stopom prirodnog priraštaja od -1,3‰ i činjenicom da je udio stanovništva starijeg od 65 godina veći od udjela djece do 14 godina, jasno je da Kanton ulazi u fazu demografske tranzicije koja će snažno uticati na zdravstvene prioritete. Posebna pažnja mora biti posvećena starijoj populaciji, ali i programima podrške mladima i porodicama kako bi se ublažio pad nataliteta i unaprijedili uslovi života.

Podaci o neosiguranim licima ukazuju na potrebu za modelom koji će osigurati osnovni paket zdravstvenih usluga svim građanima, bez obzira na njihov socijalni ili radni status. Osiguravanje univerzalnog pristupa predstavlja ne samo zakonsku obavezu, već i osnovu pravednog zdravstvenog sistema.

Sve navedeno pokazuje da je budućnost javnog zdravlja u Zeničko-dobojskom kantonu tijesno povezana sa sinhronizovanim djelovanjem različitih sektora – od zdravstva, obrazovanja i socijalne politike, do urbanog planiranja, zaštite okoliša i ekonomskog razvoja. Samo multidisciplinarni i integrisani pristup može osigurati da zdravstvena politika ne ostane izolovana, nego da postane temelj razvoja društva. Implementacija ovakvih mjera zahtijeva punu posvećenost kantonalnih i općinskih vlasti, zdravstvenih ustanova, nevladinih organizacija i građana, jer samo zajedničkim naporima možemo postići napredak i stvoriti zdravije i sigurnije okruženje za sve generacije.

11 PREGLED PO OPĆINAMA

Općina **Breza**

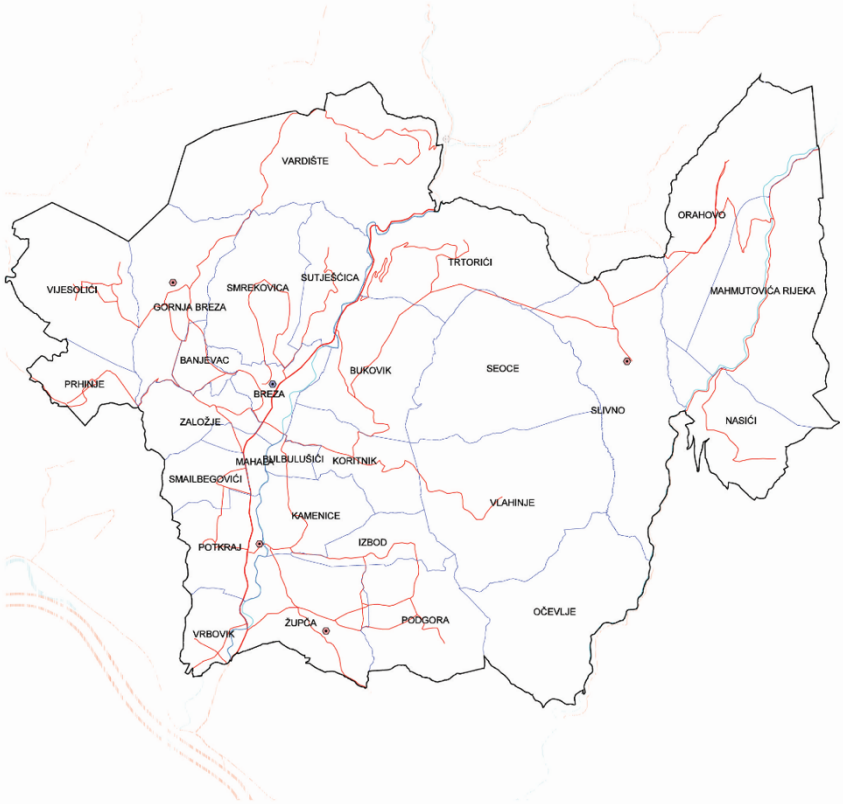

OPĆINA BREZA

Općina Breza prostire se na površini od 72,9 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine iz 2024. godine) te je u toku 2024. godine na području ove općine živjelo 12.838, odnosno 176 stanovnika po km^2. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Breza, registrovano je u 2024. godini ukupno 13.596 oboljenja, odnosno 1.174 oboljenja na 1.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Breza u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

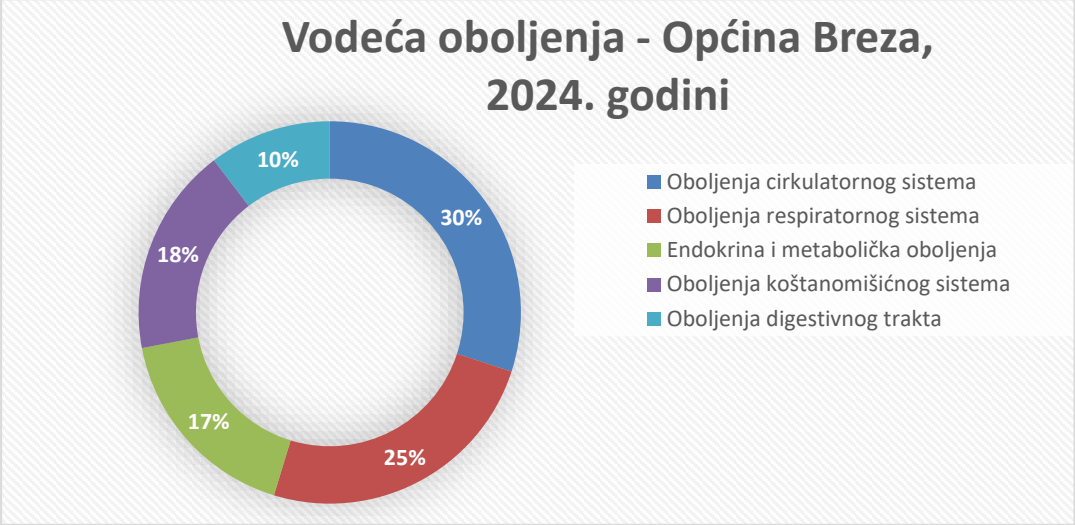

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Kod djece uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 477 oboljenja, odnosno 1.279 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**301**	**807**
2.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**44**	**118**
3.	Određene infektivne i parazitarne bolesti	**41**	**110**
4.	Oboljenja digestivnog trakta	**27**	**72**
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa i određeni poremećaji imunog sistema	**17**	**46**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj godini registrovano je ukupno 1.342 oboljenja, odnosno 1.036 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**793**	**612**
2.	Oboljenja digestivnog sistema	**122**	**94**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**90**	**69**
4.	Infektivne i parazitarne bolesti	**82**	**63**
5.	Oboljenja uha	**57**	**44**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 7.717 oboljenja, odnosno 1.157 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.508**	**226**
2.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema i vezivnog tkiva	**1.266**	**190**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.066**	**160**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**965**	**145**
5.	Oboljenja digestivnog sistema	**658**	**99**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 4.060 oboljenja, odnosno 1.300 oboljenja na 1.000 osiguranika te populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.400**	**448**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**690**	**221**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**416**	**133**
4.	Mentalni poremećaji	**312**	**100**
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**311**	**100**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Breza u lokalnom domu zdravlja pružalo je ukupno 12 doktora medicine, 3 doktora stomatologije, te 43 medicinske sestre/tehničari.

	1991.	1998.	2003.	2005.	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj doktora medicine	21	14	12	10	10	12	12	13	13	12	14	12
Broj doktora stomatologije	4	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Broj medicinskih tehničara	53	43	41	30	34	31	38	38	39	43	42	43
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	6	6	5	4	3	3	3	4	5	4	4
Broj nezdravstvenih radnika	24	17	16	15	15	14	13	14	12	11	11	11
Udio nezdravstvenih radnika	23,5%	21,8%	22,2%	24,2%	24,2%	23,3%	19,7%	20,6%	18%	16%	15,7%	15,9%

Na jednog doktora medicine dolazi 965 osiguranih stanovnika, na doktora stomatologije 3.862, a na zdravstvenog tehničara 269 osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Kada je riječ o porodičnoj medicini, na području općine Breza u toku 2024. godine djelovalo je preko osam timova na pet punktova. Ostvareno je 60.754 posjeta ljekarskoj ordinaciji, od toga je bilo 29.002 prvih posjeta ljekaru na godišnjem nivou. Ukupno je bilo 1.957 kućnih posjeta kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 3,22% u odnosu na posjete u ljekarskoj ordinaciji. Izdato je ukupno 11.929 specijalističkih (19,6% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 10.951 laboratorijskih uputnica (18% na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 134.614. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio 30.868. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 50,8 %.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Breza za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA BREZA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	215	40	8.114	31.411	5.201	39.824	396	427	5.398	4.522
2014.	278	19	9.994	33.688	6.638	46.764	304	306	6.801	5.922
2015.	152	2	9.751	31.264	6.311	45.614	270	285	3.113	4.670
2016.	395	33	12.156	58.541	15.979	80.961	302	316	10.235	8.511
2017.	705	84	11.571	58.069	14.938	84.777	239	251	10.251	8.504
2018.	496	43	13.411	59.439	14.853	89.828	320	376	12.016	9.849
2019.	1.006	121	7.399	103.185	14.528	88.642	430	3.751	9.308	8.240
2020.	666	339	7.162	52.975	11.279	100.647	581	2.038	5.001	5.891
2021.	953	86	7.365	51.865	11.596	93.915	497	1.590	6.609	6.884
2022.	1.320	74	6.776	57.137	12.289	109.288	366	1.704	8.508	8.877
2023.	951	32	4.689	145.719	12.098	118.604	134	2.091	11.168	10.647
2024.	685	84	6.139	60.754	29.002	122.553	82	1.875	11.929	10.951

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Breza je u 2024. godini pružao jedan tim i ostvareno je 4.775 pregleda u ordinaciji kod doktora medicine. Kućne posjete doktora medicine u 2024. godini nisu evidentirane. U toku 2024. godine izdato je 156 specijalističkih i 221 laboratorijskih uputnica. Propisano je 2.344 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga iznosio je 1.081. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Breza je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvareno je 3.524 posjete kod doktora na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 136. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima. Izdato je 363 specijalističke i 282 laboratorijske uputnice, a propisano je 2.211 recepata.

Zdravstvena zaštita žena na području općine Breza u toku 2024. godine ostvarila je 6.146 posjeta ljekarskoj ordinaciji, 3.850 pregleda, 1.883 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je 274, posjeta kod juvenilnog ginekologa 86, a posjeta radi steriliteta 12. Propisano je 166 kontraceptivnih sredstava, od čega 65 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 2.283, od toga 579 ciljana pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 128 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Breza je u toku 2024. godine ostvarila 1.450 posjeta ljekaru u ordinaciji, a s ciljem pregleda bilo ih je 564. Usluge radiografije pružane su 1.015 puta, a funkcionalnih analiza bilo je 482.

Patronažna služba na području općine Breza je u 2024. godini ostvarila 169 patronažnih posjeta domaćinstvima i 152 posjete trudnicama, 164 posjete novorođenčadi i porodiljama, 58 posjeta dojenčadi i porodiljama i 7 posjeta djetetu od 1 do 14 godina.

Hitna medicinska pomoć na području općine Breza je u toku 2024. godine angažovala tri tima i ostvarila 11.205 posjeta ljekaru u ordinaciji, te 56.745 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Intervencija na terenu/kući je bilo 473, a na javnom mjestu 23 intervencije. Dom zdravlja Breza raspolaže sa četiri vozila za hitni medicinski prijevoz.

U **Centru za fizikalnu rehabilitaciju** u toku 2024. godine na području općine Breza bilo je 1.485 posjeta ljekarskoj ordinaciji. Pruženo je 1.415 kineziterapija i 1.416 fizioterapija. Broj primljene djece sa posebnim potrebama je 19.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE BREZA

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	4
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	3

Općina **Doboj-Jug**

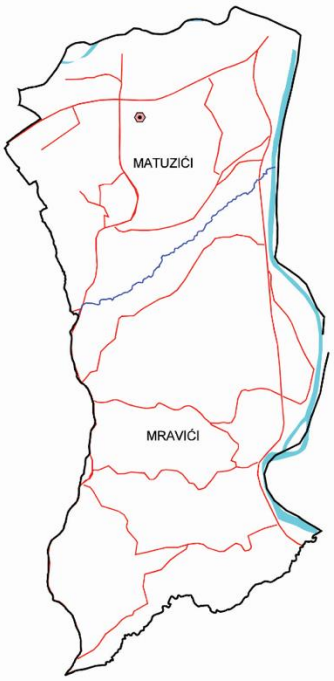

OPĆINA DOBOJ JUG

Općina Doboj Jug prostire se na površini od 10,2 km2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine). U 2024. godini na području Doboj Jug živi 4.076 osiguranih lica, odnosno 400 osiguranika po km2.U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Doboj Jug u toku 2024. godine registrovano je ukupno 3.649 oboljenja, odnosno 866 oboljenja na 1.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Doboj Jug u toku protekle godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

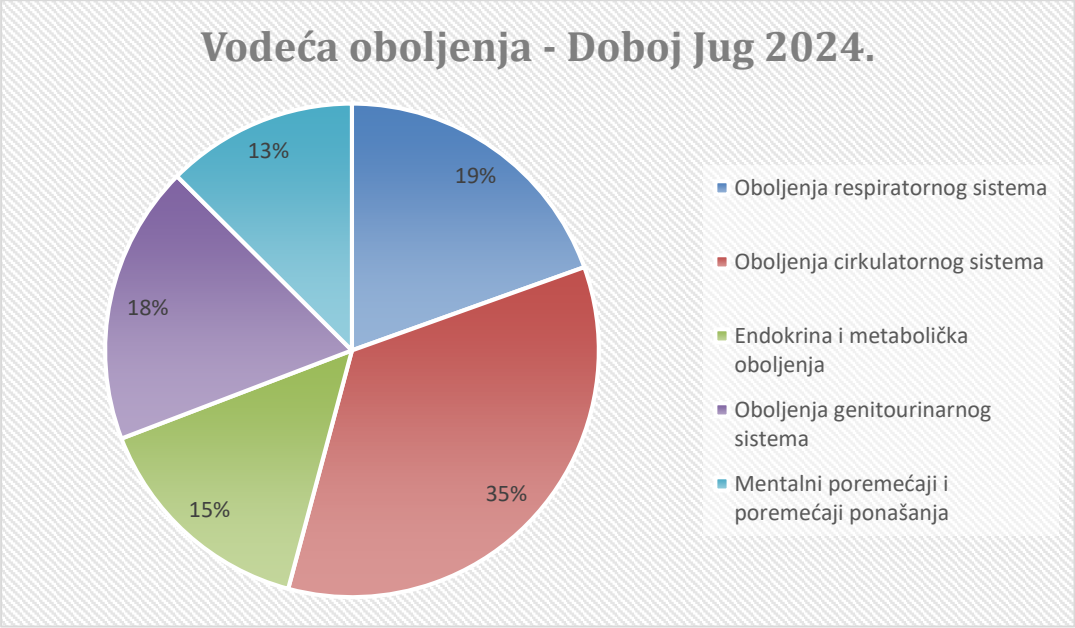

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Kod djece uzrasta 0-4 godine, u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 34 oboljenja, odnosno 163 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Infektivna oboljenja	**24**	**115**
2.	Oboljenja respiratornog sistema	**5**	**24**
3.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**3**	**14**
4.	Oboljenja uha	**1**	**5**
5.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**1**	**5**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 109 oboljenja, odnosno 189 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**33**	**57**
2.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**22**	**38**
3.	Oboljenja oka	**16**	**28**
4.	Oboljenja uha	**15**	**26**
5.	Infektivna oboljenja	**13**	**23**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 1.555 oboljenja, odnosno 632 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**339**	**138**
2.	Oboljenja respiratornog sistema	**226**	**92**
3.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**209**	**85**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**193**	**78**
5.	Oboljenja oka	**118**	**48**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 1.951 oboljenja, odnosno 2.153 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**523**	**577**
2.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**246**	**272**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**222**	**245**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**209**	**231**
5.	Endokrina i metabolička oboljenja	**178**	**196**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini u općini Doboj Jug pružalo je ukupno šest doktora medicine, 13 zdravstvenih tehničara srednje stručne spreme, 2 tehničara sa visokom stručnom spremom, bez doktora stomatologije.

	1998.	**2003.**	**2005**	**2008.**	**2011.**	**2015**	**2018.**	**2021.**	**2022.**	**2023.**	**2024.**
Broj doktora medicine	2	3	3	5	3	4	5	6	6	6	6
Broj doktora stomatologije	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Broj medicinskih tehničara	12	12	13	13	13	13	14	13	15	15	15
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	1	0	0	0	3	1	1	2	2	2	2
Broj nezdravstvenih radnika	8	8	8	8	8	8	8	9	9	9	9
Udio nezdravstvenih radnika	34,9%	33,3 %	32%	29,6%	33,3%	32%	29,6%	32%	30%	30%	30%

Na jednog doktora medicine dolazi 702 osiguranika, a na zdravstvenog tehničara 281 osiguranika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Doboj Jug u toku 2024. godine angažovala je tri tima, na dvije lokacije i ostvarila 11.125 posjeta ljekaru u ordinaciji, na godišnjem nivou. Pregleda u ordinaciji je bilo 2.449. Ukupno kućnih posjeta je bilo 156 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 1,4% u odnosu na posjete ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 842 specijalističkih (7,6% na 100 posjeta ordinaciji) i 6.214 laboratorijskih uputnica (56% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 26.231 (236 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio 274. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji iznosi 2,5 %.

Rad Službe porodične medicine Poliklinike sa dnevnom bolnicom Doboj Jug za period 2013-2024

Poliklinika sa dnevnom bolnicom Doboj Jug	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	4.385	2.466	2.058	345	514	1.641	1.649
2014.	0	0	0	4.453	2.494	1.951	291	576	1.466	1.550
2015.	0	0	0	4.707	2.660	1.981	326	617	1.603	1.683
2016.	0	0	0	14.924	8.707	5.991	410	559	3.563	3.328
2017.	0	0	0	16.390	8.833	5.595	250	449	3.502	3.422
2018.	0	0	0	15.969	9.551	3.844	318	591	3.510	3.190
2019.	0	0	855	20.280	15.621	4.659	484	701	4.780	4.112
2020.	0	0	84	3.015	421	0	37	85	718	724
2021.	0	0	88	4.125	576	0	24	81	841	445
2022.	0	0	46	10.991	1.564	0	24	112	936	1.122
2023.	0	0	54	10.583	3.689	0	32	92	762	5.623
2024.	0	0	178	11.125	4.211	0	46	110	842	523

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Doboj Jug u toku 2024. godine je djelovala putem jednog tima, kojeg su činili jedan specijalista medicine rada i jedan medicinski tehničar sa srednjom stručnom spremom. Pregleda i usluga je bilo 25.

Patronažna služba na području općine Doboj Jug je u 2024. godine djelovala putem jednog patronažnog tima kojeg čini jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom i ostvarila je 49 patronažnih posjeta domaćinstvima, 329 posjeta trudnicama, novorođenčadi, porodiljama i djeci, te 148 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Doboj Jug je u toku 2024. godine djelovala putem četiri tima i ostvarila je 3.112 posjeta doktoru u ordinaciji. Imala je 74 intervencije na terenu/kući, dok ih je na javnom mjestu bilo 67. Dom zdravlja Doboj Jug ima dva vozila za hitnu medicinsku pomoć i prevoz.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE DOBOJ JUG

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	2

Općina **Kakanj**

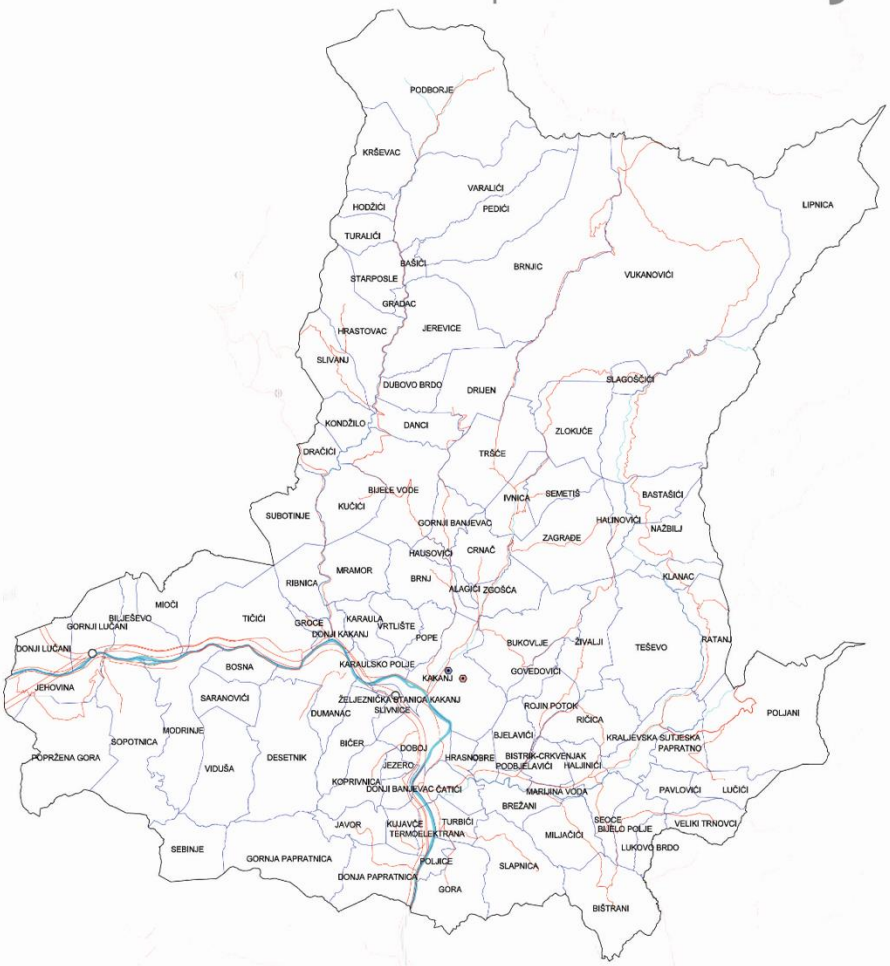

OPĆINA KAKANJ

Općina Kakanj prostire se na površini od 377 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku) gdje je u toku protekle godine živjelo 36.263 stanovnika, odnosno 96 stanovnika po km^2. Broj osiguranih lica u općini Kakanj iznosi 34.668, odnosno 92 osigurana lica po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Kakanj u toku 2024. godine registrovano je ukupno 15.948 oboljenja, odnosno 4.600 oboljenja na 10.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području općine Kakanj u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

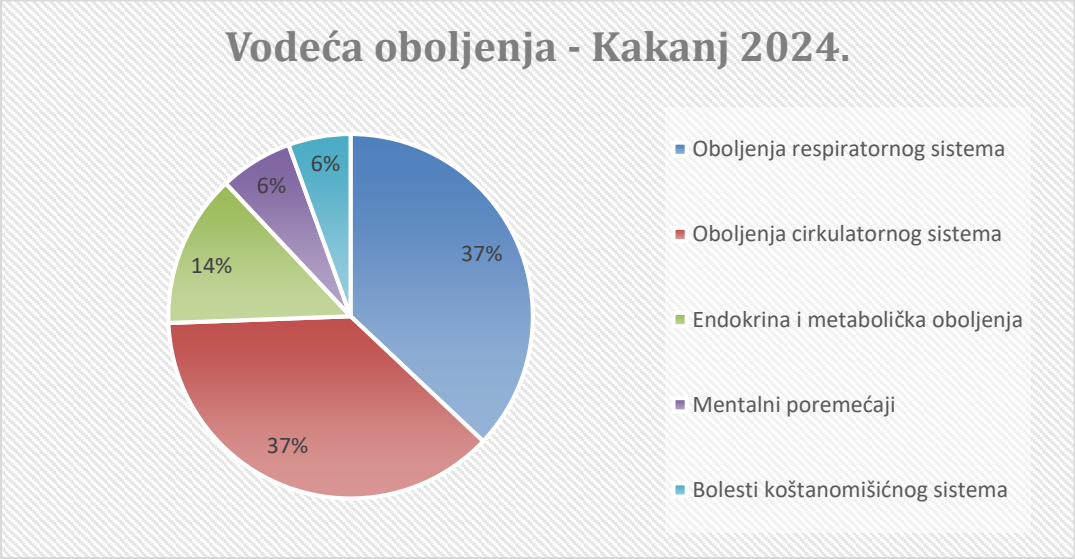

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je 399 oboljenja, odnosno 243 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**262**	**160**
2.	Infektivna oboljenja	**65**	**40**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**17**	**10**
4.	Oboljenja oka	**13**	**8**
5.	Oboljenja uha	**11**	**7**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 3.545 oboljenja, odnosno 741 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**2.964**	**619**
2.	Infektivna oboljenja	**351**	**73**
3.	Oboljenja digestivnog sistema	**40**	**8**
4.	Oboljenja uha	**39**	**8**
5.	Oboljenja oka	**28**	**6**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini među odraslim stanovništvom registrovano je 8.552 oboljenja, odnosno 431 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**2.708**	**136**
2.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.871**	**94**
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	**1.054**	**53**
4.	Bolesti koštano mišićnog sistema	**753**	**38**
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**712**	**36**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 3.452 oboljenja, odnosno 444 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**2.029**	**261**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**542**	**70**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**185**	**24**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**125**	**16**
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**115**	**15**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Kakanj pružalo je ukupno 30 doktora medicine, 6 doktora stomatologije te 92 zdravstvena tehničara.

	1991	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024.
Broj doktora medicine	44	23	24	27	29	31	30	37	28	31	30
Broj doktora stomatologije	15	5	6	7	6	6	7	6	7	5	6
Broj medicinskih tehničara	100	87	87	96	97	84	88	88	83	85	92
Od toga med.tehničara VŠS/VSS	8	5	5	6	7	5	5	5	5	6	6
Broj nezdravstvenih radnika	16	45	41	45	52	44	35	31	31	29	32
Udio nezdravstvenih radnika	9,1 %	28,1%	25,9%	25,7%	28,3 %	26,6 %	21,9 %	19,1 %	20,8%	19,3%	20%

Na jednog doktora medicine dolazi 1.156 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 5.778 zdravstveno osiguranih stanovnika, a na zdravstvenog tehničara 377 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Kakanj u toku 2024. godine realizovana je kroz rad 19 timova na 13 punktova. Ostvareno je 181.633 posjeta ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou. Ukupno Fkućnih posjeta je bilo 2.782 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 1,53% u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 33.579 specijalističkih (18,5% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 30.444 laboratorijskih uputnice (16,8% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 153.051 (84,3% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 330.244.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Kakanj za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA KAKANJ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	91	9	39.908	145.004	19.252	259.887	70	454	31.198	26.317
2014.	317	45	36.412	161.807	19.972	295.033	75	310	35.634	29.020
2015.	90	16	24.398	163.859	20.738	288.450	45	273	36.601	32.312
2016.	0	0	22.400	160.845	16.325	264.344	72	276	37.166	27.913
2017.	0	0	19.640	153.446	17.698	255.198	78	214	35.215	30.548
2018.	0	0	17.303	137.232	16.696	269.434	47	317	31.621	30.003
2019.	215	135	67.045	128.085	19.452	101.616	180	1.212	29.995	29.405
2020.	144	1.768	66.306	146.093	16.862	70.097	110	1.301	18.553	16.997
2021.	60	500	145.963	155.863	15.002	50.086	336	1.705	22.897	21.381
2022.	91	291	73.639	172.790	15.813	43.589	206	1.384	28.330	24.616
2023.	72	92	78.905	182.552	16.689	43.997	385	2.266	30.477	27.149
2024.	1.905	1.775	178.576	181.633	16.910	73.822	293	2.489	33.579	30.444

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Kakanj u 2024. godini pružao je jedan tim i ostvareno je 11.771 posjeta ljekaru u ordinaciji. U toku 2024. godine izdato je 1.840 specijalističkih uputnica i 4.672 laboratorijske uputnice. Propisano je 4.081 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga iznosio je 4.838. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Kakanj u toku 2024. godine provodila su dva tima. Ostvareno je 13.942 posjete ljekaru u ordinaciji, 3.128 prvih pregleda, 10.885 ponovnih pregleda, 639 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice nije bilo, dok je posjeta kod juvenilnog ginekologa bilo 68, a 29 posjeta zbog sterliteta. Propisano je 8 kontraceptiva - 3 intrauterina i 5 oralnih kontraceptivnih sredstava. Bilo je ukupno 9.030 preventivnih ginekoloških pregleda, od toga 1.777 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke nije bilo.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Kakanj je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 6.765 posjeta ljekaru u ordinaciji, a 6.171 kod ostalih zdravstvenih radnika. Urađeno je 4.813 radiografija, dok je među funkcionalnim analizama bilo 1.351 spirometrija. U toku 2024. godine izvršen je nadzor nad 11 osoba sa tuberkulozom.

Patronažna služba na području općine Kakanj je u 2024. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini dvije medicinske sestre/tehničari sa srednjom stručnom spremom i ostvarila je 5.817 posjete hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Kakanj je u toku 2024. godine angažovala četiri tima i ostvarila 77.780 posjeta ljekaru u ordinaciji, te 31.443 posjete kod ostalih zdravstvenih radnika. Bilo je 774 intervencije na terenu/kući, dok ih je na javnom mjestu bilo 193. Općina Kakanj raspolaže sa četiri vozila za hitnu medicinsku pomoć, kao i sa osam vozila za hitni medicinski prevoz.

Rad **Centra za fizikalnu rehabilitaciju** u toku 2024. godine na području općine Kakanj realizovan je putem jednog tima. Bilo je 3.459 posjeta ljekarskoj ordinaciji. Pruženo je 12.178 kineziterapija i 45.463 fizioterapija, a broj primljene djece sa posebnim potrebama je 322.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE KAKANJ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	7
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	7

Općina **Maglaj**

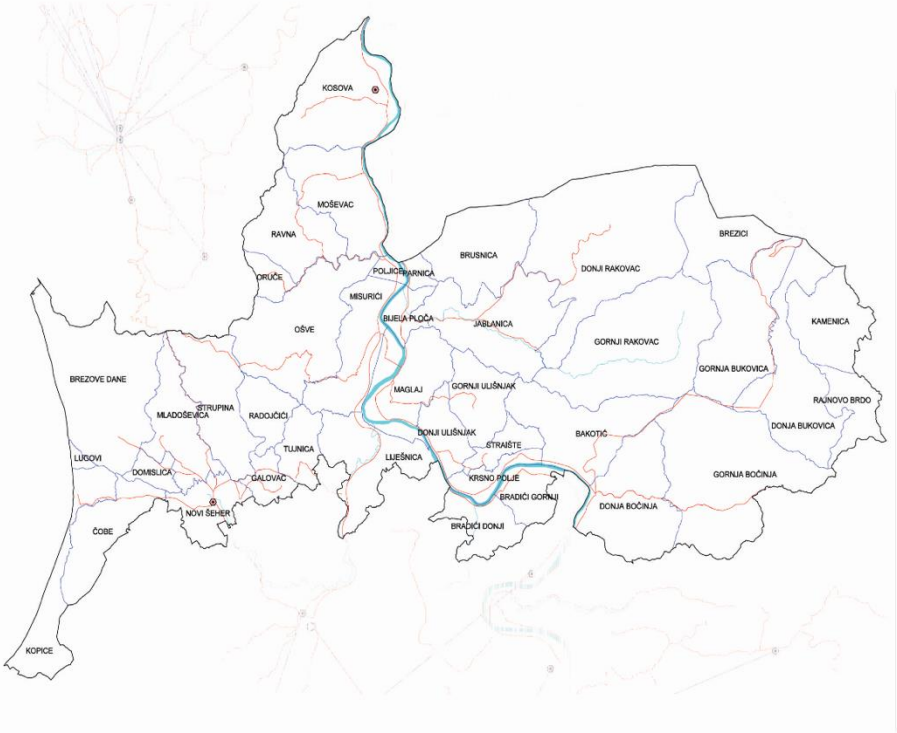

OPĆINA MAGLAJ

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine iz 2024. godine općina Maglaj se prostire na površini od 252,4 km^2, gdje živi 22.057 stanovnika, odnosno 87 stanovnika po km^2. Broj osiguranih lica u općini Maglaj iznosi 18.047, odnosno 72 osiguranika po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Maglaj u toku 2024. godine registrovano je ukupno 4.989 oboljenja, odnosno 2.764 oboljenja na 10.000 osiguranika..

Vodeća oboljenja na području općine Maglaj u protekloj 2024. godini prikazana su na sljedećem dijagramu:

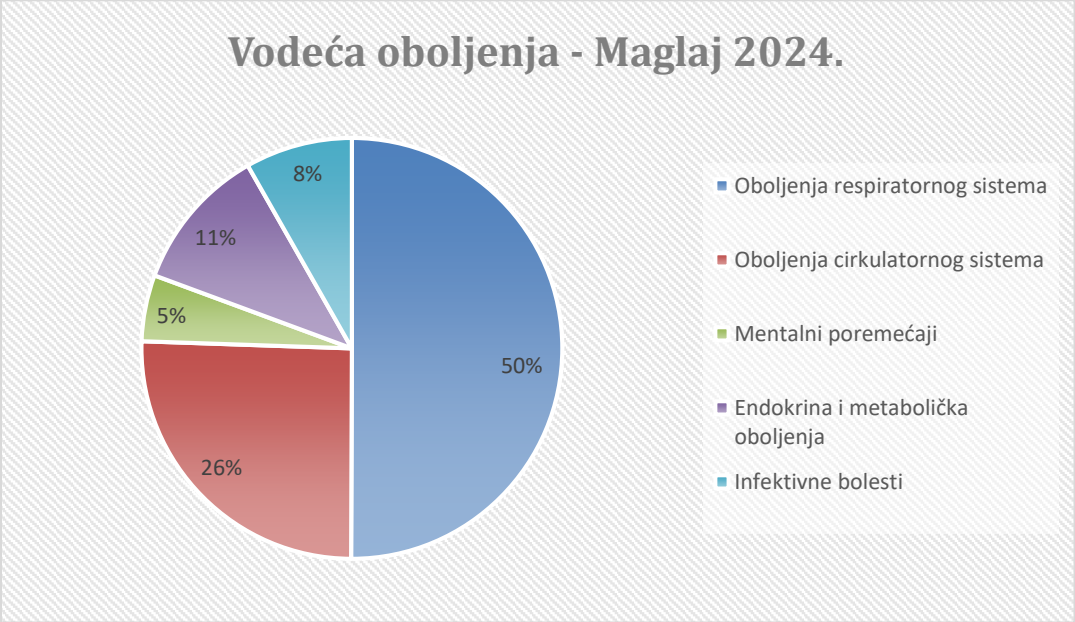

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 1.354 oboljenja, odnosno 1.659 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.044**	**1.279**
2.	Infektivna oboljenja	**206**	**252**
3.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**63**	**77**
4.	Oboljenja oka	**26**	**32**
5.	Oboljenja nervnog sistema	**9**	**11**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 908 oboljenja, odnosno 384 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**708**	**299**
2.	Infektivne bolesti	**130**	**55**
3.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**18**	**8**
3.	Oboljenja uha	**15**	**6**
4.	Oboljenja oka	**13**	**5**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je 1.736 oboljenja, odnosno 178 oboljenja na 1000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**604**	**62**
2.	Oboljenja respiratornog sistema	**332**	**34**
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	**240**	**25**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**161**	**16**
5.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**133**	**14**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 991 oboljenje, odnosno 205 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**486**	**101**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**236**	**49**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**67**	**14**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**58**	**12**
5.	Oboljenja koštano-mišičnog sistem	**36**	**7**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na području općine Maglaj u toku 2024. godine pružalo je ukupno 24 doktora medicine, dva doktora stomatologije te 55 zdravstvenih tehničara.

	1991.	**1998.**	**2003.**	**2005**	**2008**	**2011**	**2015.**	**2018.**	**2021.**	**2022.**	**2023.**	**2024.**
Broj doktora medicine	32	16	16	24	14	20	26	24	30	30	26	24
Broj doktora stomatologije	9	3	3	6	2	2	2	2	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	90	54	53	87	45	42	47	53	54	55	56	55
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	1	2	5	4	4	6	9	13	14	12	12
Broj nezdravstvenih radnika	56	34	31	41	30	29	29	28	27	28	26	26
Udio nezdravstvenih radnika	30%	31.8%	30,1%	25,9 %	33%	31,2 %	27,9%	26,2%	24%	24,3 %	23,6 %	24,3 %

Na jednog doktora medicine dolazi 752 zdravstveno osigurana stanovnika, na jednog stomatologa 9.023 zdravstveno osiguranih stanovnika, na zdravstvenog tehničara 328 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Maglaj u toku 2024. godine djelovala je putem 13 timova na 13 punktova. Ostvareno je 100.066 posjeta ljekaru u ordinaciji, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 653 kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 0,6% u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 22.486 specijalističkih (22,5% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 14.613 laboratorijskih uputnica (14,6% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 172.394 (172,3% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio 86.238. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 86 %.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Maglaj za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA MAGLAJ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	172	0	18.498	58.154	6.904	27.964	183	406	12.670	9.592
2014.	70	1	28.797	84.854	9.174	33.985	133	571	17.315	10.445
2015.	50	2	32.511	88.658	9.766	37.205	94	468	19.567	13.476
2016.	80	0	39.013	90.383	10.286	38.896	129	736	20.594	14.355
2017.	139	2	27.950	86.113	9.117	35.975	130	796	19.364	13.658
2018.	134	0	27.599	85.821	9.355	39.961	77	666	20.508	13.754
2019.	519	0	19.824	40.137	9.130	30.348	147	721	24.202	16.940
2020.	247	0	23.373	83.230	7.820	23.748	115	521	16.244	11.372
2021.	181	0	27.019	92.272	8.073	24.045	118	806	19.564	13.078
2022.	978	0	30.133	100.176	7.824	26.073	236	701	22.071	14.005
2023.	33.388	0	23.780	84.453	5.785	25.454	57	636	17.981	12.318
2024.	1.530	0	84.130	100.066	7.036	32.808	90	563	22.486	14.613

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Maglaj u 2024. godini pružao je jedan tim i ostvareno je 7.657 pregleda u ljekarskoj ordinaciji. U toku 2024. godine izdato je 1.178 specijalističkih i 1.581 laboratorijskih uputnica. Propisano je 9.908 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga je 1.793. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Maglaj u toku 2024. godine pružao je jedan tim i ostvareno je 4.399 posjeta ljekaru u ordinaciji, 2.014 prvih pregleda, 1.931 posjeta savjetovalištu za trudnice. Zabilježene su također dvije posjete zbog steriliteta, dok kod juvenilnog ginekologa i savjetovalištu za planiranje porodice nije bilo posjeta. Propisano je 19 kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 2.862, od toga 1.349 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice i 319 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Maglaj je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 5.295 posjeta u ljekarskoj ordinaciji. Od funkcionalnih analiza urađeno je 1.436 spirometrija.

Patronažna služba na području općine Maglaj je u toku 2024. godine angažovala jedan patronažni tim kojeg čini jedna medicinska sestra/tehničar i ostvarila je 1.486 patronažnih posjeta domaćinstvima, 614 posjeta trudnicama, novorođenčadi, porodiljama i djeci od 1-14 godina te 861 posjetu hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Maglaj je u toku 2024. godine svoj rad realizovala putem četiri tima i ostvarila 15.500 posjeta ljekarskoj ordinaciji, te 19.630 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Zabilježene su 404 intervencije na terenu/kući, dok ih je na javnom mjestu bilo 333. Općina Maglaj raspolaže sa 6 vozila za hitnu medicinsku pomoć i dva vozila za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine na području općine Maglaj angažovao je jedan tim. Realizovano je 2.349 posjeta ljekaru u ordinaciji, 16.644 kineziterapije i 32.593 fizioterapije.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE MAGLAJ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	6
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	4

Općina **Olovo**

OPĆINA OLOVO

Općina Olovo prostire se na površini od 407,8 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 8.553 stanovnika, odnosno 21 stanovnik po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Olovo u toku 2024. godine registrovano je ukupno 9.763 oboljenja, odnosno 115 oboljenja na 100 osiguranih stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Olovo u protekloj 2024. godini prikazana su na sljedećem dijagramu:

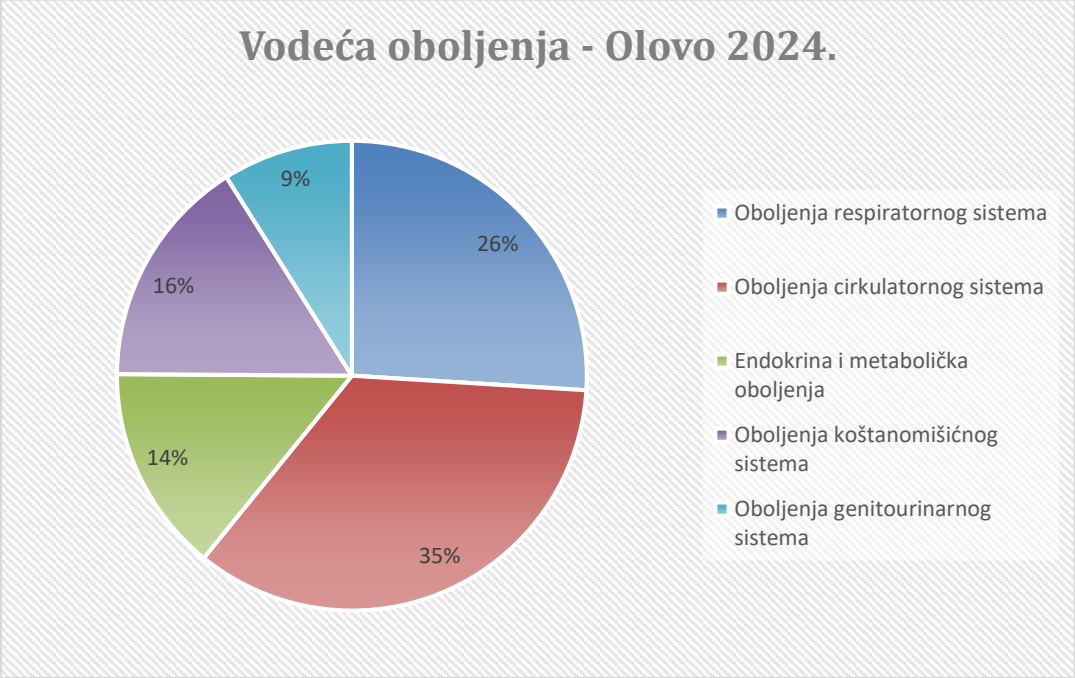

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je 649 oboljenja, odnosno 2.193 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**287**	**970**
2.	Infektivna oboljenja	**173**	**584**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**70**	**236**
4.	Oboljenja uha	**32**	**108**
5.	Oboljenja oka	**31**	**105**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 1.094 oboljenja, odnosno 1.359 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**552**	**686**
2.	Infektivna oboljenja	**182**	**226**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**83**	**103**
4.	Oboljenja uha	**75**	**93**
5.	Oboljenja oka	**49**	**61**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U 2024. godini među odraslim stanovništvom registrovano je 4.896 oboljenja, odnosno 1.047 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.112**	**238**
2.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**766**	**164**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**660**	**141**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**486**	**104**
5.	Mentalni poremećaji	**339**	**73**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 3.124 oboljenja, odnosno 1.196 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.174**	**449**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**412**	**158**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**264**	**101**
4.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**239**	**92**
5.	Oboljenja respiratornog sistema	**208**	**80**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na području općine Olovo u toku 2024. godine pružalo je ukupno 10 doktora medicine, dva doktora stomatologije i 29 zdravstvenih tehničara.

	1991.	1998.	2003.	2005	2008.	2011.	2015.	2018.	2021.	2022.	2023.	2024.
Broj doktora medicine	18	6	6	7	8	9	9	10	11	11	11	10
Broj doktora stomatologije	4	3	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	42	35	26	25	31	22	27	26	31	31	30	29
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	10	5	6	6	6	7	5	4	8	7	7	5
Broj nezdravstvenih radnika	25	22	17	17	20	20	24	24	24	23	23	21
Udio nezdravstvenih radnika	28,1%	33,3%	34%	34%	33,3%	38,5 %	39,3%	38,7%	35,2%	34,3 %	34,8 %	33,9 %

Na jednog doktora medicine dolazi 850 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 4.249, a na zdravstvenog tehničara 293 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Olovo u toku 2024. godine djelovala je putem pet timova na tri lokacije. Ostvareno je 49.661 posjeta u ordinaciji kod doktora, na godišnjem nivou. Ukupno kućnih posjeta je bilo 1.655, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 3,3% u odnosu na posjete u ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 14.349 specijalističkih (29% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 8.363 laboratorijskih uputnica (16,8% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 127.762. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 5.204. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 10,5%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Olovo za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA OLOVO	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	135	0	5.924	47.257	9.542	21.875	60	928	10.332	6.677
2014.	0	0	3.810	38.110	12.360	15.743	181	1.057	10.332	6.765
2015.	0	0	5.092	49.479	9.358	19.238	64	1.194	10.406	6.885
2016.	0	0	4.026	49.288	9.393	24.858	71	1.402	10.193	5.523
2017.	0	0	5.421	48.810	8.478	22.039	73	1.066	11.193	6.208
2018.	0	0	10.138	52.679	8.733	32.002	59	1.704	12.239	6.739
2019.	1.694	12	3.482	26.460	10.457	16.003	68	1.397	15.133	8.508
2020.	1.216	0	769	38.401	7.770	8.413	57	1.481	6.212	4.399
2021.	828	0	631	40.657	8.079	9.969	21	1.133	7.551	5.372
2022.	1.504	0	1.725	42.504	9.123	12.296	64	1.877	9.370	6.917
2023.	1.082	0	1.196	45.888	9.804	12.040	67	1.468	13.016	7.698
2024.	854	0	4.350	49.661	10.013	11.162	72	1.583	14.349	8.363

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Olovo je u 2024. godini pružao jedan tim i ostvareno je 4.067 posjeta ljekaru u ordinaciji. Nije registrovana nijedna kućna posjeta. U toku 2024. godine izdato je 1.112 specijalističkih i 781 laboratorijskih uputnica. Propisano je 3.399 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga iznosio je 695. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Olovo je u toku 2024. godine angažovala jedan tim koji je ostvario 2.097 posjeta na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 273. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima. Izdato je 831 specijalističkih i 501 laboratorijskih uputnica, a propisano je 1.849 recepata.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Olovo u toku 2024. godine provodio je jedan tim i ostvareno je 7.639 posjeta ljekaru u ordinaciji, 1.314 pregleda te 1.156 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice je bilo 17, potom 15 posjeta juvenilnom ginekologa i 3 posjete zbog steriliteta. Propisano je 38 kontraceptivnih sredstava, od čega 32 intrauterina i 5 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 1.655, od toga 740 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice i 183 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Olovo je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 491 posjeta ljekaru u ordinaciji te 202 posjete ostalim zdravstvenim radnicima. Među funkcionalnim analizama urađeno je 185 spirometrija. U toku 2024. godine evidentiran je nadzor nad jednom osobom sa tuberkulozom.

Hitna medicinska pomoć na području općine Olovo je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 4.461 posjeta ljekaru u ordinaciji, te 6.838 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Ukupno je zabilježeno 522 intervencije na terenu/u kući i 53 intervencije na javnom mjestu. Dom zdravlja Olovo raspolaže sa tri vozila hitne medicinske pomoći i tri vozila za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine na području općine Olovo angažovao je jedan tim i ostvario 1.199 posjeta ljekaru u ordinaciji. Pruženo je 2.125 kineziterapija i 16.880 fizioterapija.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE OLOVO

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	2

Općina **Tešanj**

OPĆINA TEŠANJ

Općina Tešanj prostire se na površini od 155,9 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 43.927 stanovnika, odnosno 282 stanovnika po km^2. Broj osiguranih lica u općini Tešanj iznosi 39.752, odnosno 255 osiguranika na 1.000 osiguranih lica po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Tešanj u toku 2024. godine registrovano je ukupno 38.366 oboljenja, odnosno 9.651 oboljenje na 10.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Tešanj u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

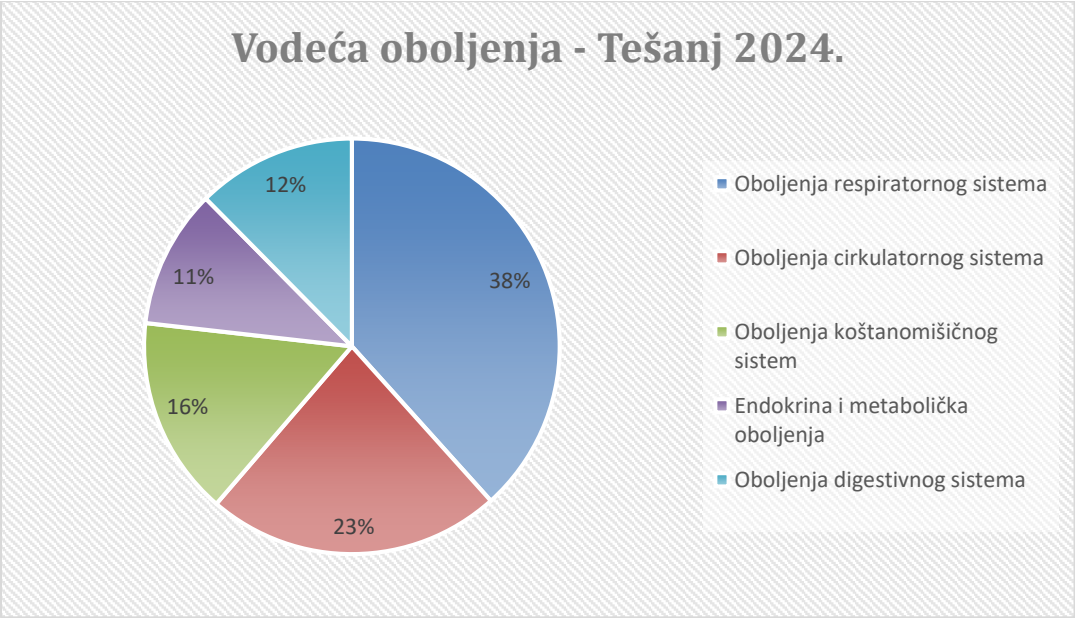

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 3.181 oboljenje, odnosno 1.378 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.475**	**639**
2.	Oboljenja digestivnog sistema	**498**	**216**
5.	Oboljenja krvi i krvotvornih organa	**273**	**118**
3.	Oboljenja uha	**225**	**97**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**202**	**87**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 5.814 oboljenja, odnosno 1.023 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**3.530**	**621**
2.	Oboljenja digestivnog sistema	**642**	**113**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**318**	**56**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**281**	**49**
5.	Infektivna oboljenja	**196**	**34**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je 20.551 oboljenja, odnosno 867 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**4.567**	**193**
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**3.756**	**158**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**2.991**	**126**
4.	Oboljenja digestivnog sistema	**1.850**	**78**
5.	Endokrina i metabolička oboljenja	**1.760**	**74**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 8.820 oboljenja, odnosno 1.197 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**2.645**	**359**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**1.222**	**166**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.144**	**155**
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**817**	**111**
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**662**	**90**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Tešanj na primarnom nivou (Dom zdravlja) pružalo je ukupno 48 doktora medicine, 4 doktora stomatologije te 93 zdravstvena tehničara.

Kapaciteti DZ Tešanj	**1991.**	**1998.**	**2003.**	**2005.**	**2008.**	**2011.**	**2015.**	**2018.**	**2021.**	**2022.**	**2023.**	**2024.**
Broj doktora medicine	31	48	27	25	30	33	39	45	47	43	45	48
Broj doktora stomatologije	9	14	5	5	5	5	5	5	4	4	4	4
Broj medicinskih tehničara	73	175	71	70	72	63	67	72	85	87	96	93
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	11	13	9	10	17	15	15	16	17	16	16	16
Broj nezdravstvenih radnika	46	87	35	34	38	35	36	35	45	35	36	36
Udio nezdravstvenih radnika	28,9 %	26,9 %	25,4 %	25,4 %	26,2 %	25,7 %	24,5 %	22,3 %	24,8 %	21,2 %	19,9 %	19,9 %

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na jednog doktora medicine dolazi 828 stanovnika, na četiri stomatologa 9.938 stanovnika, a na 93 zdravstvena tehničara dolazi 427 stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Tešanj u toku 2024. godine djelovala je putem 22 tima na 11 punktova. Ostvareno je 171.961 posjeta kod ljekara u ordinaciji, na godišnjem nivou. Bilo je ukupno 583 kućnih posjeta kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 0,3% u odnosu na posjete ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 51.087 specijalističkih (29,7% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 28.026 laboratorijskih uputnica (16,3% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 477.145 (277,4 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 167.162. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 97,2%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Tešanj za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA TEŠANJ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	149.923	44.122	116.818	854	1.842	28.915	18.499
2014.	0	0	0	156.538	42.175	128.369	323	656	28.111	18.526
2015.	0	0	48.635	166.864	40.972	116.446	118	431	33.057	20.165
2016.	566	6.874	59.201	152.151	45.913	104.116	32	422	33.404	20.888
2017.	0	0	63.928	169.193	46.299	100.335	8	638	33.947	21.365
2018.	0	0	52.993	181.016	51.460	99.474	9	610	42.032	29.649
2019.	303	105	50.871	95.582	36.232	58.105	212	891	55.382	29.937
2020.	37	19	37.618	132.834	24.090	35.966	243	960	30.831	23.573
2021.	28	583	49.168	150.251	24.133	35.140	251	2.125	37.668	19.823
2022.	54	490	51.783	168.175	23.150	35.576	232	954	45.301	25.581
2023.	40	0	64.693	168.586	24.287	40.232	136	787	51.358	29.400
2024.	38	0	132.844	171.961	20.837	42.254	127	456	51.087	28.026

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Tešanj su u 2024. godini pružala dva tima i ostvareno je 10.240 posjeta ljekaru u ordinaciji. U toku 2024. godine izdato je 3.634 specijalističkih i 6.749 laboratorijskih uputnica. Propisano je 14.829 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga iznosi 9.756. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Tešanj je u toku 2024. godine angažovala tri tima i ostvareno je 842 posjete ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Tešanj u toku 2024. godine provodila su dva tima kojeg čine dva specijalista ginekologije te dvije medicinske sestre/tehničara. Ostvareno je 9.589 posjeta ljekaru u ordinaciji, 3.001 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice nije bilo. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 6.896, od toga 2.232 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok nije bilo ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Tešanj je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 7.296 posjeta ljekaru u ordinaciji. Urađeno je 4.683 radiografije, a od funkcionalnih analiza 373 spirometrije.

Patronažna služba na području općine Tešanj je u 2024. godini angažovala jedan patronažni tim i ostvarila 859 patronažnih posjeta domaćinstvima, 88 posjeta trudnicama, novorođenčadi i porodiljama te 1.593 posjete hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Tešanj je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 30.662 posjete ljekaru u ordinaciji te 15.241 posjete ostalim zdravstvenim radnicima. Općina Tešanj posjeduje 5 vozila za hitnu medicinsku pomoć i 3 vozila za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine na području općine Tešanj angažovao je dva tima. Posjeta ljekaru u ordinaciji bilo je 7.635. Pruženo je 46.807 kineziterapija, 55.303 fizioterapije i 32.853 hidroterapije. U toku 2024. godine evidentiran je tretman kod 38 djece sa posebnim potrebama.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE TEŠANJ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	2
Stomatološke ordinacije	13
Specijalističke ordinacije	5
Medicinsko-biohemijske laboratorije	2
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	13

Općina **Usora**

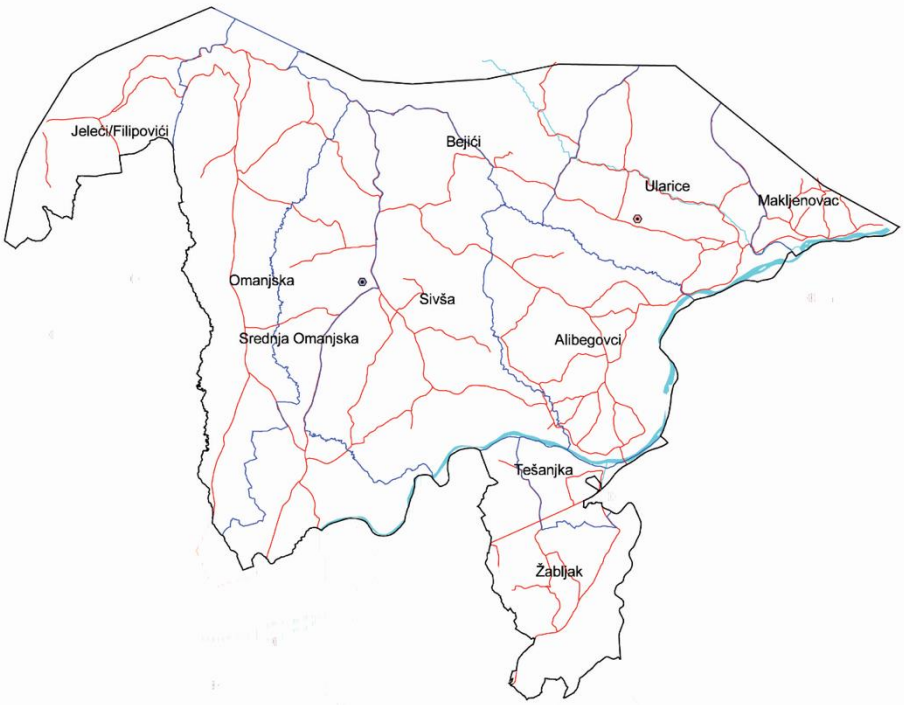

OPĆINA USORA

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2024. godine općina Usora prostire se na površini od 49,8 km^2 gdje živi 6.196 stanovnika, odnosno 124 stanovnika po km^2.

Osiguranih lica u općini Usora u 2024. godini živi 3.217, odnosno 65 osiguranika po km^2. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Usora u toku 2024. godine registrovano je ukupno 2.530 oboljenja, odnosno 786 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Usora u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

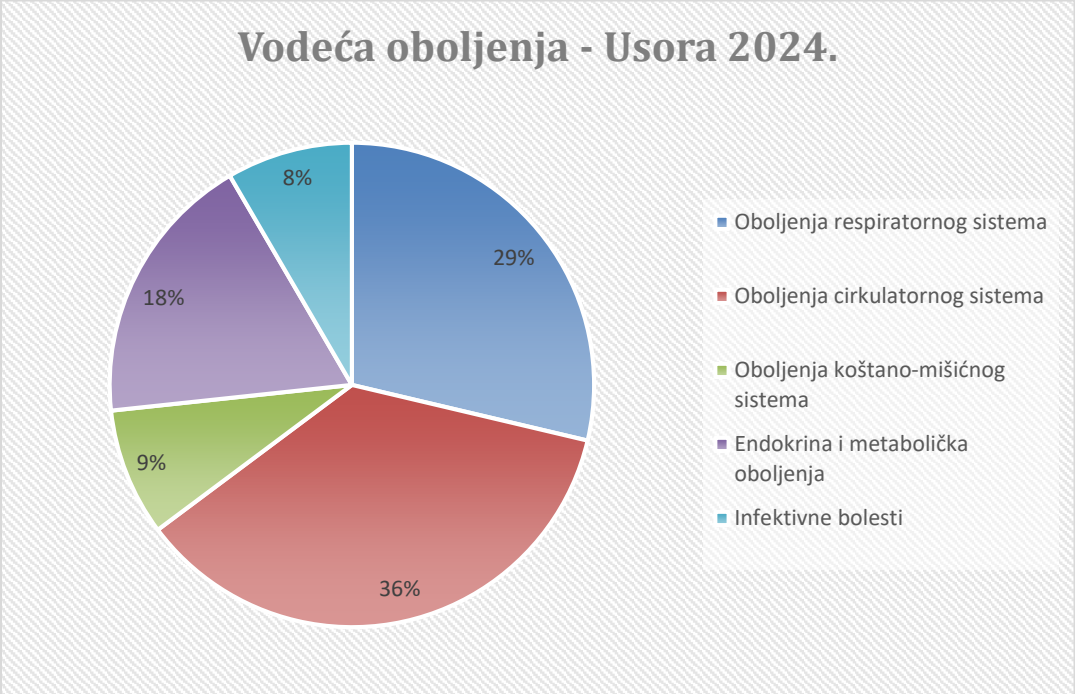

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je 51 oboljenje, odnosno 531 oboljenje na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**34**	**354**
2.	Infektivna oboljenja	**10**	**104**
3.	Bolesti oka	**3**	**31**
4.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**2**	**21**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024 godini registrovano je 222 oboljenja, odnosno 677 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	126	384
2.	Infektivna oboljenja	54	165
3.	Oboljenja digestivnog sistema	8	24
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	7	21
5.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	6	18

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je 1.245 oboljenja, odnosno 687 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	310	171
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	279	154
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	166	92
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	97	54
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	81	45

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 1.012 oboljenja, odnosno 1.065 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	407	428
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	175	184
3.	Oboljenja respiratornog sistema	76	80
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	65	68
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	50	53

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Usora pružalo je ukupno 2 doktora medicine, jedan doktor stomatologije te 17 zdravstvenih tehničara.

	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024
Broj doktora medicine	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
Broj doktora stomatologije	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Broj medicinskih tehničara	18	14	14	14	14	14	17	17	16	17	17
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	1	1	1	1	1	1	1	3	3	3	3
Broj nezdravstvenih radnika	9	9	10	8	7	7	9	9	10	11	11
Udio nezdravstvenih radnika u ukupno	29 %	33,3 %	35,7 %	30,8 %	28 %	28 %	30,0 %	31 %	34,5 %	35,5 %	35,5 %

Na dva doktora medicine dolazi 1.609 zdravstveno osiguranih stanovnika, na jednog stomatologa 3.217, na zdravstvenog tehničara 189 zdravstveno osiguranih stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Usora u toku 2024. godine djelovala je putem dva tima na pet lokacija. Ostvareno je 17.293 posjete ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou. Bilo je ukupno 372 kućne posjete kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 2,1% u odnosu na posjete ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 2.091 specijalističkih (12 % na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 1.945 laboratorijskih uputnica (11,2% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 41.899 (242 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja i posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 17.777.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Usora za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA USORA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	132	9	7.871	23.369	6.085	25.123	236	931	2.598	2.237
2014.	163	43	11.844	21.502	5.996	26.176	203	1.097	2.555	2.384
2015.	104	12	9.446	20.766	5.380	24.508	167	838	1.735	1.923
2016.	131	13	5.169	21.378	4.534	23.417	151	833	1.629	1.778
2017.	161	12	3.658	20.226	3.556	21.910	191	875	1.633	1.849
2018.	118	21	6.351	19.415	3.816	23.877	204	897	1.784	1.918
2019.	738	0	3.971	20.428	3.085	17.343	85	551	2.110	1.573
2020.	177	18	4.494	14.464	1.049	12.344	76	738	879	900
2021.	738	312	6.051	15.313	4.034	20.508	134	909	1.309	1.736
2022.	275	0	6.536	16.418	4.243	21.960	103	695	1.342	1.442
2023.	729	34	9.371	14.282	3.594	19.605	3.594	10.688	2.218	1.797
2024.	384	0	10.975	17.293	5.606	11.687	87	285	2.091	1.945

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Usora u toku 2024. godine provodio je jedan tim i ostvareno je 248 posjeta ljekaru u ordinaciji, 148 pregleda, 20 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta u savjetovalište za planiranje porodice bilo je tri. Broj propisanih kontraceptivnih sredstava je ukupno četiri. Posjeta juvenilnom ginekologu nije bilo. Bilo je ukupno 114 preventivnih ginekoloških pregleda, i to ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljani pregledi radi ranog otkrivanja raka dojke nisu evidentirani.

Patronažna služba na području općine Usora je u 2024. godine ostvarila 39 posjeta domaćinstvima, trudnicama, novorođenčadi, porodiljama, djetetu od 1 do 14 godina te 390 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Usora je u toku 2024. godine angažovala tri tima i ostvarila 2.542 posjete ljekaru u ordinaciji, te 6.389 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Evidentirano je 370 intervencija na terenu/kući i 11 intervencija na javnom mjestu. Dom zdravlja Usora posjeduje tri vozila za hitnu medicinsku pomoć i dva vozila za hitni medicinski prevoz.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE USORA

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	1
Specijalističke ordinacije	1
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	1

Općina **Vareš**

OPĆINA VAREŠ

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2024. godine općina Vareš prostire se na površini od 390,1 km^2 gdje živi 7.055 stanovnika, odnosno 18 stanovnika po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Vareš u toku 2024. godine registrovano je ukupno 4.076 oboljenja, odnosno 672 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Vareš u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

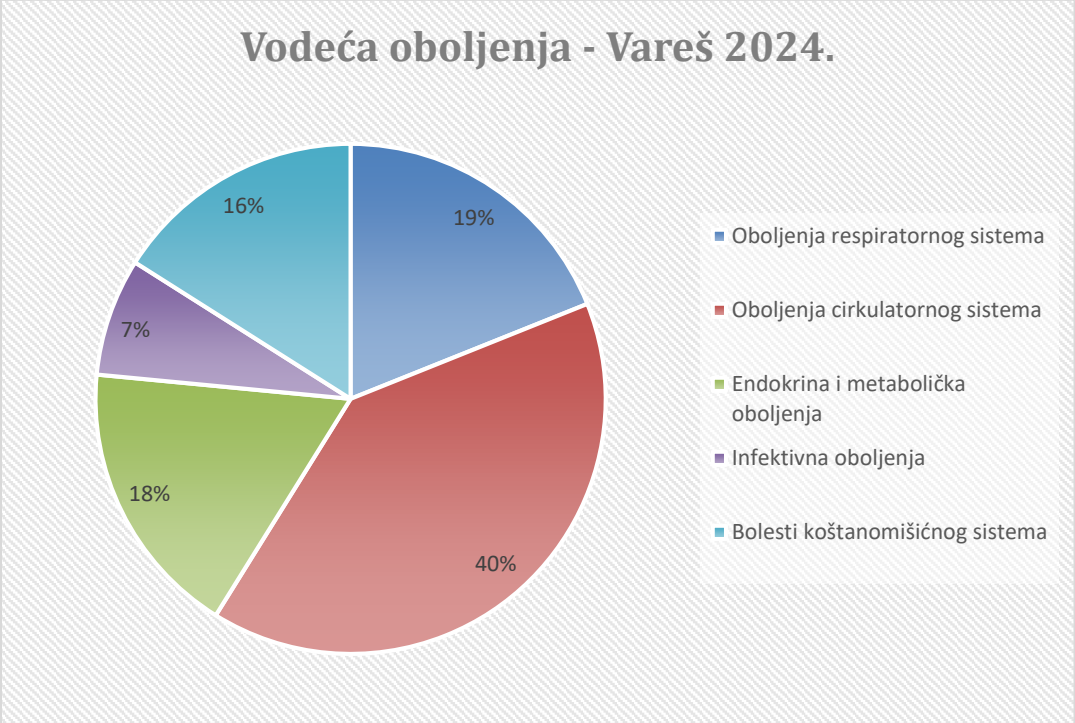

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je ukupno 112 oboljenja, odnosno 767 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**66**	**452**
2.	Infektivna oboljenja	**12**	**82**
3.	Oboljenja oka	**9**	**62**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 399 oboljenja, odnosno 787 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**152**	**300**
2.	Oboljenja digestivnog sistema	**56**	**110**
3.	Infektivna oboljenja	**52**	**103**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**40**	**79**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 2.294 oboljenja, odnosno 673 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**519**	**152**
2.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**335**	**98**
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	**274**	**80**
4.	Oboljenja respiratornog sistema	**262**	**77**
5.	Mentalna oboljenja	**134**	**39**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 1.271 oboljenja, odnosno 648 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**577**	**294**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja oboljenja	**208**	**106**
3.	Oboljenja krvi i krvotvornih organa	**65**	**33**
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**63**	**32**
5.	Oboljenja genitourinarnog sistema	**55**	**28**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Vareš pružalo je ukupno osam doktora medicine, tri doktora stomatologije te 39 zdravstvenih tehničara.

	1991	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024
Broj doktora medicine	26	9	10	8	6	10	9	10	9	9	9	8
Broj doktora stomatologije	8	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3
Broj medicinskih tehničara	74	37	43	36	32	33	32	35	34	34	36	39
Od toga med.tehničara VŠS/VSS	13	2	4	3	3	3	3	3	4	4	4	5
Broj nezdravstvenih radnika	44	29	23	22	20	21	21	21	19	16	17	18
Udio nezdravstvenih radnika	29%	37,2%	29,1%	31,9 %	32,8 %	31,3%	32,8%	30,4%	29,2%	25,8 %	26,1 %	26,5 %

Na jednog doktora medicine dolazi 758 zdravstveno osiguranih stanovnika, na tri stomatologa 2.020, na zdravstvenog tehničara 155 zdravstveno osigurana stanovnika.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Vareš u toku 2024. godine realizovana je putem četiri tima. Ostvareno je 24.544 posjeta ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou. Bilo je ukupno 1.954 kućnih posjeta, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 8% u odnosu na 100 posjeta u ordinaciji kod doktora. Izdato je ukupno 3.731 specijalističkih (15% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 4.586 laboratorijskih uputnica (18,6% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 65.222 (266 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja te posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 37.653.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Vareš za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA VAREŠ	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	5.938	21.057	6.720	13.342	122	1.882	4.655	5.205
2014.	0	0	5.729	27.770	4.480	18.392	146	2.551	6.555	6.461
2015.	0	0	4.767	31.394	3.327	17.894	78	920	3.745	6.248
2016.	0	0	2.419	42.080	8.289	29.011	166	2.864	4.594	3.807
2017.	21	0	3.965	39.743	8.298	32.633	168	2.328	4.451	3.438
2018.	71	0	2.966	30.713	6.691	24.297	114	1.420	3.726	2.586
2019.	43	0	5.665	24.653	1.682	22.822	156	1.292	4.074	4.285
2020.	140	50	5.342	25.049	12.055	20.237	110	1.586	2.209	3.776
2021.	173	11	5.343	25.039	2.205	18.068	88	1.108	1.826	3.072
2022.	106	0	4.906	25.296	2.309	19.770	38	929	2.871	4.005
2023.	173	23	5.235	26.698	4.409	30.486	35	914	3.181	4.166
2024.	346	15	25.671	24.544	2.492	21.640	7	1.947	3.731	4.586

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Vareš u toku 2024. godine uradila je 133 procjene opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvena zaštita žena na području općine Vareš u toku 2024. godine ostvarila je 1.230 posjeta ljekaru u ordinaciji, 429 prvih i 1.232 ponovnih pregleda, 177 posjete savjetovalištu za trudnice. Propisano je 10 oralnih kontraceptivnih sredstava. Realizovano je 262 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, dok ciljani pregledi radi ranog otkrivanja raka dojke nisu evidentirani.

Zdravstvena zaštita predškolske djece na području općine Vareš 2024. godine nije evidentirana.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Vareš 2024. godine nije evidentirana.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Vareš je u toku 2024. godine ostvarila 226 posjeta ljekaru u ordinaciji. Urađeno je 97 spirometrija.

Patronažna služba na području općine Vareš je u 2024. godine ostvarila 738 posjeta domaćinstvima, trudnicama, novorođenčadi, porodiljama, djeci od 1 do 14 godina te 1.127 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Vareš je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 4.399 posjeta ljekaru u ordinaciji te 6.185 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Bilo je 1.819 intervencija na terenu/kući i 40 intervencija na javnom mjestu. Dom zdravlja Vareš raspolaže sa tri vozila hitne medicinske pomoći i jednim vozilom za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine na području općine Vareš angažovao je jedan tim. Evidentirano je 921 posjeta ljekaru u ordinaciji. Urađeno je 6.497 kineziterapija i 14.298 fizioterapija.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE VAREŠ

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	Broj
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	0
Specijalističke ordinacije	0
Medicinsko-biohemijske laboratorije	0
Zubotehnički laboratorij	0
Apoteke	2

Općina **Visoko**

OPĆINA VISOKO

Općina Visoko prostire se na površini od 230,8 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 38.136 stanovnika, odnosno 165 stanovnika po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Visoko u toku 2024. godine registrovano je ukupno 9.669 oboljenja, odnosno 270 oboljenja na 1000 osiguranih lica.

Vodeća oboljenja na području općine Visoko u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

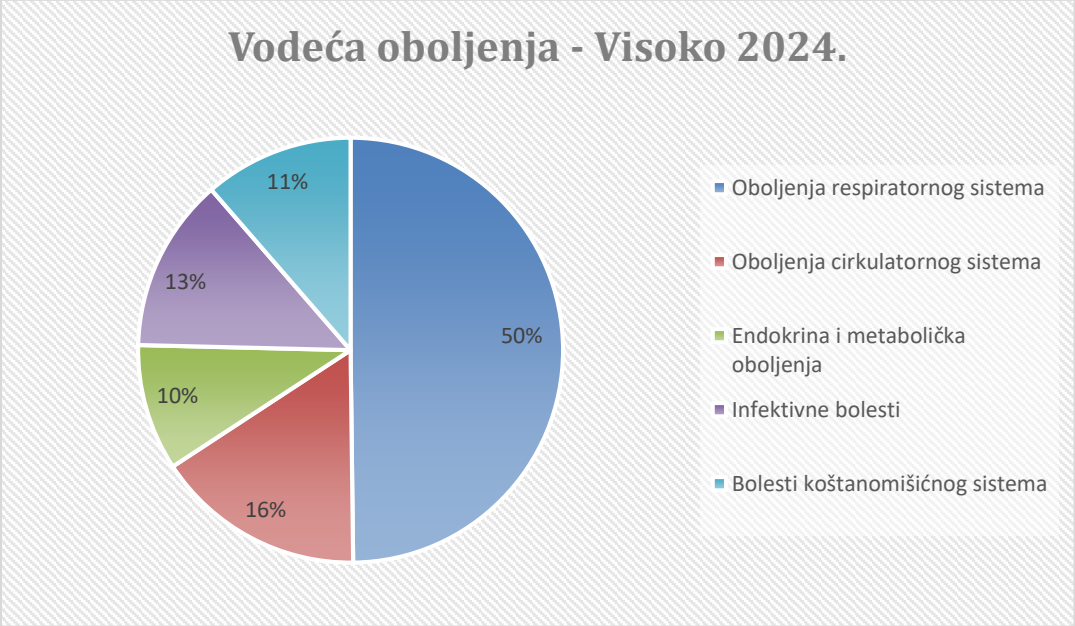

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta od 0 do 4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je oko 2.836 oboljenja, odnosno 1.793 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.432**	**905**
2.	Infektivna oboljenja	**536**	**339**
3.	Oboljenja digestivnog sistema	**203**	**128**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**198**	**125**
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**118**	**75**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024 godini registrovano je ukupno 1.430 oboljenja, odnosno 296 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**892**	**185**
2.	Infektivna oboljenja	**198**	**41**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**86**	**18**
4.	Oboljenja uha	**69**	**14**
5.	Oboljenja oka	**56**	**12**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj godini kod odraslog stanovništva registrovano je 3.812 oboljenja, odnosno 183 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**883**	**42**
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**601**	**29**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**529**	**25**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**391**	**19**
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**250**	**12**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je 1.591 oboljenje, odnosno 200 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**472**	**59**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**231**	**29**
3.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**188**	**24**
4.	Oboljenja respiratornog sistema	**152**	**19**
5.	Bolesti krvi i krvotvornih organa	**103**	**13**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini u općini Visoko pružalo je ukupno 37 doktora medicine, dva doktora stomatologije i 91 medicinska sestra/tehničar.

	1991	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024
Broj doktora medicine	43	42	36	36	36	37	40	46	43	43	39	37
Broj doktora stomatologije	14	10	6	5	4	5	4	3	3	3	2	2
Broj medicinskih tehničara	100	110	78	74	84	69	90	83	91	87	87	91
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	10	18	11	13	14	13	18	19	19	16	16	16
Broj nezdravstvenih radnika	61	46	40	37	35	37	30	32	33	33	30	30
Udio nezdravstvenih radnika	28%	22,1 %	25%	24,3 %	22%	25%	18,3 %	19,5 %	19,4 %	19,9 %	19%	18,7 %

Na jednog doktora medicine dolazi 966 zdravstveno osigurana lica, na dva stomatologa 17.874, na zdravstvenog tehničara 393 zdravstveno osiguranih lica.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Visoko u toku 2024. godine djelovala je putem osamnaest timova na pet lokacija. Ostvareno je 160.059 posjeta ljekarskoj ordinaciji na godišnjem nivou. Bilo je 298 kućnih posjeta kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 0,1% u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 29.532 specijalističkih (18,4% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 26.460 laboratorijskih uputnica (16,5% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 374.812 (234 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja te posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 88.182. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 55%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Visoko za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA VISOKO	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	30	1	3.390	138.341	25.389	40.401	1.303	14.563	24.530	21.564
2014.	12	1	3.046	155.781	29.435	47.290	949	12.874	27.696	20.743
2015.	26	0	1.206	156.230	27.159	41.789	726	864	21.772	22.554
2016.	0	0	2.916	155.707	21.581	53.322	251	652	22.117	21.775
2017.	0	0	1.555	163.034	13.121	34.301	204	590	22.759	23.293
2018.	0	0	2.138	167.538	16.029	29.894	118	473	26.467	25.556
2019.	306	150	24.070	52.692	27.275	25.101	411	8.228	31.508	24.452
2020.	32	25	11.289	127.284	20.727	15.315	342	2.366	20.269	6.818
2021.	12	25	7.619	146.953	11.353	16.915	323	95	14.967	13.419
2022.	45	1.089	15.426	155.857	22.966	17.438	197	115	26.198	22.960
2023.	980	436	14.564	160.058	24.591	19.255	93	76	26.278	27.041
2024.	0	0	26.695	160.059	25.681	25.748	187	111	29.532	26.460

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Visoko u 2024. godini pružala su tri tima i ostvareno je 14.510 posjeta ljekaru u ordinaciji, dok je pregleda kod doktora medicine u ordinaciji bilo 12.268. U toku 2024. godine izdato je 2.413 specijalističkih i 3.005 laboratorijskih uputnica. Propisano je 2.779 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga iznosio je 6.174. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Visoko u toku 2024. godine provodio je jedan tim kojeg čini jedan specijalista ginekologije i akušerstva te dvije ginekološko akušerske sestre primaljskog smjera. Ostvareno je 7.311 posjeta u ordinaciji kod doktora, 3.269 pregleda i 3.395 posjeta savjetovalištu za trudnice. Posjeta savjetovalištu za planiranje porodice bilo je 327, posjeta kod juvenilnog ginekologa je bilo 302 te 134 posjete zbog steriliteta. Propisano je ukupno 393 kontraceptivnih sredstava, od čega 282 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 1.659, od toga 1.558 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice i 47 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Visoko je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 714 posjeta ljekarskoj ordinaciji. Od usluga funkcionalnih analiza urađeno je 436 spirometrija i 3.664 radiografije.

Hitna medicinska pomoć na području općine Visoko je u toku 2024. godine angažovala četiri tima i ostvarila 23.839 posjeta ljekaru u ordinaciji, te 33.892 posjete ostalim zdravstvenim radnicima. Intervencija na terenu-kući je bilo 776, a na javnom mjestu 471 intervencija. Dom zdravlja Visoko raspolaže sa dva vozila za hitnu medicinsku pomoć i dva vozila za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine na području općine Visoko angažovao je jedan tim kojeg čine specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije i pet fizioterapeutskih tehničara. Bilo je 3.555 posjeta ljekaru u ordinaciji te 6.330 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Pruženo je 10.765 kineziterapija i 12.244 fizioterapije. Na fizikalnom tretmanu je također bilo četrnaestero djece sa posebnim potrebama.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU GRADA VISOKO

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	11
Specijalističke ordinacije	6
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	8

Općina **Zavidovići**

OPĆINA ZAVIDOVIĆI

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku iz 2024. godine općina Zavidovići prostire se na površini od 556,4 km^2 gdje živi 34.151 stanovnika, odnosno 61 stanovnik po km^2.

Broj osiguranih lica je 29.467. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti, na području općine Zavidovići u toku 2024. godine registrovano je ukupno 17.248 oboljenja, odnosno 585 oboljenja na 1.000 stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Zavidovići u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

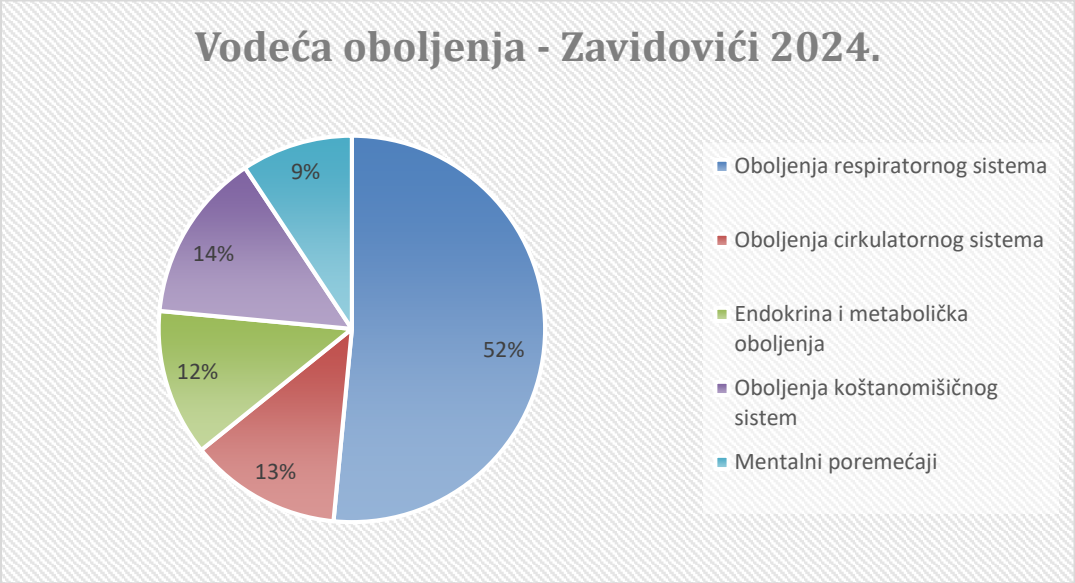

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je 1.914 oboljenja, odnosno 1.502 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.319**	**1.035**
2.	Infektivne bolesti	**153**	**120**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**131**	**103**
4.	Bolesti uha	**98**	**77**
5.	Bolesti oka	**65**	**51**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 3.926 oboljenja, odnosno 1.022 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**2.678**	**697**
2.	Infektivna oboljenja	**294**	**77**
3.	Bolesti uha	**228**	**59**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**166**	**43**
5.	Endokrina i metabolička oboljenja	**151**	**39**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 8.349 oboljenja, odnosno 513 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**2.088**	**128**
2.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**1.351**	**83**
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	**951**	**58**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**895**	**55**
5.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**859**	**53**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 3.059 oboljenja, odnosno 402 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**735**	**97**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**420**	**55**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**400**	**53**
4.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**381**	**50**
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**242**	**32**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Zavidovići pružalo je ukupno 35 doktora medicine, 2 doktora stomatologije te 84 zdravstvena tehničara.

	1991	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024
Broj doktora medicine	45	24	20	20	24	27	32	37	35	35	36	35
Broj doktora stomatologije	9	7	3	4	4	2	2	2	2	2	2	2
Broj medicinskih tehničara	104	89	74	71	67	65	87	84	85	86	85	84
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	15	9	4	5	6	7	12	13	12	12	12	12
Broj nezdravstvenih radnika	51	47	44	42	44	43	39	35	34	34	32	34
Udio nezdravstvenih radnika	24,4%	28,1%	31,2%	30,6 %	31,6 %	31,4%	24,4%	22,2%	21,7%	21,7 %	20,6 %	21,9 %

Na jednog doktora medicine dolazi 842 zdravstveno osiguranih lica, na dva stomatologa 14.734, na zdravstvenog tehničara 351 zdravstveno osiguranih lica.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Zavidovići u toku 2024. godine djelovala je putem deset timova. Ostvareno je 106.441 posjeta u ordinaciji kod doktora na godišnjem nivou. Ukupno je bilo 2.579 kućnih posjeta kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 2,4% u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 23.699 specijalističkih (22,2% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 1.646 laboratorijskih uputnica (1,5% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 230.877 (217 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja te posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio 89.876. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 84%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Zavidovići za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA ZAVIDOVIĆI	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	0	82.945	5.688	50.710	393	2.929	27.346	14.450
2014.	0	0	0	85.199	6.032	52.437	436	3.669	26.834	15.277
2015.	0	0	0	88.140	5.160	55.490	465	2.880	26.881	14.443
2016.	0	0	0	85.976	5.539	53.223	387	2.843	25.058	13.557
2017.	26	0	0	91.882	7.051	59.872	347	2.688	26.831	15.386
2018.	37	0	0	93.189	7.079	240.165	264	2.818	31.472	16.944
2019.	83	0	39.441	15.670	0	14.090	249	2.377	29.743	17.321
2020.	60	0	29.683	86.309	0	11.241	190	2.379	16.889	10.183
2021.	92	0	20.284	87.769	7.464	9.446	156	1.554	18.863	12.185
2022.	185	0	34.574	99.732	12.283	1.118	263	1.905	23.530	15.631
2023.	218	0	13.639	103.959	10.051	317	211	2.676	24.631	17.182
2024.	191	0	59.745	106.441	7.520	608	197	2.382	23.699	1.646

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Zavidovići u 2024. godini provodila su četiri tima i ostvareno je 12.881 posjeta ljekaru u ordinaciji. Nije registrovana nijedna kućna posjeta. U toku 2024. godine izdato je 2.047 specijalističkih i 1.943 laboratorijskih uputnica. Broj recepata iznosio je 38.942. Ukupan broj preventivnih usluga bio je 2.856. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zaštita školske djece i omladine na području općine Zavidovići je u toku 2024. godine angažovala četiri tima koji su imali 8.419 posjeta na godišnjem nivou. Preventivnih usluga je bilo 325. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima. Izdato je 2.456 specijalističkih i 2.029 laboratorijskih uputnica. Propisanih recepata bilo je 25.914 u 2024. godini.

Zdravstvenu zaštitu žena u toku 2024. godine provodila su dva tima i ostvareno je 9.736 posjeta ljekaru u ordinaciji, 2.988 pregleda te 2.288 posjeta savjetovalištu za trudnice. Evidentirane su tri posjete savjetovalištu za planiranje porodice, četiri posjete juvenilnom ginekologu i jedna posjeta zbog steriliteta. Propisano je osam oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 3.938, od toga 2.678 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 1.260 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Zavidovići je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 2.401 posjetu ljekaru u ordinaciji. Od funkcionalnih analiza urađeno je 1.906 spirometrija.

Patronažna služba u 2024. godini ostvarila je 2.839 posjeta hroničnim bolesnicima. Evidentirano je 487 patronažnih posjeta oboljelim od maligne neoplazme i 711 posjeta oboljelim od diabetes mellitusa.

Hitna medicinska pomoć na području općine Zavidovići je u toku 2024. godine angažovala četiri tima i ostvarila 15.715 posjeta ljekaru u ordinaciji te 89.684 posjete ostalim zdravstvenim radnicima. Zabilježeno je 230 intervencija na terenu/u kući i 371 intervencija na javnom mjestu. Dom zdravlja Zavidovići posjeduje devet vozila za hitnu medicinsku pomoć i dva vozila za hitni medicinski prevoz.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju u toku 2024. godine angažovao je jedan tim na čelu sa jednim specijalistom fizikalne medicine i rehabilitacije i pet fizioterapeuta. Bilo je 3.036 posjeta ljekaru u ordinaciji i 10.605 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Pruženo je 10.491 kineziterapija i 10.510 fizioterapija. Broj primljene djece sa posebnim potrebama iznosio je 412.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE ZAVIDOVIĆI

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	1
Stomatološke ordinacije	10
Specijalističke ordinacije	3
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	8

Grad Zenica
BLATNICA
JEZERA
ŠERIĆI
STARINA
KOLIĆI
SMAJIĆI
BISTRICA
TOPČIĆ POLJE
JASTREBAC
VUKOTIĆI
NEMILA
KOVANIĆI
ORAHOVICA
LOZNIK
GLADOVIĆI
PEPELARI
LJUBETOVO
RANDUK
BIJELE VODE
BISTRICA GORNJA
KOPRIVNA
PONIRAK
SEBUJA
GORNJA GRAČANICA
TREŠNJEVA GLAVA
ŽIVKOVIĆI
POJSKE
BUKOVICA
BANLOZ
JASIKA
DONJA VRACA
PLAHOVIĆI
VRANOVIĆI
KOVAČIĆI
ZAHIĆI
LIJESKE
DRUGAVCI
POCA
GRADINA
STRANJANI
GRADIŠĆE
SVIĆE
PEŠEVIĆI
VRHPOLJE
OSREDAK
ŠIBLIĆI
KULA
JURJEVIĆI
RADINOVIĆI
NOVO SELO
KASAPOVIĆI
KOZARCI
OBRENOVCI
OSOJNICA
JANJAC
ZENICA
PUHOVAC
KLOPAČKI VRH
BRIZNIK
GRM
LOKVINE
GORNJA VRACA
PALINOVIĆI
ARNAUTI
GORNJI ČAJDRAŠ
DONJI ČAJDRAŠ
MUTNICA
PONIHOVO
DOBRILJEVO
GORNJA ZENICA
TIŠINA
MOŠĆANICA
PLAVČIĆI
VRAŽALE
PUTOVIĆKO POLJE
PUTOVIĆI
JANJIĆKI VRH
JANJIĆI
GORICA
GUMANCI
LAŠVA
DUSINA
GORNJA VIŠNJICA

GRAD ZENICA

Grad Zenica prostire se na površini od 558,5 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 106.962 stanovnika, odnosno 192 stanovnika po km^2. Broj zdravstveno osiguranih lica iznosi 100.905, odnosno 181 zdravstveno osigurano lice po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području grada Zenice u toku 2024. godine registrovano je ukupno 49.419 oboljenja, odnosno 4.898 oboljenja na 10.000 osiguranika.

Vodeća oboljenja na području grada Zenice u toku protekle 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

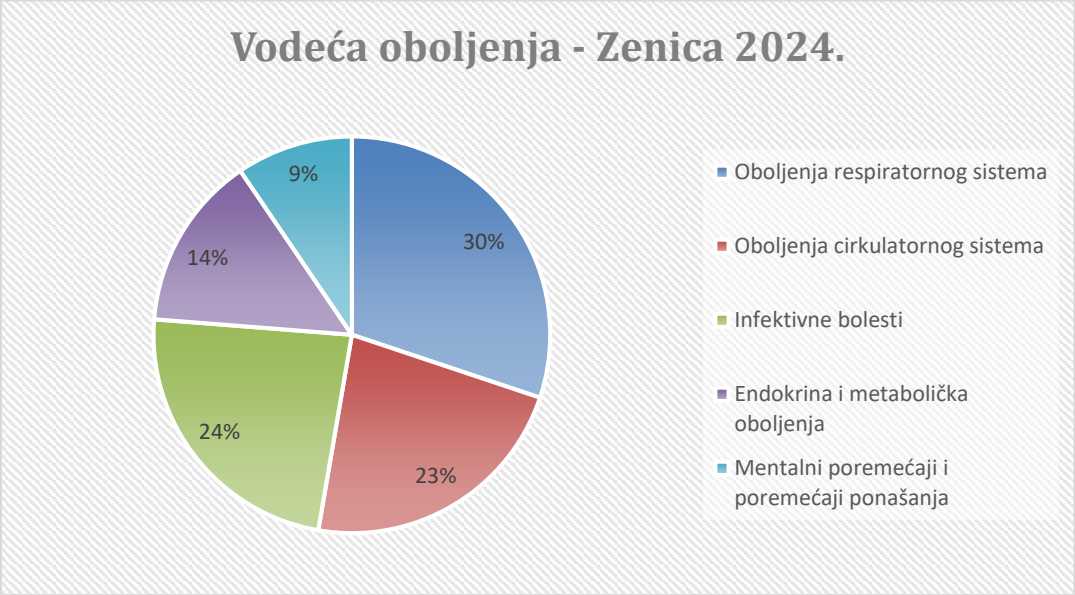

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Kod djece uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024 godini registrovano je 7.095 oboljenja, odnosno 1.423 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**10.607**	**2.127**
2.	Infektivna oboljenja	**8.284**	**1.661**
3.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**7.948**	**1.594**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**5.015**	**1.006**
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**3.346**	**671**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 5.722 oboljenja, odnosno 445 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**2.033**	**158**
2.	Infektivna oboljenja	**1.942**	**151**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**391**	**30**
4.	Oboljenja uha	**292**	**23**
5.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**229**	**18**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 24.591 oboljenja, odnosno 436 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Infektivna oboljenja	**3.993**	**71**
2.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**3.634**	**64**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**3.578**	**63**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**3.233**	**57**
5.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**2.321**	**41**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 12.011 oboljenja, odnosno 480 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**4.084**	**163**
2.	Endokrina i metabolička oboljenja	**1.680**	**67**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.256**	**50**
4.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**944**	**38**
5.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**822**	**33**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu na primarnom nivou u 2024. godini na području grada Zenica pružalo je ukupno 105 doktora medicine, 20 doktora stomatologije i 265 zdravstvenih tehničara.

	1991	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023.	2024
Broj ljekara	358	275	71	76	74	80	98	104	109	109	109	105
Broj stomatologa	56	30	26	25	21	20	18	20	20	21	19	20
Broj medicinskih tehničara	1024	987	279	279	270	245	232	198	261	256	261	265
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	54	42	8	9	10	30	44	60	75	67	70	71
Broj nezdravstvenih radnika	651	745	119	113	114	106	100	87	79	76	76	78
Udio nezdravstvenih radnika	31,2%	36,9 %	24%	22,9 %	23,8 %	23,5 %	21,8 %	21,3 %	16,8 %	16,4 %	16,3 %	16,6 %

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na jednog doktora medicine dolazi 961 zdravstveno osiguranih lica, na jednog stomatologa 5.045 zdravstveno osiguranih lica, a na jednog zdravstvenog tehničara 381 zdravstveno osiguranih lica.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području grada Zenice u toku 2024. godine djelovala je putem 54 tima na 28 punktova. Ostvareno je 492.805 posjeta ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou. Bilo je ukupno 1.808 kućnih posjeta, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja (0,3 % u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Izdato je ukupno 62.213 specijalističkih (23% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji) i 61.545 laboratorijskih uputnica (12,4% na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 1.116.610 (227 na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja te posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 411.694. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 84%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Zenica za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA ZENICA	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	15.530	9.694	0	260.356	41.663	167.080	559	9.848	75.150	57.069
2014.	16.368	14.719	0	338.726	54.149	181.542	483	12.871	99.376	75.290
2015.	20.374	15.455	0	430.274	64.428	222.787	790	18.028	131.158	92.399
2016.	27.139	23.531	0	453.102	70.718	227.534	833	21.660	135.398	98.897
2017.	26.341	24.529	22.463	442.521	87.939	245.684	802	26.990	105.537	82.415
2018.	496	43	13.411	59.439	14.853	89.828	320	376	12.016	9.849
2019.	13.671	13.126	21.527	209.347	69.299	140.048	375	14.039	64.654	77.452
2020.	17.278	13.793	79.278	377.651	62.136	95.790	431	2.946	102.710	91.080
2021.	19.714	17.950	74.777	332.958	56.305	87.939	320	1.580	17.335	15.934
2022.	28.681	26.507	111.031	460.581	70.403	101.682	375	0	70.448	71.901
2023.	17.209	16.483	111.386	429.813	75.367	93.770	185	24.565	68.254	92.255
2024.	19.328	17.778	257.416	492.805	79.403	104.122	398	1.410	62.213	61.545

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada organizovana je kroz rad dva doktora medicine, od kojih je jedan specijalista medicine rada, a drugi specijalizant medicine rada, te četiri medicinske sestre/tehničara sa srednjom stručnom spremom. U toku 2024. godine urađeno je 1.564 zdravstvena pregleda, 1.642 periodičnih zdravstvenih pregleda, 1.503 kontrolnih pregleda nakon provedenog periodičnog pregleda, 5.802 vandrednih zdravstvenih pregleda radnika, 25.534 savjetovanja o zdravlju i sigurnosti na radu, dok nisu zabilježene procjene opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece pružalo je 8 timova i ostvareno je 42.548 posjeta ljekaru u ordinaciji. Registrovano je 4.227 kućnih posjeta. U toku 2024. godine izdato je 1.057 specijalističkih uputnica i 8.000 laboratorijskih uputnica. Propisana su 3.984 recepta. Ukupan broj preventivnih usluga iznosio je 10.729. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvenu zaštitu žena provodila su tri tima. Ostvareno je 12.617 posjeta ljekaru u ordinaciji, 2.814 prvih pregleda i 5.362 posjete savjetovalištu za trudnice. Također je bilo 705 posjeta savjetovalištu za planiranje porodice, 114 posjeta juvenilnom ginekologu i 387 posjeta zbog steriliteta. Propisano je 705 kontraceptivnih sredstava, od čega 287 oralnih kontraceptivnih sredstava. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 3.896, od toga 3.896 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice i 333 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu djelovala je putem dva tima i ostvarila 11.634 posjeta ljekaru u ordinaciji. Urađeno je 8.222 radiografije i 4.747 spirometrija. Zdravstveni nadzor se proveo nad 25 osoba oboljelih od tuberkuloze.

Patronažna služba ostvarila je 30.506 posjeta domaćinstvima i 383 posjeta novorođenčadi te 357 posjeta dojenčadi i porodiljama (1 mjesec-1.godina). Također je evidentirano 26.306 posjeta hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć angažovala je 8 timova koji su ostvarili 29.960 posjeta ljekaru u ordinaciji, te 44.524 posjete ostalim zdravstvenim radnicima. Zabilježeno je 4.627 intervencija na terenu/u kući i 1.122 intervencije na javnom mjestu. Dom zdravlja Zenica raspolaže sa tri vozila za hitnu medicinsku pomoć.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju djelovao je putem tri tima, u kojima su radila dva specijalista fizikalne medicine i rehabilitacije. Ostvareno je 15.048 posjeta ljekaru u ordinaciji. Pruženo je 53.531 kineziterapija i 160.593 fizioterapije. Broj lica primljenih na ambulantno liječenje je 5.648. Broj primljene djece sa posebnim potrebama je 181.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU GRADA ZENICA

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	8
Stomatološke ordinacije	31
Specijalističke ordinacije	15
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	2
Apoteke	37

Općina **Žepče**

OPĆINA ŽEPČE

Općina Žepče prostire se na površini od 282,3 km^2 (podatak Federalnog zavoda za statistiku Bosne i Hercegovine) gdje živi 29.263 stanovnika, odnosno 104 stanovnika po km^2.

U primarnoj zdravstvenoj zaštiti na području općine Žepče u toku 2024. godine registrovano je ukupno 16.089 oboljenja, odnosno 743 oboljenja na 1.000 zdravstveno osiguranih stanovnika.

Vodeća oboljenja na području općine Žepče u toku 2024. godine prikazana su na sljedećem dijagramu:

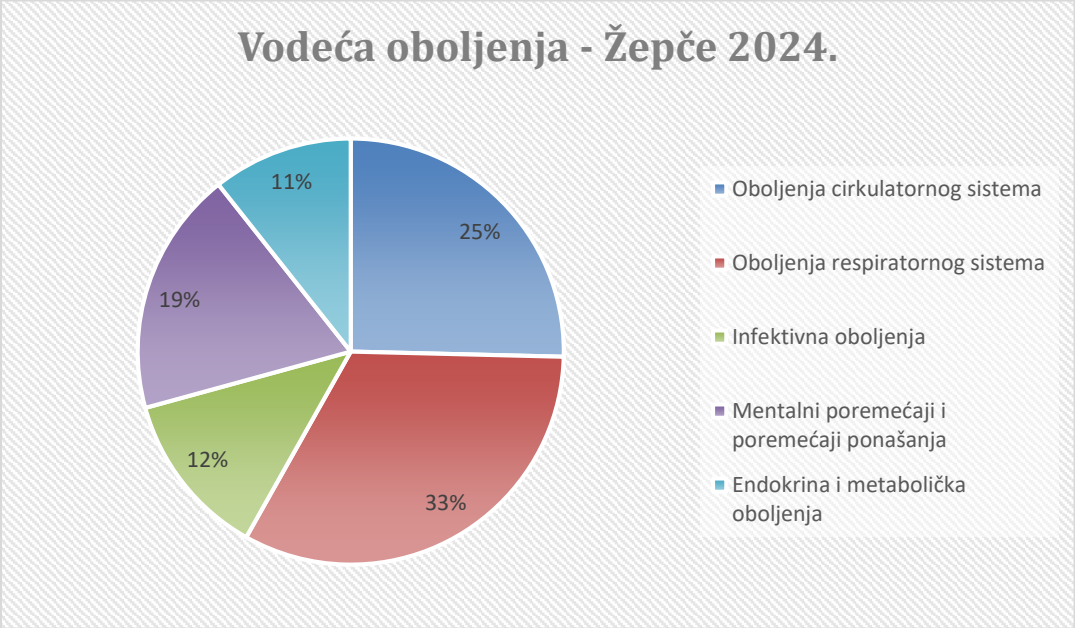

OBOLJENJA I STANJA DJECE UZRASTA 0-4 GODINE

Među djecom uzrasta 0-4 godine u protekloj 2024. godini registrovano je 1.615 oboljenja, odnosno 1.464 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.050**	**952**
2.	Infektivne bolesti	**224**	**203**
3.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**149**	**135**
4.	Oboljenja oka	**66**	**60**
5.	Oboljenja uha	**49**	**44**

OBOLJENJA I STANJA ŠKOLSKE DJECE I MLADIH

Među školskom djecom i mladima u protekloj 2024. godini registrovano je 1.860 oboljenja, odnosno 606 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.111**	**362**
2.	Infektivna oboljenja	**431**	**141**
3.	Oboljenja uha	**77**	**25**
4.	Oboljenja kože i potkožnog tkiva	**73**	**24**
5.	Oboljenja oka	**59**	**19**

OBOLJENJA I STANJA ODRASLOG STANOVNIŠTVA

U protekloj 2024. godini kod odraslog stanovništva registrovano je ukupno 7.576 oboljenja, odnosno 640 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.485**	**126**
2.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**1.428**	**121**
3.	Oboljenja respiratornog sistema	**1.173**	**99**
4.	Endokrina i metabolička oboljenja	**674**	**57**
5.	Infektivna oboljenja	**640**	**54**

OBOLJENJA I STANJA STANOVNIŠTVA STARIJEG OD 65 GODINA

U protekloj 2024. godini kod stanovništva starijeg od 65 godina registrovano je ukupno 5.038 oboljenja, odnosno 947 oboljenja na 1.000 osiguranika ove populacione grupe.

R/B	Vodeća oboljenja	Broj slučajeva	Stopa na 1.000 osiguranika
1.	Oboljenja cirkulatornog sistema	**1.484**	**279**
2.	Mentalni poremećaji i poremećaji ponašanja	**742**	**139**
3.	Endokrina i metabolička oboljenja	**570**	**107**
4.	Oboljenja respiratornog sistema	**500**	**94**
5.	Oboljenja koštano-mišićnog sistema	**299**	**56**

ORGANIZACIJA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Zdravstvenu zaštitu u 2024. godini na području općine Žepče pružalo je ukupno 21 doktora medicine, 4 doktora stomatologije i 64 zdravstvena tehničara.

	1991	1998	2003	2005	2008	2011	2015	2018	2021	2022	2023	2024
Broj doktora medicine	14	14	17	16	18	20	19	18	19	17	15	21
Broj doktora stomatologije	2	5	2	2	2	2	2	3	4	4	3	4
Broj medicinskih tehničara	43	72	65	60	59	48	49	57	62	62	61	64
Od toga med. tehničara VŠS/VSS	7	3	5	5	5	4	4	5	9	10	11	12
Broj nezdravstvenih radnika	22	54	49	45	34	33	29	35	33	31	33	32
Udio nezdravstvenih radnika	27,2%	37,2%	36,8%	36,6 %	30,1 %	32%	29,3%	31%	24,4%	27,2 %	29,5 %	26,4 %

Na jednog doktora medicine dolazi 1.032 zdravstveno osiguranih lica, na jednog stomatologa 5.417, na zdravstvenog tehničara 339 zdravstveno osiguranih lica.

ANALIZA FUNKCIONISANJA PRIMARNE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Porodična medicina na području općine Žepče u toku 2024. godine djelovala je putem osam timova na pet punktova. Ostvareno je 93.947 posjeta ljekaru u ordinaciji na godišnjem nivou. Bilo je ukupno 3.275 kućnih posjeta, kako ljekara tako i drugog zdravstvenog osoblja, što predstavlja 3,4% u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji. Izdato je ukupno 17.985 specijalističkih (19,1% u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji) i 18.975 laboratorijskih uputnica (20,1% u odnosu na 100 posjeta doktoru u ordinaciji). Ukupan broj propisanih recepata iznosio je 214.177 (228 u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji). Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih, preglede u cilju zapošljavanja te posjete savjetovalištima. Ukupan broj preventivnih usluga provedenih u službi porodične medicine u toku 2024. godine iznosio je 57.645. Udio preventivnih usluga u odnosu na 100 posjeta ljekaru u ordinaciji iznosi 61,3%.

Rad Službe porodične medicine Doma zdravlja Žepče za period 2013-2024

DOM ZDRAVLJA ŽEPČE	Preventivni rad			Posjete u ordinaciji kod:			Kućne posjete		Upućeno	
	Sistematski pregledi	Kontrolni pregled poslije sistematskih	Savjetovanje	Doktora-svega	Doktora-prvi pregled	Ostalih zdravstvenih radnika	Doktora medicine	Ostalih zdravstvenih radnika	Specijalistima	Laboratorij
2013.	0	0	7.022	30.209	4.425	30.365	0	0	8.945	7.407
2014.	0	0	14.722	41.364	6.004	41.364	0	0	9.281	9.020
2015.	0	0	12.105	41.476	7.213	41.476	0	0	8.917	8.833
2016.	0	0	15.106	38.572	8.792	38.592	0	0	11.375	11.312
2017.	0	0	26.615	60.686	20.391	60.554	0	0	13.363	12.124
2018.	0	0	26.178	68.829	8.924	47.295	0	0	17.923	19.607
2019.	0	0	9.011	115.316	19.483	95.833	493	2.691	14.647	17.645
2020.	0	0	9.935	75.010	21.074	88.927	459	2.311	12.246	12.264
2021.	0	0	6.650	70.338	16.824	74.258	341	2.293	13.310	13.450
2022.	60	5	11.073	81.890	20.237	91.750	878	2.221	14.809	14.580
2023.	226	66	10.156	84.254	19.442	107.342	419	2.777	16.085	16.583
2024.	366	96	25.700	93.947	21.718	110.944	461	2.814	17.985	18.975

Izvor: Izvještaj o radu primarne zdravstvene zaštite - Služba porodične medicine, Institut za zdravlje i sigurnost hrane Zenica

Služba medicine rada na području općine Žepče u 2024. godini djelovala je putem jednog tima kojeg čine specijalista medicine rada i jedna medicinska sestra/tehničar sa srednjom stručnom spremom. U toku 2024. godine obavljeno je 200 pregleda i 307 procjena opće i posebne zdravstvene sposobnosti u cilju profesionalne orijentacije i selekcije u izboru budućeg zanimanja.

Zdravstvenu zaštitu predškolske djece na području općine Žepče je u 2024. godini pružao jedan tim i ostvareno je 17.374 posjete ljekaru u ordinaciji. U toku 2024. godine izdato je 1.702 specijalističkih i 3.760 laboratorijskih uputnica. Propisano je 4.526 recepata. Ukupan broj preventivnih usluga je 2.314. Preventivne usluge se ogledaju kroz sistematske i periodične preglede, kontrolne preglede poslije sistematskih i periodičnih te posjete savjetovalištima.

Zdravstvena zaštita školske djece i omladine na području općine Žepče je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvareno je 1.949 posjeta na godišnjem nivou. Bilo je 1.949 pregleda doktoru medicine u ordinaciji. Izdato je 374 specijalističkih i 463 laboratorijskih uputnica, a propisano je 1.429 recepata.

Zdravstvenu zaštitu žena na području općine Žepča u toku 2024. godine provodio je jedan tim i ostvareno je 2.234 posjete ljekaru u ordinaciji te 1.791 posjeta savjetovalištu za trudnice. Evidentirano je 16 posjeta savjetovalištu za planiranje porodice. Nije bilo posjeta zbog steriliteta niti posjeta juvenilnom ginekologu. Preventivnih ginekoloških pregleda bilo je ukupno 689, od čega 666 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka grlića materice, a 23 ciljanih pregleda radi ranog otkrivanja raka dojke. Broj propisanih kontraceptivnih sredstava bilo je jedanaest i to oralnih.

Služba za plućne bolesti i tuberkulozu na području općine Žepče je u toku 2024. godine angažovala jedan tim i ostvarila 1.710 posjeta ljekaru u ordinaciji. Urađeno je 974 spirometrije i 576 radiografija.

Patronažna služba na području općine Žepče je u 2024. godini angažovala jedan patronažni tim kojeg čine tri medicinske sestre/tehničara sa srednjom stručnom spremom i ostvarila 413 posjeta domaćinstvima i 2.143 posjete hroničnim bolesnicima.

Hitna medicinska pomoć na području općine Žepče je u toku 2024. godine djelovala putem jednog tima i ostvarila 12.388 posjeta ljekaru u ordinaciji te 18.011 posjeta ostalim zdravstvenim radnicima. Evidentirano je 106 intervencija na terenu/u kući i 74 intervencije na javnom mjestu.

Centar za fizikalnu rehabilitaciju na području općine Žepče u toku 2024. godine provodio je jedan tim sa četiri fizioterapeutska tehničara. Evidentirano je 2.151 posjeta ljekaru u ordinaciji. Pruženo je 36.298 fizioterapija i 23.138 kineziterapija. Broj lica primljenih na ambulantno liječenje-tretman je 8.628.

PRIVATNE ZDRAVSTVENE USTANOVE REGISTROVANE NA PODRUČJU OPĆINE ŽEPČE

Vrsta privatne zdravstvene ustanove	**Broj**
Poliklinika	0
Stomatološke ordinacije	6
Specijalističke ordinacije	2
Medicinsko-biohemijske laboratorije	1
Zubotehnički laboratorij	1
Apoteke	5